

Lættari, rættari og grønari – uppskot til broytingar í skattaskipanini

FRÁGREIÐING FRÁ LANDSSTÝRISINS SKATTANEVND
latin landsstýrinum 1. desember 2017

Innihald

1. Skattanevndin	5
1.1 Inngangur.....	5
1.2 Arbeiðssetningur.....	5
1.3 Limirnir í skattanevndini	6
1.4 Raðfestingar í arbeiðinum hjá nevndini	6
1.5 Grundarlag undir arbeiðinum hjá nevndini.....	7
1.6 Bygnaðurin í frágreiðingini	7
2. Stutt um tilmælini og niðurstøðurnar hjá skattanevndini	9
2.1 Inngangur.....	9
2.2 Føroyska skattaskipanin virkar væl á flestu økjum	9
2.3 Broytingaruppskotini ávirka land og kommunur	10
2.4 Nær kunnu tilmælini setast í verk?	11
3. Tilmæli og niðurstøður.....	12
3.1 Inngangur.....	12
3.2 Nøkur eyðkenni við føroysku skattaskipanini	12
3.3 Høvuðsendamál við tilmælunum hjá skattanevndini	14
3.4 Tilmæli í sambandi við inntøkuskattin	19
3.5 Tilmæli um grøna umskipan av avgjöldum	23
3.6 Tilmæli um húsatænastugjald og borgaragjald	30
3.7 Tilmæli um at byrja fyrireikingararbeiði til fastognarskatt.....	32
3.8 Tilmæli í sambandi við gjöld fyri rættin at gagnnýta náttúruútlifeingi.....	33
3.9 Tilmæli í sambandi við skattaviðurskiftini hjá kommununum	40
3.10 Tilmæli í sambandi við skattin av pensjónsinngjöldum.....	41
3.11 Tilmæli um at dagføra arvaavgjaldið.....	42
3.12 Tilmæli í sambandi við partafelagsskatt og kapitalvinningsskatt.....	42
3.13 Tilmæli um at lækka rentustuðulin stigvíst.....	43
3.14 Tilmæli um at almennar veitingar sum meginregla eru skattskyldugar	44
3.15 Tilmæli í sambandi við arbeiðsmarknaðargjöldini	45
3.16 Tilmæli í sambandi við meirvirðisgjaldið.....	45
3.17 Samandráttur av tilmælunum	46
4. Hin góða skattaskipanin	50
4.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður	50
4.2 Hvat er ein skattur?	50
4.3 Høvuðsendamál við skattaskipanini	51
4.4 Meginkrøv til ta góðu skattaskipanina.....	54
4.5 Meginreglur sum skattanevndin hevur lagt dent á	56
5. Føroyska skattaskipanin	60
5.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður	60
5.2 Skattatrýstið	60
5.3 Samansetingin av skattum og avgjöldum – skattalagið	64

5.4 Samanumtikið um føroysku skattaskipanina.....	67
6. Beinleiðis skattir – skattir og gjöld á persónliga inntøku	68
6.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður	68
6.2 Miðalskattur og markskattur	68
6.3 Sammeting av miðalskatti og markskatti við onnur lond	72
6.4 Inntøkuskattur í føroysku skattaskipanini	78
6.5 Frádráttir í skattskyldugari inntøku og í roknaða skattinum	83
6.6 Kravd sosial tryggingargjöld (arbeiðsmarknaðargjöld) og líknandi	87
6.7 Skattur av pensjónsinnkjöldum avgjald av kapitaleftirlønnum	94
7. Óbeinleiðis skattir - avgjöld á vørur og tænastr	96
7.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður	96
7.2 Skattaástøði og meginreglur	96
7.3 Føroyska meirvirðisgjaldið	98
8. Partafelagsskattur og kapitalvinningsskattur	106
8.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður	106
8.2 Partafelagsskattur (felagsskattur)	106
8.3 Kapitalvinningsskattur.....	110
9. Skattaviðurskifti hjá kommunum	111
9.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður	111
9.2 Skattagrundarlagið hjá føroysku kommununum	112
9.3 Útjavning millum kommunurnar.....	115
9.4 Fíggingin av eldraðkinum.....	117
10. Gjöld fyri rættin at gagnnýta náttúruútlit	119
10.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður.....	119
10.2 Gjöld á alivinnuna fyri rættin at gagnnýta aliøkini	120
10.3 Gjöld fyri rættin at gagnnýta fiskatúlfingid.....	122
Bókmentir.....	126
Fylgiskjal A: Yvirlit yvir onnur avgjöld í skattaskipanini.....	128
Fylgiskjal B1: Summary of key tax revenue ratios in OECD countries	137
Fylgiskjal B2: Total tax revenue as % of GDP	138
Fylgiskjal B3: Tax revenue of main headings as % of GDP, 2015	139
Fylgiskjal B4: Tax revenue of main headings as % of GDP, 2016p.....	140
Fylgiskjal B5: Taxes on personal income (1100) as % of GDP and as % of total tax revenue	141
Fylgiskjal B6: Taxes on corporate income (1200) as % of GDP and as % of total tax revenue	142
Fylgiskjal B7: Social security contributions (2000) as % of GDP and as % of total tax revenue	143
Fylgiskjal B8: Taxes on payroll and workforce (3000) as % of GDP and as % of total tax revenue	144
Fylgiskjal B9: Taxes on property (4000) as % of GDP and as % of total tax revenue	145
Fylgiskjal B10: Taxes on goods and services (5000) as % of GDP and as % of total tax revenue	146
Fylgiskjal C: Yvirlit yvir markskattir í Føroyum síðani 2011	147
Fylgiskjal D: Dømi um avleiðingar av broytingaruppskotum fyri ymisk húski	148
Fylgiskjal E: Skattaletti í % av inntøku og kr. um árið eftir inntøku.....	150

1. Skattanevndin

1.1 Inngangur

Landsstýriskvinnan í fíggjarmálum, Kristina Háfoss, setti í juni mánaði 2016 eina skattanevnd at kanna føroysku skattaskipanina og at koma við tilmælum til eina meiri einfalda og gjøgnumskygda skatta- og avgjaldsskipan.

Endamálini við at seta skattanevndina vóru at tryggja eitt fíggjarliga haldført og trygt inntøkugrundarlag hjá landi og kommunum, at tryggja eitt javnari býti av landsins virðum millum borgarar í landinum og at eggja fólki og vinnu at liva og virka í Føroyum. Aftrat hesum var endamálið eisini at eggja til umhvørvisvinaliga og burðardyggja atferð hjá vinnu og borgarum í Føroyum.

Nevndin varð síðani mannað við fólki við servitan innan tjóðarbúskap, skatt, avgjöld og føroyska samfelagið sum heild. Harafturat hava fólk verið knýtt at arbeiðinum hjá nevndini, sum hava serliga vitan innan ávís øki av skattaskipanini. Fíggjarmálaráðið hevur havt ábyrgdina av at røkja skrivarauppgávuna í sambandi við arbeiðið hjá skattanevndini.

1.2 Arbeiðssetningur

Skattanevndin fekk ein arbeiðssetning at arbeiða eftir, sum er endurgivin niðanfyri:

Skattanevndin skal greina og viðgera føroysku skatta- og avgjaldsskipanina og koma við tilmælum til endurnýggjan. Nevndin leggur sjálv sítt arbeiði til rættis og kann í sínari greining radfesta, hvørji evni nevndin heldur tað vera mest neyðugt og áhugavert at viðgera og koma við tilmælum um broytingar til.

Tó skal nevndin í minsta lagi viðgera og gera tilmæli í sambandi við hesi evni, og tilmælini skulu taka atlit til hesar fortreytir:

- Nevndin skal koma við tilmælum til umleggingar í skattaskipanini, ið kunnu styrkja kappingarførið hjá Føroyum. Her verður hugsað um kappingarføri:
 - um fólkið, so fleiri velja at búseta seg her,
 - um arbeiðsmegina, so fleiri velja at arbeiða her,
 - um fyrítøkurnar, so fleiri fyrítøkur velja at virka her og gera íløgur her.
- Nevndin skal viðgera og greina undantøk, frádráttir og serskipanir, sum í dag eru í skattaskipanini, og gera uppskot til broytingar, ið tryggja, at skattur í størri mun verður rindaður eftir førimumi og í minni mun eftir slagi av inntøku ella hvaðani inntøkan stavar
- Nevndin skal kanna, hvørjar avbjóðingar vaksandi flytføri hjá kapitali, arbeiðsmegi og nýtslu hevur fyri almennu inntøkurnar og koma við tilmælum til, hvørjar umleggingar kunnu gerast fyri at tryggja almennu inntøkurnar frameftir.
- Nevndin skal viðgera og greina, hvussu skattaskipanin hjá landi og kommunum, umframt fíggjarlig afturbering millum land og kommunur, kunnu skipast best møguligt fyri at tryggja fíggjarliga haldførið og búskaparstýring framyvir.
- Nevndin skal koma við tilmælum til, hvussu avgjaldsskipanin kann skunda undir verandi gongd ímóti einum grønarum Føroyum, har orkuframleiðslan í vaksandi mun kemur frá varandi orkukeldum og í minkandi mun frá lívrunnum brennievni.

- Nevndin skal viðgera og greina samlaðu ávirkanina frá skatti og mótrokning fyri tey, ið fáa inntøkutreytaðar almannaveitingar. Nevndin skal koma við tilmælum til broytingar, ið hava við sær, at almannaveitingarnar ikki taka burtur figgjargliga fyrimumin hjá hesum bólkum at arbeiða.
- Eisini skal nevndin koma við tilmælum til, hvussu skatta- og avgjaldsskipanin kann umskipast soleiðis, at hon verður meiri gjøgnumskygd og einföld fyri skattgjaldaran.
- Tilmælini mugu samanlagt ikki økja um inntøkuójavnan í Føroyum, heldur hinvegin.
- Tilmælini skulu samanlagt vera fult figgjað.
- Tilmælini skulu vera so ítøkilig, at tey eru búgvín til politiska viðgerð. Har tað verður mettt neyðugt, skal nevndin koma við uppskoti til skiftisskipan í sambandi við íverksetan av tilmælinum.

1.3 Limirnir í skattanevndini

Limirnir í skattanevndini vóru:

- Kári Petersen, cand.polit og MBA, formaður í skattanevndini
- Herit Albinus, MSc Econometrics and Mathematical Economics
- Jóannes Jacobsen, cand.oecon, Ph.d. og adjunktur í búskapi
- Erika Anne Hayfield, Ph.d. og lektari í samfelagsvísund
- Sigurd Poulsen, cand.polit
- Mirjam Haraldsen, cand.merc.aud, statsaut. grannskoðari (tók seg úr skattanevndini móti sumri í 2017)
- Petur Alberg Lamhauge, cand.merc.aud

Mirjam Haraldsen varð vald í skattanevndina, tá ið nevndin fór til verka í juni 2016, men hon tók seg síðani úr skattanevndini móti sumri í 2017, tí hon fekk ov nógv atrokandi arbeiðsuppgávur í dagliga starvi sínum. Hon hevur tí heldur ikki verið við til at orða tilmælini í frágreiðingini.

1.4 Raðfestingar í arbeiðinum hjá nevndini

Av tí at stundir ikki hava verið til at viðgera alla skattaskipanina eins væl, hevur verið neyðugt at raðfesta í arbeiðinum hjá nevndini. Skattanevndin hevur í høvuðsheitum raðfest arbeiðið og viðgerðina soleiðis, at teir tættir í skattaskipanini, sum geva tær størstu inntøkurnar til land og kommunur, og sum tí hava størsta týðningin, hava í flestu førum fingið drúgvari viðgerð og umrøðu sammett við aðrar tættir.

Ein onnur raðfesting hjá nevndini hevur verið, at tættir í skattaskipanini, har broytingar og batar eru eyðsæddir og kunnu setast í verk smíðliga og eftir stuttari tíð, hava fingið drúgvari viðgerð sammett við aðrar tættir, har ið broytingar og batar eru minni eyðsæddir og eru torførari at seta í verk.

Avmarkingar og frával í arbeiðinum hjá nevndini

Niðanfyrri verða nevnd nøkur øki í skattaskipanini, sum skattanevndin als ikki hevur viðgjørt. Eru politisk ynski um at kanna ella lýsa hesi øki, eigur tí tí annað og serstakt kanningararbeiði at verða sett í verk í sambandi við hesar tættir í skattaskipanini.

Ein týðandi partur av skattaskipanini, sum skattanevndin ikki hevur viðgjørt, er til dømis skattaumsitingin og eftirlitsarbeiðið, sum fer fram á TAKS, í kommunalu skattakærunevndunum og í skatta- og avgjaldskærunevndini. Kommunalu skattakærunevndirnar og skatta- og avgjaldskærunevndin ansa eftir, at TAKS arbeiðir eftir lógini og at TAKS tekur rættar avgerðir yvirfyri borgarum og fyrirkøsum.

Tílikar eftirlits- og kæruskipanir eru alneyðugar til tess at tryggja eina dygdargóða og rættvísa skattaumsiting, og at borgarar og fyrirtøkur hava nøktandi kærumøguleikar. Líknandi skipanir eru eisini í øðrum framkomnum londum. Frægasti hátturin at fáa lýst skattaumsitingina og eftirlitsarbeiðið er helst við eini samanberandi greining. Eitt dømi um samanberandi greining er ein *benchmark*-greining, har skattaumsiting og eftirlitsskipanir í Føroyum verða bornar saman við líknandi skipanir í øðrum framkomnum londum.

Í sambandi við partafelagsskattin hevur skattanevndin ikki havt móguleika at viðgera avskrivningarlógina ella tonsaskattalógina serliga gjølliga. Skattanevndin hevur heldur ikki viðgjørt *kolvetnisskattalógina* ella *kolvetnisskattafyrisingarlógina* gjølliga. Kolvetnisskatturin er ikki millum størstu inntøkukeldurnar hjá landinum enn. Landið fekk fyrstu ferð inntøkur frá kolvetnisskattinum í 2001, og síðani hava inntøkurnar verið upp til umleið 30 mió. kr. Tey árin, tá ið nógv forkanningar- og leitivirksemi hevur verið í føroyskum øki, hava inntøkurnar frá kolvetnisskattinum verið lutfalsliga høgar, til dømis í 2011, 2013 og 2014.

Greitt er, at verður kolvetni í rakstrarverðum nøgdum funnið í føroyskum øki og byrjar verulig framleiðsla av kolvetni, kann kolvetnisskatturin gerast ein týðandi inntøkukelda hjá landinum í framtíðini. Eisini er greitt, at síðstu árin eru broytingar gjørdar í skattingini av kolvetnisvinnu í okkara grannalondum, Noregi, Danmark og Stóra Bretlandi. Hetta talar fyri, at føroyski kolvetnisskatturin eigur at verða eftirkannaður, og at kannað verður, um tørvur er á at broyta ella dagføra kolvetnisskatta- og kolvetnisskattafyrisingarlógina.

Skattanevndin mælir til, at fólk við servitan innan ymisk øki av skattaskipanini verða sett at gera kanningararbeiði til tess at fáa greiðu á, um tørvur er á at dagføra hesar partar av skattaskipanini. Her verður millum annað hugsað um kolvetnisskattin. Onnur øki, sum móguliga tørva at verða dagførd og tillagað, eru avskrivningarlógin og tonsaskattalógin, sum skattanevndin ikki hevur viðgjørt gjølliga.

1.5 Grundarlag undir arbeiðinum hjá nevndini

Skattanevndin hevur í arbeiði sínum nýtt arbeiðssetningin, sum nevndin fekk frá landsstýriskvinnuni í fíggjarmálum, og vanligt skattaástøði og búskaparligt ástøði. Búskaparligt ástøði og skattaástøði, sum eyðkenna ta góðu skattaskipanina, er lýst aðrastaðni í frágreiðingini.

1.6 Bygnaðurin í frágreiðingini

Frágreiðingin frá skattanevndini er skipað í kapitlar, sum hvør sær viðgera ymisk evni og partar av føroysku skattaskipanini. Kapittul 2 lýsir fyrst stutt nakrar høvuðsniðurstøður hjá skattanevndini. Ein høvuðsniðurstøða er, at føroyska skattaskipanin á flestu økjum virkar væl og smidliga, men at inntøku- og skattagrundarlagið undir skattaskipanini er nakað smalt, tí skattaskipanin leggur stóran dent á vanliga inntøkuskattin.

Kapittul 3 kann lesast sum ein samandráttur av tilmælunum frá skattanevndini. Tey týðningarmestu tilmælini eru savnað í kapittul 3. Kapittul 4 lýsir ta góðu skattaskipanina og nakrar meginreglur, sum ein góð og vælverkandi skattaskipanin eigur at miða eftir.

Kapitularnir 5-8 lýsa verandi skattaskipan í Føroyum og ymisku tættirnir í henni. Kapittul 5 lýsir føroyska skattatrýstið og hvussu skattainntøkurnar eru býttar á ymisk sløg av skattum. Sammett verður eisini við skattaskipanir í øðrum framkomnum londum. Kapittul 6 lýsir inntøkuskattin á persónar í føroysku skattaskipanini. Inntøkuskattir verða eisini nevndir *beinleiðis skattir*. Kapittul 7 lýsir avgjöld á vørur og tænastr í føroysku skattaskipanini, serstakliga meirvirðisgjaldið. Avgjöld á vørur og tænastr verða eisini nevnd *óbeinleiðis*

skattir. Onnur avgjöld í føroysku skattaskipanini eru lýst í fylgiskjali A. Kapittul 8 lýsir partafelagsskattin og kapitalvinningskattin í okkara skattaskipan.

Kapittul 9 í frágreiðingini lýsir skattainntøkurnar hjá kommununum, og hvussu hesar eru fíggaðar við skattainntøkum. Inntøkugrundarlagið hjá kommunum og fíggingin av eldraðkinum verða eisini lýst. Kapittul 10 lýsir tey gjöld, sum landið í dag ásetur fyri rættin at gagnnýta ali- og fiskirættindi.

Aftast í frágreiðingini eru fylgiskjøl. Í fylgiskjali A er eitt yvirlit yvir ymisk avgjöld á vörur og tænastr í føroysku skattaskipanini (meirvirðisgjaldið er lýst í kapittul 7). Í fylgiskjølunum B, C, D og E eru ymiskir upplýsingar, taltifar og altjóða sammetingar av inntøkum frá skattum og avgjöldum.

2. Stutt um tilmælini og niðurstøðurnar hjá skattanevndini

2.1 Inngangur

Sum nevnt omanfyri hevur ein aðalregla fyri arbeiðið hjá skattanevndini verið, at uppskotini til broytingar og batar í skattaskipanini samanlagt skulu vera *fult fíggað*. Í arbeiðssetninginum, sum nevndin fekk at arbeiða eftir, stóð eisini, at tiltøkini samanlagt skulu vera fult fíggað. Nøkur av uppskotunum til broytingar frá skattanevndini skulu tí eftir ætlan vera við til at fígga aðrar broytingar, sum koma at kosta tí almenna skattainntøkur.

Broytingaruppskotini skulu tí síggjast í síni heild. Nøkur av uppskotunum hava við sær, at inntøkurnar hjá landi og kommunum lækka, meðan onnur uppskot hava við sær, inntøkurnar hækka, og hesi skulu vera við til at fígga samlaðu umleggingina í skattaskipanini. Samanlagt er ætlanin, at broytingarnar ikki gera fíggarstøðuna hjá landi ella kommunum verri. Uppskotini hjá skattanevndini leggja heldur ikki upp til, at land ella kommunur skulu fáa fleiri inntøkur frá skattum og avgjöldum sammett við í dag.

2.2 Føroyska skattaskipanin virkar væl á flestu økjum

Ein niðurstøða hjá skattanevndini er, at á flestu økjum virkar føroyska skattaskipanin bæði væl og smidliga. Tvey dømi um hetta eru meirvirðisgjaldið og inntøkuskatturin. Eitt av tilmælunum frá skattanevndini er tí, at stórar broytingar eiga ikki at verða gjørdar í teimum þørtum av skattaskipanini, sum virka væl og smidliga.

Sum heild virkar føroyska meirvirðisgjaldið væl, fá undantøk eru í skipanini, og bara eitt avgjaldsprosent er í skipanini. Meirvirðisgjaldið er eisini týðandi partur av inntøkugrundarlagnum hjá landskassanum og er týðandi partur av fíggingini av almennum velferðartænastum í landinum.

Skipanin við inntøkuskatti virkar somuleiðis væl og smidliga í Føroyum. Føroyska afturhaldsskipanin, sum er týðandi partur av innkrevjingini av inntøkuskatti, er helst millum mest framkomnu og smidligastu afturhaldsskipanir í heiminum.

Í flestu londum er vanligt, at arbeiðsgevarar sjálvir afturhalda skattin fyri tað almenna. Hetta kann í fleiri forum hava við sær, at stórar eftirstøður (skattaskuld) eru til tað almenna og kann eisini hava við sær, at tað almenna als ikki fær kravt inn skattin. Hetta kann til dømis koma fyri, tá ið fyrirøkur fara á húsagang og ikki eru forar fyri at rinda tí almenna skattin, sum tær hava afturhildið vegna tað almanna.

Eftirstøðurnar av skatti til tað almenna í Føroyum eru ikki stórar sammett við aðrastaðni. Tíl dømis kann verða nevnt, at samlaðu skattaeftirstøðurnar til landsmyndugleikar í Danmark eru mettar til 60-70 milliardir kr. Vóru skattaftirstøðurnar í Føroyum eins stórar og í Danmark, hevði hetta svarað til, at eftirstøðurnar av skatti til landskassan vóru omanfyri hálva milliard kr. Samlaðu skattaftirstøðurnar til landskassan kunnu metast til nakað omanfyri 200 mió. kr. (íroknað morarentur). Hetta er dømi um, at skattainnkrevjingin í Føroyum virkar væl sammett við aðrastaðni.

Útreiðslurnar til skattafyrising í Føroyum sum partur av samlaðu skattainntøkunum eru eisini lægri í Føroyum sammett við í Danmark. Hetta bendir á, at føroyska skattaskipanin ikki er kostnaðarmikil at reka. Samanumtikið virka flestu týðandi tættirnir í føroysku skattaskipanini væl, og skattanevndin mælir frá at gera stórar broytingar í hesum tættunum. Hinvegin eru aðrir tættir í skattaskipanini, sum skattanevndin metir kundu verið broyttir og tillagaðir.

Ein niðurstøða hjá nevndini er til dómis, at føroyska skattaskipanin troytir lutfalsliga fáar skatta- og inntøkukeldur og at skattagrundarlagið kundi verið breiðkað nakað. Føroyska skattaskipanin leggur stóran dent á vanliga inntøkuskattin sammett við í øðrum londum, og eingin fastognarskattur er í Føroyum. Harafturat bendir nógv á, at tilfeingisvinnurnar í lötuni rinda ein heldur lítlan part av tilfeingisrentuni í skattum og gjøldum til landskassan. Størsti parturin av sonevndu tilfeingisrentuni í tilfeingisvinnum, sum troyta avmarkað náttúrutilfeingi, sum er felagsogn hjá øllum samfelagnum, eigur so ella so at falla til landskassan í skattum ella gjøldum.

Sammetingar av føroysku skattaskipanini við onnur lond vísa, at skatta- og inntøkugrundarlagið undir føroysku skattaskipanini er lutfalsliga smalt og at skattaskipanin troytir lutfalsliga fáar skatta- og inntøkukeldur. Sammetingarnar vísa eisini, at persónligi inntøkuskattur er stórur partur av inntøkugrundarlagnum undir føroysku skattaskipanini sammett við í øðrum framkomnum londum. Umleið helmingurin av skatta- og avgjaldsinntøkunum í Føroyum stava frá persónliga inntøkuskattinum, sum er væl meira sammett við í øðrum framkomnum londum.

Sammetingar av føroyska inntøkuskattinum við inntøkuskattin í øðrum framkomnum londum vísa, at skattatrystið í Føroyum kann sigast at vera áleið ájavnt við skattatrystið í øðrum framkomnum londum við líknandi vælferðarskipanum. Hvørki markskattur (marginalskattur) ella miðalskattur eru serstakliga høgir í Føroyum sammett við onnur framkomin lond. Størsta orsökkin til, at føroyska skattatrystið ikki er hægri, hóast skatta- og inntøkugrundarlagið undir skattaskipanini er lutfalsliga smalt, er heildarveitingin (blokkurin) úr Danmark á 600-700 mió. kr. árliga umframt aðrar almennar útreiðslur, sum danski staturin rindar í Føroyum.

Heildarveitingin úr Danmark hevur við sær, at skattatrystið í Føroyum (millum annað í inntøkuskattinum) kann vera nakað lægri, sammett við, um eingin heildarveiting var. Harafturat eru ávísar útreiðslur, sum Føroyar ikki hava, men sum sjálvstøðug lond hava, til dómis útreiðslur til verjumál.

Orsakað av heildarveitingini ber sostatt til í Føroyum at hava eina skattaskipan við lutfalsliga smølum skatta- og inntøkugrundarlagi, sum leggur stóran dent á inntøkuskattin sammett við í øðrum framkomnum londum, og samstundis at hava eitt skattatryst, sum ikki er høgt í altjóða sammetingum. Fekk tað almenna í Føroyum ikki inntøkur úr heildarveitingini úr Danmark, hevði skattatrystið á eina av skattakeldunum verið hægri ella høvdu útreiðslurnar hjá tí almenna verið lægri – annars hevði ikki verið javnvág í almenna búskapinum.

Skal skattatrystið á vanliga arbeiðsinntøku í Føroyum lækka, er sjálvsagt neyðugt at figgja ein tílíkan skattalætta við inntøkum frá øðrum skatta- og inntøkukeldum. Í frágreiðingini verður víst á, at inntøkugrundarlagið hjá tí almenna í Føroyum kundi verið breiðkað nakað við til dómis fastognarskattum, nýtslugjøldum á rættin at gagnnýta náttúrutilfeingi ella við hægri gjøldum á umhvørviskaðilig evni. Í frágreiðingini verður eisini roynt at greiða frá, hvar í skattaskipanini broytingar og batar kunnu gerast, sum samstundis eru fult figgjaðir við øðrum broytingum.

2.3 Broytingaruppskotini ávirka land og kommunur

Skattaskipanin tryggjar bæði landi, kommunum og almennum grunninum inntøkur og figging til almennar útreiðslur til vælferðartænastur. Broytingaruppskotini hjá skattanevndini ávirka skattainntøkurnar hjá landi og kommunum. Skattanevndin mælir til dómis til at broyta kommunuskattin og til at seta í verk eina figgjarliga afturberingarskipan frá landinum til kommunur í sambandi við eldraðikið. Harafturat mælir skattanevndin til at seta í verk tvey nýggj skattasløg, sum koma at geva kommunum nýggjar inntøkur. Tilsamans fara hesar broytingarnar sannlíkt at hava við sær eitt javnari inntøkugrundarlag millum føroysku kommunurnar.

Eitt eyðkenni við okkara skattaskipan er eisini, at láglønt rinda í høvuðsheitum kommunuskatt. Skal skattingin av lágløntum broytast er tí neyðugt at broyta føroyska kommunuskattin. Skattanevndin hevur í tilmælunum millum annað miðað eftir, at skattingin av lág- og miðalløntum skal vera lagaligari (serstakliga at markskatturin skal vera lægri fyri lág- og miðallønt). Hesi uppskotini til at broyta kommunuskattin fara tí at ávirka kommunurnar, verða tey sett í verk.

Greitt er, at broytingaruppskotini, sum ávirka kommunurnar og teirra inntøkugrundarlag, kunnu ikki setast í verk einsæris av landinum, men kunnu bara setast í verk í samráði og samstarvi millum landsmyndugleikar og kommunurnar.

2.4 Nær kunnu tilmælini setast í verk?

Skattanevndin mælir til, at broytingaruppskotini verða sett í verk soleiðis, at broytingarnar koma at virka frá ársbyrjan 2019. Stórar broytingar í skattalógunum kunnu ikki setast í verk miðskeiðis í einum ári. Lítið er eftir av árinum 2017, og stundir vera tí ikki til at seta broytingaruppskotini í verk frá ársbyrjan 2018.

Broytingaruppskotini krevja bæði politiska viðgerð, lógararbeiði og annað fyrireikandi arbeiði, áðrenn til ber at seta tey í verk. Tíðin, sum er eftir av árinum 2017, er ov lítil til, at til ber at gera hetta í ár.

Skattanevndin mælir tí frá at seta broytingaruppskotini í verk móti ársenda í ár við tí í hyggju, at tey skulu fara at virka frá ársbyrjan 2018. Skattanevndin mælir ístaðin til at brúka árið 2018 til viðgerð av uppskotunum, fyrireikandi arbeiði og lógararbeiði og at roynt verður at seta uppskotini í verk frá ársbyrjan 2019.

3. Tilmæli og niðurstøður

3.1 Inngangur

Í hesum partinum verður stutt tikið samanum broytingarnar, sum skattanevndin mælir til at gera í skattaskipanini. Kapittulin er skipaður soleiðis, at fyrst er lýst stutt, hvørji eyðkenni eru við føroysku skattaskipanini. Síðani verða høvuðsendamálini við broytingunum, sum skattanevndin mælir til at gera í skattaskipanini, lýst. At enda verða sjálv uppskotini til broytingar lýst.

3.2 Nøkur eyðkenni við føroysku skattaskipanini

Eins og nevnt í broti 2.2 er ein niðurstøða hjá nevndini, at føroyska skattaskipanin á flestu økjum virkar væl og smidliga. Skattaskipanin er lutfalsliga einföld við fáum serskipanum sammett við í øðrum londum, og føroyska afturhaldsskipanin er helst millum mest framkomnu og vælverkandi tílkar skipanir í heiminum. Vanligi inntøkuskatturin og meirvirðisgjaldið tryggja tí almanna stórar inntøkur til fígging av útreiðslum til ymiskar vælferðartænastur.

Hóast hesi góðu eyðkennini við føroysku skattaskipanini heldur skattanevndin eisini, at ávís óheppin viðurskifti og eginleikar eru við skattaskipanini, sum til ber at bota um.

Ein av niðurstøðunum í frágreiðingini er til dómis, at skatta- og inntøkugrundarlagið er smalt sammett við í øðrum framkomnum londum. Skattaskipanin leggur stóran dent á persónliga inntøkuskattin og minni dent á ognarskattir og avgjöld á umhvørviskaðilig evni sammett við í flestu øðrum framkomnum londum (hetta er víst í mynd 14 í frágreiðingini).

Skattanevndin heldur, at skatta- og inntøkugrundarlagið hevði kunnað verið breiðkað nakað, og at ein tílík breiðking av grundarlagnum hevði kunnað fíggað ein lætta í persónliga inntøkuskattinum. Til dómis hevði borið til at lækka skattin hjá lág- og miðalløntum. Sera nógvir skattgjaldarar høvdu fingið ágóða av einum tílíkum lætta. Hetta hevði eisini minkað trupulleikan av, at skattatrystið (serstakliga markskatturin) í dag er heldur høgt hjá lág- og miðalløntum skattgjaldarum, sum til dómis móttaka almannaveitingar ella arbeiða partíð.

Ein annar vansi við føroysku skattaskipanini er, at inntøkugrundarlagið undir føroysku kommununum er sera ójavnt. Inntøkurnar hjá kommunum eru í høvuðsheitum kommunuskatturin og parturin hjá kommununum av partafelagsskattinum. Harafturat fáa kommunurnar inntøkur frá skattinum á pensjónsingjöld og endurgjald í sambandi við, at kommunurnar yvirtóku eldraøkið frá 2015 (ofta nevnt afturbering ella útbering fyri eldraøkið).

Uppgerðir í frágreiðingini av skattainntøkunum hjá kommununum vísa, at inntøkugrundarlagið fyri hvønn íbúgva er sera ójavnt millum kommunurnar. Hetta er óheppið og kann hava við sær, at munurin millum kommunurnar fer at vaksa frameftir. Hetta er eisini óheppið, tá ið hugsað verður um, at kommunurnar síðstu umleið tjúgu árin hava yvirtikið fígging og rakstur av fleiri stórum og týðandi vælferðarøkjum frá landinum. Verður einki gjørt fyri at minka munin í inntøkugrundarlagnum millum føroysku kommunurnar, kann roknað verða við at munurin fer at vaksa frameftir og at hetta eisini fer at hava við sær stóran og vaksandi mun á støðinum á vælferðartænastum ymsa staðni í landinum.

3.2.1 Føroyska skattatrystið sammett við í grannalondunum

Í frágreiðingini verður víst á, at føroyska skattatrystið í persónliga inntøkuskattinum er at kalla ájavnt við skattatrystið í øðrum framkomnum londum, sum hava almennar velferðarskipanir, sum kunnu sammetast við velferðarskipanir hjá okkum. Tí ber ikki til at siga, at skattatrystið í føroyska inntøkuskattinum er serstakliga høgt sammett við í øðrum framkomnum londum.

Tó vísa uppgerðir í frágreiðingini, at skattatrystið á summar inntøkubólkar í Føroyum, serstakliga miðalinntøkur og høgur inntøkur, er nakað hægri sammett við í Noregi. Noreg verður ofta nevnt í kjakinum um skattaskipanina. Hetta er væl skiligt, tí nógvir føroyingar arbeiða í Noregi. Nógv bendir á, at lagaliga skattingin av uttanlandsinntøkum og norðurlendski tvískattasáttmálin gera tað serliga lönandi at búgva í einum landi og arbeiða í øðrum landi – heldur enn høgur inntøkuskattur í Føroyum.

Uppgerðirnar av skattatrystinum vísa, at tað neyvan er orsakað av høgum skattatrysti í Føroyum, at fleiri løntakarar velja at búgva í Føroyum og arbeiða uttanlands. Høvuðsorsøkirnar tykjast heldur vera góðar arbeiðsumstøður og at størvini eru vællønt og samsvara væl við førleikar og útbúgving hjá løntakarunum. At tað lönar seg væl skattliga at búgva í einum landi og arbeiða í øðrum landi kemur í stóran mun av lagaligu skattingini av uttanlandsinntøkum eftir norðurlenska tvískattasáttmálanum (og tá ið sonevndi *exemption*-hátturin verður brúktur til linking fyri tvískatting, sí niðanfyrri).

Tvískatting og uttanlandsinntøkur

Tvískatting (dupultskattur) er, tá ið skattgjaldarar rinda skatt av somu inntøku tvær ferðir. Hetta kann koma fyri, tá ið ein skattgjaldari arbeiðir í einum landi og býr í øðrum landi, og um bæði lond krevja fullan skatt av inntøkuni.

Fyri at sleppa undan tvískatting kunnu lond seta í verk eina *linking* í egnari skattalóg, ella tey gera tvískattasáttmála og avtala, hvat land skal hava rættin at skatta inntøkuna.¹ Í viðurskiptum við lond, sum Føroyar ikki hava tvískattasáttmála við, verður linking givin eftir reglum í føroysku lóggávuni. Føroyar hava ásetingar um linking í §154 í skattalógini og í §19 í kapitalvinningskattalógini.

Í høvuðsheitum eru tveir hættir (linkingarhættir), ið lond kunnu brúka at taka av tvískatting av inntøku. Fyrri hátturin er sonevndi *exemption*-hátturin. Hesin hátturin merkir, at Føroyar írokna hesa inntøkuna í skattgrundarlagið, men at vit draga frá í føroyska skattinum tann partin av inntøkuskattinum, ið verður goldin av inntøkuni, sum stavar frá hinum landinum.

Hin hátturin at taka av tvískatting er sonevndi *kreditt*-hátturin. Hesin hátturin merkir, at Føroyar somuleiðis rokna útlendsku inntøkuna uppí skattgrundarlagið, men at frádráttur síðani hevði verið givin í føroyska skattinum fyri inntøkuskatt, sum er goldin í hinum landinum. Reglurnar nevndar omanfyri um linking, sum eru í §154 í skattalógini og í §19 í kapitalvinningskattalógini, eru eftir kreditt-háttinum.

Føroyar eru partur av tvískattasáttmálanum millum Norðurlondini.² Eftir tvískattasáttmálanum millum norðurlenska londini kunnu londini veita linking fyri tvískatting eftir *exemption*- ella *kreditt*-háttinum. Í lötuni brúka vit *exemption*-linkingarháttin í sambandi við inntøkur, sum koma undir norðurlenska tvískattasáttmálan. Eftir norðurlenska tvískattasáttmálanum kunnu lond skifta linkingarhátt frá *exemption*- til *kreditt*-háttin.

Vansin við *exemption*-linkingarháttinum er, at hann eftir norðurlenska tvískattasáttmálanum í veruleikanum gevur landinum, har løntakarin arbeiðir (arbeiðslandinum), allan rættin at skatta eina uttanlandsinntøku. Landið, har løntakaran býr (bústaðarlandið), frásigur sær sostatt eftir norðurlenska tvískattasáttmálanum og við at brúka

¹ Víst verður til síðurnar <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/tvískatting/>, har til ber at lesa meira um tvískatting.

² Á síðuni <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/tvískatting/> er yvirlikt yvir lond, sum Føroyar hava tvískattasáttmála við.

exemption-linkingarháttin allan rættin at skatta uttanlandsinntøku. Her skal kortini verða nevnt, at tað at Føroyar eftir norðurlenska tvískattasáttmálanum og við exemption-linkingarháttinum kunnu rokna útlendsku inntøkuna við í skattagrundarlagið (men kunnu ikki skatta inntøkuna umaftur) merkir, at gjaldið til Samhaldsfasta og til Heilsutrygd í flestu førum verða rindað í Føroyum.

Reglur um linking av tvískatting og tvískattasáttmálar, har lond avtala, hvussu sleppast skal undan tvískatting, hava sum heild við sær, at arbeidsmegin verður meiri flytfør millum lond og at tað verður lættari og ómakaleysari hjá fólki at búgva í einum landi og samstundis arbeiða í øðrum landi.

Búskaparliga sæð er skilagott, at skattaskipanin miðar eftir, at tað verður lætt og ómakaleyst at búgva í einum landi og arbeiða í øðrum landi og at arbeidsmegin soleiðis verður meiri flytfør millum lond. Hinvegin eigur skattaskipanin eisini at miða eftir, at tað ikki verður *meiri lønandi* skattliga at arbeiða uttanlands sammett við í bústaðarlandinum.

Fyri flestu lond javnvigar talið av løntakarum, sum arbeiða uttanlands, toluliga væl við talið á útlendingum, sum koma til landið at arbeiða. Fyri hesi lond nýtist eingin vansi at vera í tí at frásiga sær rættin at skatta uttanlandsinntøku sum bústaðarland, um samsvarandi av útlenskari arbeidsmegi kemur til landið at arbeiða og sum harvið eisini rindar skatt í landinum, tí landið hevur sum arbeidsland varðveitt skattarættin. Hesi lond nýtist tí ikki at missa stórar skattainntøkur av at frásiga sær rættin at skatta uttanlandsinntøku (sum bústaðarland), um landið sum arbeidsland hevur varðveitt rættin at skatta uttanlandsinntøku.

Hetta hevur ikki verið stóðan í Føroyum síðstu áratíggjuni. Síðstu mongu árinu eru munandi fleiri føroyingar farnir uttanlands at arbeiða sammett við talið á útlendingum, sum koma til Føroyar at arbeiða og rinda skatt. Tí kann vera kostnaðarmikið hjá okkum at veita linking eftir exemption-háttinum eftir norðurlenska tvískattasáttmálanum. Fer javnvágin at broytast í framtíðini soleiðis, at betri javnvág verður millum føroyingar, sum arbeiða uttanlands og útlendingar, sum koma til Føroyar at arbeiða, fer trupulleikin av exemption-linkingarháttinum eisini at minka í framtíðini.

Skattanevndin hevur skilt, at ætlanir eru um at fara frá exemption- til kreditt-regluna í sambandi við uttanlandsinntøkur, sum koma undur norðurlenska tvískattasáttmálan. Skattanevndin mælir til, at hetta verður gjørt. Hetta hevði havt við sær, at Føroyar finga møguleika at skatta inntøkur, ið føroyingar vinna í øðrum Norðurlondum í tann mun føroyski skatturin er hægri enn skatturin í viðkomandi Norðurlandi.

Ein annar fyrimunur av at skifta linkingarhátt er, at hetta hevði havt við sær eina javnari skatting av løntakarum, sum búgva og arbeiða í Føroyum, og løntakarum, sum arbeiða uttanlands. Kappingarstóðan hjá føroyskum arbeidsgævarum hevði eisini verið javnari í kappingini um arbeidsmegina.

At enda eigur at verða nevnt, at verður linkingarhátturin broyttur frá exemption- til kreditt-regluna, fer hetta at hava við sær, at landið fer at fáa størri skattainntøkur frá løntakarum, sum bæði arbeiða í Føroyum og uttanlands (umframt frá løntakarum, sum bara arbeiða uttanlands). Hetta kemur av, at skattagrundarlagið hækkar og at inntøkurnar síðani koma á ein hægri progresjónsstiga.

3.3 Høvuðsendamál við tilmælunum hjá skattanevndini

Inntøkuskattir hava síðstu mongu áratíggjuni verið nógv brúktir sum almenn inntøkukelda. Hetta er væl skilligt, tí við inntøkuskattinum ber til at røkka einum týðandi politiskum endamáli, nevnliga at gera inntøkubýtið millum fólk javnari enn tað annars hevði verið, um eingin skatting var.

So við og við eru búskaparfrøðingar kortini vorðnir varugir við, at ov høgir inntøkuskattir og ov høgir vinnufelagsskattir virka skeiklandi og ávirka fleiri týðandi avgerðir og atferð hjá fólki og fyrítøkum. Avgerðirnar snúgva seg millum annað um, hvussu nógva tíð og tímar fólk ynskja at arbeiða, hvussu nógva orku fólk brúka til at útbúgva ella eftirútbúgva seg og um, hvørjar íløgur fólk og fyrítøkur gera, og hvussu nógv fólk ynskja at spara saman til eftirløn og líknandi.

Eins og víst verður á í frágreiðingini, er neyðugt, at nøkur skattasløg eru í skattaskipanini, sum minka inntøkuójavnan millum fólk, til dømis inntøkuskattir. Hinvegin eigur skattapolitikkurin eisini at miða eftir, at hesi skattasløg ikki gerast ov stórir partur av samlaða skattatrystinum.

Ymisku sløgin av skattum og avgjøldum ávirka atferðina hjá tí einstaka og fyrítøkum á ymiskan hátt. Tvey sera týðandi krøv eru til eina góða skattaskipan. Hesi eru, at samansetingin av skattum og avgjøldum ávirkar atferð og avgerðir sum minst, og at hon samstundis minkar ójavnin í inntøku og nýtslumøguleikum millum fólk.

3.3.1 Inntøkujavnning og inntøkuskattir

Tey ymisku skattasløgin eru ikki øll eins væl egnað til at javna inntøkur og nýtslumøguleikar millum fólk. Sum heild verða inntøkuskattir, ognarskattir, arvagjöld og avgjöld á ávísar dýrar nýtslúvørur, til dømis á dýrar bilar, mest nýtt til at javna inntøkur við í skattaskipanini. Onnur avgjöld á vørur og tænastr (óbeinleiðis skattir), til dømis meirvirðisgjaldið, eru minni væl egnað til at javna inntøkur og nýtslumøguleikar millum fólk.

Eins og nevnt omanfyri kann ein ov høgur inntøkuskattur ávirka atferð og avgerðir hjá fólki. Til dømis hevur ein ov høgur inntøkuskattur (serstakliga ov høgur markskattur) við sær, at tað loysir seg verri at arbeiða eftir skatt. Nøkur fólk bjóða seg tí minni til at arbeiða. Bjóða færri fólk seg til at arbeiða, kann hetta hava við sær lægri framleiðslu í landinum sammett við, um skattatrystið var lægri. Er inntøkuskatturin ov høgur hevur hetta eisini við sær, at tað loysir seg verri hjá fólki at taka longri útbúgvingar, sum ofta geva hægri løn áðrenn skatt sammett við til dømis ófaklært arbeiði.

Samansetingin av skattatrystinum hevur týðning

Metingin av, hvussu gagnlig ella skeiklandi ymisku skattasløgin eru, valdast millum annað, hvussu høg sjálv skattaprosentini eru. Eitt skattaslag nýttist ikki í stóran mun at broyta atferð og avgerðir hjá fólki ella fyrítøkum, um sjálvt skattaprosentið ikki er ov høgt. Hvussu skeiklandi ein skattur er, valdast harafturat, hvussu skattalógirnar ítøkiliga eru orðaðar.

Altjóða rákið síðstu áratíggjuni hevur verið, at lond hava roynt at minka persónliga inntøkuskattin og í ávísan mun eisini vinnufelagsskattir, meðan aðrir skattir og avgjöld eru hækkað ístaðin. Serstakliga arbeiðsmarknaðargjöld, avgjöld á ávísar nýtslúvørur og umhvørvisavgjöld eru hækkað ístaðin.

Størsti fyrimunurin við at breiðka skattagrundarlagið, soleiðis at fleiri ymisk sløg av skattum eru í skattaskipanini, er, at skatturin á hvørt einstakt skattaslagið kann vera lægri, og harvið ávirkar hvørt skattaslag eisini avgerðir og atferð sum minst.

Nøkur av grannalondum okkara hava í fleiri ár verið í eini tilgongd, har tey hava flutt skattatrystið frá inntøkuskatti og yvir á onnur skattasløg ístaðin. Tey hava gjørt hesa tillaging í fleiri umførum.

Gjöld fyri at nýta almennar tænastr (sonevnd brúkaragjöld)

Almennu vælferðartænastrnar í Føroyum eru í høvuðsheitum skattafiggjaðar. Hetta merkir, at vælferðartænastrnar sum oftast eru figgjaðar við skattum og avgjøldum á borgarar og fyrítøkur í landinum. Sjálvur endabrákarin av tænastrunum rindar í flestu førum einki ella bara ein brotpart av veruliga kostnaðinum av

at framleiða tænastruna. Brúkarin hevur ístaðin verið við til at fígga framleiðsluna av tænastrunum við at rinda skatt og avgjöld.

Nýtslugjöld eru vanligari í summum øðrum framkomnum londum, men vælferðartænastrur eru í høvuðsheitum skattafíggaðar í øllum londunum í Evropa. Nýtslugjöld á endabrukaran av almennum tænastrum eru ikki millum stóru inntøkukeldurnar hjá tí almenna í nøkrum av framkomnu londunum, sum vit vanligi sammeta okkum við.

Stóri vansin við brukaragjöldum er, at gerast tey ov høg, hava tey sera stóran og tilvildarligan sosialan ójavna við sær – og væl størri ójavnar enn til ber at góðtaka politiskt. Fleiri av teimum týðandi vælferðartænastrunum eru somikið kostnaðarmiklar at framleiða, at tað er óhugsandi, at brukaragjöld kunnu vera millum stóru inntøkukeldurnar hjá tí almenna frameftir. Til dømis kunnu sjúkrahúsviðgerðir lættliga kosta fleiri 100 tús. kr., og eitt pláss á ellisheimi kostar hálva mió. kr. um árið í rakstri.

Samantikið eru vansarnir við brukaragjöldum somikið álvarsamir, at tað er óhugsandi, at brukaragjöld kunnu gerast ein týðandi inntøkukelda til fígging av almennum vælferðartænastrum í Føroyum ella í øðrum framkomnum londum.

3.3.2 Hvussu nógv av málunum í arbeiðssetninginum kunnu røkkast?

Niðanfryri eru endamálini í arbeiðssetningurin, sum skattanevndin fekk at arbeiða eftir, víst saman við eini meting av, í hvønn mun til ber at náa málunum, sum eru nevnd í arbeiðssetninginum.

Endamál nr. 1 í arbeiðssetninginum

1. *Nevndin skal koma við tilmælum til umleggingar í skattaskipanini, ið kunnu styrkja kappingarførið hjá Føroyum. Her verður hugsað um kappingarføri:*
 - 1.1. *um fólkid, so fleiri velja at búseta seg her,*
 - 1.2. *um arbeiðsmegina, so fleiri velja at arbeiða her,*
 - 1.3. *um fyrítøkurnar, so fleiri fyrítøkur velja at virka her og gera iløgur her.*

Til nr. 1.1-1.3

Nevndin mælir til at breiðka skattagrundarlagið við nýggjum skatta- og inntøkusløgum. Ein tílík breiðking av grundarlagnum hevði gjørt tað møguligt at spjaða skattatrystið á fleiri skatta- og inntøkusløg og hevði havt lægri skattaprosent við sær fryri hvørt einstakt skattaslagið. Lægri skattaprosent á hvørt skattaslagið hevði havt við sær minni skeikling av avgerðum og atferð hjá fólkí og fyrítøkum.

Nevndin mælir sum heild til at lækka inntøkuskattatrystið og at lækka markskattir, serstakliga fryri lág- og miðallønt. Hetta hevði havt við sær lægri inntøkuskatt sammett við í verandi skipan.

Føroyar hava longu, sum er, lægri partafelagsskatt sammett við grannalondini. Tí er torført at gera partafelagsskattin betri fryri fyrítøkurnar. Uppskotini hjá skattanevndini um at lækka inntøkuskattin og at umleggja part av skattatrystinum til onnur gjöld (húsatænastrugjald og borgaragjald) og uppskotini um at strika undantøk og frádráttir í skattaskipanini fara at vera til fryrimuns fryri vinnufyrítøkum í Føroyum, verða tey sett í verk.

Føroyskir arbeiðsgevarar fáa eina javnari kappingarstöðu um arbeiðsmegina sammett við útlenskar arbeiðsgevarar. Til dømis kann roknast við, at tað verður lættari hjá føroyskum arbeiðsgevarum at kappast við útlenskar arbeiðsgevarar um faklærda arbeiðsmegi. Harafturat kann roknast við, at arbeiðsútboðið í Føroyum fer at vaksa nakað av broytingunum.

Endamál nr. 2 í arbeiðssetninginum

2. *Nevndin skal viðgera og greina undantøk, frádráttir og serskipanir, sum í dag eru í skattaskipanini, og gera uppskot til broytingar, ið tryggja, at skattur í størri mun verður rindaður eftir forimuni, og í minni mun eftir slagi av inntøku ella hvaðani inntøkan stavar.*

Til nr. 2

Við at lækka inntøkuskattin minkar munurin millum tey, sum arbeiða í Føroyum, og tey, sum arbeiða uttanlands. At strika undantøk, frádráttir og serskipanir hevur eisini við sær eina javnari skatting av fólki í ymiskum vinnum, og at skattligi munurin millum tey, sum arbeiða í Føroyum, og tey, sum arbeiða uttanlands, verður minni.

Endamál nr. 3 í arbeiðssetninginum

3. *Nevndin skal kanna, hvørjar avbjóðingar vaksandi flytføri hjá kapitali, arbeiðsmegi og nýtslu hevur fyri almennu inntøkurnar, og koma við tilmælum til, hvørjar umleggingar kunnu gerast fyri at tryggja almennu inntøkurnar frameftir.*

Til nr. 3

Sum er, eru fleiri sløg av størvum, til dømis skrivlig arbeiði ella ráðgeving av ymiskum slagi, har fólk kunnu gera arbeiðið í Føroyum og fáa inntøkuna útgoldna aðrastaðni, har hon ikki kemur til skattingar. Somuleiðis ber til við teldum at taka niður forrit, filmar og tónleik og at nýta ymiskar talgildar tænastr á netinum uttan at tað almenna fær stórvegis inntøkur av hesum. At flyta skattatrystið frá inntøkuskattinum yvir á óflytiligar skattakeldur, til dømis ymisk avgjöld, húsatænastrugjald ella tilfeingisgjöld, hevði minkað um ójavnann millum skattgjaldarar, sum geva inntøkuna upp til skattingar, og skattgjaldarar, sum í størri mun sjálvir kunnu gera av, hvussu nógva inntøku teir geva upp til skattingar. Hetta hevði eisini minkað um inntøkumissin hjá tí almenna.

Endamál nr. 4 í arbeiðssetninginum

4. *Nevndin skal viðgera og greina, hvussu skattaskipanin hjá landi og kommunum, umframt fíggarlig afturbering millum land og kommunur, kunnu skipast best møguliga fyri at tryggja fíggarliga haldfærið og búskaparstýring framyvir.*

Til nr. 4

Nevndin hevur gjørt ítøkilig uppskot til nýggj inntøkusløg og til at broyta inntøkubýtið millum land og kommunur. Eitt endamál er at minka um skeivleikar í inntøkubýtinum, soleiðis at kommunurnar, sum bert hava fá inntøkusløg, fáa minni ábyrgd av haldfærisavbjóðingini, sum stavar frá vaksandi tali av eldri borgarum, og landskassin fær størri ábyrgd av haldfærinum.

Endamál nr. 5 í arbeiðssetninginum

5. *Nevndin skal koma við tilmælum til, hvussu avgjaldsskipanin kann skunda undir verandi gongd ímóti einum grønarí Føroyum, har orkuframleiðslan í vaksandi mun kemur frá varandi orkukeldum og í minkandi mun frá lívrunnum brennievni.*

Til nr. 5

Nevndin mælir til at broyta verandi avgjaldsbygnað. Endamálið er, at sama avgjald verður á sama útláti. Gjaldið fyri útlát av CO₂ verður sum heild hækkað nakað, soleiðis at grøna umskipanin fer fram, har tað er búskaparliga skilabest. Størsta broytingin verður í avgjaldinum á tungolju, sum í dag er sera lágt. Samanumtikið fer hetta væntandi at eggja til eina grønarí orkuframleiðslu í Føroyum. Skattanevndin mælir til, at meirinntøkan frá hægri avgjöldum verður latin fólki aftur umvegis lægri inntøkuskatt.

Endamál nr. 6 í arbeiðssetninginum

6. *Nevndin skal viðgera og greina samlaðu ávirkanina frá skatti og mótrokning fyri tey, ið fáa inntøkutreytaðar almannaveitingar. Nevndin skal koma við tilmælum til broytingar, ið hava við sær, at almannaveitingarnar ikki taka burtur fíggjarliga fyrimunin hjá hesum bólkum at arbeiða.*

Til nr. 6

Broytingaruppskotini hjá skattanevndini minka markskattirnar fyri inntøkur úr 65.000 til 100.000 kr. úr 41 niður í 17%. Markskattirnar fyri inntøkur úr 100.000 til 200.000 minka úr 41 niður í 31,5%. Hetta fer at gera tað hugaligari at arbeiða fyri borgarar, sum fáa almannaveitingar, bæði hjá yngri fólki og fólkapensjónistum, og hjá skattgjaldarum, sum í dag arbeiða partíð. Tó er eisini neyðugt at lækka mótrokningarprosentini fyri ymsu almannaveitingarnar og at mótrokningin verður yvir eitt longri inntøkuskeið.

Endamál nr. 7 í arbeiðssetninginum

7. *Eisini skal nevndin koma við tilmælum til, hvussu skatta- og avgjaldsskipanin kann umskipast soleiðis, at hon verður meiri gjøgnumskygd og einföld fyri skattgjaldaran.*

Til nr. 7

Skattaskipanin er í dag sera einföld á flestu økjum sammett við okkara grannalond og onnur framkomin lond, millum annað orsakað av fáu frádráttunum í skipanini. Skattanevndin mælir til, at almennar veitingar sum meginregla verða lagdar um til skattskyldugar veitingar. Harafturat mælir skattanevndin til at strika undantøk og serskipanir í skattaskipanini, millum annað í inntøkuskattinum. Hesi bæði átøkini høvdu gjørt skattaskipanina meiri gjøgnumskygda og einfalda.

Endamál nr. 8 í arbeiðssetninginum

8. *Tilmælini mugu samanlagt ikki økja um inntøkuójavnan í Føroyum, heldur hinvegin.*

Til nr. 8

Skattanevndin hevur lagt stóra orku í at tryggja, at broytingaruppskotini ikki økja um inntøkuójavnan í Føroyum. Roknað í prosentum, fáa skattgjaldarar við inntøku úr 100.000 kr. til 550.000 kr. størsta ágóðan av skattalættanum, sum skattanevndin mælir til at seta í verk. Fyri lægstu inntøkurnar er inntøkuskattalættin ikki nóg stórur til at mótvirka hækkingini í ymiskum avgjöldum, sum skulu vera við til at fíggja inntøkuskattalættan. Skattanevndin mælir tí til at hækka játtanirnar til lestrarstuðul, familjuískoyti, fólkapensjón, fyritiðarpensjón og forsorgarhjálp somikið nógy, at stuðulin kann mótvirka hækkingini í avgjöldum.

Endamál nr. 9 í arbeiðssetninginum

9. *Tilmælini skulu samanlagt vera fult fíggjað.*

Til nr. 9

Broytingaruppskotini eru fult fíggjað yvir eitt áramál, um tey uppskot eisini verða sett í verk, sum eftir ætlan skulu geva landi og kommunum meirinntøkur og sum harvið skulu fíggja skattaumleggingina. Tó eigur at verða nevnt, at summar av inntøkunum, sum eru við til at fíggja inntøkuskattalættan í skattaumleggingini, sannlíkt fara at sveiggja meira enn inntøkurnar frá inntøkuskattinum. Hetta talar fyri, at partur av meirinntøkunum fer í búskapargrunn ella at meirinntøkurnar ikki allar verða brúktar til at fíggja ein lætta í inntøkuskattinum.

Endamál nr. 10 í arbeiðssetninginum

10. *Tilmælini skulu vera so ítøkilig, at tey eru búgvín til politiska viðgerð. Har tað verður mett neyðugt, skal nevndin koma við uppskoti til skiftisskipan í sambandi við íverksetan av tilmælinum.*

Til nr. 10

Nevndin heldur tilmælini vera ítökilig og búgvín til politiska viðgerð.

3.4 Tilmæli í sambandi við inntøkuskattin

Inntøkuskattirnir í føroysku skattaskipanini eru lýstir í broti 6.4 í frágreiðingini. Inntøkuskatturin virkar skeiklandi á fleiri týðandi avgerðir, sum fólk taka. Inntøkuskatturin ávirkar millum annað hugin hjá fólki at arbeiða. Serstakliga høgur skattur á síðst vunnu krónuna (høgur markskattur) ávirkar hugin at arbeiða og minskar arbeiðsútboðið. Høgur inntøkuskattur kann eisini ávirka, hvussu nógva orku fólk leggja í at útbúgva og eftirútbúgva seg.

Er inntøkuskatturin høgur, er markskatturin vanligi eisini høgur. Er skatturin á síðst vunnu krónuna ov høgur, minskar hugurin hjá fólki eisini at arbeiða. Samfelagið missir inntøkur, um fólk halda seg aftur at arbeiða, tí við minni tøkari arbeiðsmegi, minskar framleiðslan eisini í landinum. Tað, at fólk ikki bjóða seg til at arbeiða, verður eisini kallað, at arbeiðsútboðið minskar. Høgir inntøkuskattir og serliga høgir markskattir hava somuleiðis við sær meira svart arbeiði og hava helst eisini meira beinleiðis skattasvik við sær.

Skattanevndin mælir til at minka inntøkuskattin fyri at fáa arbeiðsútboðið at veksa. Skattanevndin mælir til at hækka botnfrádráttin í landsskattinum úr 65.000 til 100.000 kr. Skattanevndin mælir eisini til at broyta landsskattastigan soleiðis:

- Landsskattur verður ikki rindaður av inntøku upp til 100.000 kr.
- Landsskattur á 8% verður rindaður av inntøku millum 100.000 og 200.000 kr.
- Landsskattur á 17% verður rindaður av inntøku millum 200.000 og 400.000 kr.
- Landsskattur á 30% verður rindaður av inntøku millum 400.000 og 800.000 kr.
- Landsskattur á 34% verður rindaður av inntøku omanfyri 800.000 kr.

Skattanevndin mælir síðani til at strika botnfrádráttin í kommunuskattinum. Ístaðin verður kommunuskatturin 12 prosent fyri allar inntøkur upp til 100.000. Inntøkur omanfyri 100.000 verða skattaðar við vanligi kommunuskattaprosentinum, sum kommunurnar áseta. Botnfrádrátturinn í kommunuskattinum er í dag 30.000 kr. Verður botnfrádrátturinn í kommunuskattinum strikaður, ber til at lækka kommunuskattaprosentið úr 21 til 18,5% í miðal uttan at kommunurnar missa skattainntøkur. Eitt tílíkt tilmæli um at broyta kommunuskattin kann sjálvsagt bara setast í verk í samráði millum landsmyndugleikar og kommunurnar.

Í talvu 1 og mynd 2 sæst, hvussu tilmælini hjá skattanevndini í sambandi við inntøkuskattin fara at ávirka markskattin fyri ymiskar inntøkubólkar. Skattaumleggingin, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, fer serstakliga at koma lág- og miðalløntum til góðar, t.e. inntøkum upp til 400.000 kr. um árið (sí eisini fylgiskjal E).

Verða broytingarnar settar í verk, minka inntøkurnar frá landsskattinum um 340 mió. kr., og inntøkurnar frá kommunuskatti minka um 230 mió. kr. Skattanevndin hevur uppskot til, hvussu til ber at fígga ein tílíkan skattalætta (sí millum annað samandráttin av broytingaruppskotunum í broti 3.17).

Skattanevndin mælir eisini til at strika frádráttin fyri fiskiveiðuinntøku, uttanlandsfrádráttin og samdøgursfrádráttin, sum eru ásettir í skattalógini. Verða tilmælini sett í verk, verður helst neyðugt at dagføra skattingina av løntakarum, sum koma undir avmarkaða skattskyldu. Hesi rinda í dag 42% av bruttoinntøkuni umframt gjaldið til Samhaldsfasta.

Verður skattingin av teimum, sum eru undir avmarkaðari skattskyldu, ikki dagførd og lækkað nakað, verður heldur stórus munur í skattingini av teimum, sum eru undir fullari skattskyldu, og teimum, sum eru undir

avmarkaðari skattskyldu. Skattanevndin mælir tí til, at skattingin av teimum, sum koma undir avmarkaða skattskyldu, verður lækkað til umleið 40%.

3.4.1 Avleiðingar av uppskotinum

Markskattirnir hjá miðal- og hægri inntøkunum lækkaðu við skattaumleggingini í 2012. Skal arbeiðsútboðið fáast at veksa, er neyðugt, at markskatturin lækkar fyri teir inntøkubólkar, har nógvir løntakarar eru, og serstakliga fyri løntakarar, sum hava møguleika at økja arbeiðsútboð sítt.

Ein lutfalsliga stórur partur av løntakarunum millum láglønt er sannlíkt ikki so virkin á arbeiðsmarknaðinum sammett við skattgjaldarar við miðal og hægri inntøkum. Ein ávísur partur av lágløntu skattgjaldarunum hevur sannlíkt møguleika økja arbeiðsútboðið, til dømis skattgjaldarar, sum í dag arbeiða parttíð. Øll hava sjálvsagt ikki henda møguleikan, til dømis summir fólkapensjónistar, fyrítíðarpensjónistar og lesandi.

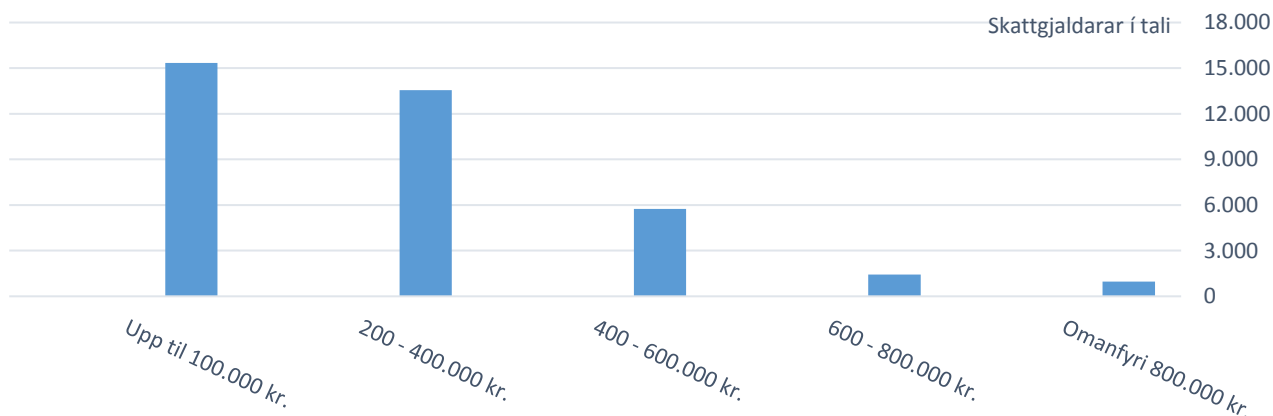
Neyðugt verður sjálvsagt at fígga eina tílíka umlegging av skattatrýstinum frá inntøkuskattinum við at hækka aðrar skattir og onnur avgjöld hjá landi og kommunum. Skattanevndin mælir til, at umleggingin av skattatrýstinum verður fíggað við nýggjum skattum og nýggjum inntøkusløgum. Skattanevndin hevur gjørt uppskot til aðrar skattir og avgjöld, sum til ber at hækka fyri at fígga eina tílíka umlegging av skattatrýstinum.

Avleiðingar fyri ymiskar bólkar av skattgjaldarum

Verða broytingaruppskotini sett í verk, fer hetta at hava við sær munandi lægri markskatt fyri lág- og miðallønt, og tað fer at loysa seg betur at arbeiða hjá skattgjaldarum í hesum inntøkubólkum. Arbeiðsluttøkan fer sannlíkt at hækka nakað fyri fólk, sum hava lágur og miðal inntøkur, millum annað fyri fólkapensjónistar, sum ynskja og hava heilsuna at arbeiða, og millum skattgjaldarar, sum í dag arbeiða parttíð. Treytin fyri hesum er sjálvsagt, at skattgjaldarar hava störv, har til ber at arbeiða fleiri tímar.

Umleið 13.500 skattgjaldarar eru í inntøkubólkinum úr 200.000 til 400.000 kr. Myndin niðanfyri vísir, hvussu nógvir skattgjaldarar eru í hvørjum inntøkubólki. Uppskotini hjá skattanevndini geva serstakliga tveimum teimum fyrstu inntøkubólkunum skattalætta (sí eisini fylgiskjal E).

Mynd 1. Persónligir skattgjaldarar í tali, býttir á inntøkubólkar, 2015

Kelda: Hagstovan.

Uppskotini hjá skattanevndinni hava við sær, at markskatturin verður um 40,5% fyri inntøkur úr 200.000 til 400.000 kr. Í dag er markskatturin um 46% fyri inntøkur úr 235.000 til 330.000 kr. og 51% fyri inntøkur úr 330.000 til 800.000 kr. Sannlíkt fer ein munandi partur av borgaranum í bólkinum, sum vinnur 200.000 til 400.000 kr., at økja sína arbeiðsluttøku, verður markskatturin lækkaður. Talva 1 og mynd 2 niðanfyri vísa, hvussu markskattirnir fyri ymiskar inntøkubólkar broytast av uppskotunum hjá skattanevndinni sammett við verandi markskattir (í fylgiskjali C er eisini yvirlit yvir markskattir síðani 2011). (sí eisini fylgiskjal E).

Talva 1. Sammeting av markskatti í verandi skattastiga við uppskot frá skattanevndinni

Skattastigi 2016-2017

	inntøka um árið í tús. kr.					
	0-30.000	30-65.000	65-235.000	235-330.000	330-800.000	800.000+
Landsskattur (%)	0	0	15	20	25	30
Arbeidsmarknaðargjöld (%)	5	5	5	5	5	5
Kommunuskattur (%)	0	21	21	21	21	21
Markskattur tilsamans (%)	5	26	41	46	51	56

Uppskot hjá skattanevndinni

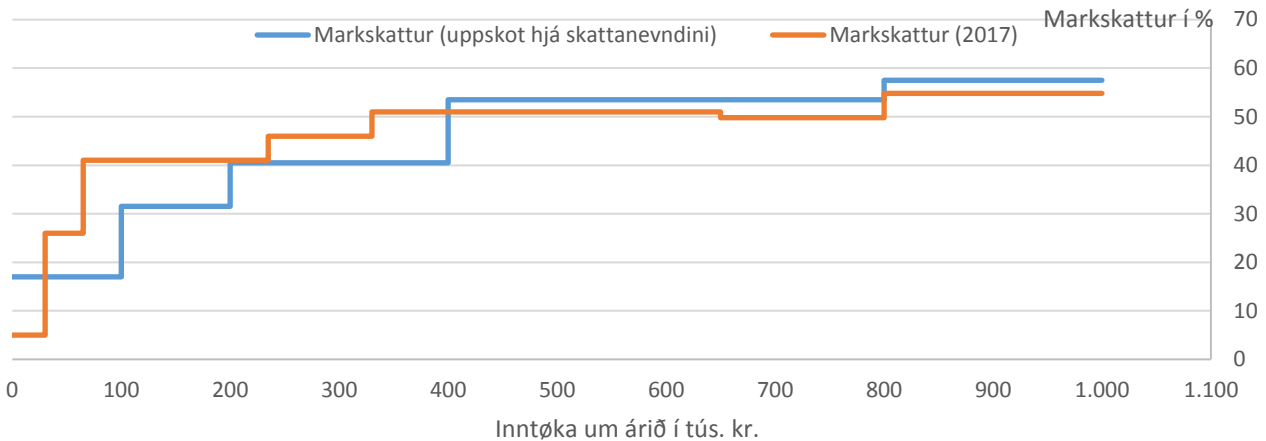
	inntøka um árið í tús. kr.				
	0-100.000	100-200.000	200-400.000	400-800.000	800.000+
Landsskattur (%)	0	8	17	30	34
Arbeidsmarknaðargjöld (%)	5	5	5	5	5
Kommunuskattur (%)	12	18,5	18,5	18,5	18,5
Markskattur tilsamans (%)	17	31,5	40,5	53,5	57,5

Viðm.: Talvan visir markskattin fyri ymiskar inntøkubólkar eftir verandi skattastiga við arbeidsmarknaðargjöldum á um 5% tilsamans og við kommunuskatti á 21% í 2016 og 2017 (íroknað kirkjuskatt). Arbeidsmarknaðargjöld, sum arbeidsgvari rindar, eru ikki við í sammetingunum. Niðara talvan visir uppskotið hjá skattanevndinni.

Kelda: Skattanevndin.

Ein vansi við at strika botnfrádráttin í kommunuskattinum er, at hetta saman við nýggju gjøldunum, sum skattanevndin eisini mælir til at seta í verk, fer at minka tøku inntøkuna hjá fólki við lágum inntøkum. Hetta eru skattgjaldarar við inntøku upp til góðar 100.000 kr. árliga. Meginparturin av skattgjaldarunum við inntøku upp til umleið 100.000 kr. eru hálvvaksin, lesandi og fólkapensjónistar. Harafturat eru fólk, sum eru flutt til ella úr landinum og eru byrjað at arbeiða miðskeiðis í árinum, og sum tí ikki hava heilt inntøkuár í skattauppgerðini. Neyðugt verður tí at hækka veitingar til hesar bólkar ella at seta onnur átøk í verk fyri at bota um avleiðingarnar av uppskotinum.

Mynd 2. Markskattur eftir uppskotinum hjá skattanevndini, % av síðst vunnu kr.

Viðm.: Markskatturinn er mettur við lands-, kommunu-, kirkjuskatti og arbeiðsmarknaðargjöldum. Arbeiðsgevarparturinn av arbeiðsmarknaðargjöldunum er ikki við.

Kelda: Skattanevndin.

Avleiðingar fyri inntøkurnar hjá landi og kommunum

Verða broytingaruppskotini í sambandi við inntøkuskattin sett í verk, kann roknast við, at inntøkurnar úr landsskattinum minka um 340 mió. kr. og at inntøkurnar úr kommunuskattinum minka um 230 mió. kr.

Skattanevndin mælir til, at inntøkumissurin hjá landi og kommunum verður fíggaður við at seta í verk eitt húsatænastugjald á allar bústaðareindir í landinum og eitt borgaragjald á íbúgvar í landinum, sum eru fyltir 21 ár. Harafturat mælir skattanevndin til at hækka ymisk umhvørvisgjöld og gjöld fyri rættin at gagnnýta tilfeingi innan fiski- og alivinnuna. Uppsotini, sum eftir ætlan skulu fígga skattaumleggingina eru lýst ádrastaðni í frágreiðingini.

Skattanevndin mælir til at hækka játtanirnar til fólkapensjón, fyrítíðarpensjón, forsorgarhjálp, lestrarstuðul og familjuískoyti fyri at bøta um avleiðingarnar av broytingunum, sum verða skotnar upp fyri at fígga skattalettan og skattaumleggingina. Skattanevndin hevur roknað við, at neyðugt verður at hækka hesar játtanirnar um 130 mió. kr. Í talvu 4 og í broti 3.17 er samandrátur vístur av allari skattaumleggingini, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, og av fíggingini av henni.

3.4.2 Tilmæli um at strika frádráttir og serskipanir í inntøkuskattinum

Skattanevndin mælir til at strika fleiri av teimum frádráttum og serskipanum, sum eru eftir í føroyska inntøkuskattinum. Hesar eru serstakliga frádrátturinn fyri fiskiveiðuinntøku, uttanlandsfrádrátturinn og samdøgursfrádrátturinn, sum allir eru ásettir í lóg um landsskatt og kommunuskatt (skattalógini). Skattanevndin mælir síðani til, at meirinntøkan, sum land og kommunur fáa av hesum, verður nýtt til at fígga ein lætta í inntøkuskattinum við.

Frádráttir í inntøkuskattinum eru lýstir í broti 6.5 í frágreiðingini, og har verður eisini grundgivið fyri at strika nevndu frádráttir omanfyri. Her skal bara stutt verða nevnt, at ein meginregla, sum skattanevndin hevur nýtt í tilmælunum, hevur verið, at allar inntøkur eiga at verða eins skattaðar og eins viðgjørdar av skattaskipanini,

sama í hvörjari vinnu ella hvaðani inntøkan verður vunnin. Skattgjaldarar við somu inntøku eiga í størst móguligan mun at rinda sama skatt.

Ein skattafrádráttur fyri arbeiði í ávísum starvi ella í ávísari vinnu merkir, at arbeiðsgevarin kann rinda løntakaranum minni í løn og at løntakarin framvegis hevur somu løn eftir skatt sammett við, um hann var í aðrari vinnu. Tílíkir frádráttir virka tí sum óbeinleiðis stuðulsskipanir til ávísar vinnur.

3.5 Tilmæli um grøna umskipan av avgjöldum

Skattanevndin mælir til eina grøna umskipan av fleiri avgjöldum í okkara skattaskipan. Endamálið er í fyrra lagi at fígga skattalættan til lág- og miðallønt, sum skattanevndin eisini mælir til at seta í verk, og í øðrum lagi at eggja til meiri umhvørvisvinaliga atferð.

Uppskotini til eina grøna umskipan av avgjöldunum snúgva seg í stóran mun um at leggja somu avgjöld á somu dálking og sama útlát. Hetta merkir millum annað, at sama avgjald eigur at vera á allari olju, sama um oljan verður brúkt til upphiting ella til framleiðslu av streymi. Harafturat mælir skattanevndin til, at avgjöldini á bensin og diesel vera javnari.

Skattanevndin mælir ítøkiliga til:

- at hækka brennioljugjaldið úr 0,80 kr. fyri liturin til 1,50 kr. fyri liturin á allari brenniolju,
- at hækka brennioljugjaldið á tungolju úr 0,10 kr. fyri liturin til 1,50 kr. fyri liturin,
- at strika móguleikan hjá vinnufyrirøkum at fáa endurrindað brennioljugjaldið, tó ikki fyri skip,
- at hækka punktgjaldið á bensini úr 2,70 kr. fyri liturin til 3,50 kr. fyri liturin,
- at hækka punktgjaldið á diesel úr 0,75 kr. fyri liturin til 2,00 kr. fyri liturin,
- at lækka vektgjaldið á dieselbilar soleiðis, at dieselbilar frameftir rinda sama vektgjald sum bensinbilar.

Samantlagt metir skattanevndin, at grøna umskipanin av avgjöldunum, sum nevndin mælir til at seta í verk, fer at geva landinum meirinntøkur á um 170 mió. kr. tilsamans (sí talvurnar 2 og 3). Skattanevndin mælir til, at meirinntøkan verður brúkt til at fígga ein skattalætta til lág- og miðallønt, sum nevndin eisini mælir til at seta í verk og sum er lýstur í broti 3.4.

Høvuðsendamálið við skattaumleggingini, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, er at lækka markskattin hjá so nógvum skattgjaldarum sum gjørligt (serliga lág- og miðalløntum). Grøna umskipanin av avgjöldunum er liður í fíggingini av skattaumleggingini umframt at hon kann skunda undir verandi gongd móti grønar orkuframleiðslu og -nýtslu og minni útláti.

Síðstu tíðina eru settar í verk stuðulsskipanir við afturbering av meirvirðisgjaldi fyri el- og vetnisbilar og grønar orkuskipanir. Skattanevndin mælir sum heild frá tílíkum stuðulsskipanum. Í fyrra lagi tí tær máa av grundarlagnum undir føroyska meirvirðisgjaldinum. Í øðrum lagi er sannlíkt, at tílíkar stuðulsskipanir fyri samfelagið sannlíkt ein dýrur háttur at minka um útlátið. Ein bíligari háttur at minka um útlátið av CO₂ og líknandi loftevnum er at tálma nýtsluna av evnum, sum hava við sær útlát av CO₂ og líknandi loftevnum.

Hví er tørvur á grønar umskipan av avgjöldunum?

Sum víst á í partinum um *ta góðu skattaskipanina*, kunnu grøn avgjöld vera ein skilagóður háttur hjá almennum myndugleikum at fáa til vega inntøkur, sum kunnu fígga ein lætta í øðrum og meiri skeiklandi skattum. Ein vælvirkandi grøn skatta- og avgjaldsskipan tálmar nýtsluna av dálkandi evnum og øðrum, sum hevur við sær útlát av CO₂ og líknandi loftevnum. Endamálið við grønum avgjöldum er, umframt at fáa til vega almennar inntøkur, at eggja til skilabetri nýtslu av avmarkaðum og dálkandi tilfeingi.

Í arbeiðssetninginum hjá skattanevndini stendur millum annað, at:

“Nevndin skal koma við tilmælum til, hvussu avgjaldsskipanin kann skunda undir verandi gongd ímóti einum grønari Føroyum, har orkuframleiðslan í vaksandi mun kemur frá varandi orkukeldum og í minkandi mun frá lívrúnum brennievni.”

Føroyar hava tikið undir við París-avtaluni frá 2016, sum áleggur Føroyum at minka útlátið av CO₂. Hetta merkir, at Føroyar binda seg til at minka nýtsluna av olju. Skattanevndin hevur onga støðu til settu málini. Men skattanevndin heldur tað hava týðning, at settu málini verða rokkin á so skynsaman hátt, sum til ber. Skattanevndin heldur, at ein grøn avgjaldsskipan, har rindað verður fyri útlát, er ein skilagóður háttur at røkka settu málunum.

Í dag eru bæði punktgjöld og avgjöld á olju og øðrum lívrúnum brennievnum, men ymiskt er, hvussu stór avgjöldini eru og hvør rindar hvat. Fyri at tryggja ein skynsamari grønan avgjaldsbygnað mælir skattanevndin til at tillaga verandi avgjöld fyri at betra um virknaðin av grønu gjöldunum og soleiðis, at ikki slepst undan at rinda fyri útlát av CO₂. Hetta hevði skundað undir eina grøna umlegging av orkunýtsluni soleiðis, at minkingin í útlátinum av CO₂, sum landsstýrið hevur sett sær sum mál, verður framd so bíliga, sum til ber fyri samfelagið.

Síðstu tíðina eru settar í verk stuðulsskipanir við afturbering av meirvirðisgjaldi fyri el- og vetnisbilar og grønar orkuskipanir. Skattanevndin mælir sum heild frá tílkum stuðulsskipanum í meirvirðisgjaldinum. Í fyrra lagi tí tær máa av grundarlagnum undir meirvirðisgjaldsskipanini, og í øðrum lagi tí tær fyri samfelagið sannlíkt eru ein dýrur háttur at minka um útlátið. Ein bíligari háttur at minka um útlátið av CO₂ og líknandi loftevnum er at tálma nýtsluna av evnum, sum hava við sær útlát av CO₂ og líknandi loftevnum.

Broytingar í grønu avgjöldunum kunnu vera ein kostnaður fyri summi privatfólk og partar av vinnulívinum, sum brúka nógva orku. Skattanevndin heldur kortini, at hetta er lagaliga løtan at gera neyðugu broytingarnar, tí í lötuni er oljuprísurin lutfalsliga lágur. Hetta merkir, at fólk og vinna í lötuni ikki eru serstakliga hart sperd av høgum oljuprísnum. Sum frá líður, fara fólk og vinnufyrirøkur at laga seg til broyttu avgjöldini.

Stutt um punktgjöld og brennioljugjaldið

Punktgjaldið á bensin og diesel, brennioljugjaldið, vektgjaldið og skrásetingargjaldið kunnu øll í ávísan mun kallast grøn avgjöld og eru lýst saman við øðrum avgjöldum í fylgiskjali A.

Punktgjöldini á bensin og diesel eru ávikavist 2,70 kr. fyri liturin á bensin og 0,75 kr. fyri liturin á diesel. Brennioljugjaldið er 0,80 kr. fyri liturin á diesel, brenni- og gassolju, umframt 0,10 kr. fyri liturin á tungolju. Einkil brennioljugjald er á bensini.

Stóri munurin á punktgjöldunum og brennioljugjaldinum er, at punktgjald verður goldið við innflutning, meðan brennioljugjaldið verður goldið við sølu. Endabúkarin rindar meirvirðisgjald av punktgjaldinum, men rindar ikki meirvirðisgjald av brennioljugjaldinum. Harafturat hava vinnufyrirøkur móguleika at fáa brennioljugjaldið endurrindað soleiðis, at mestsum bara privat húsarhald rinda brennioljugjald, meðan punktgjald verður rindað av allari nøgdini, sum verður innflutt.

Inntøkurnar hjá landskassanum av brennioljugjaldinum vóru um 80 mió. kr. í 2016. Av hesum vórðu 12 mió. kr. endurrindaðar til vinnufyrirøkur. Nettoinntøkan var sostatt um 68 mió. kr. Inntøkurnar frá punktgjaldi á bensin og diesel vóru ávikavist um 36 mió. kr. (bensin) og 18 mió. kr. (diesel) í 2016.

3.5.1 Meginreglur og tilmæli

Avvigan millum avgjöld, sum eru einföld, og avgjöld, sum gera mun

Í øðrum londum eru fleiri ymisk grøn avgjöld. Í fleiri londum eru serstøk avgjöld á ymisk lofttevni, til dømis CO₂, svávl, metan, NO_x og annað. Hugsanin er, at tílíkar avgjaldsskipanir raka neyvari rætta samfelagskostnaðin av dálking, sum stavar frá útláti av ymiskum evnum.

Her skal tó havast í huga, at trupulleikin í Føroyum av staðbundnari (lokalar) luftdálking av nærumhvørvinum er minni sammett við á evropeiska meginlandinum. Tí er týðningurin av at sundurgreina avgjöldini á ymisk sløg av luftdálking minni hjá okkum. Ein samansett og fløkt avgjaldsskipan skal tí síggjast í mun til kostnaðin av at umsita tílíkar skipanir.

Føroyar eru eitt lítið land, og umsitingarliga orkan er avmarkað. Skattanevndin heldur tað tí neyvan vera skilagott hjá okkum at seta í verk eina fløkta og torskilda avgjaldsskipan við ymiskum avgjöldum á útlát av ymiskum loftevnum. Kostnaðurin av eini tílíkari skipan, millum annað umsitingarligi kostnaðurin, hevði sannlíkt verið væl størri enn vinningurin.

Skattanevndin mælir heldur til at seta í verk jøvn og einföld avgjöld á nøgdin av brennievni, sum verða innfluttar til landið ella sum verða keyptar av endabrukum. Ein tílík skipan er lættari at umsita og rakar helst toluliga væl veruliga kostnaðin av umhvørvisdálking og útláti.

Vinnufyrirøkur eiga eisini at rinda grønu avgjöldini

Í dag er punktjald á bensin og diesel, sum verður goldið við innflutning, meðan brennioljugjald er á aðra olju, (harundir diesel), sum verður goldið við sølu. Vinnufyrirøkur hava møguleika at fáa endurrindað brennioljugjaldið.

Grønu avgjöldini verða kravd fyri virksesemi, sum hevur ein samfelagsligan kostnað við sær. Kostnaðurin kann bæði vera útlát av dálkandi loftevnum, slit av vegum og annað. Vinnuligt virksesemi eigur tí ikki at sleppa undan hesum gjöldum. Fyri samfelagið er líkamikið, um privatpersónar ella vinnufyrirøkur dálka. Skaðin er hin sami.

Hinvegin eru eisini vansar í at áleggja til dømis skipum at rinda høg avgjöld á brennievni, um tey tað sama kunnu bunkra brennievni uttanlands og uttan at rinda avgjöld.

Skattanevndin mælir tí til at strika møguleikan hjá vinnufyrirøkum at fáa brennioljugjaldið endurrindað, men at møguleikin at fáa brennioljugjaldið endurrindað verður varðveittur fyri skip.

Umhvørvisavgjöld eiga at vera jøvn fyri allar orkukeldur

Sum víst á í kapittul 4 í frágreiðingini, eru skattir og avgjöld serliga skeiklandi, tá ið til ber at sleppa undan skattum og avgjöldum við at broyta atferð og avgerðir. Í sambandi við grøn avgjöld er hetta eitt sindur øðrvísi. Í hesum føri er ynskiligt, at fólk og vinnufyrirøkur broyta atferð og avgerðir. Men avgjöldini kunnu hava óhepnar avleiðingar við sær, eru avgjöldini ikki jøvn og er grundarlagið ikki breitt undir teimum soleiðis, at sama avgjald verður rindað fyri sama útlát.

Til dømis er í dag eitt avgjald á 80 oyru fyri liturin á brenniolju, sum verður brúktur til upphiting. Hita fólk hinvegin upp við elorku, sum er framleidd við tungolju, verður rindað 10 oyru fyri hvønn litur, sum verður brúktur til framleiðsluna av streymi. Hetta stímlar ikki undir skynsama framleiðslu av orku, tí skipanin eggjar fólk til at sleppa sær undan avgjaldinum á brenniolju við at velja aðrar orkukeldur. Tungolja eigur tí at verða áløgd sama avgjald sum onnur brenniolja.

Skattanevndin mælir til at hækka brennioljugjaldið úr 0,80 kr. fyri liturin til 1,50 kr. fyri liturin fyri alla brenniolju, harundir tungolju. Brennioljugjaldið á tungolju er í dag 0,10 kr. fyri liturin. Hetta merkir, at brennioljugjaldið á diesel, brenniolju, gassolju og tungolju verður 1,50 kr. fyri liturin (sí eisini talvurnar 2 og 3).

Bensin og diesel eiga at vera javnsett

Somuleiðis eigur munur ikki at vera á avgjöldunum á bensin og diesel.³ Søguliga hava avgjöldini á diesel verið lægri sammett við avgjöldini á bensin. Hetta kemur helst millum annað av, at diesel í stóran mun hevur verið nýtt av vinnufyrítøkum, meðan bensin hevur verið nýtt av privatpersónum. Í dag er hetta broytt, og bæði vinnufyrítøkur og privatpersónar brúka dieslbilar.

Í Føroyum verða rindaðar 1,15 kr. meira fyri hvønn litur av bensini í avgjöldum sammett við ein litur av diesel (sí eisini talvu 2). Harafturímóti rinda diesel bilar meira í leypanði vegskatti. Dieslbilar rinda hinvegin meira í vegskatti sammett við bensinbilar. Tørført er at síggja nakað endamál í hesum, og hetta er helst bara við til at ørkymla brúkaran. Skattanevndin mælir til at strika munin, sum í dag er í avgjöldum á diesel- og bensinbilar, tá ið umræður avgjöld á brennievni og vegskattin.

Avgjöldini á brennievni, sum verða brúkt til bilferðslu (bensin og diesel), eru lægri sammett við avgjöldini á aðra olju, sum verður brúkt til upphiting og framleiðslu av streymi. Góðar grundgevingar kunnu vera fyri hesum, tí umframt útlát av CO₂ eru aðrir samfelagskostnaðir av bilferðslu, sum ikki eru av aðrari nýtslu av brennievnum.

Bilar slíta til dømis vegirnar, og ein bilur aftrat í ferðsluni økir um vandan hjá øðrum í ferðsluni, umframt at hann brúkar pláss og hevur meira trokan og fleiri ferðslutøppar á vegunum við sær. Ein vælvirkandi skatta- og avgjaldsskipan leggur upp fyri hesum samfelagskostnaði.

Samlaðu avgjöldini á bensin og serstakliga diesel eru lág í Føroyum sammett við í øðrum framkomnum londum. Hetta er víst í myndunum niðanfyri.

Skattanevndin mælir til at hækka samlaðu avgjöldini (punktgjald og brennioljugjald tilsamans) á bensin og diesel upp í 3,50 kr./l og til at lækka vegskattin á dieslbilar soleiðis, at vegskatturin verður hin sami sum fyri bensinbilar. Hetta merkir, at sonevnda *útvjanningargjaldið* í vegskattinum (vektgjaldinum) verður strikað.

Inntøkur frá nýggjum avgjöldum

Mettu meirinntøkurnar frá grøna umskipanini av avgjöldunum skulu skiljast við fyrivarni. Eitt endamál við umskipanini er, at avgjöldini skulu eggja til eina grøna umlegging av orkunýtslu frá olju til varandi orkukeldur. Tí má roknast við, at inntøkurnar frá grønu gjöldunum fara at minka, sum frá líður, tá ið nýtslan av varandi orkukeldum fer at vaksa.

Broyttu punkt- og brennioljugjöldini eru tilsamans mett at hava við sær eina meirinntøku á um 175 mió. kr. sammett við í dag. Av hesum koma um 57 mió. kr. frá lægri avgjöldum á brennievni til bilar, meðan um 120 mió. kr. stava frá lægri avgjöldum á brenniolju, sum serliga verður brúkt til streymframleiðslu og upphiting.

Harafturat koma 12 mió. kr. frá brennioljugjaldi, sum í dag verður endurrindað til vinnufyrítøkur.

Inntøkumissurin av at minka vegskattin á dieslbilar og javnstilla vegskattin við vegskattin, sum bensinbilar rinda, er mettur til um 20 mió. kr. Mettu meirinntøkurnar av at broyta avgjöldini á ymiskt brennievni eru vístar í talvu 3.

³ Grundgivið er eisini fyri hesum í [15] í yvirlitinum yvir bókmentir.

Ferðastuðul

Í føroyska inntøkuskattinum eru sum heild fáir frádráttir. Hetta er ein meginregla í okkara bruttoskattaskipan. Ístaðin eru nakrar stuðulsskipanir, og ein teirra er ferðastuðulin, sum er ein stuðul til tey, sum ferðast langt til og frá arbeiði.

Hækkingarnar í avgjöldunum á bensin og diesel fara at gera brennievni dýrari at keypa hjá endabrúkarum. Tað verður tí eisini dýrari at ferðast til og frá arbeiði, og tørvurin á ferðastuðli verður eisini tað størri. Tilmælini frá skattanevndini um at broyta punktgjaldið og brennioljugjaldið á bensin og diesel hava við sær, at prísurin á bensini hækkar um 10% og prísurin á diesel um 30% sammett við verandi prísir (íroknað meirvirðisgjald). Hinvegin hevur tilmælið um at lækka vektgjaldið á dieselbilar eisini við sær, at dieselbilar vera um 33% bíligari í vektgjaldi og koma at rinda sama vektgjald sum bensinbilar.

Skattanevndin heldur, at ferðastuðulin eigur at hækka um 10%, svarandi til um 2 mió. kr., orsakað av hægri avgjöldum. Skattanevndin mælir tí til at hækka játtanina til ferðastuðul um 2 mió. kr.

Talva 2. Innflutningur og inntøkur frá verandi punkt- og brennioljugjaldi

	Punktgjald (kr./liturin)	Brennioljugjald (kr./liturin)	Innflutt nøgd umleið (litrar)	Inntøka í 2016 (kr.)
Bensin	2,70	-	13 mió.	35,1 mió.
Diesel	0,75	0,80	24 mió.	37,2 mió.
Brenniolja, gassolja	-	0,80	70 mió.	56 mió.
Tungolja	-	0,10	50 mió.	5 mió.
Tilsamans	-	-	-	133,3 mió.

Kelda: TAKS.

Talva 3. Mettar meirinntøkur av broytingaruppskotunum

	Punktgjald (kr./liturin)	Brennioljugjald (kr./liturin)	Innflutt nøgd umleið (litrar)	Inntøka (kr.)	Meirinntøka (kr.)
Bensin	3,50	-	13 mió.	45,5 mió.	10,4 mió. kr.
Diesel	2,00	1,50	24 mió.	84 mió.	46,8 mió. kr.
Brenniolja, gassolja	-	1,50	70 mió.	105 mió.	49 mió. kr.
Tungolja	-	1,50	50 mió.	75 mió.	70 mió. kr.
Tilsamans	-	-	-	309,5 mió.	176,2 mió. kr.

Kelda: TAKS og metingar hjá skattanevndini.

3.5.2 Avleiðingar av uppskotinum

Verða uppskotini omanfyri um at hækka punktgjöldini á bensin og diesel og um at hækka brennioljugjaldið sett í verk, verður dýrari hjá endabrúkarum at keypa brennievni til bilar og brenniolju til upphiting. Broytingarnar fara eisini at gera tungolju dýrari. Sostatt verður eisini dýrari hjá SEV at framleiða streym.

Skattanevndin roknar við, at brenniolja til upphiting (gassolja) verður 10-15% dýrari at keypa hjá endabrúkarum (íroknað meirvirðisgjald), verður uppskotið um at hækka punktgjaldið á brenniolju til 1,50 kr. fyri liturin sett í verk.

Roknast kann við, at bróðurparturin av hækkingini í punktgjaldinum á tungolju fer at síggjast aftur sum hægri prísir á streymi frá SEV. Hetta koma viðskiftafólkini hjá SEV at rinda, bæði privat húsarhald og vinnufyrirøkur. Skattanevndin metir, at prísurin á streymi í Føroyum sannlíkt fer at hækka um 10% orsakað av hækkaðu avgjöldunum á tungolju.

Eins og nevnt omanfyri, metir skattanevndin, at prísurin á bensini fer at hækka um 10% og prísurin á diesel um 30% sammett við verandi prísir orsakað av tilmælanum um at broyta punktgjaldið og brennioljugjaldið. Hinvegin hevur tilmælið um at lækka vektgjaldið á dieselbilar eisini við sær, at dieselbilar vera um 33% biligari í vektgjaldi og koma at rinda sama vektgjald sum bensinbilar.

Sostatt kann roknað við, at tað verður dýrari at keypa brennievni til bilar, dýrari at keypa brenniolju til upphiting av húsum og dýrari at keypa streym frá SEV. Endamálið er, at hetta fer at eggja til eina meiri umhvørvisvinaliga atferð hjá borgarum og vinnufyrirøkum. Endamálið er eisini at skunda undir verandi gongd, har ið ein vaksandi partur av framleiðsluni av streymi kemur frá varandi orkukeldum.

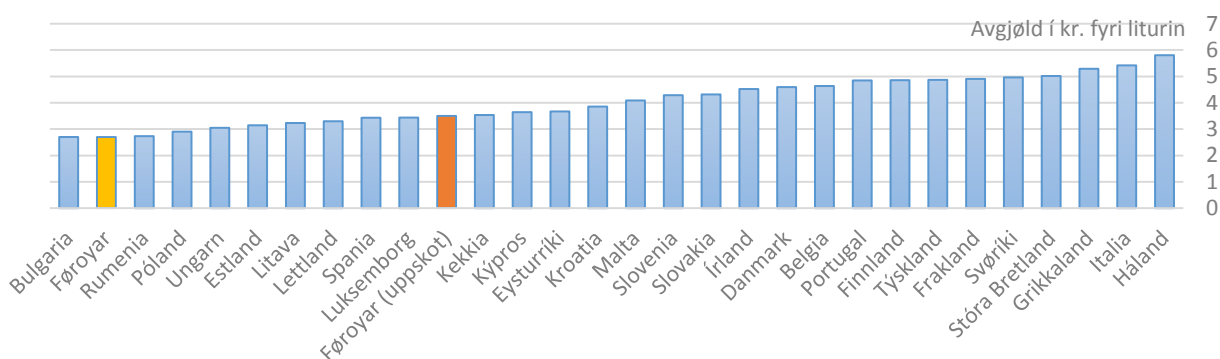
Harafturat er endamálið at figgja ein lætta í inntøkuskattinum, sum flestu húsarhald í landinum fáa eftir uppskotinum. Her skal eisini viðmerkjast, at húsarhald, sum hava dieselbil, koma at merkja, at vegskatturin á bilinum lækkar umleið ein triðing av verandi gjaldi.

Avgjöldini á brenniolju, bensin, diesel og tungolju, eru væl lægri í Føroyum sammett við í øðrum framkomnum londum. Hetta er víst í myndunum 3 til 6 niðanfyri.

Aðrastaðni vera grøn avgjöld í størri og størri mun nýtt sum almennar inntøkukeldur. Hóast gongdin er hin sama í Føroyum, eru vit nakað aftanfyri onnur framkomin lond. Sammeta vit avgjöldini í Føroyum á olju og bensin við avgjöldini í øðrum londum, eru gjöldini lág sammett við avgjöldini í ES-londum.

Hóast skattamál ikki er felagsmál í ES, leggur ES karmarnar um óbeinleidis skattir og punktgjöld fyri limalondini í ES. Innan grønu avgjöldini eru ávís minstukrøv til avgjöldini á bensin og olju. Sammeta vit føroysku avgjöldini við minstukrøvini í ES, eru føroysku avgjöldini í summum førum undir minstukrøvini í ES.

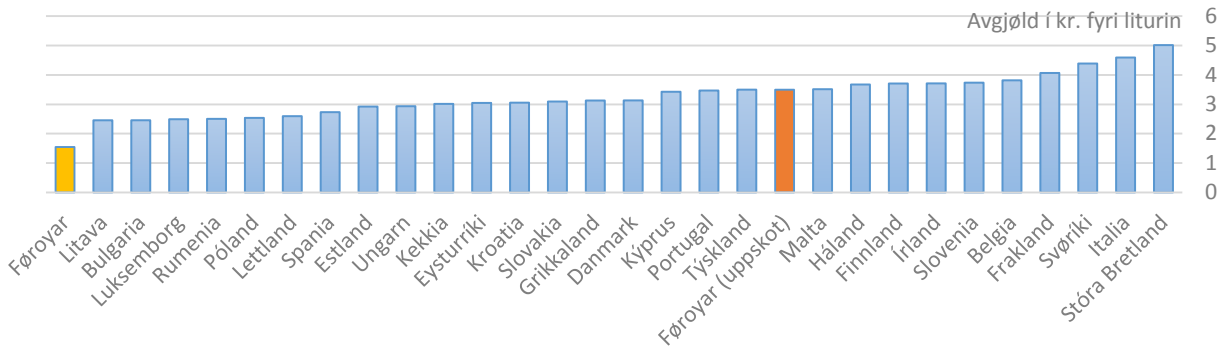
Mynd 3. Avgjöld á bensin, býtt á lond, kr. fyri liturin, 2017

Viðm.: Avgjöldini eru ikki íroknað meirvirðisgjald.

Kelda: TAKS og ES-kommisjónin (Weekly Oil Bulletin).

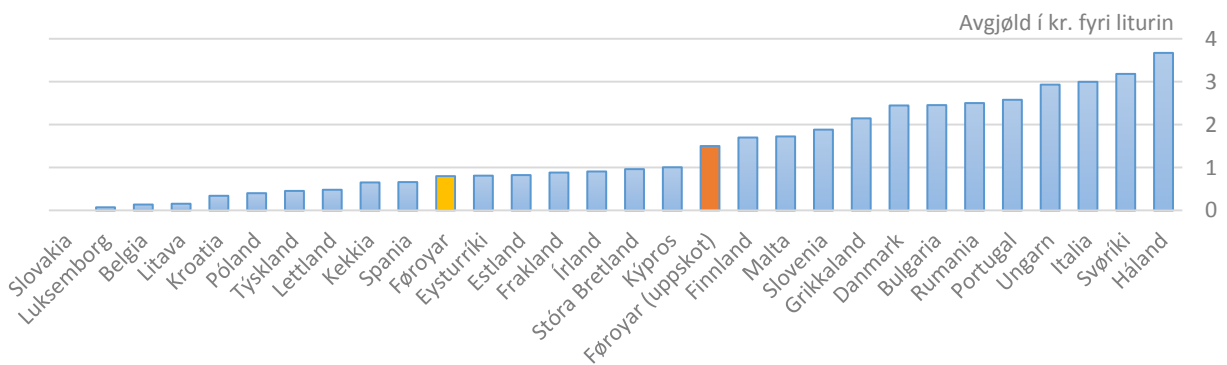
Mynd 4. Avgjöld á diesel, býtt á lond, kr. fyri liturin, 2017

Viðm.: Avgjöldini eru ikki íroknað meirvirðisgjald.

Kelda: TAKS og ES-kommisjónin (Weekly Oil Bulletin).

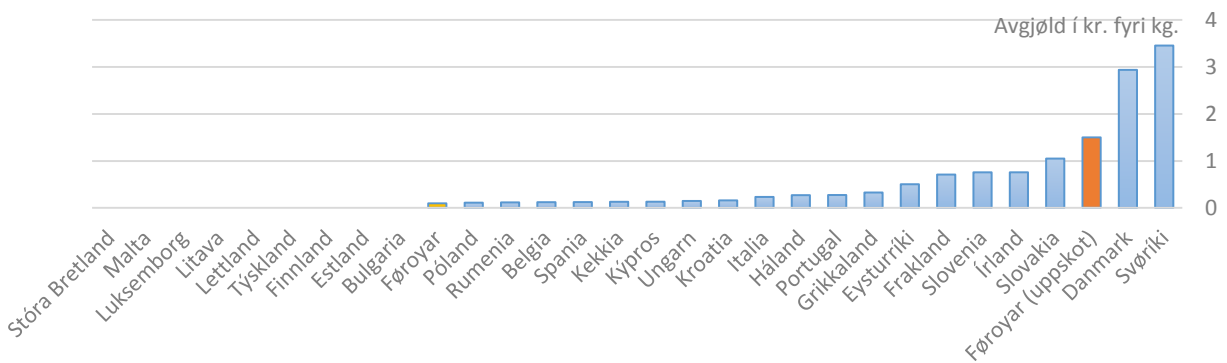
Mynd 5. Avgjöld á brennioilju (gassolju), býtt á lond, kr. fyri liturin, 2017

Viðm.: Avgjöldini eru ikki íroknað meirvirðisgjald.

Kelda: TAKS og ES-kommisjónin (Weekly Oil Bulletin).

Mynd 6. Avgjöld á tungolju, býtt á lond, kr. fyri kg., 2017

Viðm.: Avgjöldini eru ikki íroknað meirvirðisgjald.

Kelda: TAKS og ES-kommisjónin (Weekly Oil Bulletin).

3.6 Tilmæli um húsatænastugjald og borgaragjald

Gjöld fyri tænastr í sambandi við bústaðir (húsatænastugjald), borgaragjald og onnur líknandi gjöld kunnu nýtast at breiðka skattagrundarlagið hjá kommununum við og til at figgja eina umlegging av skattainntøkunum hjá kommununum. Ein tilík breiðking av skattagrundarlagnum hevði gjørt tað møguligt at lækka kommunuskattin.

Í Føroyum er sum kunnugt at kalla eingin ognarskattur ella fastognarskattur. Drúgt fyrireikingararbeiði er neyðugt, áðrenn til ber at seta í verk veruliga skipan við ognarskatti ella fastognarskatti. At fyrireika og menna skipanir til virðismeting av bústøðum og álíkning hevði sannlíkt tikið fleiri ár. Helst hevði eisini verið neyðugt at ment skipanir til innheiting. Tilíkar skipanir til ognarskatt eru eisini tungar at umsita.

Skattanevndin mælir í fyrra lagi til at seta í verk eina einfalda skipan við húsatænastugjaldi á allar bústaðareindir í landinum. Ein tilík skipan inniber, at eigarar av húsum og íbúðum rinda eitt fast gjald um mánaðin, og kommunurnar fáa inntøkurnar frá gjaldinum. Kommunurnar koma tí at fáa eitt hóskaði gjald fyri tænastr, sum tær í dag veita í sambandi við hús og íbúðir. Her verður serliga hugsað um vatnveiting, kloakering, burturbeining av ruski, slökkiliðstílbúgvíng og útreiðslur til rentustuðul.

Skattanevndin mælir til, at eitt húsatænastugjald verður álíknað á allar privatpersónar, sum eiga eina bústaðarhús ella íbúð. Mælt verður til, at húsatænastugjaldið verður álíknað á hvørja bústaðareind sær. Húsatænastugjaldið kann sammetast við eitt brúkaragjald, sum skal figgja part av útreiðslunum, sum kommunurnar hava av at veita ymiskar tænastr í sambandi við hús og íbúðir. Húsatænastugjaldið, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, fer kortini ikki at figgja allar útreiðslurnar, sum kommunurnar í dag hava av at veita tænastr í sambandi við hús og íbúðir.

Útreiðslurnar hjá kommununum av ymiskum tænastrum í sambandi við hús og íbúðir kunnu leysliga metast til um 250 mió. kr. um árið. Húsatænastugjaldið, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, hevði givið kommununum eina meirinntøku á um 200 mió. kr. árliga.

Skattanevndin mælir til, at húsatænastugjaldið verður um 1.000 kr. um mánaðin fyri eina bústaðarhús og nakað minni fyri raðhús, tvíhús og íbúðir. Skattanevndin mælir til, at húsatænastugjaldið verður um 800 kr. um mánaðin fyri raðhús og tvíhús og um 600 kr. um mánaðin fyri íbúðir. Eitt tilíkt húsatænastugjald hevði havt við sær, at kommunur finga nakað av inntøkum frá borgarum, sum í dag ikki gjalda inntøkuskatt til kommununa, men sum kortini fáa tænastr í sambandi við hús og íbúðir.

Skattanevndin mælir í øðrum lagi til at áseta eitt lutfalsliga lágt borgaragjald á borgarar, sum eru fyltir 21 ár. Skattanevndin mælir til, at kommunurnar fáa inntøkurnar frá borgaragjaldinum og at inntøkurnar fara til at figgja ein lætta í kommunuskattinum. høvuðsendamálið við einum tilíkum borgaragjaldi er at breiðka skattagrundarlagið hjá tí almenna og at figgja eina umlegging av verandi skattatrysti burturfrá inntøkuskattinum.

Skattanevndin mælir til, at allir borgarar, sum búgva í eina kommununi, og sum eru fyltir 21 ár, koma at rinda eitt tilíkt borgaragjald. Skattanevndin mælir til, at borgaragjaldið verður lágt, soleiðis at ávirkanin av tí ikki verður ov stór, til dømis um 300 kr. um mánaðin. Hetta hevði givið kommununum eina meirinntøku á umleið 130 mió. kr. árliga tilsamans, sum hevði kunnað figgjað ein lætta í kommunuskattinum, til dømis hjá lág- og miðalløntum.

Ein fyrimunur við einum tilíkum borgaragjaldi er, at kommunurnar fáa nakað av inntøkum frá borgarum, sum í dag ikki gjalda inntøkuskatt, men sum kortini fáa tænastr frá kommununum. Skattanevndin mælir til, at kommunuskatturin verður lækkaður við meirinntøkuni, sum kommunurnar fáa av húsatænastugjaldinum og borgaragjaldinum.

Føroyska skattatrystið er samansett á ein slíkan hátt, at ein lutfalsliga stórur partur av skattainntøkunum stavar frá inntøkuskatti og arbeiðsmarknaðargjöldum tilsamans. Sammett við í øðrum framkomnum londum, stavar ein

størri partur av skattainntøkunum í Føroyum frá inntøkuskattinum. Hetta er víst í mynd 14 í frágreiðingini. Var skattagrundarlagið í Føroyum javnari býtt á fleiri ymisk skatta- og inntøkusløg, hevði borið til at lækka føroyska inntøkuskattin.

Skattanevndin heldur, at tað hevði bött um føroysku skattaskipanina, varð partur av samlaða skattatrýstinum ístaðin fluttur á ymiskar skattir á óflytiligar ognir, umhvørvisgjöld og gjöld fyri rættin at gagnnýta náttúruutilfeingi. Hetta hevði gjørt tað møguligt at minka um inntøkuskattatrýstið. Eitt lægri inntøkuskattatrýst hevði havt við sær, at tað loysti seg betur at arbeiða og at tað loysti seg verri at arbeiða svart.

Í stuttum hevði borið til at nærkast tveimum týðandi málum, fluttu vit part av skattatrýstinum frá inntøkuskatti til skatt á óflytiligar ognir, umhvørvisgjöld og gjöld fyri rættin at gagnnýta náttúruutilfeingi. Í fyrra lagi hevði borið til at lækka inntøkuskattin, serstakliga skattin á síðst vunnu krónuna. Harvið hevði tað verið hugaligari at arbeiða hjá fleiri bólkum, sum hava møguleika at arbeiða meir, til dømis skattgjaldarar, sum í dag arbeiða partíð, fólkapensjónistar og borgarar, sum fáa almennar veitingar.

Í øðrum lagi hevði hetta eisini havt við sær, at føroyingar, sum í dag arbeiða uttanlands, høvdu rindað meir til føroyska samfelagið, og at tey, sum arbeiða í Føroyum, tí høvdu rindað nakað minni.

Í framtíðini kann roknast við, at tað verður torførari hjá tí almenna at dúva uppá inntøkuskattin sum høvudsinntøkukelda, av tí at tað verður meiri og meiri vanligt at flyta um landamørk í arbeiðsrindum. Somuleiðis fer sannlíkt í størri og størri mun at bera til at arbeiða við eini uppgávu í einum landi og síðani senda gjørda arbeiðið til móttakarar í øðrum landi. Sannlíkt verður truplari hjá skattamyndugleikum at vita av og at fáa skrásett tílíkar flytingar. Tí verður helst neyðugt í ávísan mun at flyta skattatrýstið frá inntøkuskatti til aðrar skatta- og inntøkukeldur.

Ein tílík skattaumlegging eigur, eins og nevnt omanfyri, at verða framd soleiðis, at nýggir skattir koma ístaðin fyri inntøkuskattin, og soleiðis at flestu húski vera í minsta lagi umleið eins væl fyri, sum tey vóru áðrenn skattaumleggingina.

3.6.1 Avleiðingar av uppskotinum

Stóri vansin og veikleikin við føstum gjøldum, harundir húsatænastugjaldi og borgaragjaldi, er, at borgarar við lágum inntøkum fáa álagt hesi føstu gjöld, men fáa ikki ein samsvarandi lætta í inntøkuskattinum. Til dømis ber ikki til at gera ein skattaletta soleiðis, at pensjónistar, lesandi og borgarar, sum móttaka familjuískoyti, fáa eins stóran inntøkuskattaletta, sum hækkingarnar í føstum gjøldum koma at vera eftir uppskotinum.

Til ber kortini at loysa trupulleikan, sum kemur av, at tøka inntøkan minkar hjá borgarum, sum móttaka almennar veitingar, orsakað av nýggju føstu gjøldunum. Loysnin er tá at rokna út inntøkumissin fyri móttakarar av almennum veitingum og síðani at hækka almennu veitingarnar samsvarandi.

Eftir verður tó ein bólkur, sum ikki móttækur almennar veitingar, men sum verður ávirkaður av føstu gjøldunum. Vandur er fyri, at fleiri koma í bólkin, sum móttækur familjuískoyti. Skattanevndin mælir tí til at hækka játtanina til familjuískoyti.

Nevndin heldur tó, at ein umlegging av skattatrýstinum frá inntøkuskatti og lutvíst til føst gjöld verður til frama fyri samfelagið sum heild.

3.7 Tilmæli um at byrja fyrireikingararbeiði til fastognarskatt

Skattanevndin mælir eisini til at byrja fyrireikingararbeiði, sum verður neyðugt, áðrenn til ber at seta í verk fastognarskatt á bústaðir. Ein fyrimunur við fastognarskatti er, at fastognarskattur hevði havt við sær eina javnari skatting av avkastinum av íløgum í bústaðir og í egnan bústað sammett við aðrar íløgur. Harafturat kunnu tílíkir skattir vera við til at breiðka inntøku- og skattagrundarlagið hjá landinum og harvið vera við til at fígga ein lætta í inntøkuskattinum.

Skattanevndin mælir frá at seta í verk eina skipan við fastognarskatti, sum byggir á sera neyvar virðismetingar av hvørjari einstakari bústaðareind. Ein stór avbjóðing í sambandi við fastognarskatt er, at hann er sera krevjandi at umsita, um skipanin skal byggja á neyvar virðismetingar.

Skattanevndin mælir ístaðin til at byrja fyrireikingararbeiði til eina skipan við fastognarskatti, sum byggir á minni neyvar virðismetingar av bústaðareindum. Ein tílík skipan fer at kosta minni at menna, at halda viðlíka og at umsita. Orsakað av, at ein tílík skipan til virðismeting ikki er serliga neyv, eigur ein tílíkur fastognarskattur ikki vera høgur.

Skattanevndin hevur einki nágreiniligt uppskot til eina ítökiliga virðismetingarskipan. Skattanevndin heldur, at landsstýrið eigur at seta ein serstakan arbeidsból til eitt tílíkt endamál, tá ið og um landsstýrið heldur tað vera rætt at fara undir eina skipan við fastognarskatti.

Verður ein fastognarskattur ásettur, sum til dømis gevur um 1.000 kr. um mánaðin í miðal fyri hvørja bústaðareind í landinum, gevur hetta eina samlaða inntøku á um 200 mió. kr.

Skattanevndin mælir somuleiðis til, at skattainntøkurnar frá einum møguligum fastognarskatti verða brúktar til at lækka vanliga inntøkuskattin við. Hetta hetta eigur eisini at verða gjørt samstundis, sum ein fastognarskattur verður settur í verk. Nevndin mælir til, at landið fær inntøkurnar frá einum møguligum fastognarskatti, og at landið síðani lækkar inntøkuskattin samsvarandi.

Ein tílíkur fastognarskattur verður sannlíkt sera ymiskur kring landið, tí virðið á bústøðum kring landið er ymiskt. Høvdu kommunurnar fingið inntøkurnar frá einum tílíkum skatti, hevði hetta tí havt við sær størri mun í inntøkugrundarlagnum millum kommunurnar kring landið.

3.7.1 Føroyar hava størri orsøkir enn onnur lond at miða eftir lágum inntøkuskatti

Í øngum øðrum framkomnum landi arbeiðir so stórir partur arbeiðsmegini uttanlands sum í Føroyum. Núverandi skatting av uttanlandsinntøkum hevur við sær, at hesar inntøkurnar verða lagaliga skattaðar. Í 2012 vóru lønirnar hjá føroyingum í útlenskari vinnu mettar til um eina milliard kr. ella um 14,5% av lønum útgoldnum í Føroyum.

Parturin av løntakarunum, sum ikki rindar inntøkuskatt ella verður lagaliga skattaður, er størri í Føroyum sammett við í øðrum framkomnum londum. Í øðrum framkomnum londum er ognarskattur, sum flest allir løntakarar rinda, eisini løntakarar, sum arbeiða uttanlands. Tí er meiri átrokandi í Føroyum sammett við í grannalondunum, at skattaskipanin tryggjar, at tey, ið arbeiða uttanlands, eru við til at gjalda eitt sindur meira fyri almennu tænasturnar.

Lagaliga skattingin av uttanlandsinntøkum hevur við sær, at skattgjaldarar, sum arbeiða í Føroyum, koma at rinda óneyðuga høgur skattir. Hevði skattingin av inntøkum, sum eru vunnar í landinum, og skattingin av uttanlandsinntøkum verið javnari, hevði borið til at lækka inntøkuskattin í Føroyum.

Inntøkumissurinn av lagaligu skattinginni av uttanlandsinntökum merkist sjálvsagt hjá landskassanum, men landskassin hefur aðrar stórar inntökukeldur og kann tí taka meira inn við ymiskum gjöldum. Truplari er hjá kommununum at at bota um skeivleikan, tí inntökuskatturinn (kommunuskatturinn) er nógv tann størsta inntøkan hjá kommununum. Kommunurnar kunnu tí ikki í sama mun bota um inntøkumissin við at hækka aðrar inntökukeldur.

Kommunurnar fáa, sum er og í sambandi við fígging av eldraðkinum, endurgjald frá landskassanum fyri skattainntøkur, sum kommunurnar áttu at fingið frá útisiglarum og uttanlandsinntökum. Við hesum verður skeivleikin enn størri. Í fyrra lagi verða uttanlandsinntøkurnar lagaliga skattaðar, og landskassin hefur ein inntøkumiss av hesum. Í øðrum lagi hava kommunurnar ein inntøkumiss av tí sama, og landskassin endurrindar mistu inntøkurnar. Landskassin er tí fyri tvífoldum missi, og loysnin hefur ikki við sær eina javnari skatting av inntökum vunnnum í Føroyum og av uttanlandsinntökum.

Skattanevndin mælir til, at trupulleikin ístaðin verður loystur við at kommunurnar fáa heimild at áseta og krevja inn ávís gjöld sum til dømis eitt húsatænastugjald og eitt borgaragjald. Við eini tílíkari loysn koma borgarar, sum í dag rinda lítið í kommunuskatti, at rinda fyri ein størri part av teimum tænaðum, sum teir fáa frá kommununum. Harvið loysa kommunurnar sjálvar trupulleikan.

3.8 Tilmæli í sambandi við gjöld fyri rættin at gagnnýta náttúruilfeingi

Skattanevndin hefur viðgjørt loyvisgjaldið á alivinnu og tilfeingisgjöldini, sum fyrirkomulagið rinda fyri fiskirættindi (kapittul 10). Gjöldini fyri rættin at gagnnýta ávíst náttúruilfeingi eru ikki skattir sambært vanligari skattaástoði ella sambært lýsingini av hugtakinum skattur, sum verður brúkt í frágreiðingini. Talan er heldur um nýtslugjöld (ella royalty), sum landsmyndugleikar áleggja fyri rættin at gagnnýta ávíst náttúruilfeingi, sum samfelagið alt er eigari av.

Skattanevndin loyvir sær kortini at viðgera hesi gjöld stutt, tí talan er um inntökukeldur hjá tí almenna, sum kunnu vera við til at breiðka inntøkugrundarlagið hjá tí almenna og fígga eina umlegging av skattatrystinum burturfrá vanligu inntökuskattinum.

Skattanevndin hefur ikki viðgjørt gjöld fyri rættin at gagnnýta annað náttúruilfeingi, til dømis loyvi til at leita eftir ella at útvinna kolvetni úr undirgrundini. Skattanevndin mælir til, at arbeiði verður gjørt fyri at kanna, um tørvur er á at dagføra føroysku kolvetnisskattalógina.

Tilfeingisgjöld hava fleiri góðar eginleikar. Meðan flestu skattasløg skeikla avgerðir og atferð hjá borgarum og fyrirkomulagi og hava við sær ein vælferðarmiss, hava tilfeingisgjöld við sær eina vælferðarøking, um tey eru ásett rætt. Inntøkur frá tilfeingisgjöldum kunnu eisini vera við til at fígga ein lætta í øðrum skattasløgum, sum eru skeiklandi, til dømis í inntökuskattinum.

Skattanevndin mælir til, at inntøkurnar frá gjöldum fyri rættin at gagnnýta aliloyvini og fiskirættindi verða nýttar til at lækka inntökuskattin við og til at styrkja landskassan við. Til ber at javna tílíkar inntøkur yvir tíð umvegis ein búskapargrunn.

3.8.1 Gjöld fyri rættin at gagnnýta aliðkini

Skattanevndin mælir til at broyta loyvisgjaldið á alivinnu. Endamálið er, at fáa størri part av mettu tilfeingisrentuni í landskassan sammett við í dag – serstakliga tá ið altjóða laksaprísir eru høgir. Hetta kann vera

við til at breiðka inntøkugrundarlagið hjá tí almenna og vera við til at figgja eina umlegging skattatrýstinum burturfrá vanligu inntøkuskattinum.

Skattanevndin mælir til, at meginparturin av meirinntøkunum frá einum dagførdum gjaldi fyri rættin at gagnnýta aliøkini verður brúktur til at figgja eina lækking í vanligu inntøkuskattinum.

Skattanevndin mælir til, at broytta loyvisgjaldið verður ásett sum ein prosentpartur av *mettu tilfeingisrentuni*. Eftir uppskotinum hjá skattanevndini verður loyvisgjaldið lutfalsliga lægri sammett við í dag, tá ið altjóða laksaprísurin er lágur. Loyvisgjaldið verður hinvegin munandi hægri sammett við í dag, tá ið altjóða laksaprísurin er høgur.

Skattanevndin hevur gjørt nakrar meginreglur til eitt broytt loyvisgjald, sum verður roknað við støði í *mettu tilfeingisrentuni*. Skattanevndin heldur hetta vera frægasta háttin at áseta eitt gjald fyri rættin at gagnnýta aliøkini (aliloyvini).

Endamálið við uppskotinum hjá skattanevndini er, at loyvisgjaldið skal samsvara betur við veruliga virðið á rættinum at gagnnýta aliøkini (aliloyvini). Verandi loyvisgjald á alivinnuna hevur fleiri góðar eginleikar, til dømis at gjaldið er einfalt og krevur líttla umsiting sammett við inntøkurnar frá gjaldinum.

Skattanevndin heldur kortini eisini, at ávísir vansar eru við verandi loyvisgjaldi, sum til ber at bøta um. Ein vansi við verandi loyvisgjaldi er, at landið fær lutfalsliga líttan part av inntøkunum (sammett við vinningin í alivinnuni), tá ið altjóða laksaprísir eru høgir. Verandi loyvisgjald er eisini nakað høgt, tá ið altjóða laksaprísir eru lágir.

Skattanevndin heldur sum heild, at verandi loyvisgjald ikki í nóg stóran mun leggur upp fyri, at virðið á rættindunum at gagnnýta aliøkini hækkar munandi, tá ið altjóða laksaprísir eru høgir. Skattanevndin mælir tí til at broyta verandi loyvisgjald.

Samfelagið eigur í útgangsstøði alt virðið, sum rætturin at gagnnýta náttúruutilfeingi hevur (í hesum føri rætturin at gagnnýta aliøkini). Tilfeingisrentan kann kortini ikki roknast út neyvt. Staðfestast kann ikki neyvt eftir einum ávíssum frymli, hvussu stór hon er.

Sonevndur *mettur vanligur vinningur* byggir á metingar og fortreytir, sum støðugt broytast og ikki eru serliga neyvar. Harafturat er neyðugt at meta um framleiðslukostnaðin við støði í almennum roknskapum. Skattanevndin mælir tí til, at inntøkan hjá landskassanum verður minni enn metta (roknaða) tilfeingisrentan. Nevndin mælir til, at loyvisgjaldið verður 80% av mettu tilfeingisrentuni.

Uppskotið hjá skattanevndini tekur støði í eini meting av tilfeingisrentuni (*mettu tilfeingisrentuni*). Tilfeingisrentan er marknaðarvirðið á rættinum at gagnnýta føroysku aliøkini (aliloyvini). Eingin skipaður marknaður er, har fyrítøkur sínámillum kunnu keypa og selja rættindi at gagnnýta aliøkini. Tí kennir eingin marknaðarvirðið á rættindunum at gagnnýta føroysku aliøkini. Skattanevndin mælir tí til, at loyvisgjaldið verður roknað við støði í eini meting av tilfeingisrentuni (*mettu tilfeingisrentuni*).

Metta tilfeingisrentan er avlopið (vinningurin), sum er eftir, tá ið *framleiðslukostnaður* og *mettur vanligur vinningur* eru drigin frá *metta söluvirðinum* (metta virðinum á tøkuni av alifiski).

Virðið á rættinum at gagnnýta aliøkini er sera stórt, tá ið altjóða laksaprísir eru høgir. Loyvisgjaldið, sum fyrítøkur rinda fyri rættin at gagnnýta aliøkini, eigur tí at vera lutfalsliga størri tey árinum, tá altjóða laksaprísir eru høgir. Mynd 7 niðanfyrir lýsir munin í gjaldinum pr. kg av tøku í verandi loyvisgjaldi sammett við, um loyvisgjaldið verður broytt eftir meginreglunum, sum eru lýstar niðanfyrir.

Skattanevndin mælir til at brúka prísindeksið fyri laks *Fish Pool Index* sum altjóða marknaðarprís til útrokning av metta söluvirðinum, sum er avgjaldsgrundarlagið undir loyvisgjaldinum. Hetta verður eisini gjørt við verandi loyvisgjaldi.

Lýsingar av nøkrum hugtökum:

Tilfeingisrenta: Marknaðarvirðið á rættinum at gagnnýta aliökini (aliloyvini). Av tí at eingin skipaður marknaður er, har alirættindini (aliloyvini) javnan verða keypt og seld, ber ikki til at staðfesta, hvussu stór tilfeingisrentan er. Tí er neyðugt at meta um hana við støði í ymiskum fortreytum. Hetta er metta tilfeingisrentan.

Mett tilfeingisrenta: Staðfesta avkastið (vinningurin), sum er eftir, tá ið *framleiðslukostnaður* og *mettur vanligur vinningur* eru drigin frá staðfesta avkastinum.

Mett tilfeingisrenta = staðfest avkast – framleiðslukostnaður – mettur vanligur vinningur.

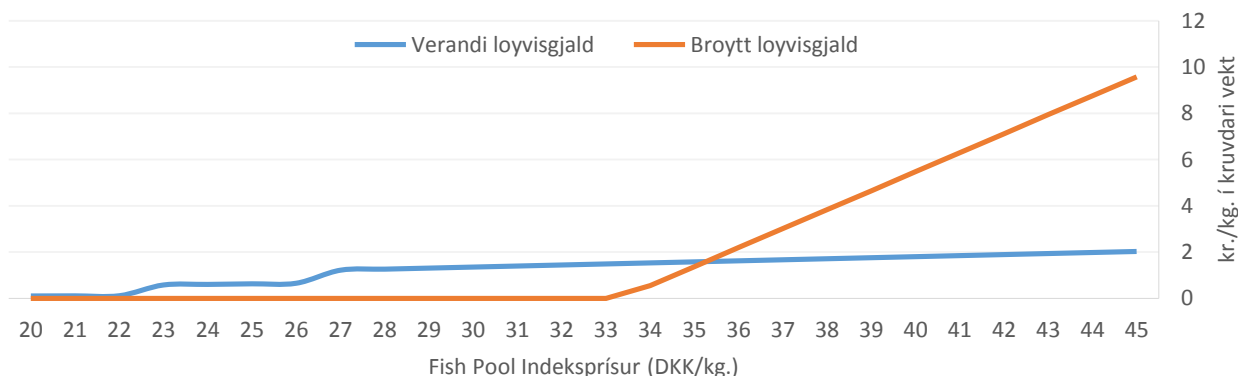
Mettur vanligur vinningur: Avkast (ella vinningur) sum er vanligt um árið í øðrum vinnugreinum, sum hava eins nógvan váða sum viðkomandi vinnugrein. Skattanevndin mælir til at nýta *mettan vanligan vinning* á 6% um árið í ROIC í metingunum av tilfeingisrentuni fyri alivinnuna.

Mettur framleiðslukostnaður: Metti kostnaðurin av at framleiða tær nøgdir av aldim laks, sum verða tiknar eitt ávíst tíðarskeið. Skattanevndin hevur mettt framleiðslukostnaðin til um 32 kr. kg. við støði í almennum røkskapum hjá fyrirkunum í alivinnuni fyri árið 2016. Skattanevndin mælir til, at metingarnar av framleiðslukostnaði verða dagfórdar við ávísimum millumbilum.

Tøka í kg.: Nøgdirnar av alilaksi, sum verða tiknar og seldar eitt ávíst tíðarskeið. Tøkan er ofta víst í krúvdari vekt og er ofta uppgjørd í tonsum.

ROIC: *Return on invested capital*. ROIC er eitt fígjarligt lyklatál, sum vísir rentingina (avkastið) av samlaða kapitalinum (iløguni), sum er settur í eina fyrirkø ella vinnu. Lyklatalið verður roknað sum samlaða rakstrarúrslitið eftir skatt býtt við bókaða virðinum á eginogn og støðisognum tilsamans (ikki íroknað gjaldføri og líknandi).

Mynd 7. Verandi loyvisgjald sammett við gjald eftir meginreglunum hjá skattanevndini

Viðm.: Broytta loyvisgjaldið í kr. pr. kg. byggir á eina miðalvekt á smoltum á 300g og tøkuvekt í miðal á 6 kg. pr. laks.
Kelda: Metingar hjá Skattanevndini.

Skattanevndin mælir til, at loyvisgjaldið verður roknað eftir hesum meginreglunum:

$$\text{Loyvisgjald} = \text{Mett tilfeingisrenta} \times 80\%$$

$$\text{Loyvisgjald} = ((\text{Fish Pool Indeksprísur} + 8\%) - (\text{Mettur framleiðslukostnaður pr. kg.} + \text{Mettur vanligur vinningur pr. kg.})) \times (\text{Tøka í kg.} - \text{Vekt við útseting í kg.}) \times 80\%$$

$$\text{Mett tilfeingisrenta} = \text{Mett söluvirði} - \text{mettur framleiðslukostnaður} - \text{mettur vanligur vinningur}$$

Torført er sjálvsagt at meta um gongdina í altjóða laksaprísinum næstu tíðina og í framtíðini. Í døminum niðanfyri er altjóða laksaprísurin settur til 40 kr. pr. kg. Í lötuni er altjóða laksaprísurin um 4,5-5 EUR pr. kg. sambært *Fish Pool Indeks*, sum svarar til um 33-37 kr. pr. kg. Flestu greinarar innan alivinnuna rokna við, at altjóða laksaprísir vera um 40 kr. pr. kg. tey næstu trý árin.

Seinastu átta árin hevur prísurin á føroyskum laks verið um 9-10% hægri sammett við laks, sum sæst í Fish Pool indeksinum. Seinastu trý árin hevur prísurin á føroyskum laks verið um 16% hægri sammett við prísir á norskum laks. Skattanevndin heldur tað tí vera rætt at rokna við einum ávísium prísfyrirum, sum føroyskar alifyritøkur hava, í frymlinum fyri loyvisgjaldið omanfyri.

Skattanevndin mælir til at leggja 8% aftrat Fish Pool Indeksprísinum eins og víst í frymlinum omanfyri. Við hesum fæst ein prísur, sum svarar betur til prísir á føroyskum laks.

Metti framleiðslukostnaðurin pr. kg. er samlaða kostnaðurin av at framleiða hvørt kg. av laks (í krúvdari vekt) grundað á síðsta tøka roknskaparárið. Skattanevndin hevur við støði í almennum roknskapum fyri árið 2016 mett framleiðslukostnaðin til um 32 kr. pr. kg.

Í frymlinum omanfyri verður vektin á smoltunum við útseting drigin frá vektini á tøkuni. Endamálið við hesum er, at fyrítøkur skulu fáa ein frádrátt fyri framleiðsluna av smoltum, sum fer fram á landi. Fyrítøkur eiga ikki at rinda loyvisgjald av hesi framleiðsluni, sum fer fram á landi og ikki á aliøkjunum á sjónum.

Føroysku alifyritøkurnar hava síðstu árin gjørt stórar íløgur í smoltstöðirnar á landi og ætla framhaldandi at gera tílíkar íløgur næstu árin. Íløgurnar fara væntandi at hava við sær, at miðalstøddin á útsettum smoltum fer at vaksa úr 200-300g til góð 500g innanfyri 3-4 ár. Samlaða vektin á smoltum við útseting fer tí sjálvsagt eisini at vaksa eftir frymlinum og meginreglunum omanfyri.

Í døminum niðanfyri er *mettur vanligur vinningur* settur til 6% av støðisognum og livandi fiski tilsamans (sonevnt ROIC). Skattanevndin heldur, at ein renting á 6% um árið av virðinum á støðisognum og livandi fiski tilsamans er ein hóskandi mettur vanligur vinningur, tá ið mett verður um tilfeingisrentuna í alivinnuni. Sambært metingum hjá skattanevndini svarar ein renting á 6% av virðinum á støðisognum og livandi fiski tilsamans til eitt avlop á um 4 kr. pr. kg. av framleiddum laks.

Dømi um mett loyvisgjald fyri alla vinnuna eftir meginreglunum omanfyri:

$$\text{Loyvisgjald} = ((40 \text{ kr.} + 8\%) - (32 \text{ kr.} + 4 \text{ kr.})) \times (71 \text{ tús. tons} - 3 \text{ tús. tons}) \times 80\% = 392 \text{ mió. kr.}$$

Eitt loyvisgjald roknað eftir meginreglunum omanfyri hevði sostatt helst verið um 400 mió. kr. um árið við Fish Pool Indeksprísi á um 40 kr. pr. kg. Tøkan er mett til um 71 tús. tons í døminum omanfyri, og vektin á smoltunum við útseting er mett til um 3 tús. tons.

Metingarnar av tilfeingisrentuni byggja á mett viðurskifti og fortreytir, sum støðugt broytast.

Framleiðslukostnaðurin pr. kg. er serliga týðandi fyri metingarnar og broytist ár um ár. Samlaða íløgan (virðið á støðisognini og livandi fiski tilsamans), sum *metti vanligi vinningurin* skal roknast av, ávirkar eisini metingarnar av tilfeingisrentuni munandi.

Tí er neyðugt við millumbilum at endurskoða og dagføra útrokningargrundarlagið, tá ið broytingar koma fyri í fyrirtøkunum, sum verða nýttar í útrokningini av mettu tilfeingisrentuni.

Skattanevndin heldur, at skipanin og meginreglurnar omanfyri bæði leggja upp fyri, at altjóða laksaprísurnir kann broytast nógv, og leggja upp fyri, at virðið á rættinum at gagnnýta aliøkini er lutfalsliga størri, tá ið altjóða laksaprísirnir eru høgir.

Neyðugt verður sjálvsagt at áleggja eitt tilíkt loyvisgjald á hvørja alifyritøku sær. Til ber kortini at brúka eina samlaða meting av framleiðslukostnaði fyri vinnuna og eina felags uppperð av altjóða laksaprísinum (Fish Pool Indeksíð). Sannlíkt verður eisini neyðugt at gera upp loyvisgjald, tøku og útseting av smoltum mánaðarliga. Neyðugt verður eisini at menna skipanir til álíking av gjaldinum og til skráseting av vekt á smoltum við útseting og líknandi.

Roknast kann við, at inntøkurnar frá gjøldum fyri rættin at gagnnýta aliøkini fara at sveiggja nógv í framtíðini. Avlopini í alivinnuni hava eisini sveiggjað sera nógv síðstu 10-15 árin. Skattanevndin heldur, at til ber at javna inntøkurnar frá gjøldum fyri rættin at gagnnýta aliøkini umvegis ein búskapargrunn. Til dómis ber til at áseta, at útgjøldini úr einum tilíki grunni inn á figgjarætlanina hjá landinum verða javnað eftir miðaltølum fyri inngjøldini síðstu 4-5 árin ella longur.

3.8.2 Hevði borið til at selt rættin at gagnnýta aliøkini?

Skattanevndin heldur í útgangsstøði, at frægasti hátturin at fáa greiðu á, hvat marknaðarvirðið er á alirættindunum, hevði verið ein skipan við einum uppboðssølumarknaði fyri fleiriáráttindi til aliøkini. Ein tilíki skipan hevði eisini givið betri ábendingar um, hvussu stór tilfeingisrentan er. Tó høvdu fleiri praktiskir trupulleikar og avbjóðingar staðist av, um landsmyndugleikar royndu at selja rættindini at gagnnýta føroysku aliøkini á einum uppboðssølumarknaði.

Sannlíkt hevði verið sera avbjóðandi at fáa eina tilíka skipan at virka væl og eftir ætlan. Niðanfyri verða nøkur praktisk viðurskifti og avbjóðingar nevnd, sum sannlíkt høvdu gjørt tað torført at fáa eina tilíka skipan at virka væl og eftir ætlan.

Fyri at minka um vandan fyri smittuspjalding millum aliøkini, hava alifyritøkurnar skipað seg soleiðis, at tær í stóran mun hava fleiri landafrøðiliga samanhagandi aliloyvi. Fyritøkurnar hava eisini skipað seg soleiðis við landafrøðiliga samanhagandi aliloyvum fyri at fáa størri fyrimunir av stórrakstri og sum heild fyri at fáa skynsamari rakstur í virksemd.

At aliøkini eru skipað í landafrøðiliga samanhagandi aliøki er óivað skilagott av fleiri ymiskum orsökum og minskar óivað um vandan fyri smittuspjalding. Skipanin ger tað eisini torført at selja rættindi at gagnnýta einstøk aliøki ella nøkur fá aliloyvi í senn.

Skattanevndin heldur tað eisini vera ivasamt, hvussu umsetilig fleiriáráttindi at gagnnýta aliøki høvdu verið. Samlaðu framleiðslugøgnini og íløgurnar í framleiðslutól eru lutfalsliga stór, áðrenn til ber at fara undir aling av laks í sjónum. Samanumtikið eru íløgurnar lutfalsliga stórar, millum annað um ein hugsar sær, at nýggjar alifyritøkur skulu setast á stovn.

Harafturat er alivinnan í dag skipað við vertikalari integrasjón (*loddrættari integrasjón*) av allari virðisketuni – eins og nevnt omanfyri. Vertikala integrasjónin í alivinnuni er neyðug soleiðis, at fyrítøkurnar hava betri møguleika at stýra øllum liðum framleiðsluni, millum annað tí at framleiðslan hevur stóran lívfrøðiligan váða við sær. Hetta gera fyrítøkurnar millum annað við sjálvar at framleiða tey smolt, sum verða sett út. Vertikala integrasjónin gevur fyrítøkunum betri møguleikar at stýra lívfrøðiliga váðanum, sum er knýttur at framleiðsluni.

Vertikala integrasjónin í alivinnuni hevði óivað eisini verið ein avbjóðing, høvdu landsmyndugleikar roynt at selt rættin at gagnnýta føroysk aliøki. Til dømis er ósannlíkt, at alifyritøkur, sum ikki eru vertikalt integreraðar, hava nakrar møguleikar at kappast við aðrar fyrítøkur, sum framleiða egin smolt, fóður og lidnar matvørur til endabrukarakar.

Skattanevndini heldur, at landsstýrið eigur at seta í verk kanningararbeiði fyri at fáa betri greiðu á, í hvønn mun til ber at selja rættin at gagnnýta aliøki, tá ið tilík rættindi gerast tøk ella skulu lutast út av ymskum orsökum. Skattanevndin mælir eisini til at kanna tær royndir, sum eru gjørdar í Noregi av at selja aliloyvi síðstu árinum og um royndirnar í Noregi eru viðkomandi í hesum sambandi.

Skattanevndin mælir til at halda fram við verandi skipan, sum ber í sær, at aliøkini eru skipað í stór og landafrøðiliga samanhangandi aliøki. Hetta minskar um vandan fyri smittuspjalding og hevur óivað eisini fleiri aðrar fyrimunir við sær, millum annað fyrimunir av stórrakstri.

3.8.3 Gjöld fyri rættin at gagnnýta fiskatilfeingið

Ein arbeiðsbólkur settur av landsstýrismanninum í fiskivinnumálum arbeiði í 2016 við frágreiðing um nýskipan av fiskivinnuni og tilmælum til nýggja fiskivinnuskipan. Skattanevndin hevur tí bara viðgjørt og lýst einstakar grundleggjandi spurningar um gjald fyri nýtslu av fiskirættindum. Møguligar inntøkur av at broyta verandi gjöld, sum fyrítøkur í fiskivinnuni rinda fyri fiskirættindi, eru ikki roknaðar við sum figging í skattaumleggingini, sum skattanevndin mælir til at seta í verk.

Fyrítøkur í fiskivinnuni gagnnýta í virkseminum sínum eitt avmarkað tilfeingi – føroysku fiskastovnarnar – sum samfelagið alt eigur. Av tí at fiskatilfeingið er avmarkað, eru fiskirættindini at troyta fiskastovnarnar eisini avmarkað. Sostatt er ikki frí atgongd hjá øllum at fiska.

Samstundis er stórir eftirspurningur eftir fiskirættindunum. Tær uppboðssølur, sum hava verið síðstu árinum, eru millum annað dømi um hetta. Fiskirættindini hava tí stórt búskaparligt virði. Marknaðarvirðið á fiskirættindunum kalla vit tilfeingisrentu. Av tí at eingin skipaður marknaður er, har fiskirættindini javnan verða keypt og seld, ber kortini ikki til at staðfesta, hvussu stór tilfeingisrentan er.

Vórðu fiskirættindini seld eftir marknaðartreytum, og tilfeingisrentan kravd inn til landskassan, kundu tey óivað givið stórar inntøkur til tað almenna. Søgán sigur okkum eisini, at virðið á fiskatilfeinginum og avlopini í fiskivinnuni kunnu sveiggja nógv frá ári til árs.

Í dag fáa land og kommunur inntøkur frá fiskivinnuni umvegis partafelags- og kapitalvinningskatt og vanligan inntøkuskatt, sum løntakarar í fiskivinnuni rinda av síni inntøku. Sambært metingum hjá Búskaparráðnum verður tilfeingisrentan í fiskivinnuni býtt millum eigararnar av fyrítøkunum í fiskivinnuni og manningarnar. Harafturat fáa land og kommunur sjálvsagt eisini part av tilfeingisrentuni í skattum og avgjöldum, eins og nevnt omanfyri.

Manningarnar fáa í dag sambært metingum hjá Búskaparráðnum ein munandi part av tilfeingisrentuni í fiskivinnuni.

Harafturat hava landsmyndugleikar síðstu árinum álagt fiskivinnuni gjöld fyri fiskirættindini (sí brot 10.3 í frágreiðingini). Nógv bendir kortini á, at fiskirættindini hava væl størri virði enn tað, sum landið í dag fær inn í skattum og gjöldum tilsamans frá fyrítøkum í fiskivinnuni.

Skattanevndin heldur, at fyrítøkurnar í fiskivinnuni eiga at gjalda landsmyndugleikum – sum umsita fiskatilfeingið vegna eiganar – marknaðarprís fyri rættindini at troyta fiskatilfeingið. Skattanevndin mælir til, at størri parturin av inntøkunum frá sølu av fiskirættindum verður nýttur til at fígga ein lætta í inntøkuskattinum við. Tilfeingisrentan í þortum av fiskivinnuni er somikið stór, at ein skilagóð skipan við tilfeingisgjöldum kann geva stóra inntøku til landskassan.

Flestu skattainntøkurnar hjá landi og kommunum skeikla avgerðir hjá einstaklingum og fyrítøkum og hava við sær ein vælferðarmiss. Soleiðis er kortini ikki við tilfeingisgjöldum. Tilfeingisgjöld hava hinvegin gagnliga ávirkan á búskapin og minka um skeiklingar, um tey eru ásett rætt. Rinda fyrítøkur í fiskivinnuni ikki tilfeingisgjöld, ið svara til virðið á tilfeingisrentuni (tað er marknaðarvirðið á fiskirættindunum), er hetta at meta sum óbeinleiðis stuðul frá landinum til fyrítøkur, sum fáa útlutað fiskirættindi fyri minni enn marknaðarprís.

Tílikur stuðul hevur fleiri óhepnar avleiðingar við sær. Til dømis er vandi fyri, at ov nógvur veiðukapasitetur og ov stór veiðuorka verður loyvd inn í fiskivinnuna. Rinda fyrítøkur í fiskivinnuni hinvegin tilfeingisgjöld, sum svara til tilfeingisrentuna, minkar vandin fyri, at ov nógvur veiðukapasitetur og ov stór veiðuorka verður loyvd inn í fiskivinnuna. Sjálvsagt er eisini neyðugt við øðrum skipanum til at tryggja burðardyggja stovnsrøkt og fyri at forða fyri ov stórar veiðuorku og trýsti á fiskastovnarnar, til dømis veiðusetningum og umsitingarætlanum fyri fiskastovnarnar.

Samanumtikið hevur ein skipan við tilfeingisgjöldum, sum svara til tilfeingisrentuna, við sær, at tilfeingisrentan kemur eiganarum av fiskirættindunum til góðar, heldur enn fyri ein part at hvørva millum skins og hold.

Roknast kann við, at inntøkurnar frá gjöldum fyri rættin at gagnnýta fiskirættindi fara at sveiggja nógv í framtíðini. Vinningurin í fiskivinnuni og tískil eisini virðið á fiskirættindunum hevur eisini sveiggjað nógv søguliga sæð.

Skattanevndin heldur, at til ber at javna inntøkurnar frá gjöldum fyri rættin at gagnnýta fiskirættindi umvegis ein búskapargrunn. Til dømis ber til at áseta, at útgjöldini úr einum tílikum á fíggarlógina ella fíggarætlanina hjá landinum verða javnað eftir miðaltølum fyri inngjöldini síðstu 4-5 árinum ella longur.

Ein meiriluti av limunum í skattanevndini heldur, at sum útgangsstøði eiga landið at selja øll fiskirættindini á einum uppboðssølumarknaði. Ein meiriluti í skattanevndini heldur hetta vera frægasta háttin hjá landinum at fáa inn størst møguligan partin av tilfeingisrentuni í fiskivinnuni og frægasta háttin til útluting av fiskirættindum.

Sjónarmið hjá minnilutanum í nevdini í sambandi við gjöld fyri fiskirættindi⁴

Minnilutin í nevdini ásannar, at avmarkað fiskatilfeingi kann skapa eina munandi tilfeingisrentu, og at tað er av stórum týðningi fyri alt samfelagið, at skaptar verða fyrítreytir fyri, at tilfeingisrentan frá fiskatilfeingi verður størst møgulig.

Hvussu stór tilfeingisrentan verður hvørt einstakt ár, valdast sjálvsagt fyrst og fremst um náttúrugivin viðurskifti, men tað hevur eisini stóran týðning, at settar verða rættar lívfrøðiligar avmarkingar og at fiskiveiðan verður skipað so skilagott, sum til ber.

⁴ Minnilutin í nevdini er í hesum føri Petur Alberg Lamhauge og Herit V. Albinus.

Eitt gjald á tilfeingisrentuna hevur onga skeikling við sær, um hetta verður lagt rætt til rættis. Tí eru búskaparliga góðar orsökir til, at tílík gjöld eru partur av almennu inntøkunum.

Minnilutin mælir í fyrra lagi til at seta í verk eina skipan við tilfeingisgjöldum/skattum fyri alla fiskivinnuna. Tilfeingisgjaldið/skatturin kann verða roknað við støði í eini *mettari tilfeingisrentu*, eins og nevndin mælir til fyri alivinnuna. Minnilutin mælir í øðrum lagi til at seta í verk eina royndarskipan við uppboðssølum, har ein minni partur av samlaðu kvotunum verður boðin út.

Minnilutin mælir frá at selja allar kvotur á uppboðssølu. Lítil ivi er um, at ein uppboðssøla hevur fleiri fyrimunir sum amboð til útluting. Minnilutin metir kortini, at ymisk viðurskipti tala fyri, at ein skipan við uppboðssølu verður avbjóðandi at seta í verk fyri føroysku fiskivinnuna.

Til dømis verður torført at tryggja eina virkna kapping á uppboðssølumarknaðinum, kunnu útlendingar ikki luttaka á uppboðssøluni. Harafturat metir minnilutin, at lógaruppskotið, sum nú fylgiggur, ber boð um, at myndugleikar í ov stóran mun vilja knýta treytir til tey loyvi, ið verða boðin út. Tá ið myndugleikar leggja seg út í vinnuligar avgerðir á henda hátt, er hetta við til at minka um avkastið í vinnuni, og minskar hetta sostatt eisini um møguligu inntøkurnar til landskassan.

3.9 Tilmæli í sambandi við skattaviðurskiptini hjá kommununum

Skattaviðurskiptini hjá kommununum og kommunubúskapurin eru lýst í kapittul 9 í frágreiðingini. Inntøkugrundarlagið undir føroysku kommununum er sera ójavn í verandi skattaskipan. Skattanevndin heldur ikki, at verandi skattaskipan í nóg stóran mun tryggjar kommununum eitt javnt inntøkugrundarlag. Vandur er tí fyri, at munurin á almennu tænastunum, millum annað á eldraøkinum, verður stórur ymsastaðni í landinum í framtíðini.

Við verandi kommunubygnaði við 29 kommunum, harav summar kommunur eru sera smáar, mælir skattanevndin frá at seta í verk útjavnung av inntøkunum hjá kommununum í landinum. Skattanevndin mælir til, at kommunurnar verða lagdar saman í kommunur við í minsta lagi 1.000 íbúgvum, áðrenn útjavnung av inntøkum millum kommunur verður sett í verk. Samanleggingar til færri og størri kommunur hevði í sær sjálvum minkað um tørvin á útjavnung millum kommunurnar.

Skattanevndin mælir til at broyta verandi figgingarleist í sambandi við, at kommunurnar nú reka eldraøkið. Landskassin eigur ístaðin at gjalda kommununum eina árliga upphædd (blokkveiting) fyri at reka eldraøkið. Nevndin mælir til, at landið rindar kommununum eina ávísa upphædd til eldraøkið, sum er ásett eftir talinum av borgarum, sum eru 67 ár og eldri. Upphæddin verður fyrstu ferð ásett við samráðing millum land og kommunur. Eftir hetta verður upphæddin hækkað við talinum av borgarum 67 og eldri og við lønarvøkstrinum fyri starvsfólk í eldrarøktini.

Skattanevndin mælir til at strika verandi endurgjald til kommunurnar fyri mistar inntøkur vegna FAS-, DIS-, uttanlandsinntøkur og sjómannafrádrátt. Skattanevndin mælir eisini til, at landskassin fær inntøkurnar frá skattinum á pensjónsinngjöld. Kommunurnar eiga í staðin at fáa eina ávísa upphædd til eldraøkið, eins og nevnt omanfyri.

Nevndin heldur ikki, at verandi figgingarleistur í sambandi við eldraøkið er til fyrimunar fyri kommunurnar, landið ella figgingina av eldraøkinum. Roknast kann við, at inntøkurnar, sum kommunurnar fara at fáa fyri at reka eldraøkið fara ikki at svara til veruliga kostnaðin av at reka eldraøkið, sum frálíður.

Skattanevndin heldur eisini, at kommunurnar eiga ikki at hava ábyrgdina av tí haldfórisavbjóðing, sum eldraekið hevur við sær. Til hetta er kommunubúskapurin ov viðbrekin og byggir í høvuðsheitum á tvær inntøkur, inntøkuskatt og partafelagsskatt. Skattanevndin heldur, at búskapurin hjá landinum er betur egnaður at hava ábyrgd av tí haldfórisavbjóðing, sum eldraekið hevur við sær.

Skattanevndin heldur eisini, at verandi býti av partafelagsskatti millum kommunurnar hevur við sær ein inntøkuójavna millum kommunurnar, sum ikki ténir nøkrum endamáli. Skattanevndin mælir til, at landið fær allar inntøkurnar frá partafelagsskattinum. Ístaðin eiga kommunurnar at fáa aðrar meiri støðugar og tryggari inntøkukeldur til at fígga teirra virksemi og vælferðartænastur, sum tær veita borgarum.

Skattanevndin mælir eisini til, at inntøkugrundarlagið hjá kommunum ístaðin verður breiðkað við at geva teimum heimild at áseta húsatænastugjald og borgaragjald og at kommunurnar fáa inntøkurnar frá hesum (brot 3.6).

Tiltøkini, sum eru nevnd omanfyri um at broyta inntøkubýtið millum land og kommunur og at broyta afturberingina í sambandi við fígging av eldraekinum fara í sjálvum sær at hava við sær eitt javnari og støðugari inntøkugrundarlag fyri kommunurnar. Skattanevndin heldur, at onnur tiltøk enn tey, sum eru nevnd omanfyri, eiga ikki at verða sett í verk uttan so, at kommunur verða lagdar saman til 10-15 kommunur ella færri. Ein onnur meginregla, sum til ber at brúka í sambandi við samanlegging av kommununum, er, at allar kommunur eiga í minsta lagi at hava 1.000 íbúgar. Hetta hevði somuleiðis virkað útjavnandi millum kommunurnar.

3.10 Tilmæli í sambandi við skattin av pensjónsinngjöldum

Skattanevndin hevur viðgjørt skattin av pensjónsinngjöldum (eisini nevndur eftirlønarskattur). Meðan nevndin hevur arbeitt við einum broytingaruppskoti, er landsstýrið komið við einum uppskoti um at broyta verandi skatting av pensjónsinngjöldum. Nevndin hevur tí gjørt av ikki at gera nakað tilmæli um skatting av pensjónsinngjöldum. Skatturin av pensjónsinngjöldum er eisini lýstur í broti 6.7 í frágreiðingini.

3.10.1 Skatting av avkasti av eftirlønarsamansparing

Skatting av avkasti av eftirlønarsamansparing eigur at verða viðgjörd saman við skatting av pensjónsinngjöldum og mótrókning í fólkapensjónini vegna eftirløn. Skattanevndin mælir til, at hildið verður fram við verandi skipan, har ið avkastið av eftirlønarsamansparing ikki verður skattað so hvørt í tíðarskeiðinum, meðan eftirlønin verður samanspard.

Í verandi skipan er skattingin av pensjónsinngjöldum saman við mótrókningini somikið stór, at tað neyvan er ráðiligt at skatta avkast av eftirlønarsamansparing so hvørt í tíðarskeiðinum, meðan eftirlønin verður samanspard. Mælt verður tí til, at avkast av eftirlønarsamansparing ikki verður skattað. Verður eftirlønarsamansparing skattað við út við 50 prosentum hjá flestu løntakarum við inngjald, og mótrókna landsmyndugleikar í fólkapensjónini, er skattingin í hægra lagi, longu sum er.

Verður markskatturin lækkaður og verður mótrókningin í fólkapensjónini lækkað, verður samlaða skattingin og mótrókningin tilsamans helst á einum hóskaði støði.

3.11 Tilmæli um at dagføra arvaavgjaldið

Arvaavgjaldið er lýst í broti A.1 í fylgiskjali A. Arvaavgjaldið er í dag millum 1 og 12% av arvinum, alt eftir hvør arvar og hvussu nógv. Skattanevndin mælir til at dagføra føroysku lógina um arvaavgjald. Mælt verður til, at arvaavgjaldið verður broytt soleiðis fyri arvingar, sum eru hjúnafelegi, børn og onnur í beinari linju:

- 3% av arvi, sum er upp til 3 mió. kr.
- 10% av arvi, sum er omanfyri 3 mió. kr., men sum er undir 5 mió. kr.
- 20% av arvi, sum er omanfyri 5 mió. kr., men sum er undir 10 mió. kr.
- 30% av arvi, sum er omanfyri 10 mió. kr.
- Fyri aðrar arvingar mælir skattanevndin til, at arvaavgjaldið verður 30% av øllum arvi.

Sambært verandi lóggávu í Føroyum eru gávur frá familjulimum skattafríar.⁵ Verður arvaavgjaldið í Føroyum hækkað næstu árin, verður eisini neyðugt at dagføra skattingina av gávum frá familjulimum. Verður hetta ikki gjørt, kann roknað verða, at fólk fara at royna at sleppa sær undan arvaavgjaldinum við at lata gávur í teimum førum, har tað ber til. Skattanevndin mælir tí til at gávuavgjaldið verður broytt, tá ið arvaavgjaldið verður dagført.

Skattanevndin mælir til, at meirinntøkan frá einum dagførdum arvaavgjaldi verður nýtt til at minka um inntøkuskattin. Inntøkur frá arvaavgjaldinum kunnu eisini javnast út yvir tíð umvegis ein búskapargrunn.

Fyrirminirnar við arvaavgjaldinum eru serliga, at tað kann viðvirka til at minka ójavnan, sum er millum ættarlið, og at tað eisini kann nýtast til at minka um inntøkuskattin. Arvaavgjöld kunnu sostatt vera við til at fígga ein lætta í øðrum skattasølum, sum virka meiri skeiklandi á atferð og avgerðir hjá fólki.

Arvaavgjöld eru ymisk í ymiskum londum. Ein orsök er, at fatanin av, hvat er rætt og rímligt, er ymisk millum lond. Ein onnur orsök er, at nøkur lond hava onnur gjöld á ognir, til dømis fastognarskatt og ognarskatt á flest allar ognir og skattir á kapitalvinning við sølu av føstum ognum. Arvaavgjöldini skulu tí helst siggjast saman við øðrum gjöldum á fastar ognir og aðrar ognir.

Í Danmark er arvaavgjaldið 15% av búnum, sum letur arvin, tá ið arvingarnir eru børn og onnur í beinari linju. Í Noregi og Svøríki er einki arvaavgjald. Í Bretlandi er arvaavgjaldið 40% av búnum, frádrigið ein botnfrádrátt á GBP 325.000, somuleiðis tá ið arvingarnir eru børn og onnur í beinari linju. Í USA er arvaavgjaldið 40% av búnum, frádrigið ein botnfrádrátt á USD 5,5 mió., somuleiðis tá ið arvingarnir eru børn og onnur í beinari linju. Viðmerkjast skal, at botnfrádrátturin í USA var USD 675.000 í 2001. Hetta er eitt tekin um, hvussu stórar ósemjurnar eru um, hvat eitt rætt og rímligt arvaavgjald er.

3.12 Tilmæli í sambandi við partafelagsskatt og kapitalvinningsskatt

Skattanevndin hevur viðgjørt partafelagsskattin og samansetingina av partafelagsskatti og kapitalvinningsskatti (serliga vinningsbýtisskatti). Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera kapitalvinningsskattin gjølliga.

Skattanevndin heldur, at ávísir vansar eru við verandi skipan. Skattanevndin heldur kortini ikki, at hesir vansar eru serliga álvarsamir. Skattanevndin hevur tí ikki nakað serstakt tilmæli um at broyta partafelagsskattin ella samansetingina millum partafelags- og kapitalvinningsskattin.

Eitt altjóða rák síðstu árin hevur verið, at lond hava roynt at lækka partafelagsskattin nakað og hækka onnur skattasøl í staðin, og hetta er eisini hent í okkara grannalondum. Henda gongd er eisini víst fyri okkara

⁵ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/gavur/>, har til ber at lesa um skatting av gávum.

grannalond í talvu 28 í frágreiðingini. Føroyski partafelagsskatturin er nakað lægri sammett við í grannalondunum.

Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera avskrivningarlógina gjølliga. Nógv bendir kortini á, at føroysku avskrivningarreglurnar eru lagaligar sammett við í øðrum londum. Føroyska avskrivningarlógin varð síðst broytt í 2001. Skattanevndin mælir til, at arbeiði verður gjørt fyri at kanna, um tørvur er á at dagføra føroysku avskrivningarlógina. Skattanevndin mælir eisini til, at arbeiði verður gjørt fyri at kanna, um tørvur er á at dagføra skattingina av kolvetnisvirksemi.

Skattanevndin mælir til, at landið fær allan partafelagsskattin og at kommunurnar ístaðin fáa aðrar meiri støðugar og tryggjar inntøkur til fígging av teirra virksesemi og velferðartænastum (sí brot 3.9).

Partafelagsskatturin og kapitalvinningskatturin eru lýstir í kapittul 8 í frágreiðingini.

3.13 Tilmæli um at lækka rentustuðulin stigvíst

Skattanevndin heldur ikki, at verandi skipan við rentustuðli tænar føroyska búskapinum sum heild. Skattanevndin viðurkennir kortini eisini, at tað óivað er torført at strika tílíkar stuðulsskipanir, tá ið tær eru settar í gildi og hava virkað í áratíggju.

Í teimum førum, tá ið fólk byggja ella keypa sær hús, hjálpir rentustuðulin til at halda rentuútreiðslunum niðri, og skuldarbyrðan verður í útgangsstøði lættari at bera hjá lántakarum. Hinvegin, tá ið hús verða seld, hevur rentustuðulin eisini við sær hægri húsaprísir, tí rentustuðulin verður kapitaliseraður í marknaðarvirðið á bústøðum. Í hesum føri ger rentustuðulin, at tað verður dýrari at keypa hús, hóast rentustuðulin er við til at halda rentuútreiðslunum niðri, meðan bústaðarlán verða afturgoldin.

Skipanin við rentustuðli hevur eisini skeiklingar við sær, og summar teirra eru óhepnar. Til dømis fáa fólk, sum ikki hava ráð at byggja ella keypa sær hús, ongantíð rentustuðul frá tí almenna. Húsarhald, sum byggja ella keypa sær stór og dýr hús, fáa meira rentustuðul sammett við húsarhald, sum keypa sær íbúð ella als ikki hava ráð at keypa ella byggja sær egin hús.

Skattanevndin mælir til at avtaka skipanina við rentustuðli stigvíst yvir eitt longri áramál. Mælt verður til at avtaka rentustuðulin eftir umleið 25 árum, fyrst við 5-10 prosentstígum, samstundis sum inntøkuskatturin verður lækkaður, og síðani við 1 prosentstigi um árið yvir umleið 25 ár. Í lötuni er rentustøðið søguliga lágt. Lagaligasta lötan at avtaka tílíkar skipanir er, tá ið rentustøðið er lágt.

Skipanin við rentufrádrátti, sum varð broytt til ein *rentustuðul* frá 1. jan. 1997, varð upprunaliga sett í verk fyri at gera tað lættari hjá fólki at seta seg fyri egin hús við at minka um teirra rentuútreiðslur og harvið gera lánibyrduna lættari at bera. Líknandi skipanir eru eisini í øðrum framkomnum londum. Rentustuðulin var sostatt upprunaliga ein frádráttur í skattinum. Skattanevndin loyvir sær tí eisini at viðgera rentustuðulin.

Ymisku frádráttirnir í inntøkuskattinum eru annars lýstir í broti 6.5 í frágreiðingini. Rentustuðulin er fíggaður soleiðis, at kommunurnar rinda um 45% av rentustuðlinum, meðan landið rindar um 55%.

Skipanin við rentustuðli hevur í dag tvær ávirkanir. Í fyrra lagi ger stuðilin tað lættari hjá fólki at byggja ella keypa sær eini hús, tí rentuútreiðslurnar eru lættari at bera orsakað av stuðlinum. Í øðrum lagi verður stuðulin *kapitaliseraður* í marknaðarprísini á bústøðum soleiðis, at keyparar av bústøðum kunnu bjóða meir fyri bústaðarognina sammett við, um eingin rentustuðul var. Rentustuðulin trýstir sostatt bústaðarprísir uppeftir og ger tað dýrari at keypa hús, hóast rentustuðulin eisini ger rentuútreiðslurnar av bústaðarláninum lættari at bera. Rentustuðulin hevur tí helst eins stórar vansar við sær, sum hann hevur fyrimunir við sær.

Skattanevndin mælir til, at rentustudulin, sum frálíður og stigvíst, verður avtíkin. Skattanevndin viðurkennir kortini eisini, at tað óivað er torført at strika tílíkar studulsskipanir, sum eru settar í gildi og hava virkað í áratíggju.

Rentan er í lötuni søguliga lág. Tí hava fólk lágur útreiðslur av rentum av teirra bústaðarlánnum. Løtan er tí hin rætta nú at lækka rentustudulin. Tá ið rentustøðið aftur fer at hækka, fáa fólk størri útreiðslur av rentum av teirra bústaðarlánnum. Tá kann roknast við, at tað verður torførari at fáa undirtøku fyri at lækka rentustudulin.

3.13.1 Avleiðingar av uppskotinum

Verður skipanin við rentustudli avtíkin stigvíst, fer hetta at hava við sær eina javnari skatting av avkastinum av íløgum í egnan bústað sammett við avkastið av øðrum íløgum. Ein onnur avleiðing er, at hetta í størri mun fer at javnstilla eigarar og leigarar av bústøðum.

Ein annar fyrimunur av at avtaka skipanina er, at til ber at brúka spardu útreiðslurnar til at lækka inntøkuskattin við. Soleiðis ber til at lækka skattatrystið í inntøkuskattinum við at lækka rentustudulin.

Ein vansi við uppskotinum er, at tað fer at raka húsarhald harðast, sum hava stór og nýggj lán í sínum bústaði. Bøtast kann um henda vansen við at lækka rentustudulin stigvíst eftir fleiri árum.

Roknast kann eisini við, at bústaðarprísir í landinum verða ávirkaðir og at teir lækka nakað, verður rentustudulin lækkaður. Hvussu nógv og hvussu ógvusliga bústaðarprísir verða ávirkaðir, er sjálvsagt treytað av, hvussu nógv og hvussu skjótt rentustudulin verður lækkaður. Verður inntøkuskatturin lækkaður samstundis, sum byrjað verður at lækka rentustudulin, kann roknast við, at hetta fer at mótvirka eini stórari lækking í bústaðarprísnum.

At bústaðarprísir lækka fer at raka tey húsarhald harðast, sum nýliga hava keypt dýr hús og hava størstu bústaðarlánini og sum hava keypt hús ella íbúð í tí trúgv, at rentustudulin ikki lækkar næstu árin. Hinvegin høvdu lægri bústaðarprísir eisini gjørt tað lættari hjá øðrum húsarhaldum, sum enn ikki hava keypt bústað, at keypa bústað og at seta seg fyri eitt bústaðarlán.

Verður rentustudulin lækkaður, er tí neyðugt at gera hetta varisliga og stigvíst eftir nøkrum árum.

3.14 Tilmæli um at almennar veitingar sum meginregla eru skattskyldugar

Skattanevndin mælir til, at almennar veitingar, sum í dag eru skattafríar, í størst møguligan mun verða lagdar um til skattskyldugar veitingar. Sum meginregla eiga almennar veitingar at vera skattskyldugar heldur enn skattafríar veitingar. Fleiri fyrimunir eru av hesum. Skattskyldugar veitingar eru meiri gjøgnumskygdar og hava við sær, at øll í størri mun verða skattað eftir førimumi og evni. Eisini verður lættari at sammeta millum arbeidssinntøku og almennar veitingar, umframt at tað verður lættari at bera saman millum ymiskar almennar veitingar.

Ein av meginreglunum, sum skattanevndin hevur nýtt í arbeiðinum, er, at almennar veitingar í størst møguligan mun eru skattskyldugar veitingar. Henda meginreglan er lýst í 4.5 í frágreiðingini saman við øðrum meginreglum. Fleiri almennar veitingar eru í dag, heilt ella lutvíst skattafríar veitingar. Sum dømi um almennar veitingar, sum í dag eru heilt ella lutvíst skattafríar, kunnu nevast *lestrarstudul*, *familjuúskoyti*, *fólkapensjónin* og *fyrirðarpensjónin*. Skattanevndin mælir til, at miðað verður eftir, at hesar almennu veitingarnar verða umlagdar til skattskyldugar veitingar næstu árin.

Greitt er, at tað er stórarbeiði at umleggja tílíkar týðandi almennar veitingar til skattskyldugar veitingar, og at hetta fer at ávirka skattainntøkur hjá landi og kommunum og útreiðslurnar av veitingunum á fleiri ymiskar hættir.

Tá ið almennar veitingar, sum áður hava verið skattafríar, verða lagdar um til skattskyldugar veitingar, er neyðugt at hækka veitingarnar samsvarandi, soleiðis at móttakarar hava somu tøku inntøku eftir skatt.

Sum dømi um veitingar, sum í dag eru skattskyldugar almennar veitingar kunnu nevast útgjöld úr AMEG (Samhaldsfasti), útgjöld úr Barsilsskipanini og útgjöld úr arbeiðsloysisskipanini. Skattanevndin mælir til, at almennar veitingar sum meginregla verða skipaðar sum skattskyldugar veitingar eins og veitingarnar nevndar omanfyri.

3.15 Tilmæli í sambandi við arbeiðsmarknaðargjöldini

Arbeiðsmarknaðargjöldini (eisini nevnd kravd sosial tryggingargjöld) eru gjöldini til ALS, Samhaldsfasta (AMEG), Heilsutrygd, Barsilsskipanina og Kringvarpið. Skattanevndin hevur bara lýst og viðgjørt arbeiðsmarknaðargjöldini stutt (sí brot 6.6 í frágreiðingini).

Skattanevndin hevur einki serstakt tilmæli um at broyta nakað av arbeiðsmarknaðargjöldunum ella at broyta samansetingina av teimum. Arbeiðsmarknaðargjöldini eru øll knýtt at og markað til ávís endamál (til dømis útgjald til arbeiðsleys, fólkapensjónistar og starvsfólk í barsil). Tí er torført hjá skattanevndini at mæla til nakra broytingar í arbeiðsmarknaðargjöldunum. Av tí at tey øll eru markað til ávís endamál, er eisini neyðugt at taka støðu til útgjöldini og útgjaldstreytirnar, verða arbeiðsmarknaðargjöldini broytt.

Arbeiðsmarknaðargjöldini eru lýst í broti 6.6 í frágreiðingini. Føroysku arbeiðsmarknaðargjöldini eru hægri enn arbeiðsmarknaðargjöldini í Danmark. Hinvegin eru føroysku arbeiðsmarknaðargjöldini væl lægri sammett við í flestu øðrum framkomnum londum, til dømis í Noregi, Svøríki, Finnlandi og Týsklandi. Í donsku skattaskipanini eru at kalla eingin arbeiðsmarknaðargjöld, hóast hesi eru vorðin meiri vanlig í øðrum framkomnum londum síðstu áratíggjuni.

3.16 Tilmæli í sambandi við meirvirðisgjaldið

Meirvirðisgjaldið er viðgjørt í broti 7.3 í frágreiðingini. Føroyska lógin um meirvirðisgjaldið og føroyska meirvirðisgjaldskipanin eru sum heild vælvirkandi skipanir. Her verður serliga hugsað um undantøkini frá avgjaldsskylduni, reglurnar um innheiting og skuld og tað at bara tveir avgjaldsatsir eru í føroyska meirvirðisgjaldinum (0% og 25%). Harafturat fær landið nógvar inntøkur úr meirvirðisgjaldinum, eisini sammett við í øðrum framkomnum londum.

Skattanevndin mælir frá at gera stórar broytingar í meirvirðisgjaldinum. Skattanevndin hevur bara nøkur ávís tilmæli um at endurskoda nøkur av undantøkunum í meirvirðisgjaldinum (sí brot 7.3).

Síðstu tíðina eru settar í verk stuðulsskipanir við afturbering av meirvirðisgjaldi fyri el- og vetnisbilar og grønar orkuskipanir. Eisini eru uppskot javnan frammi um at stuðla ymiskum vørum og líknandi við undantøkum í meirvirðisgjaldinum, til dømis føroyskum bátasmíði ella føroyskum heimavirkisvørum.

Skattanevndin mælir frá tilíkkum stuðulsskipanum í meirvirðisgjaldinum. eru politisk ynski um at stuðla ávísam vørum ella vinnum, eigur hetta heldur at verða gjørt við beinleiðis stuðulsskipanum og ikki við meirvirðisgjaldinum. Tilíkar stuðulsskipanir í meirvirðisgjaldinum máa av grundarlagnum undir meirvirðisgjaldinum og hava umsitingarligan kostnað við sær. Harafturat eru beinleiðis stuðulsskipanir meiri gjøgnumskygdar.

Ein avbjóðing fyri meirvirðisgjaldið í Føroyum og í øðrum londum, er, at fólk keypa fleiri og fleiri vørur og talgildar tænarur frá ymiskum handlum á internetinum. Í fleiri førum verður meirvirðisgjald ikki rindað av tílíkum keypum. Roknast kann við, at hesin trupulleikin fer at vaksa næstu árin. Trupulleikin gevur eisini útlenskum nethandlum kappingarfyrirum framum føroysku handilsvinnuna. Trupulleikin av meirvirðisgjaldi á vørur og talgildar tænarur, sum verða keypt á netinum, kann sannlíkt bara loysast við samstarvi millum lond og felags innheitingar- og skrásetingarskipanum millum lond.

3.17 Samandráttur av tilmælunum

Í talvu 4 niðanfyrir er yvirlit yvir ymisku tættirnar í skattaumleggingini, sum skattanevndin mælir til at seta í verk. Skattalættin í lands- og kommunuskattinum er um 570 mió. kr. tilsamans (1+7 í talvu 4). Skattanevndin roknar við, at samlaði kostnaðurin av skattalættanum verður nakað minni, sum frálíður, av tí at arbeiðsútboðið sannlíkt fer at vaksa nakað. Hetta er kortini sera torført at meta um, og skattanevndin mælir frá at rokna tílíkar metingar við í mistu skattainntøkurnar av umleggingini.

Inntøkurnar frá uppskotunum um skatta- og avgjaldshækkingar, sum skulu figgja skattaumleggingina, eru tilsamans um 775 mió. kr. (2+3+4+8+9+10 í talvu 4). Harafturat roknar skattanevndin við, at neyðugt verður at hækka játtanir til ymiskar almennar veitingar við um 130 mió. kr. Hetta verður neyðugt fyri at bøta um avleiðingarnar av uppskotunum (serstakliga húsatænastugjaldinum og borgaragjaldinum), sum skulu figgja skattaumleggingina.

Talvan vísir, at skattaumleggingin samanumtikið er figgjað fyri land og kommunur. Hetta er hóast skattanevndin ikki hevur við í metingunum, at kostnaðurin av skattalættanum helst verður nakað minni, sum frálíður, av tí at arbeiðsútboðið sannlíkt fer at vaksa nakað.

Lagt kann vera aftrat, at uppskotini um at broyta arvaavgjaldið og broytingar í meirvirðisgjaldinum eru ikki tikin við sum figging í yvirlitinum í talvu 4. Hesar upphæddirnar eru somikið smáar og óvissar, at tað varð ikki hildið vera rætt at taka hesar við í millum onnur uppskot um skatta- og avgjaldshækkingar.

Tilmælið um, at landið fær inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum og ístaðin flytur kommunum eina árliga upphædd, sum svarar til kostnaðin av at reka eldraokið, er heldur ikki víst í talvu 4. Hetta tilmælið og tilmælið um at strika endurgjaldið, sum kommunurnar í dag fáa frá landinum fyri mistar inntøkur í sambandi við FAS, DIS og uttanlandsinntøkur, fara at hava við sær, at landið ístaðin flytur kommununum eina árliga upphædd fyri at reka eldraokið (sí brot 3.9 og kapittul 9).

Inntøkurnar frá partafelagsskattinum, sum skattanevndin mælir til at landið fær ístaðin fyri kommunurnar, eru í talvu 4 mettar til 84 mió. kr. Metingin er grundað á upphæddina í miðal fyri tey síðstu fimm árin.

Roknast kann við, at inntøkurnar frá gjöldum fyri alirættindini fara at sveiggja meira sammett við flestu aðrar inntøkur hjá tí almenna. Hetta talar helst fyri, at allar inntøkurnar frá tílíkum gjöldum ikki verða nýttar til at figgja ein lætta í inntøkuskattinum. Ein partur av tílíkum inntøkum eigur helst at verða brúktur til at styrkja landskassan við ella at fara í ein búskapargrunn.

Roknast kann við, at meirinntøkurnar frá eini grønar umskipan av avgjöldunum fara at minka, sum frálíður. Eitt endamál við umskipanini er at tálma nýtsluni av ymiskum vørum, sum avgjöld verða lögð á. Tí kann roknast við, at grundarlagið undir fleiri av avgjöldunum verður víkjandi frameftir. Hetta talar fyri at brúka varisligar metingar av meirinntøkunum í sambandi við grønu umskipanina av avgjöldunum.

3.17.1 Avleiðingar av skattaumleggingini fyri ymisk húski

Niðanfyrri verða víst nøkur dømi, sum vísa avleiðingarnar av samlaðu skattaumleggingini, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, fyri ymisk sløg av húskjum.

Í stuttum snýr skattaumleggingin seg um at lækka lækka skattatrystið í vanligu inntøkuskattinum. Broytingarnar, sum skattanevndin mælir til at seta í verk, lækka skattatrystið serliga fyri inntøkur upp til um 400 tús. kr. um árið. Hetta verður síðani figgjað við at hækka ymisk avgjöld, hægri gjøldum á rættin at gagnnýta náttúruilfeingi og við at seta í verk tvey nýggj skattasløg (húsatænastugjald og borgaragjald).

Orsakað av, at avgjöldini fara at merkjast serliga hart fyri bólkar, sum hava lágar inntøkur, mælir skattanevndin til at hækka fleiri almennar veitingar fyri at bøta um avleiðingarnar av hækkaðu avgjöldunum. Veitingarnar eru fólkapensjónin, fyriritðarpensjónin, forsorgarhjálp, familjuískoyti og lestrarstuðulin.

Til dømis vísa dømin í fylgiskjali D, at ein stakur fólkapensjónistur, sum eigur egin hús og bil, fer at missa 13-14 tús. kr. um árið í tiltøkupeningi orsakað av broytingunum. Dømin vísa eisini, at tveir giftir fólkapensjónistar, sum eiga hús og bil, fara at missa um 7 tús. kr. hvør orsakað av uppskotunum. Skattanevndin mælir tí til at hækka fólkapensjónina samsvarandi og hevur sett pening av til hetta í samlaðu umleggingini.

Flest allir løntakarar fáa ein inntøkuskattalætta av uppskotunum hjá skattanevndini. Hinvegin fáa allir løntakarar ikki líka nógv í inntøkuskattalætta. Uppskotini hava harafturat við sær, at allir borgarar í landinum fara at merkja, at summi avgjöld hækka umframt at tvey nýggj skattasløg skulu rindast. Hetta er figgingarparturin av samlaðu umleggingini av skattatrystinum.

Hækkaðu avgjöldini fara serliga at merkja, at brennievni til bilar (bensin og diesel) og at brenniolja til upphiting av húsum og íbúðum verður dýrari. Harafturat fer prísurin á streymi frá SEV at hækka orsakað av, at punktgjaldið á tungolju hækkar. Hækkaða punktgjaldið á tungolju fer at gera tað dýrari hjá SEV at framleiða streym, og roknast kann við, at SEV tí má hækka prísir á streymi við hesum meirkostnaði.

Avleiðingarnar av øllum hesum broytingunum eru vístar í talvu 5 niðanfyrri og í fylgiskjali D við dómum um ymisk sløg av húskjum.

Talva 4. Samandráttur av tilmælunum frá skattanevndini, mió. kr. (2017-krónur)

Mió. kr. (2017-krónur)	Mett meirinntøka í fyrstu atløgu
Meirinntøka fyri landskassan tilsamans (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6)	31
1. Landsskattalætti	-342
2. Grøn umskipan av avgjøldum	168
Strika endurrindan av brennioljugjaldi	12
Hækka brennioljugjaldið	119
Hækka punktgjald á bensin og diesel	57
Lækka vektgjaldið á dieselbilar	-20
3. Broytt gjøld fyri alirættindini	190
Broytt loyvisgjald	259
Mistur partafelagsskattur	-47
Mistur vinningsbýtisskattur	-22
4. Strika undantøk og frádráttir	53
Strika sjómannafrádráttin	24
Strika samdøgursfrádráttin	4
Strika uttanlandsfrádrátt og broyta linkingarhátt	25
5. Annað	89
Lækka rentustuðulin	5
Partafelagsskatturin til landið	84
6. Hægri almennar veitingar	-127
Hægri játtan til fólkapensjón	-76
Hægri játtan til lestrarstuðul	-21
Hægri játtan til familjuískoyti	-5
Hægri játtan til fyrirúðarpensjónir	-12
Hægri játtan til forsorgarhjálp	-11
Hægri játtan til ferðastuðul	-2
Meirinntøkur fyri kommunur tilsamans (7 + 8 + 9 + 10 + 11)	57
7. Kommunuskattalætti	-227
8. Strika undantøk og frádráttir	40
Strika sjómannafrádráttin	16
Strika uttanlandsfrádrátt og broyta linkingarhátt	20
Strika samdøgursfrádrátt	4
9. Húsatænastugjald	198
10. Borgaragjald á borgarar 21 ár og eldri	126
11. Annað	-80
Lækka rentustuðulin	4
Partafelagsskatturin til landið	-84

Viðm.: Uppskotini um at dagføra arvaavgjaldið og uppskotini í sambandi við meirvirðisgjaldið eru ikki víst í talvuni omanfyri. Hesar upphæddirnar eru somikið smáar og óvissar, at tað varð ikki hildið vera ráðiligt at rokna upphæddirnar við sum fígging í sambandi við broytingaruppskotini hjá skattanevndini. Inntøkurnar frá partafelagsskattinum, sum skattanevndin mælir til at landið fær ístaðin fyri kommunurnar, eru í talvu 4 mettar til 84 mió. kr. Metingin er grundað á upphæddina í miðal fyri tey síðstu fimm árin.

Kelda: Metingar hjá skattanevndini.

Talva 5. Dømi um avleiðingar av broytingaruppskotum fyri ymisk húski

<i>Par – bæði eru láglønt, eiga hús og bil</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Inntøka	270 tús. kr.	210 tús. kr.	270 tús. kr.	210 tús. kr.
Skattur og arbeiðsmarknaðargjöld	96 tús. kr.	70 tús. kr.	76 tús. kr.	52 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	174 tús. kr.	140 tús. kr.	194 tús. kr.	158 tús. kr.
Húsatænastugjald	-	-	-6 tús. kr.	-6 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-3.600 kr.	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-1.200 kr.	-1.200 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-450 kr.	-450 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-450 kr.	-450 kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	8.300 kr.	6.300 tús. kr.
Broyting tilsamans fyri húskið um árið	-	-	-	14.600 kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyri um 9.000 kr. um árið í bensini.

<i>Stakur – arbeiðsmannainntøka, eigur íbúð og bil</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Inntøka	-	270 tús. kr.	-	270 tús. kr.
Skattur og arbeiðsmarknaðargjöld	-	96 tús. kr.	-	76 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	-	174 tús. kr.	-	194 tús. kr.
Húsatænastugjald	-	-	-	-7.200 kr.
Borgaragjald	-	-	-	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-	-650 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-	-550 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-	-500 kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	-	7.500 kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyri um 5.000 kr. um árið í bensini.

<i>Par – tvær arbeiðsmannainntøkur, eiga hús og bil</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Inntøka	270 tús. kr.	270 tús. kr.	270 tús. kr.	270 tús. kr.
Skattur og arbeiðsmarknaðargjöld	96 tús. kr.	96 tús. kr.	76 tús. kr.	76 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	174 tús. kr.	174 tús. kr.	194 tús. kr.	194 tús. kr.
Húsatænastugjald	-	-	-6 tús. kr.	-6 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-3.600 kr.	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-1.200 kr.	-1.200 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-450 kr.	-450 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-450 kr.	-450 kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	8.300 kr.	8.300 kr.
Broyting tilsamans fyri húskið um árið	-	-	-	16.600 kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyri um 9.000 kr. um árið í bensini.

<i>Par – bæði eru miðallønt, eiga hús og bil</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Inntøka	360 tús. kr.	360 tús. kr.	360 tús. kr.	360 tús. kr.
Skattur og arbeiðsmarknaðargjöld	139 tús. kr.	139 tús. kr.	113 tús. kr.	113 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	221 tús. kr.	221 tús. kr.	247 tús. kr.	247 tús. kr.
Húsatænastugjald	-	-	-6 tús. kr.	-6 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-3.600 kr.	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-1.300 kr.	-1.300 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-500 kr.	-500 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-500 kr.	-500 kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	14.100 kr.	14.100 kr.
Broyting tilsamans fyri húskið um árið	-	-	-	28.200 kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyri um 10.000 kr. um árið í bensini.

Viðm.: Mistur rentustuðul er ikki roknaður við í broytingarnar í talvu 5 omanfyri. Í dømunum er heldur ikki lagt upp fyri, at skattanevndin mælir til at hækka verandi stuðul til ferðaútreiðslur um 10%. Fleiri líknandi dømi um ymisk húski eru í fylgiskjali D. Kelda: Skattanevndin.

4. Hin góða skattaskipanin

4.1 Inngangur og hövuðsniðurstøður

Niðanfyri verða nakrar aðalreglur lýstar, sum skattanevndin metir eiga at vera galdandi í *einari góðari skattaskipan*. Vit kunnu nevnda hesa vælvirkandi og góðu skattaskipanina fyri *bin góða skattaskipanin*. Men fyri at lýsa, hvat ger eina skattaskipan *góða*, er fyrst neyðugt at allýsa hugtakið *skattur*.

Hövuðsniðurstøður

Hövuðsniðurstøðurnar úr kapittulinum eru hesar:

- ***Skatt skilja vit sum tað, sum við lóg er álagt at rinda til tað almenna uttan at skattgjaldarin fær eina ávísa og ítökiliga mótveiting frá tí almenna afturfyri.***
- ***Endamálini við góðu skattaskipanini eru (1) at figgja almennar útreiðslur, (2) at rætta brek á marknaðum, har tørvur er á tí, (3) at minka ójavnna í samfelagnum og (4) at minka sveiggini í búskapinum.***
- ***Sum meginkrøv til eina góða skattaskipan seta vit, (1) at skattaskipanin verður fatað sum rættvís, (2) at skattaskipanin er nevtal mótvegis borgarum og ymiskum vinnugreinum og (3) at skattaskipanin er greið og løtt at umsita.***
- ***Samfelagsskipanin og tær vælferðartænastur, sum tað almenna veitir borgarum, hevur stóran týðning fyri skattatrygging í einum landi.***

4.2 Hvat er ein skattur?

Skattur er tað, *sum við lóg verður álagt at rinda til tað almenna uttan at skattgjaldarin fær eina ávísa mótveiting frá tí almenna afturfyri*. Bara tað almenna kann áleggja persónum og feløgum at rinda skattir. Vanliga eru rættarligar fylgjur, til dømis bótur, sektir ella aðrar revsingar, knýttar at tí ikki at rinda ella tilvitað at sleppa sær undan at rinda ein skatt, sum við lóg er álagdur einum persóni ella felagi at rinda.

Hugtakið *skattur* í hesum riti skal skiljast í omanfyrinevnda týðningi. Hetta merkir, at hugtakið ikki einans fevnir um tað, sum í dagligari talu verður nevnt *skattur*, men tað fevnir eisini um tað, sum vanliga verður nevnt *gjöld og avgjöld*. Hugtakið skattur skal tí í flestu fornum skiljast í breiðari merking í frágreiðingini.

Eisini hugtakið *tað almenna* skal skiljast í breiðari merking. Umframt land og kommunur verður eisini hugsað um grunnar og sosialar skipanir, ið krevja inn skatt vegna landsmyndugleikar. Hetta eru til dømis *Arbeidsløysissskipanin*, *Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnurin*, *Barsilskipanin* og *Heilsutrygd*. Gjöldini til nevndu skipanir verða sostatt eisini roknað fyri at vera skattur í frágreiðingini, hóast tað helst er umstrítt, um hesi gjöld lúka allar vanligar og formligar treytir fyri at eitt gjald kann roknast sum skattur.

Formlig skattabyrða og verulig skattabyrða

Ein skattur er ein byrða, ið onkur má bera. Men í summum fornum er ikki so einfalt at gera av, hvør í síðsta enda ber hesa skattabyrðuna. Hetta valdast ítökiligu umstøðunum í hvørjum einstökum føri, og eisini er avgerandi, um hugt verður bert nøkur fá ár frameftir ella fleiri ár fram í tíðina.

Skattur og avgjöld verða álogd sambært lóg, og fyri hvørja lóg sær er ásett, hvør skal rinda skattin. Hetta er sonevnda *formliga skattabyrðan*.⁶ Men tann, ið eftir lógini formliga er settur at rinda skattin, er í nógvum fornum ikki tann, ið ber *veruligu skattabyrðuna* og veruliga kostnaðin av skattabyrðuni, tá ið avtornar.

4.3 Høvuðsendamál við skattaskipanini

Hin góða skattaskipanin tænar í minsta lagi fyra høvuðsendamálum:

1. Hon *figgjar almennar útreiðslur*
2. Hon *rattar brek á marknaðum*, har tørvur er á tí
3. Hon *minkar um ójavnna* í inntøku og nýtslumøguleikum millum fólk
4. Hon *minkar sveiggini í búskapinum*

Á næstu síðunum verða høvuðsendamálini lýst.

4.3.1 Fígging av almennu útreiðslunum

Høvuðsendamálið við at áleggja og krevja inn skatt er at figgja tær felagsútreiðslur, sum samfelagið (tað almenna) hevur til vælferðartænastur og inntøkuflytingar. Almennu vælferðartænasturnar eru í høvuðsheitum útreiðslur til *skúla- og útbúgvingarverk*, til *heilsuverk* og til *almannaverk* (harundir verða inntøkuflytingar og veitingar vanligar bólkadar).

Samfelagsskipanin hevur týðning fyri skattatrygging í einum landi

Samfelagsskipanin í Føroyum er grundað á *norðurlendsku vælferðarskipanina*. Øll Norðurlondini og fleiri lond í Norðurevropa eru skipað eftir hesari samfelagsskipan. Ávísir munir eru kortini millum skipanirnar í londunum. Ymiskt er eisini, hvussu umfatandi vælferðartænastur og veitingar eru. Ein neyv lýsing av teimum ymisku skipanunum í Norðurlondunum er ikki partur av endamálinum við hesi frágreiðing.

Men í stuttum kann sigast, at skipanin hevur við sær, at almennar vælferðartænastur eru skattafíggjaðar og at allir borgarar í landinum hava sama rætt til almennar vælferðartænastur og veitingar. Beinleiðis brúkaragjöld á endabúkaran av eini vælferðartænastu verða bara brúkt í sera fáum og einstøkum fornum. Rætturin til almennar tænastr og veitingar er í flestu fornum ikki knýttur at inntøkuni hjá borgarum.

Til dómis eru skúla- og útbúgvingarverkið og heilsuverkið skattafíggjað og sera fá brúkaragjöld verða álogd endabúkaran av hesum tænastrum.⁷ Vit kunnu siga, at skipanin virkar sum ein tryggingarskipan fyri alt samfelagið og allar borgarar í samfelagnum. Í øðrum londum við øðrum samfelagsskipanum, til dómis USA ella Stóra Bretland, virkar skipanin í størri mun soleiðis, at partarnir á arbeiðsmarknaðinum sjálvir skipa fyri og figgja tryggingarskipanir fyri løntakarar, til dómis eftirlønar- og heilsutryggingar.

Tað almenna spælir sostatt ein stóran leiklut í norðurlendsku vælferðarsamfeløgnum og sostatt í samlaða búskapinum sum heild. Hetta krevur eisini, at tað almenna hevur samsvarandi nógvur inntøkur frá skattum og avgjöldum, sum figgja útreiðslurnar. Hetta er størsta orsökini til, at Norðurlondini og fleiri lond í Norðurevropa hava hægstu skattaprosent í heiminum.

⁶ Vit kundu eisini nevnt hana *lögfrøðiliga skattabyrðan*.

⁷ Nøkur fá brúkaragjöld eru á ávísam tænastrum í útbúgvingar-, skúla-, heilsu- og almennaverkunum. Brúkaragjöld figgja bara ein evarska lítlan brotpart av útreiðslunum á hesum økjum.

4.3.2 At rétta brek á marknaðum, har ið tøvur er á tí

Sambært vanligari skattaástøði eru skattir skeiklandi í teimum fòrum, har teir ávirka atferðina hjá fólki og fyrítøkum. Dømi um hetta kundi verið, at skattir minka hugin hjá fólki at arbeiða ella at gera íløgur. Men hetta er kortini ikki galdandi í teimum fòrum, tá ið talan er um broytingar í atferð, sum eru samfelagsgagnligar.

Í summum fòrum kann samfelagið hava áhuga í, at ein skattur ella eitt avgjald avmarkar nýtsluna av eini vøru ella tænastru, og í tílkum fòrum er samfelagið áhugað í at fólki broyta atferð. Dømi um hetta kann vera ein vøra, sum dálkar umhvørvið, ella ein vøra, sum skaðar heilsuna hjá tí, sum keypir eina vøru og hjá øðrum, til dømis tubbak.

Fyri flestu vørum og tænastru er galdandi, at samanhangur er millum samfelagsliga kostnaðin og samfelagsliga gagnið (nyttuna) av vøruni. Framleiðarar eru einans áhugaðar í at framleiða eina vøru ella tænastru, um prísurin, teir fáa fyri vøruna, er nóg stóur til, at teir kunnu svara hvørjum sítt og rinda kostnaðin av at framleiða vøruna. Somuleiðis eru keyparar einans áhugaðir í at rinda fyri eina vøru, um teir halda, at prísurin stendur mát við tað gagn, sum teir fáa av vøruni.

Sígja vit burtur frá skatti og siga, at marknaðurin er *vælvirkandi*, fara útboð og eftirspurningur at háttá seg soleiðis, at prísurin, sum fráliður, javnvigar har, sum samfelagsligi kostnaðurin av at framleiða eina vøru er hin sami sum samfelagsliga gagnið av at brúka vøruna. Verður skattur ella avgjald lagt á eina vøru, hevur hetta við sær, at javnvágin millum kostnað og gagn verður broytt. Verður skattur lagdur á framleiðaran, vil hesin framleiða minni, orsakað av at hansara kostnaðir av at framleiða vøruna hækka.

Verður skattur hinvegin lagdur á keyparan, keypir hann minni, orsakað av at hansara gagn av at keypa vøruna minkar. Uttan mun til, um vit leggja skattin á framleiðaran ella keyparan, broyta vit javnvágina millum kostnað og gagn. Henda broyting í javnváginum verður innan skattaástøði eisini nevnd *skeikling* ella at *skeikla*.

Sambært vanligari búskaparfrøði kunnu ymisk brek vera á summum marknaðum (sonevnd *marknaðarbrek* ella *marknaðarfeilir*). Tílikir marknaðarfeilir hava við sær sonevndar *eksternalitetir* ella *uttanvirknað*. Hetta merkir, at vørum ella tænastru á hesum marknaði ávirka onnur (aðrar brúkarar, borgarar ella fyrítøkur), sum hvørki framleiðarar ella keyparar taka hædd fyri. Í tílkum fòrum samsvara *marknaðarprísir* ikki við *samfelagsliga kostnaðin* ella *gagnið* av vøruni. Uttanvirknaður (eksternalitetur) hevur við sær, at kostnaðurin, sum framleiðarin rindar, samsvarar ikki við samlaða samfelagsliga kostnaðin av at framleiða eina vøru. Hetta merkir eisini, at framleiðslan av vøruni ávirkar onnur ella hevur við sær ein eyka kostnað fyri onnur enn framleiðaran.

Dømi um uttanvirknað eru útlát og dálking, slit av vegum og trokan ella heilsuskaðilig evni. Ein skattur ella eitt avgjald kann tá viðvirka til, at kostnaðurin verður *samfelagsliga rättari* og kemur at samsvara betur við samfelagsliga gagnið av vøruni.

Grønir skattir – skattir á umhvørviskaðiligar vørum og evni

Tá ið brúkarar ella fyrítøkur nýta umhvørviskaðiligar vørum og evni, ávirkar hetta ikki bara tey, sum framleiða ella nýta tílikar vørum. Dálking kann skaða umhvørvið, til dømis havið, áir, luftina ella ein haga, og ávirkar síðani allar verur, bæði djór og fólki, sum brúka eitt ávíst øki ella umhvørvi. Dálking ávirkar heldur ikki bara núverandi ættarlið men eisini komandi ættarlið, sum fara at brúka umhvørvið frameftir. Talan kann bæði vera um umhvørvisdálking í nærumhvørvinum ella um umhvørvisdálking, sum ávirkar eitt størri øki ella allan heiminn, til dømis útlát av koltvísúrni (CO₂) ella av kviksilvuri ella blýggi í havinum.

Sonevndir *grønir skattir* ella *grøn avgjald* á umhvørviskaðiligar vørum, kunnu tálma nýtsluna og framleiðsluna av tílkum vørum, soleiðis at prísurin samsvarar betur við samfelagsliga kostnaðin av nýtsluni. Grønir skattir kunnu eisini eggja fólki til at velja aðrar vørum og aðrar móguleikar, sum eru meiri umhvørvisvinaligir.

Í hesum sambandi skal tó nevnt, at tað í fleiri førum er torført at áseta júst rætta samfelagsliga meirkostnaðin, sum er knýttur at ávísari nýtslu ella ávísam umhvørviskaðiligum evnum. Men at áseta rætta samfelagskostnaðin hevur týðning, tí í summum førum kann eitt alt ov høgt avgjald á eina umhvørviskaðiliga vøru gera størri skaða enn gagn. Tað sama kann vera galdandi, um eitt alt ov lágt avgjald verður lagt á eina umhvørviskaðiliga vøru.

4.3.3 At minka ójavnin í inntøku og nýtslumøguleikum millum fólk

Samfelagið hevur áhuga í, at virðini í samfelagnum ikki eru býtt ov ójavn. Hetta kemur av, at fólk hava minkandi *marginalnyttu* (meirnyttu) av teirra inntøku og nýtslu. Hetta merkir, at ein króna eyka ger størri gagn (nyttu) hjá einum, sum hevur lítil inntøku frammanundan, sammett við hjá einum, sum hevur høga inntøku frammanundan.⁸

Vit kunnu ímynda okkum eitt dømi við einum persóni A og einum persóni B. Persónur A hevur ársinntøku á 200 tús. kr., meðan persónur B hevur ársinntøku á tveir mió. kr. Siga vit, at bæði persónur A og B nú fáa eina meirinntøku á 10 tús. kr., fær persónur A størri gagn av hesi meirinntøkuni sammett við persón B. Vit kunnu siga, at tær 10 tús. kr. í eyka inntøku gera størri mun hjá persóni A sammett við hjá persóni B.

Samfelagið kann soleiðis hækka samlaðu vælferðina við at býta virðini frá teimum við høgum inntøkum og nógvum ognum til tey, sum hava lægri inntøkur og færri ognir. Hinvegin er ein samfelagskostnaður eisini knýttur at tí at javna virðini, tí hugurin hjá fólki flest at arbeiða minnar, verður skattatrystið ov høgt.

Neyðugt er tí at viga fyrimunirnar av at býta virðini javnt móti kostnaðinum av hesum. Sjálvsagt eru ymisk politisk sjónarmið um, hvussu javnt inntøkurnar og virðini í einum landi eiga at vera býtt. Tað er eisini uttanfyri endamálið og arbeiðssetningin hjá skattanevndini at taka støðu til, hvussu javnt virðini í samfelagnum skulu býttast.

Arbeiðssetningurin, sum skattanevndin fekk at arbeiða eftir, leggur kortini ta fyrirtreyt fyri tilmælini frá nevndini, at “*tilmælini mugu samanlagt ikki økja um inntøkuójavnin í Føroyum, heldur hinvegin*”. Skattanevndin hevur tí miðað eftir, at tilmælini í størst móguligan mun ikki hava størri inntøkuójavna við sær og at ójavnin samanlagt verður minni av tilmælunum.

Inntøkuskatturin javnar virðini og inntøkurnar millum fólk

Inntøkuskatturin er stigvaksandi (*progressivur*) í at kalla øllum framkomnum londum í heiminum og hevur ein ein botnfrádrátti í inntøkuni.⁹ Progressivi skattastigin og inntøkutreytaðar veitingar (til dømis fólkapersónin, sum lutvíst er inntøkutreytað) tryggja, at tey við høgum inntøkum rinda lutfalsliga meira av síni inntøku í skatti sammett við tey við lágum inntøkum. Samstundis fáa tey við lágum inntøkum meira í veitingum sammett við tey, sum hava høgur inntøkur. Skipanin hevur við sær minni ójavna og javnari nýtslumøguleikar millum fólk.

Skipanin skeiklar samstundis val og avgerðir, sum fólk taka, til dømis hvussu nógv fólk ynskja at arbeiða um vikuna, hvørja útbúgvingar ella eftirútbúgvingar fólk taka ella hvørja vinnugreinir fólk ynskja at arbeiða í. Hetta minnar samstundis samlaðu vælferðina og framleiðsluna í einum landi. Samanumtikið skulu fyrimunirnar av at

⁸ Ein annar fyrimunur við einum javnari býti av inntøkunum og virðunum í samfelagnum er, at lond, ið hava eitt javnt býti av inntøkunum og virðunum, tykjast vera meiri støðug politiskt, sosialt og búskaparliga, umframt at minni kriminalitetur er í tilfikum londum.

⁹ Í Grønlandi er inntøkuskatturin hin sami fyri allar inntøkur (flatskattur) við botnfrádrátti á 48 tús. kr. í 2017. Skattaprosentið er ymiskt frá kommunu til kommunu. Í Nuuk er skattaprosentið til dømis 42% í 2017 (lands- og kommunuskattur tilsamans).

býta virðini javnari vigast móti vansunum av hesum. Í síðsta enda er hetta ein politiskur spurningur at taka stöðu til.

4.3.4 At minka sveiggini í búskapinum

Tað almenna hevur áhuga í, at búskapargongdin er jøvn og at sveiggini í búskapargongdini ikki eru ov stór. Hugtakið “*Automatiskir stabilisatorar*” verður brúkt til at lýsa ávirkanina, sum almenna skatta- og vælferðarskipanin hevur á búskapargongdina. Almenna skatta- og vælferðarskipanin virkar millum annað soleiðis, at hon av sær sjálvum tálmar og minkar sveiggini í búskapargongdini. Henda ávirkanin, sum almenna skatta- og vælferðarskipanin hevur á búskapin, verður eisini nevnd “*automatiskir stabilisatorar*”.

Ein stigvaksandi skattastigi hevur við sær, at lutfalsliga meira kemur inn í skattum í góðum tíðum sammett við í verri tíðum. Skipanin við avgjöldum tryggjar eisini, at meira kemur inn í góðum tíðum, tá ið nýtslan í samfelagnum er stórt. Hinvegin eru útreiðslurnar til almennar veitingar, so sum arbeiðsloysisstuðul og aðrar veitingar, stórri í verri tíðum. Sostatt virkar skatta- og vælferðarskipanin tálmandi á búskapargongdina, soleiðis at skattaskipanin tekur broddin av góðu tíðunum, meðan almennu veitingarnar stimbra eftirspurningin, tá ið tíðirnar eru verri.

Ein eginleiki við tí norðurlensku samfelagsskipanini við høgum skattatrystið og umfatandi almennum vælferðarskipanum er, at skipanin hevur við sær eina meiri stöðuga búskapargongd og minni sveiggj í búskapinum. Í tíðini eftir seinna veraldarbardaga hava Norðurlondini til dømis ikki verið rakt av eins ógvusligum búskaparkreppum og sveiggjum sammett við USA og onnur lond, sum ikki hava eins umfatandi almennar vælferðarskipanir. Ein orsök er, at *automatisku stabilisatorarnir* hava stórri ávirkan á búskapargongdina í londum, sum hava høgt skattatryst og umfatandi almennar vælferðarskipanir.

4.4 Meginkrøv til ta góðu skattaskipanina

Sum meginkrøv til *ta góðu skattaskipanina* seta vit í minsta lagi,

- At skattaskipan verður fatað sum *rættvís*
- At skattaskipanin í minst møguligan mun ávirkar avgerðir, sum fólk og fyrítøkur taka (at hon er nevtral)
- At skattaskipanin er *greið* og *lött at umsita*

Meginkrøvini nevnd omanfyri verða lýst niðanfyri.

4.4.1 At skattaskipanin verður fatað sum rættvís

Hin góða skattaskipanin skal býta byrðuna og kostnaðin av teimum útreiðslum, sum tað almenna hevur til ymiskar vælferðarskipanir út á skattgjaldarar á ein rættvísan hátt. Hin góða skattaskipanin kann sigast at vera rættvís, tá ið hon lýkur sonevnda *rættvísiskravið*. Rættvísiskravið sigur í stuttum, at skattur skal rindast *eftir forimuni*. Innan skattaástøðina kann *rættvís* skiljast uppá tveir ymiskar hættir: *vatnrætt* og *loddrætt* rættvís.

Tað *vatnrætta rættvísiskravið* merkir, at persónar í somu umstøðum eiga at rinda sama skatt. Hin góða skattaskipanin ger ikki mun á tveimum persónum í somu umstøðum og virðir *líkaregluna*, sum ofta verður brúkt innan lögfrøði. Tað *loddrætta rættvísiskravið* merkir hinvegin, at persónar í ymiskum umstøðum eiga ikki at rinda sama skatt. Hetta merkir, at tann við stórri búskaparligum rásarúmi eigur at rinda meira skatt.

Hin góða skattaskipanin, sum lýkur rættvísiskrøvini omanfyri, skattar skattgjaldarar stigvaksandi (*progressivt*) sambært inntøku og nýtslumøguleikum hjá skattgjaldarunum. Nýtslumøguleiki er í stuttum tað, sum ein skattgjaldari í mesta lagi kann brúka til vøgur og tænastur í einum ári uttan at hansara ognir minka av hesum.

Ein týðandi fyrimunur við eini skattaskipan, sum fólk meta sum rættvísa, er, at tilíkar skattaskipanir í minni mun eggja fólk til at royna at sleppa sær undan at rinda skatt sammett við eina skattaskipan, sum fólk ikki meta sum rættvísa. Ein fyritreyt fyri at fáa varandi undirtøku fyri eini skattaskipan er, at hon millum fólk verður fatað sum rættvís.

4.4.2 At skattaskipanin ávirkar avgerðir í minst móguliga mun

At tryggja tí almenna inntøkur á so skilagóðan hátt sum gjørligt merkir, at *hin góða skattaskipanin* skeiklar avgerðir og val sum minst. Harvið minkar samfelagsligi kostnaðurin av at áleggja skattir og avgjöld. Skeiklingin av skattum kemur av, at fólk og fyritøkur broyta atferð, avgerðir og val fyri at gjalda minni í skatti, tá ið tey velja millum arbeiði, nýtslu og ymiskar íløgur. Eitt av meginkrøvunum til ta góðu skattaskipanina er tí, at hon í minst móguligan mun skeiklar og ávirkar avgerðir.

Hin góða skattaskipanin hevur tí eitt *breitt skattagrundarlag við jøvnum og lágum skattaprosentum* heldur enn eitt *smalt skattagrundarlag við ymiskum og høgum skattaprosentum*. Í eini tilíkar skipan er torførari at sleppa sær undan at rinda skatt við at broyta atferð og avgerðir.

Stutt um kapitalvinningskattir og ta góðu skattaskipanina

Vit skilja vanliga ímillum vanliga inntøku, sum er arbeiðsinntøka, og kapitalinntøku (eisini nevnd kapitalvinningur), sum er inntøka ella vinningur av ognum. *Hin góða skattaskipanin* skilir ikki ímillum, hvørja íløgu fólk ella fyritøkur gera, men skattar alla kapitalinntøku á sama hátt og við sama skattaprosenti. Á henda hátt er skattaskipanin nevtal og ger ikki skattligan mun á ymiskum íløgum.

Hetta merkir, at *hin góða skattaskipanin* skilir ikki ímillum skattliga, um talan er um rentur av innistandandi, vinning av partabrøvum ella vinning av vinnuligum ella privatum íløgum, íroknað íløgur í egin hús. Ein tílík skipan tryggjar, at íløgur vera gjørdar, soleiðis at tær gera størst móguligt gagn og ikki har, ið skattligu fyrimunir eru teir størstu.

Virðið av at eiga og búgva í egnum húsum er sparda húsaleigan, sum eigarin annars hevði rindað, hevði hann ikki átt og búð í egnum húsum. Hendan kapitalinntøkan er í verandi skattaskipan skattafrí, meðan aðrar kapitalinntøkur verða skattaðar, til dømis renta av innistandandi ella vinningsbýti til eigarar av feløgum.

Í flestu av framkomnu londunum eins og í Føroyum eru skattaskipanirnar soleiðis háttáðar, at íløgur í hús og egnan bústað hava ymiskar skattligar fyrimunir sammett við aðrar íløgur, til dømis frádrátt fyri rentuútreiðslur ella undantøk frá kapitalvinningskatti.¹⁰ At íløgur í hús og egnan bústað eru lagaliga skattaðar í flestu av framkomnu londunum er í flestu førum komið av politiskum ynskjum um at stimbra húsabygging og yvirhøvur at stuðla fólk í at byggja og búgva í egnum bústaði umframt av at fastognarskattir eru sera illa lýddir millum fólk og tí eisini torførir at seta í verk.

¹⁰ Sí [27].

4.4.3 At skattaskipanin er greið og løtt at umsita

Ein fyrirtreyt fyri at borgarar og feløg kunnu meta um skattligu avleiðingarnar av ymiskum avgerðum og valum, er, at skattaskipanin er *greið*, *gjøgnumskygd* og *einføld*. Skattaskipanin er greið, gjøgnumskygd og umsitingarliga einföld, tá ið reglur eru ásettar sambært meginreglum, sum er lættar at fata, og tá ið fá undantøk og serskipanir eru í skattaskipanini. Undantøk og serskipanir hava við sær umsitingarligar kostnaðir og kostnaðir fyri borgarar og vinnufeløg, sum skulu fylgja reglunum. Undantøk og serskipanir eggja eisini fólki og feløgum til at brúka orku uppá at laga virkseimið soleiðis til, at rindaði skatturin verður so lítil sum gjørligt

Ein kostnaður av skattaskipanini er, at hon krevur starvsfólk og játtan til ein skattamyndugleika, sum skal umsita skipanina og álíkna og krevja inn skattir og avgjöld. *Hin góða skattaskipanin* er løtt at umsita hjá skattamyndugleikanum og krevur minni orku, starvsfólk og játtan sammett við eina torskilda og ógreiða skipan, sum krevur meira orku og størri játtan at umsita.

Skattaskipanin í Føroyum er á flestu økjum løtt at umsita og krevur ikki stóra játtan til skattamyndugleikan. Dømi um hetta eru afturhaldsskipanin í sambandi við inntøkuskattin, sum krevur lítil játtan til umsiting og skattainnkrevjing sammett við í øðrum londum. Eisini meirvirðisgjaldið krevur lítil orku at umsita sammett við í øðrum framkomnum londum.

4.5 Meginreglur sum skattanevndin hevur lagt dent á

Skattanevndin hevur í tilmælunum miðað eftir, at skattaskipanin skal vera so rættvís og nevtral, sum til ber. Skattanevndin hevur eisini lagt dent á, at broytingaruppskotini skulu ikki økja inntøkuójavnan í samfelagnum. Hetta samsvarar eisini við arbeiðssetningin, sum nevndin fekk at arbeiða eftir.

Nevndin hevur orðað nakrar meginreglur fyri arbeiðið, ið eru grundarlagið undir tilmælunum frá nevndini. Meginreglurnar eru eisini grundaðar á skattaástøðiligu meginreglurnar og meginkrøvini til *ta góðu skattaskipanina*. Niðanfyrri verða meginreglurnar lýstar, og grundgivið verður fyri teimum.

Øll arbeiðsinntøka eigur skattliga at verða viðgjørd eftir somu reglum

Størsti parturin av virðisøkingini í samfelagnum verður rindaður út sum lønir til løntakarar, og lønin er høvudsinntøkan hjá teimum flestu. Lønarinntøkan er harvið avgerandi fyri, hvussu stóra nýtslu fólk flest kunnu loyva sær gjøgnum lívið. Eisini ávirkar skattur á arbeiðsinntøku atferðina hjá løntakarum. Hvussu vit skatta arbeiðsinntøku er tí av stórum samfelagsligum týðningi.

Skattanevndin er av teirri áskoðan, at øll arbeiðsinntøka eigur at verða skattað eftir somu reglum. Henda reglan er bæði grundað á atlitid til *rættvísi* og atlitid til eina nevtala skattaskipan, sum ikki ávirkar atferðina hjá fólki.

Verður arbeiðsinntøka viðgjørd ymiskt skattliga, alt eftir hvaðani inntøkan stavar ella í hvørjari vinnu, inntøkan verður forvunnin, stríðir hetta beinleiðis ímóti *rættvísiskeravinum*. Hetta hevur við sær, at skattgjaldarar í somu umstøðum rinda ymiskan skatt. Eisini koma persónar í ymiskum umstøðum at rinda sama skatt ella enntá, at ein skattgjaldari við lægri inntøku kann rinda meira í skatti sammett við ein við hægri inntøku.

Hetta stríðir beinleiðis ímóti góðum skattasiði og ímóti vanligum fatanum av rættvísi annars. Hetta samsvarar heldur ikki við *líkaregluna*, sum ofta verður brúkt í lögfrøðini. Skal skattur rindast eftir førimumi, eigur øll arbeiðsinntøka at verða viðgjørd eins eftir sama skattastiga og við somu frádráttarmøguleikum.

Eisini er neyðugt at hava í huga, at ymisk og ójovn skatting av arbeiðsinntøku hevur størri ávirkan í Føroyum sammett við flestu aðra staðni, tí føroyska skattaskipanin leggur væl størri dent á inntøkuskatt sammett við

skattaskipanir í øðrum londum. Undantøk og serskipanir í skattaskipanini hava tí við sær ein lutfalsliga størri skattligan kostnað í Føroyum sammett við aðra staðni.

Undantøk og serskipanir í skattaskipanini hava við sær ein skattligan kostnað fyri land og kommunur, sum aðrir skattgjaldarar síðani rinda so ella so. Hetta verður antin gjørt umvegis hægri skatt ella við at almenna nýtslan má lækka til eitt støði, ið er lægri enn tað, sum vanligi skattgjaldarin annars heldur seg hava krav upp á havandi í huga, at viðkomandi rindar høgan skatt stóran part av lívinum.

Ymiska skattingin hevur við sær, at tann skeiklingin, ið inntøkuskatturin annars hevur við sær, verður væl størri enn neyðugt. Bæði tí at aðrir *vanligir* skattasatsir mugu vera hægri enn neyðugt fyri at fáa til vega fíggjina av tí almenna, men eisini orsakað av, at arbeiðsmegin leitar sær hagar, sum skatturin er lægri.

Lønin, sum ein persónur fær áðrenn skatt, er eitt mál fyri produktivitatin hjá viðkomandi. Verður skattað soleiðis, at øll arbeiðsinntøka verður skattað eins, verður tann lønin, sum er hægst áðrenn skatt, eisini hægst eftir skatt. Verður arbeiðsinntøka hinvegin skattað ymiskt, kann tað hava við sær, at tann lønin, sum er lægri áðrenn skatt, verður hægri eftir skatt.

Hetta kann síðani hava við sær, at skattgjaldarar av skattaávvum leita úr vinnum við hægri produktivitati og ístaðin fari í vinnur við lægri produktivitati, men har lønin eftir skatt kortini er hægri. At arbeiðsmegi leitar sær, hagar samfelagsliga gagnið er minni, hevur eitt samfelagsligt tap við sær, tí arbeiðsmegin verður ikki brúkt á skilabesta hátt samfelagsbúskaparliga.

Allur kapitalvinningur eigur skattliga at verða viðgjordur eftir somu reglum

Í Føroyum hava vit sonevndan *tvíbýttan inntøkuskatt* (*dual income tax*). Hetta merkir í stuttum, at *skattskyldug inntøka* (arbeiðsinntøka, inntøka frá egnum virkseimi, pensjónir og annað) verða skattað fyri seg eftir einum stigvaksandi skattastiga, meðan *kapitalvinningur*¹¹ (rentuinntøka, vinningsbýti, kursvinningur av virðisbrøvum og líknandi) verður skattaður fyri seg við einum lutfalsligum skatti (*proportionalum skatti*).

Ein tílík skattaskipan samsvarar sjálvsagt ikki heilt við rættvísiskrøvini, tí arbeiðsinntøka og kapitalvinningur verður skatta ymiskt. Kortini verður mett í skattaástøðini, at ein tílík skipan við tvíbýttum inntøkuskatti hóskar seg betur í londum, har ið markskatturin á vanliga arbeiðsinntøku er høgur.

Serliga fylgjandi viðurskifti tala fyri tvíbýttum inntøkuskatti:

1. **Atlitið at kapitalmobiliteti (kapitalflytføri).** Fíggjarkapitalur er vorðin sera flytføtur tvørturum landamørk síðstu 30-40 árin, og ein skatting svarandi til skattingina av arbeiðsinntøku hevði møguliga havt við sær, at fleiri fluttu sínar fíggjarognir til lond, har skatturin er lítil ella ongin. Í tílíkum førum er torført hjá skattamyndugleikunum í landinum at fáa upplýst kapitalvinningin á nøktandi hátt.
2. **Størri neutralitet móttvegis óskattaðum kapitalvinningi.** Kapitalvinningur, til dømis leiguvirðið á egnum bústaði, er sera torføtur at skatta politiskt og helst ógjørligur at skatta á einum støði, sum svarar til skattin á arbeiðsinntøku. Lægri skattur á tí partinum av kapitalvinningi, sum til ber at skatta, tryggjar harvið størri *neutralitet* millum *skattaðan kapitalvinning* og *óskattaðan ella lítið skattaðan kapitalvinning* og kann harvið minka um skeiklingina av skattingini av kapitalvinningi.
3. **Atlitið at inflasjón (prísvøkstri).** Skattur verður av praktiskum orsökum lagdur á samlaða kapitalvinningin. Hetta merkir, at skattingin leggur ikki upp fyri, at partur av vinninginum í veruleikanum stavar frá *inflasjón* (prísvøkstri). Varð kapitalvinningur skattaður við sama markskatti, sum er í skattingini av arbeiðsinntøku, hevði sonevnda *realrentan*¹² helst verið skattað ov hart.

¹¹ Verður eisini nevnd kapitalinntøka.

¹² Realrentan er rentan frádrigin vanligan prísvøkstur í samfelagnum.

4. **At fyrirbyggja skattahugsan millum hjún ella nærskyld.** Verður kapitalvinningur skattaður á sama hátt sum arbeiðsinntøka, kunnu til dømis hjún við ymiskum markskatti flyta kapitalvinningin til tann við lægra markskattinum.
5. **Minni mismunur móti samanspararum.** Skattur á avkast frá samansparing ger mismun móti skattgjaldarum, sum spara saman fyri at brúka meira seinni í lívinum. Hetta hevur við sær, at ein skattgjaldari, sum brúkar alla sína inntøku so hvørt, rindar minni í skatti samanlagt sammett við ein, sum hevur somu lívsinntøku men sum sparir saman til nýtslu seinni. Lægri skatting av kapitalvinningi kann tí minka um tann mismun, sum skattaskipanin ger móti teimum, ið spara saman til nýtslu seinni í lívinum.

Sjónarmiðið hjá skattanevndini er, at vit eiga at halda fram við verandi tvíbýttu skipan, men at nakrar tillagingar eiga at verða gjørdar, sum hava við sær, at skattingini av kapitalvinningi verður meiri nevtal. Her verður serliga hugsað um, at skattagrundarlagið viðvíkjandi kapitalvinningi hevði kunnað verið breiðkað til eisini at umfata avkastið frá ílögum í egnan bústað.

Ein vansi við tvíbýttari skattaskipan er tó, at hjá summum ber til at gera vanligu arbeiðsinntøku um til kapitalvinning og harvið minka um skattin, sum verður rindaður. Hesin trupulleiki er í dag helst ikki so stórir, men verður skattaprosentið á kapitalvinning lækkað, verður helst neyðugt í ávísum førum at hava ein stigvaksandi (progressivan) skatt á vinningsbýti til høvudspartaeigarar, sum fáa arbeiðsinntøku frá egnum felagi.

Skattaskipanin eigur samanlagt at javna inntøkubýtið í landinum – inntøkuskatturin er frægasta amboðið

Sum vit umrøddu omanfyri, er eitt av endamállum við *tí góðu skattaskipanini* at minka ójavnan í inntøku millum fólk. Hetta merkir kortini ikki, at allir skattir og avgjöld eiga at vera soleiðis skipað, at tey hvør í sínum lagi minka inntøkuójavnan. Hetta ber snøgt sagt ikki til og hevði heldur ikki verið skilgott fyri allar skattir og avgjöld.

Skatturin á arbeiðsinntøku er besta og neyvasta amboðið at tryggja eitt javnari inntøkubýti. Skattanevndin mælir tí til, at *vanligi landsskatturin* í so stóran mun sum gjørligt verður nýttur til at javna inntøkurnar í landinum og sjálvsagt eisini til at fígga útreiðslur hjá landi og kommunum við. Endamálið við øðrum skattum og avgjöldum eigur fyrst og fremst at vera at fígga útreiðslur hjá tí almenna ella at rætta ymiskar marknaðarfeilir, har tørvur er á tí og har til at rætta hesar.

Inntøkuskatturin er frægasta og neyvasta amboðið til javning av inntøkum, tí hann er einasti skattur, sum skattgjaldarar rinda eftir førimumi. Flestu avgjöldini eru hinvegin óneyv sum amboð til hetta endamálið. Eitt møguligt undantak kann vera skrásetingargjaldið á akfør. At hvør einstakur skattur ikki verður nýttur til fleiri ymisk endamál tryggjar eisini eina einfaldari skipan við størri gjøgnumskygni og minkar eisini umsitingarliga kostnaðin av skattaskipanini.

Skattaskipanin eigur at troyta fleiri skatta- og inntøkukeldur sammett við í dag

Sambært vanligari skattaástøði er samfelagsliga betri at skatta fleiri ymiskar skattakeldur við lágum skattaprosentum heldur enn at skatta færri skattakeldur við høgum skattaprosentum. Eitt breitt skattagrundarlag og lágum skattaprosentum er frægari fyri búskapin sammett við eitt smalt skattagrundarlag við hægri skattasatsum. Hetta tryggjar tí almenna somu ella fleiri skattainntøkur men við at skeikla og ávirka atferð og avgerðir minni. Sammeta vit føroysku skattaskipanina við skattaskipanir í øðrum framkomnum londum, eru færri ymiskar skattakeldur í føroysku skipanini.

Skattanevndin mælir tí til, at fleiri ymiskar skatta- og inntøkukeldur verða troyttar frameftir. Hetta hevur sjálvsagt við sær, at skattir og avgjöld verða sett í verk, sum ikki verða troytt í verandi skipan. Tvey dømi um skattakeldur, sum ikki verða troyttar í sama mun í føroysku skipanini, eru skattir og avgjöld á umhvørviskaðilig evni og ognarskattir (til dømis skattir á fasta ogn ella jarðarstykki).

Her eigur kortini at verða nevnt, at tað at føroyska samfelagið er lítið og kostnaðurin av at seta í verk fleiri ymisk skatta- og avgjaldssløg tala ímóti fleiri ymiskum sløgum av skattum og avgjøldum í Føroyum. Hesi fara í hvør sínum lagi at krevja skattaumsiting, álíkning og innkrevjing.

Skattagrundarlagið eigur at vera so breitt sum gjørligt

Hvørt skattagrundarlag eigur at vera so breitt sum gjørligt. Hetta tryggjar, at sama skattainntøka fæst til vega til tað almenna við so lágum skattaprosentum sum gjørligt. Hetta minskar eisini skeiklingina av skattaskipanini og minskar eisini umsitingarliga kostnaðin, tí undantøk, frávik og serskipanir frá meginreglum krevja eyka umsiting hjá skattamyndugleikanum og skattgjaldarum. Undantøk og serskipanir hava eisini við sær, at skattaskipanin skeiklar avgerðir og ymisk val, sum fólk og fyrirkur gera. Eisini tryggjar tað størri gjøgnumskygni og rættvísi, um fá undantøk og fáar serskipanir eru í skattaskipanini.

Skattaskipanin eigur at leggja størri dent á stöðufastar skattakeldur

Skattaskipanin eigur at leggja størri dent á at skatta inntøku og nýtslu, sum eru torfør at flyta tvørturum landamørk. Hetta er bæði fyri at tryggja tí almenna inntøkur frameftir og fyri at tryggja eina meiri rættvísa skatting. Ein vansi við skattakeldum, sum lættliga flyta tvørturum landamørk¹³, er, at størri partur av skattabyrðuni kemur at liggja á skattgjaldarum, ið hava verri móguleikar at keypa vørur uttanlands ella arbeiða uttanlands.

Almennar veitingar eiga í størst móguligan mun at vera skattskyldugar

Í summum førum er neyðugt, at ein almenn veiting er skattafrí, til dømis tá ið talan er um endurgjald fyri ávísar útreiðslur. Men, tá ið umræður almennar veitingar, sum borgarar fáa regluliga og sum skulu koma í staðin fyri vanligu inntøku, eiga veitingarnar sum meginregla at vera *skattskyldugar*. Tá ið veitingar, sum áður hava verið skattafríar verða lagdar um til skattskyldugar veitingar, er sjálvsagt neyðugt at hækka veitingarnar samsvarandi, soleiðis at móttakarar hava somu tøku inntøku eftir skatt.

Skattskyldugar veitingar eru meiri gjøgnumskygdar og hava við sær, at borgarar í størri mun verða skattaðir eftir førimuni. Eisini verður lættari at sammeta millum arbeiðsinntøku og veitingar, umframt at tað verður lættari at bera saman ymiskar almennar veitingar.

¹³ Til dømis skattur á arbeiðsinntøku, kapitalvinning ella vinnufelagsskattir.

5. Føroyska skattaskipanin

5.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður

Niðanfyri verður hugt at føroysku skattaskipanini og hvussu hon er skipað sammett við skattaskipanir í øðrum framkomnum londum. Í hesum brotinum verður hugt at samlaða skattatrystinum og at, hvussu skattaskipanin er samansett á ymisk skattaslog. Skattatrystið og samansetingin á ymisk skattaslog verða eisini borin saman við onnur lond.

Høvuðsniðurstøður

Høvuðsniðurstøðurnar úr kapittulinum eru hesar:

- ***Skattatrystið í Føroyum er á sama stigi sum í okkara grannalondum og í øðrum framkomnum londum við vælferðarskipanum, sum kunnu sammetast við okkara vælferðarskipanir.***
- ***Skatta- og inntøkugrundarlagið undir føroysku skattaskipanini er heldur smalt sammett við skattaskipanir í øðrum framkomnum londum.***
- ***Føroyska skattaskipanin leggur størri dent á persónligan inntøkuskatt sammett við í øðrum framkomnum londum.***
- ***Vinnufelagsskattir og ognarskattir eru heldur minni partur av samlaðu skattainntøkunum sammett við í øðrum framkomnum londum.***

5.2 Skattatrystið

Vanligasti háttur at gera upp skattatrystið er at hyggja at lutfallinum millum samlaðu skattainntøkurnar og *bruttotjóðarúrtøku*, BTÚ. Tað vil siga:

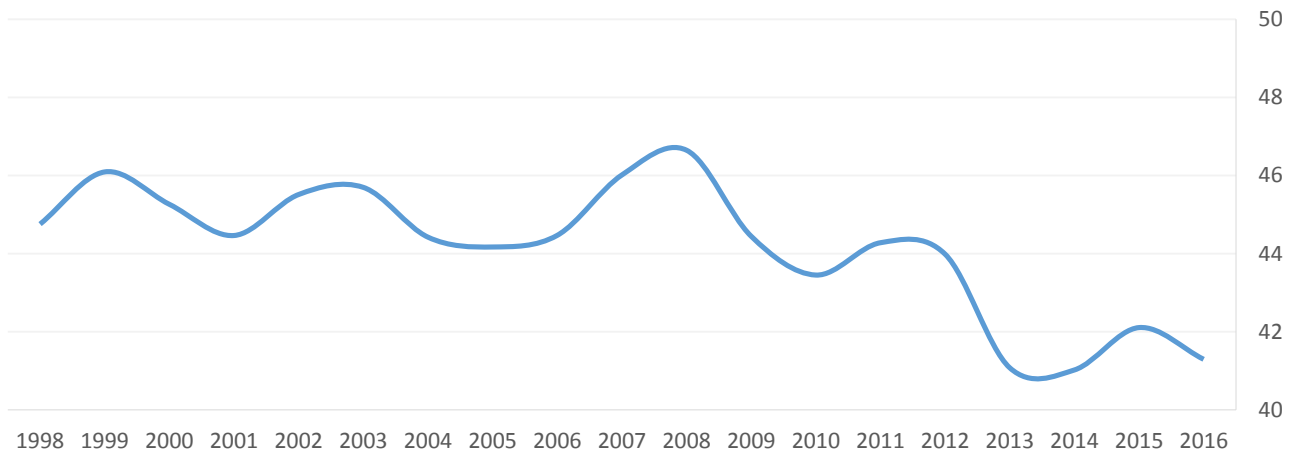
$$\text{Vanligt skattatryst} = \frac{\text{Skattur og avgjöld samanlagt}}{\text{Bruttotjóðarúrtøka}}$$

Hetta verður eisini nevnt *vanliga skattatrystið*. Nýggjasta endaliga uppgerðin av vanliga skattatrystinum í Føroyum er fyri árið 2015, og tá var skattatrystið 42,1%. Fyribils uppgerðir av vanliga skattatrystinum fyri árið 2016 vísa, at skattatrystið er lækkað til um 41% í 2016.

Onnur mát eru eisini fyri skattatrystið, sum ikki verða brúkt í frágreiðingini, til dømis sonevnt *rattað skattatryst* og *tillagað skattatryst*. Í hesum mátunum verða lønarinntøkur uttanlands (netto) og rakstrarinntøkur uttanlands (netto) lagdar aftrat bruttotjóðarúrtøkuni í frymlinum omanfyri. Rattað skattatryst og tillagað skattatryst eru nakað lægri í Føroyum sammett við vanliga skattatrystið.

Skattatrystið er ikki støðugt í mun til búskaparstöðuna. Í góðum tíðum, tá ið inntøkurnar eru stórar og nýtslan er høg, er skattatrystið hægri enn í verri tíðum. Hyggja vit at skattatrystinum aftur til 1998, sæst, at føroyska skattatrystið hevur verið umleið 45%; tó tykist skattatrystið at vera lækkað nakað síðstu umleið 10 árinum, sí mynd 8.

Mynd 8. Skattatrýstið í Føroyum, skattur í % av BTÚ, 1998-2016

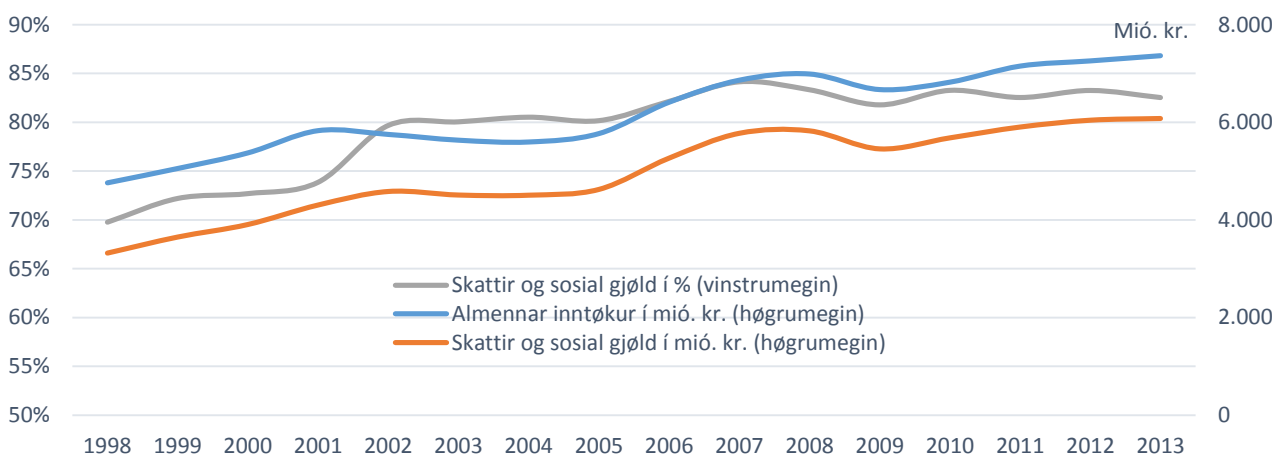

Viðm.: Fyri árið 2016 er skattatrýstið mettt við støði í framroknaðum BTÚ fyri 2016.

Kelda: Hagstovan.

Mynd 9 og talva 6 vísa samansetingina av almennu inntøkunum árinum 1998 til 2013. Tað almenna hevur aðrar inntøkur enn skattir og avgjöld, men hesar eru tilsamans bara ein lítil partur av almennu inntøkunum tilsamans. Aðrar inntøkur eru til dømis rentuinntøkur, vinningsbýti úr almennum feløgum og ríkisveitingin. Býtið á hesar inntøkurnar er víst í mynd 9 og talvu 6.

Mynd 9. Samanseting av almennu inntøkunum 1998-2013

Viðm.: Samlaðu almennu inntøkurnar eru ikki gjørdar endaliga upp fyri ár seinni enn 2013.

Kelda: Hagstovan.

Mynd 9 vísir, at skattir og sosial gjöld vóru vaksandi partur av almennu inntøkunum fram til umleið 2007, men eftir hetta hava skattir og sosial gjöld verið støðugur partur av almennu inntøkunum til samans.

Á talvu 6 sæst, at størsta broytingin, sum er farin fram í samansetingini av almennu inntøkunum, er, at rakstrarflytingar úr útlondum (ríkisveitingin) er vorðin minni partur av almennu inntøkunum frá 1998 til 2013. Ístaðin eru sosialu tryggingargjöldini hækkað, og inntøkuskatturin er vorðin størri partur av almennu inntøkunum. At sosialu tryggingargjöldini eru hækkað, kemur serstakliga av, at gjaldið til samhaldsfasta arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin er hækkað.

Talva 6. Samanseting av almennu inntøkunum í 1998 og 2013

Almennar inntøkur 1998 og 2013 (í mió. kr. og % av tilsamans)				
	1998	1998	2013	2013
RAKSTRARINNTØKUR (A)	4.759	100%	7.364	100%
1 Rentuinntøka, vinningsbýti o.a.	264	6%	334	5%
2 Skattir og sosial gjöld	3.320	70%	6.078	82%
2.1 Framleiðslu- og innflutningsskattur	1.063	22%	1.838	25%
2.2 Kravd sosial tryggingargjöld	271	6%	670	9%
2.3 Inntøku- og ognarskattur o.a.	1.986	42%	3.570	48%
3 Aðrar rakstrarflytingar, inntøkur	1.174	25%	953	13%
3.2 Frá øðrum innlenskum geirum	40	1%	64	1%
3.3 Úr útlondum	1.134	24%	888	12%
KAPITALINNTØKUR (B)	2	0%	8	0%
Kapitalskattur og aðrar kapitalinntøkur	2	0%	8	0%
INNTØKUR SAMANLAGT (A+B=C)	4.761	100%	7.371	100%

Viðm.: Samlaðu almennu inntøkurnar eru ikki gjørdar endaliga upp fyri ár seinni enn 2013.

Kelda: Hagstovan.

5.2.1 Altjóða sammeting av skattatrystinum

Í myndunum 10 til 12 eru sammetingar av vanligu skattatrystinum í Føroyum og øðrum framkomnum londum og okkara grannalondum. Skattatrystið er víst við *vanliga skattatrystinum*, sum varð umrøtt omanfyri. Sammetingin vísir ikki óvæntað, at Norðurlondini og lond í Norðurevropa, sum hava samfelagsskipanir við umfatandi almennum trygdarskipanum og høgum skattatrysti, eru í ovara endanum í sammetingini. Norðurlondini eru víst við gráum stabbum í mynd 10.

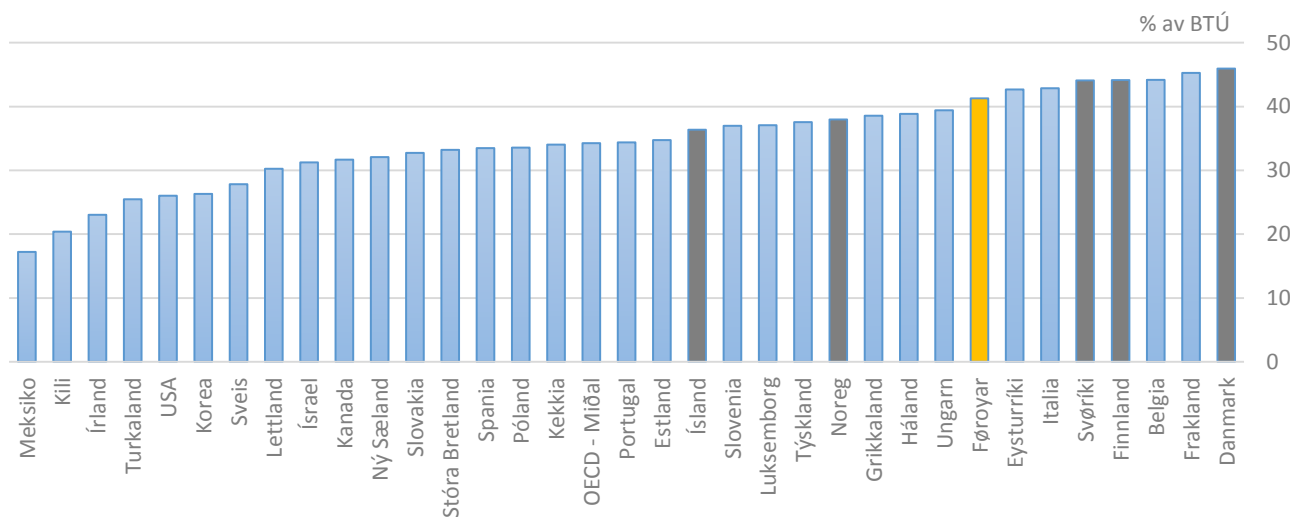
Í fylgiskjølunum B1 til B10 aftast í frágreiðingini eru fleiri talvur, sum vísa skattatryst og samansetingina av ymiskum skatta- og avgjaldsslögum í limalondum í OECD síðani 1990.

Sammetingin vísir eisini, at føroyska skattatrystið er høgt sammett við flestu onnur lond, men tó er tað ikki serstakliga høgt sammett við onnur Norðurlond og lond við líknandi samfelagsskipanum. Skattatrystið í Føroyum er sostatt ájavnt við skattatrystið í okkara grannalondum og í øðrum londum við líknandi samfelagsskipanum.

Tílíkar sammetingar millum lond skulu sjálvsagt lesast við ymiskum fyrivarnum. Vanliga skattatrystið verður sjálvsagt hægri í londum, sum hava *høgar skattskyldugar almennar veitingar*, sammett við lond, sum hava lægri skattafríar almennar veitingar. Hetta er til dømis ein orsök til, at skattatrystið í Danmark er millum hægstu

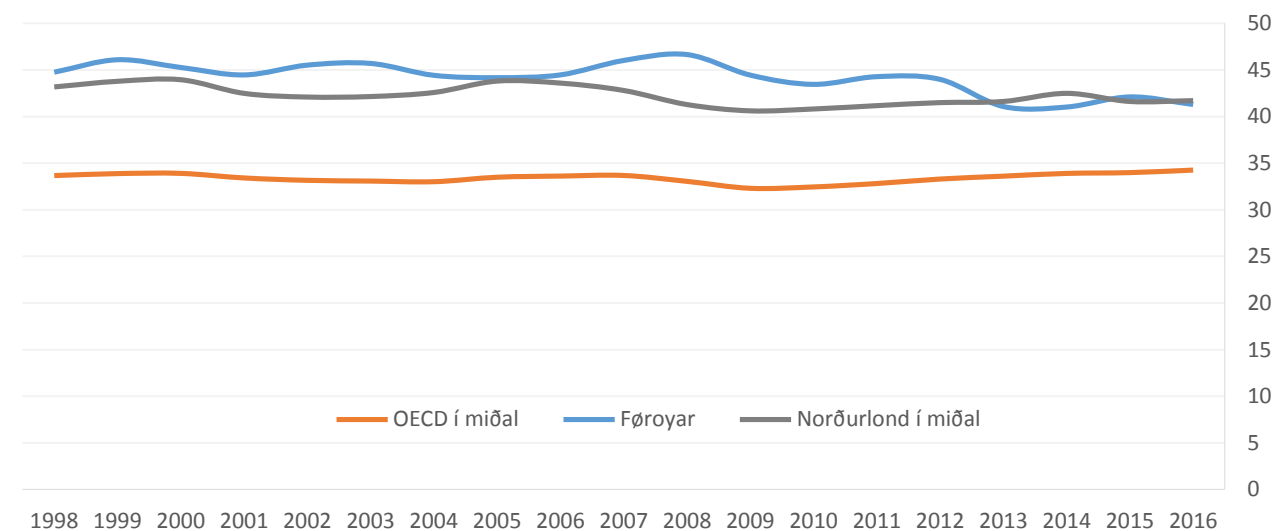
skattatrýst í Heiminum sambært tálíkum uppgerðum. Fleiri almennar veitingar, sum eru skattskyldugar veitingar í Danmark, eru skattafríar í øðrum londum.

Mynd 10. Altjóða sammeting av skattatrýstinum, % av BTÚ í 2016

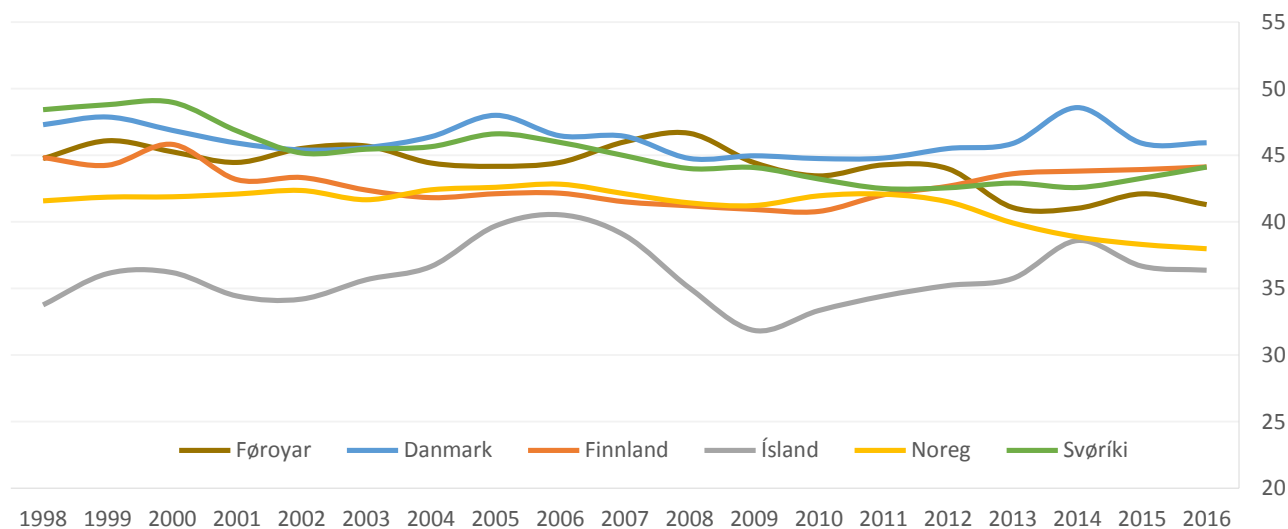
Kelda: Hagstovan og OECD.

Mynd 11. Vanligt skattatrýst, % av BTÚ, 1998 til 2016

Kelda: Hagstovan og OECD.

Mynd 12. Vanligt skattatrýst í Norðurlöndum, % av BTÚ, 1998 til 2016

Kelda: Hagstovan og OECD.

5.3 Samansetingin av skattum og avgjöldum – skattalagið

Skattur og avgjöld kunnu verða álagd mangt og hvat. Hvussu vit leggja dentin á ymisku sløgin av skattum og avgjöldum nevna vit *skattalagið*. Skattalagið lýsir sostatt, hvussu inntøkurnar frá skattum og avgjöldum eru býttar á ymisk skattasløg. Til hetta endamálið verða skattir bólkaðir eftir ávísimum eyðkennum: Hvat verður skattað, endamálið við álagda skattinum og so frameftir. Í talvuni niðanfyri bólka vit skattir og avgjöld í fimm ymisk sløg. Hesi eru *persónligur inntøkuskattur*, *vinnufelagsskattur*, *sosial tryggingargjöld*, *ognarskattir* og *avgjöld á vørur og tænastrur*.

Talva 7. Føroyska skattalagið í 2016

	2016 (mió. kr.)	2016 (%)
Skattur samanlagt	7.429	100%
Persónligur inntøkuskattur	3.753	50%
Vinnufelagsskattur	434	6%
Kravd sosial tryggingargjöld	883	12%
Ognarskattir	121	2%
Avgjald á vørur og tænastrur	2.239	30%

Kelda: Hagstovan.

Í 2016 stávaðu 50% av samlaðu skattainntøkunum frá persónligum inntøkuskatti, meðan 6% stávaðu frá vinnufelagsskatti. Persónligur inntøkuskattur er skattur á inntøku, ið fysiskir persónar forvinna, meðan vinnufelagsskattur er inntøkuskattur á inntøku, ið lögfrøðiligir persónar – tað er partafeløg og smápartafeløg – forvinna. Eitt eyðkenni við inntøkuskatti er, at hann verður ikki uppkravdur til nakað ávíst endamál og tann, ið

rindar skattin, vinnur sær ikki nøkur ávís rættindi ella líknandi av at rinda skattin. Talan er um inntøku, ið tey fólkavaldu kunnu ráða yvir og raðfesta til ymiskar almennar útreiðslur.

Sosial tryggingargjöld eru gjöld, ið verða kravd inn til ávíst endamál, og ofta fara tey í serligan grunn, men kortini ikki altíð. Hesi verða eisini nevnd arbeiðsmarknaðargjöld. Eitt eyðkenni við teimum er, at tey eru markað til at fígga ávís útreiðslu og endamál, og ofta fær tann, sum rindar gjaldið, ávís rættindi. Vanliga verða sosialu tryggingargjöldini rindað í sambandi við lønargjaldingar, og gjöldini kunnu formliga vera áløgð arbeiðsgevarum ella arbeiðstakarum. Í 2016 stavaðu 12% av skattainntøkunum frá kravdum sosialum tryggingargjöldum.

Talva 8. Føroyska skattalagið í 2016

Skattainntøkur tess almenna, skift á skattaslag í 2016		
	mió. kr.	% av tilsamans
SKATTIR SAMANLAGT	7.429	100
1 INNTØKUSKATTUR	4.186	56
Persónligur inntøkuskattur	3.198	43
Vinnufelagsskattur	434	6
Kapitalvinningsskattur	210	3
Avgjald av kapitaleftirlønnum	57	1
Forskatting av eftirlønarinnkjöldum	288	4
2 KRAVD SOSIAL TRYGGINGARGJÖLD	883	12
Kravd gjöld frá limum	510	7
Kravd gjöld frá arbeiðsgevarum	373	5
3 OGNARSKATTIR	121	2
Arvaavgjöld	9	0
Vegskattur	112	2
4 AVGJÖLD Á VØRUR OG TÆNASTUR	2.239	30
Meirvirðisgjald	1.586	21
Tollgjöld	42	1
Punktgjöld	185	2
Lønhæddargjald	37	0
Brennioljugjald	79	1
Skrásetingargjald á motorakførum	155	2
Ferðaavgjald	9	0
Avgjald á ølframleiðslu o.a.	22	0
Avgjöld fyri eftirlit, loyvi og løggildingar	57	1
Kringvarpsgjald	60	1
Avgjöld á aðrar tæmastur	7	0

Kelda: Hagstovan.

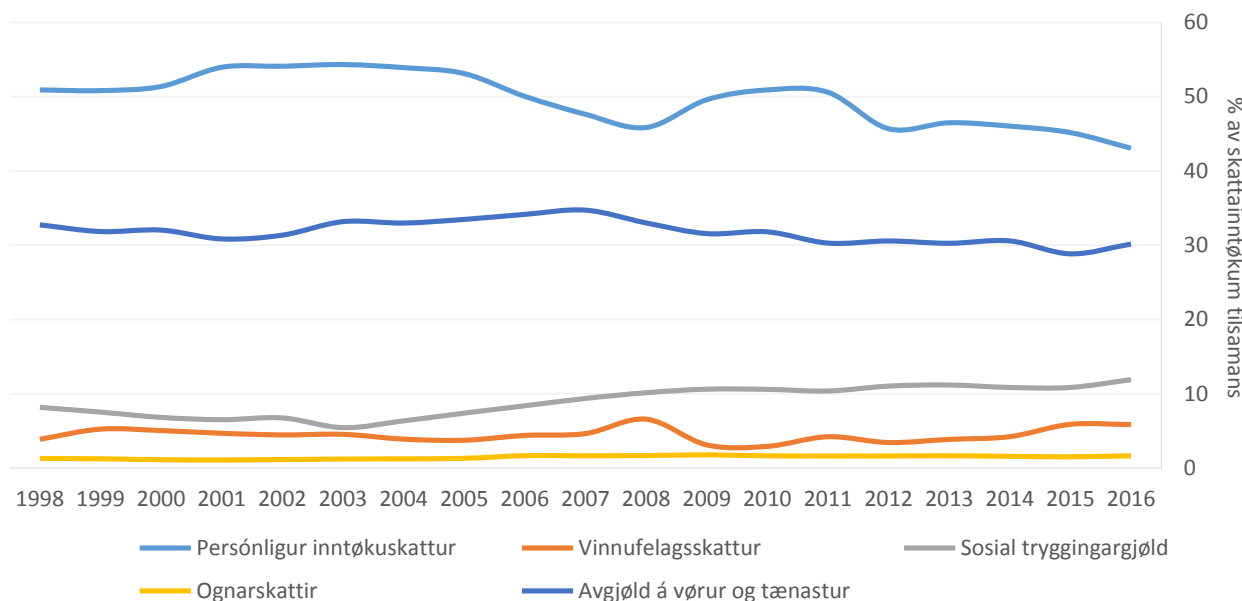
Ognarskattir stóðu fyri 2% av skattainntøkunum í 2016. Ognarskattir eru skattir, ið skattgjaldarar skulu rinda, tí teir eiga ávísa ogn. Talan kann vera um figgjarogn ella fysiska ogn, til dømis akfør, hús, jarðarstykki ella annað. Ognarskattir hava verið lítið brúktir í Føroyum í nýggjari tíð. Einastu ognarskattir í Føroyum eru *vegsfatturin* (*vektgjaldið* á akfør) og *arvaavgjaldið*.

Í 2016 stávaðu 30% av skattainntøkunum frá avgjöldum á vørur og tænastr. Talan er í høvuðsheitum um avgjöld á nýtslu av ymiskum vørum og tænastr. Nógv tað størsta tílíka avgjaldið í Føroyum og í øðrum framkomnum londum er *meirvirðisgjaldið*. Hetta eru gjöld, ið verða rindað í sambandi við keyp og sølu av vørum og tænastr. Talvurnar 7 og 8 vísa føroyska skattalagið í 2016 býtt á ymiskar bólkar av skattum og avgjöldum.

Mynd 13 vísir skattir og avgjöld í Føroyum árinum 1998 til 2016 býtt á høvuðsbólkar av skattum og avgjöldum. Størstu broytingarnar, sum síggjast í myndini, eru, at parturin hjá sosialu tryggingargjöldunum (her er serstakliga talan um gjaldið til AMEG) hækkar so líðandi hesi árinum, og at parturin av skattainntøkunum, sum er komin frá persónliga inntøkuskattinum, lækkar samsvarandi.

Samansetingin av ymiskum skattum og avgjöldum hevur – sæð burtur frá hesum báðum broytingunum – verið støðug hesi árinum. Tó síggjast ymisk lopp í myndini ávísi ár; til dømis at inntøkurnar frá avgjöldum og vinnufelagsskattum lækkaðu í 2009 í kjalarvørrinum av búskaparkreppuni. Eisini sæst, at almennu inntøkurnar frá vinnufelagsskatti eru vaksnar lutfalsliga síðsti umleið tvey árinum.

Mynd 13. Skattalagið í Føroyum, 1998 til 2016

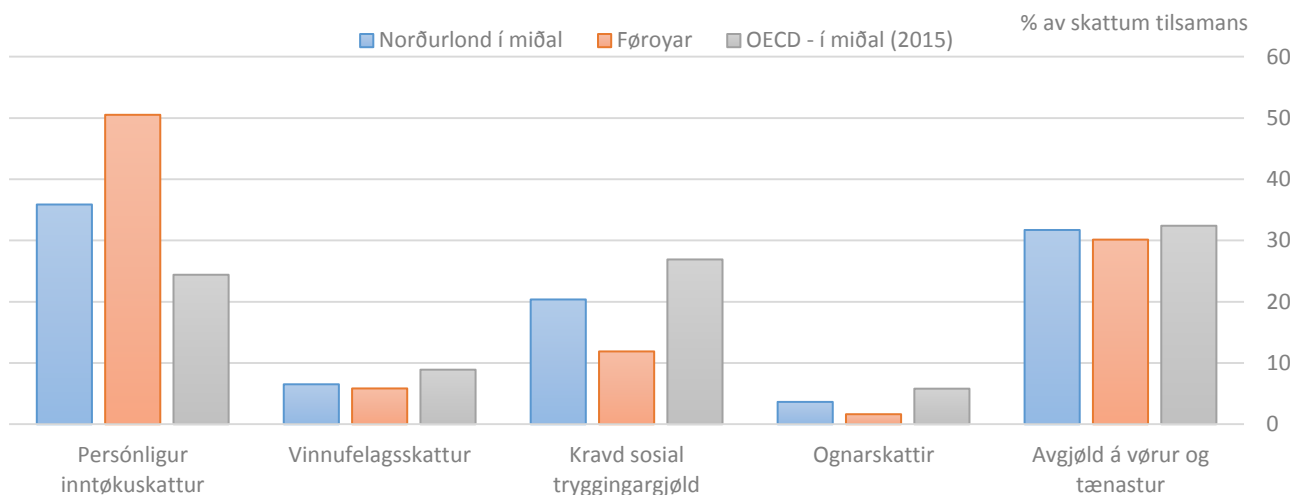
Kelda: Hagstovan.

5.3.1 Sammeting av skattalagnum millum lond

Mynd 14 niðanfyri vísir skattalagið – samansetingina av skattainntøkunum á høvuðssløg – í Føroyum, Norðurlondum og londunum í OECD tilsamans. Myndin vísir, at persónligur inntøkuskattur er størri partur av skattainntøkunum hjá tí almenna sammett við onnur Norðurlond og sammett við onnur framkomin lond. Ístaðin kemur minni partur av almennu skattainntøkunum frá vinnufelagsskattum, sosialum gjöldum og

ognarskattum. Hinvegin er parturin av almennu skattainntøkunum, sum kemur frá avgjöldum, eins stórir í Føroyum og í øðrum framkomnum londum.

Mynd 14. Altjóða sammeting av skattalagnum, 2016, % av skattum tilsamans

Kelda: Hagstovan og OECD.

Í fylgiskjølunum B1 til B10 aftast í frágreiðingini eru fleiri talvur, sum vísa samansetingina av ymiskum skatta- og avgjaldsslögum í limalondum í OECD síðani 1990.

5.4 Samanumtikið um føroysku skattaskipanina

Skulu vit lýsa føroyska skattaskipanin stutt og yvirskipað og bera hana saman við skattaskipanirnar í øðrum framkomnum londum, kunnu vit nevna hesi eyðkenni við skipanini:

- Skattatrystið er lutfalsliga høgt í altjóða høpi men um miðal í norðurlendskum høpi – sæð burtur frá Íslandi, har ið skattatrystið er nakað lægri.
- Persónligi inntøkuskatturinn er munandi størri partur av almennu inntøkunum í Føroyum sammett við í øðrum framkomnum londum.
- Vinnufelagsskattir eru nakað minni partur av skattainntøkunum sammett við aðrastaðni.
- Sosialu tryggingargjöldini eru minni partur av skattainntøkunum sammett við aðrastaðni.
- Ognarskattir eru minni partur av skattainntøkunum sammett við aðrastaðni.

6. Beinleiðis skattir – skattir og gjöld á persónliga inntøku

6.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður

Í hesum kapitlinum verður greitt frá teimum skattum og gjöldum, sum eru á persónar og persónliga inntøku í Føroyum. Hesir skattir og gjöld verða vanliga nevnd *beinleiðis skattir*, tí tey verða áløgd beinleiðis á persónar og persónliga inntøku heldur enn við avgjöldum á nýtslu, sum verða nevnd *óbeinleiðis skattir*.

Skattir og gjöld á persónar eru fyrst og fremst *skatturin á arbeidssinntøku* (lands- og kommunuskatturin) og sosialu tryggingargjöldini. Sosialu tryggingargjöldini eru gjöldini til *sambaldsfasta arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin* (AMEG), *Arbeidsloysisskipanina*, *Barsilsskipanina*, *Heilsutrygd* og *vinnusjúkugrunnin*.¹⁴

Áðrenn lands- og kommunuskatturin og arbeidsmarknaðargjöldini verða lýst hvør sær, verða miðalskattur og markskattur lýst. Orsakað av, at skattanevndin ikki hevur havt møguleika at viðgera allar tættir í skattaskipanini, verða summi av sosialu tryggingargjöldunum bara lýst stutt og yvirskipað. Heldur ikki allar frádráttar- og stuðulsskipanir verða viðgjørd í frágreiðingini.

Høvuðsniðurstøður

Høvuðsniðurstøðurnar úr kapitlinum eru hesar:

- ***Miðalskattur og markskattur á allar inntøkubólkar (lág-, miðal og høgur inntøkur) í Føroyum kann sigast at vera at kalla ájavnur við miðal- og markskatt í okkara grannalondum og í flestu øðrum londum við vælferðarskipanum, sum kunnu sammetast við vælferðarskipanir hjá okkum.***
- ***Tó er miðalskatturin á láginntøkur í Føroyum nakað lægri sammett við í flestu av okkara grannalondum og í øðrum framkomnum londum.***
- ***Broytingarnar í føroyska landsskattastiganum í 2012 og í 2016 hava í stóran mun loyst trupulleikan, sum var frammanundan av ov høgum miðal- og markskatti á flestu inntøkubólkar.***
- ***Heildarveitingin (blokkurin) úr Danmark er høvuðsorsøkin til, at til ber at hava skattatryst í persónliga inntøkuskattinum í Føroyum, sum er ájavnt við skattatrystið í okkara grannalondum, hóast skatta- og inntøkugrundarlagið undir skattaskipanini er smalar í Føroyum.***

6.2 Miðalskattur og markskattur

Í hesum brotinum verða miðalskattur og markskattur (*marginalskattur*) í føroysku skattaskipanini lýst, og sammett verður við miðalskatt og markskatt í øðrum framkomnum londum. Í frágreiðingini verður orðið *markskattur* brúkt. Markskattur verður ofta nevndur *marginalskattur*. Uppgerðirnar av miðal- og markskatti eru íroknað sosialu tryggingargjöldini (tó uttan kirkjuskattin og kringvarpsgjaldið).

6.2.1 Miðalskatturin í Føroyum

Miðalskatturin vísir, hvussu stórir samlaði skattaparturin er av samlaðu inntøkuni hjá einum løntakara árliga. Skattaparturin er íroknað sosial tryggingargjöld og gjöld, sum arbeidsgævarin rindar. Miðalskatturin er sostatt

¹⁴ Sosialu tryggingargjöldini verða eisini nevnd arbeidsmarknaðargjöld.

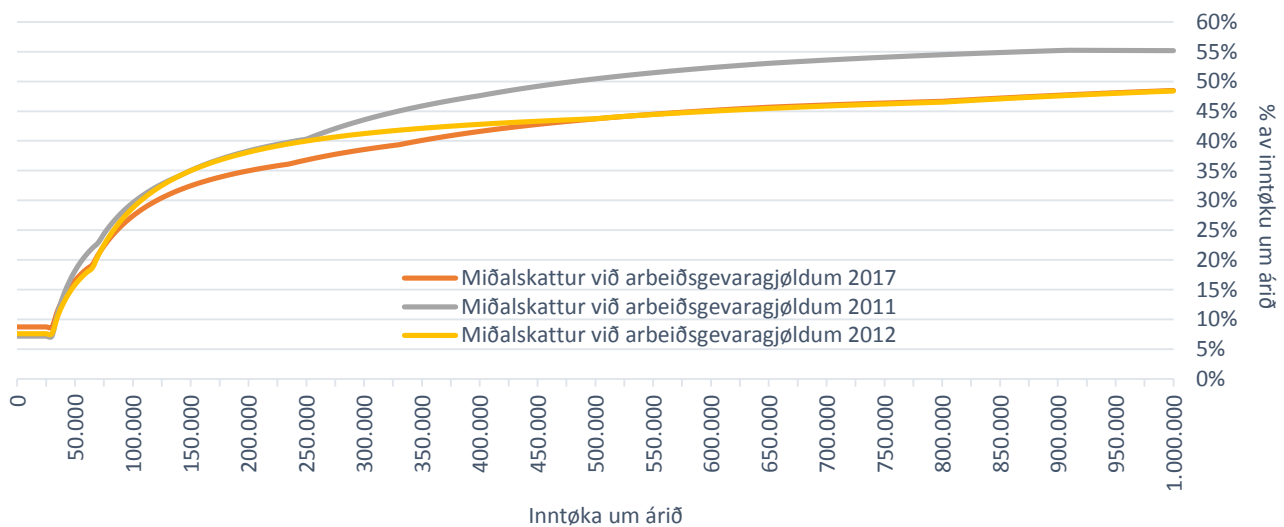
munurin millum, hvussu nógv arbeiðsgevarin rindar samanlagt í løn og gjøldum, og hvussu nógv løntakarinn í síðsta enda hevur at ráða yvir av hesum árliga. Vit kunnu rokna miðalskattin eftir frymlinum niðanfyri:

$$\text{Miðalskattur} = \frac{\text{skattur og gjøld samanlagt}}{\text{løn + skattur og gjøld á arbeiðsgevara}}$$

Mynd 15 niðanfyri vísir miðalskattin í Føroyum fyri árin 2011, 2012 og 2017. Hesi árin eru vald fyri at vísa broytingarnar, sum eru farnar fram í miðalskattinum síðstu árin orsakað av skattalættum, ið eru latnir.

Frá 2011 til 2012 varð skattalætti latin, sum serstakliga minkaði skattingina av miðal- og háinntøkum. Hetta sæst í mynd 15 í muninum millum tær báðar strikurnar fyri árin 2011 og 2012. Frá 2015 til 2016 varð aftur latin ein skattalætti, sum serstakliga minkaði skattin á lág- og miðalinntøkum. Hetta sæst í mynd 15 í muninum millum strikurnar fyri árin 2012 og 2017. Frá 2012 til 2017 vóru bara smávegis broytingar í arbeiðsmarknaðargjøldunum og kommunuskattinum. Munurin millum miðalskattin í 2012 og 2017 kemur tí mest av skattaumleggingini, sum varð framd frá 2015 til 2016.

Mynd 15. Miðalskattur í Føroyum árin 2011, 2012 og 2017, % av inntøku tilsamans

Viðm.: Uppgerðirnar av miðalskatti eru við arbeiðsgevarapartinum av arbeiðsmarknaðargjøldunum men uttan kirkjuskatt og kringvarpsgjaldið.

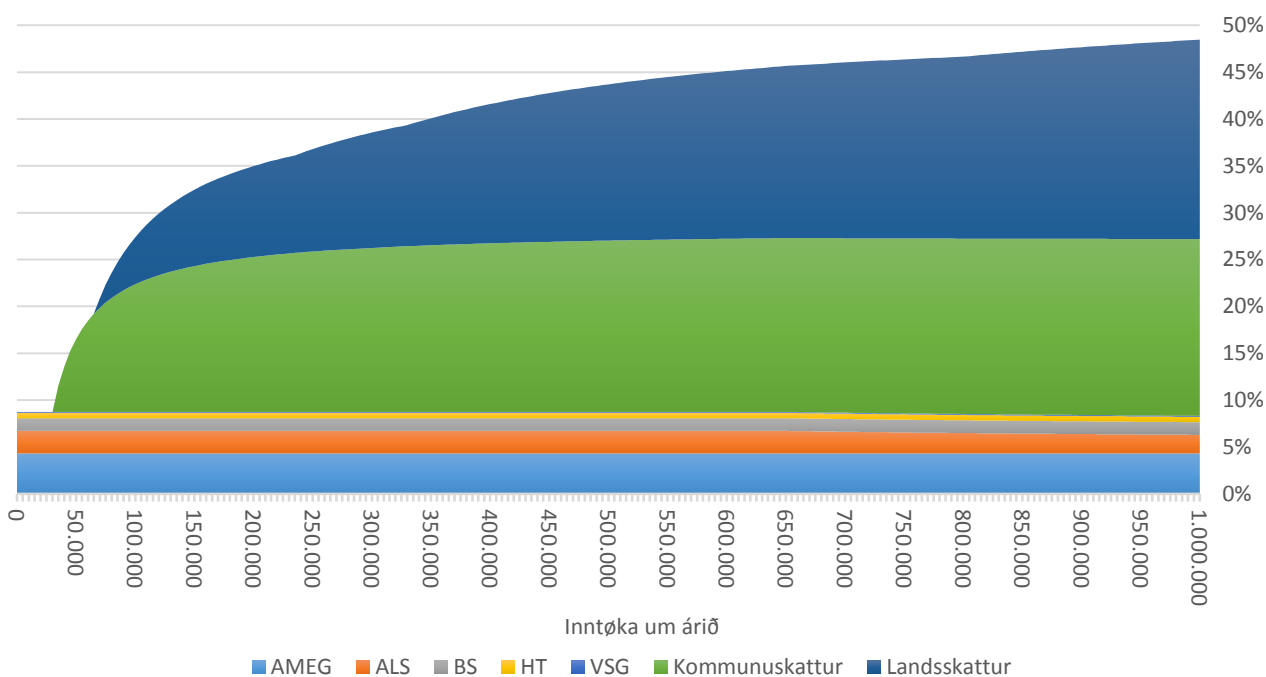
Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Mynd 15 vísir, at flestu fólk hava ein miðalskatt íroknað arbeiðsmarknaðargjøld á millum 35 og 45% tilsamans. Myndin vísir eisini, at miðalskatturin er lækkaður munandi fyri flestu fólk eftir broytingarnar, sum eru gjørdar síðstu árin í landsskattastiganum.

Mynd 16 vísir miðalskattin í 2017 eftir inntøku og eftir teimum ymisku skattunum og sosialu gjøldunum, sum eru á inntøku í Føroyum. Á myndini sæst, at lágur inntøkur serstakliga rinda sosialu tryggingargjøldini og kommunuskatt. Hægri inntøkurnar rinda síðani landsskatt omaná sosialu tryggingargjøldini og kommunuskattin.

Orsøkin til hetta er munurin, sum er í botnfrádráttinum í lands- og kommunuskattinum. Í 2017 er botnfrádrátturin í landsskattinum 65 tús. kr., meðan botnfrádrátturin í kommunuskattinum er 30 tús. kr.

Mynd 16. Miðalskattur í 2017 eftir skattaslagi, % av inntøku tilsamans

Viðm.: AMEG er stytting fyri Samhaldsfasta Arbeidsmarknaðareftirlønargrunnin, ALS er stytting fyri Arbeidsloysisskipanin, HT er stytting fyri Heilsutrygd og VSG er stytting fyri Vinnusjúkugrunnin. Uppgerðirnar av miðalskatti eru við arbeidsgevarapartinum av arbeidsmarknaðargjaldunum men uttan kirkjuskatt og kringvarpsgjaldið.

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

6.2.2 Markskatturin í Føroyum

Markskatturin á arbeidsinntøku vísir, hvussu stórir skattaparturin er av samlaðu útreiðsluni hjá arbeidsgevara til lön og onnur gjöld av síðst vunnu krónuni hjá einum starvsfólki. Markskatturin lýsir sostatt munin millum, hvussu stóran part av samlaðu útreiðsluni hjá arbeidsgevara løntakarinn í síðsta enda fær at ráða yvir, tá ið arbeidsgevarinn rindar honum eina krónu afturat í lön. Markskatturin fyri ávísa inntøku kann roknast eftir frymlinum niðanfyri:

$$\text{Markskattur} = \frac{\text{skattur og gjöld samanlagt fyri ávísa inntøku}}{1 + \text{skattur á arbeidsgevara}}$$

Markskatturin er sostatt treytaður av inntøkuni, sum starvsfólkið hevur frammanundan. Til dømis hevur ein persónur við ársinntøku á 300.000 kr. ein markskatt í landsskattinum á 20%. Kommunuskatturin í 2017 er í miðal 20,29%, og kommunuskattaprosentið er tað sama fyri allar skattgjaldarar, sum hava inntøku omanfyri botnfrádráttin á 30 tús. kr. Tá ið vit rokna markskattin fyri ávísar skattgjaldarar ella ávísa inntøku, nýtast vit tí ikki

at broyta kommunuskattaprosentið eftir inntøkuni hjá skattgjaldaranum. Landsskatturin er hinvegin ymiskur, alt eftir hvar á skattastiganum, inntøkan hjá skattgjaldaranum er.

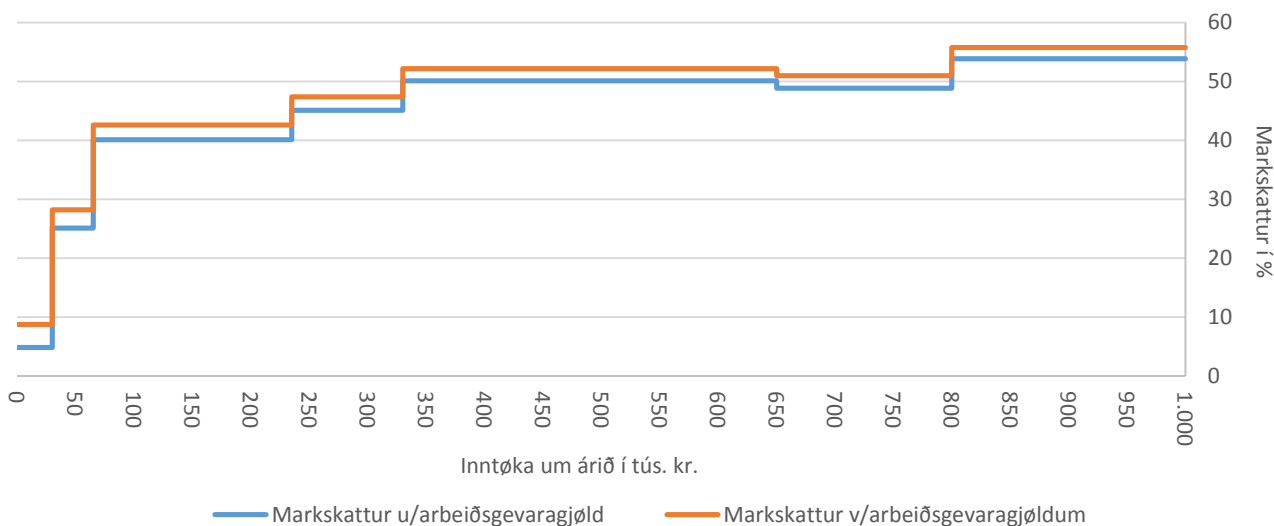
Fyri ein skattgjaldara við ársinntøku á 300 tús. kr. og sum býr í eini kommunu við skattaprosentinum 20,29 kann markskatturin roknast soleiðis:

$$\text{Markskattur} = \frac{20 + 20,29 + (2 \times 2,25) + (2 \times 1,25) + (2 \times 0,71) + 0,6 + 0,1}{100 + 2,25 + 1,25 + 0,71 + 0,1} = 47,32\%$$

Roknaði markskatturin omanfyri er við sosialu tryggingargjöldunum, tó uttan kirkjuskattin og kringvarpsgjaldið. Sosialu tryggingargjöldini eru hesi í 2017:

- Gjaldið til arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin (AMEG) er 2,25%. Arbeiðsgevari og løntakari rinda sama gjald til AMEG.
- Gjaldið til arbeiðsloysisskipanina (ALS) er 1,25%. Arbeiðsgevari og løntakari rinda sama gjald til ALS.
- Gjaldið til barsilsskipanina er 0,71%. Arbeiðsgevari og løntakari rinda sama gjald til barsilsskipanina.
- Gjaldið til Heilsutrygd er 175 kr. um mánaðin umframt 0,6%. Bara gjaldið á 0,6% er tikið við í markskattin omanfyri. Bara løntakari rindar gjaldið til Heilsutrygd.
- Gjaldið til Vinnusjúkugrunnin er 0,1%; bara arbeiðsgevari rindar gjaldið til Vinnusjúkugrunnin.

Mynd 17. Markskattur í Føroyum í 2017

Viðm.: Markskatturin er roknaður fyri ein skattgjaldara, sum býr í eini kommunu við skattaprosenti á 20,29%, sum er miðalskattaprosentið í kommunuskattinum í 2017.

Markskatturin er vístur við og uttan arbeiðsgevarapartin av arbeiðsmarknaðargjöldunum. Uppgerðirnar eru tó uttan kirkjuskatt og kringvarpsgjaldið.

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Markskattur fyri ávísa inntøku kann roknast við ella uttan sosialu tryggingargjöldini (arbeiðsmarknaðargjöldini). Mynd 17 omanfyri vísir markskattin í Føroyum í 2017 fyri ein skattgjaldara í kommunu við skattaprosentinum 20,29 við og uttan arbeiðsgevaragjöldini (arbeiðsgevarapartin av arbeiðsmarknaðargjöldunum).

Orsøkin til at markskatturin lækkar eftir 650 tús. kr. er hámarkið á gjaldinum til arbeiðsloysisskipanina. Hámarkið á gjaldinum til ALS hevur við sær, at løntakarar í mesta lagi rinda ALS-gjald av 650 tús. kr.¹⁵

6.3 Sammeting av miðalskatti og markskatti við onnur lond

Í hesum brotinum verða miðal- og markskattur í skattinum á arbeiðsinntøku í Føroyum sammettir við miðal- og markskatt í øðrum framkomnum londum.

Fyrst verður greitt frá leistinum (háttalagnum), sum verður brúktur í sammetingunum. Síðani verða vístar nakrar myndir, sum bera saman miðal- og markskatt á ymiskar inntøkubólkar og í ymiskum londum. Myndirnar vísa eisini broytingarnar, sum eru farnar fram síðstu árinum í miðal- og markskatti í Føroyum orsakað av, at landsskattastigin varð broyttur í 2012 og síðani aftur í 2016.

At enda verður tikið samanum sammetingarnar, og nakrar niðurstøður verða gjørdar um skattingina av arbeiðsinntøku í Føroyum og um progresjónina í skattingini.

6.3.1 Stutt um leistin í sammetingunum

Sammetingarnar av miðal- og markskatti eru gjørdar eftir einum leisti, sum OECD brúkar í sammetingum av miðal- og markskatti millum lond.¹⁶ Tølini úr føroysku skattaskipanin eru sostatt sambærilig við tølini úr hinum londunum. Mannagongdin er í stuttum, at ein miðalinntøka fyri landið verður roknað við støði í tølum úr tjóðarroknaskapinum fyri útgoldnar lønir og sosial gjöld og við støði í løntakaratalinum. Síðani verða fyra ymiskir inntøkubólkar roknaðir við støði í talinum fyri miðalinntøku í landinum. Roknaðu inntøkubólkarnir eru hesir:

- *Láginntøka*: 67% av roknaðu miðalinntøkuni → 254 tús. kr. fyri Føroyar í 2016
- *Miðalinntøka*: 100% av roknaðu miðalinntøkuni í landinum → 379 tús. kr. fyri Føroyar í 2016
- *Hægri miðalinntøka*: 133% av roknaðu miðalinntøkuni → 505 tús. kr. fyri Føroyar í 2016
- *Háinntøka*: 167% av roknaðu miðalinntøkuni → 633 tús. kr. fyri Føroyar í 2016

Miðal- og markskattur kunni síðani ásetast fyri hesa fyra inntøkubólkarnar og fyri ymisk lond. Roknaða miðalinntøkan í Føroyum fyri 2016 er 379 tús. kr. Miðalinntøkan fyri 2017 kann ikki roknast enn, men mett verður ikki, at hetta ávirkar uppgerðirnar stórvegis.

Láginntøkan er sostatt ásett til 254 tús. kr. (67% av miðalinntøkuni), hægri miðalinntøkan til 505 tús. kr. (133% av miðalinntøkuni) og háinntøkan til 633 tús. kr. (167% av miðalinntøkuni).

Í sammetingunum niðanfyrir verða eisini víst tøl frá 2011 og 2012 úr føroysku skattaskipanini. Hetta verður gjørt fyri at lýsa broytingarnar, sum eru farnar fram síðstu árinum í skattingini av arbeiðsinntøku. Roknaða miðalinntøkan fyri 2011 var 340 tús. kr., og roknaða miðalinntøkan í 2012 var 345 tús. kr.

¹⁵ Hámarkið er ásett í §8, stk. 2, í lögtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing.

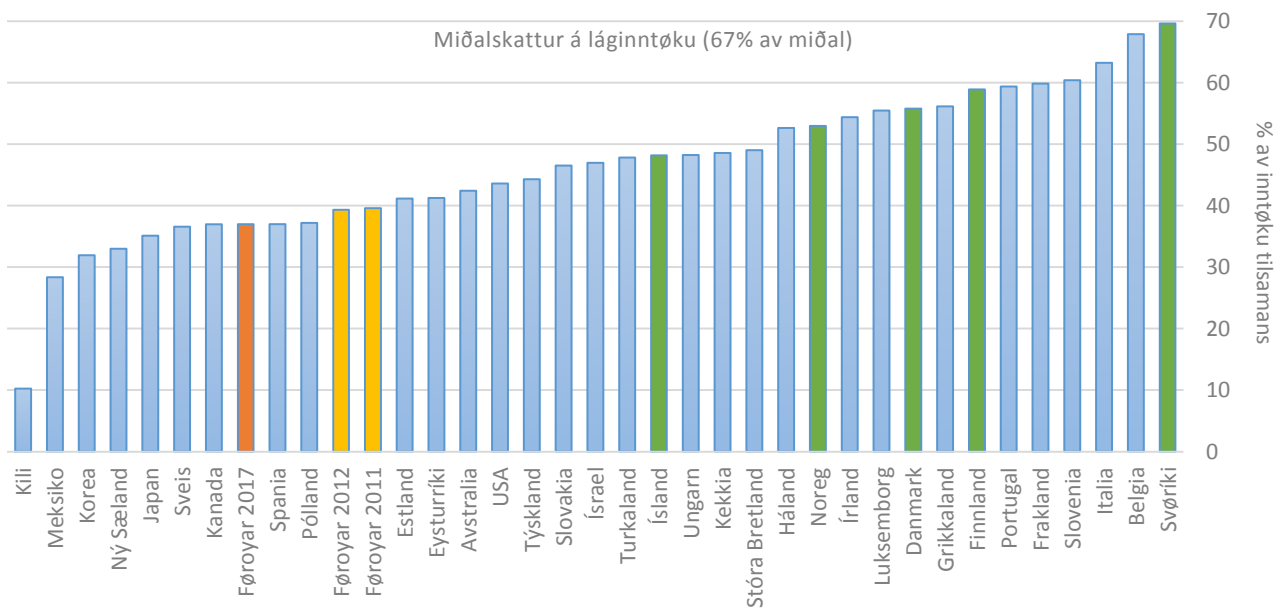
¹⁶ Til ber at lesa meira um mannagongdina, sum OECD brúkar í sammetingum av inntøkuskatti, á síðuni <https://data.oecd.org/earnwage/average-wages.htm> ella í útgávuni “*Taxing Wages 2017*”, sum OECD hevur givið út.

6.3.2 Sammeting av miðalskatti við onnur lond

Myndirnar 18-21 niðanfyri bera saman miðalskattin á arbeiðsinntøku fyri fyra ymiskar inntøkubólkar og býtt á lond. Samanumtikið er stórir munur millum lond, tá ið talan er um miðalskattin í inntøkuskattinum. Eisini síggja vit, at við fáum undantøkum er miðalskatturin høgur í Norðurlondum og øðrum londum í Evropa, sum hava samfelagsskipan við umfatandi almennum tryggingarskipanum.

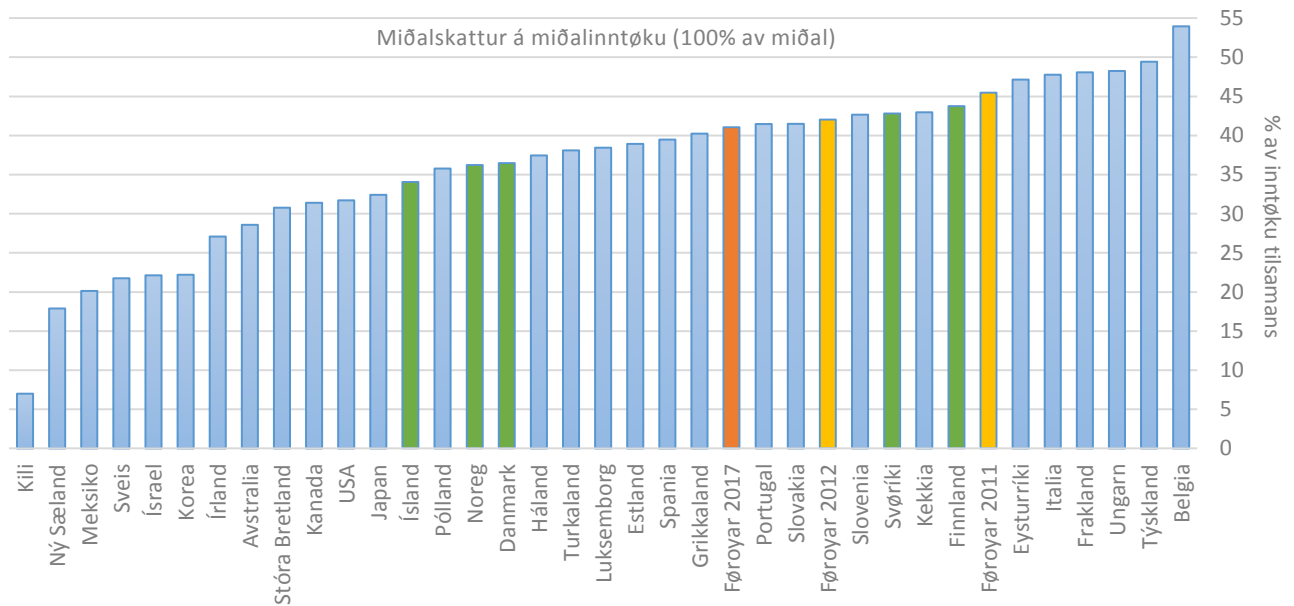
Myndirnar vísa eisini, at miðalskatturin á miðalinntøkur og høgur inntøkur var høgur í Føroyum áðrenn skattalættan, sum varð latin í 2012. Eftir broytingina í 2012 hevur miðalskatturin á miðalinntøkur og høgur inntøkur verið um miðal sammett við onnur framkomin lond.

Mynd 18. Miðalskattur á láginnntøku býttur á lond

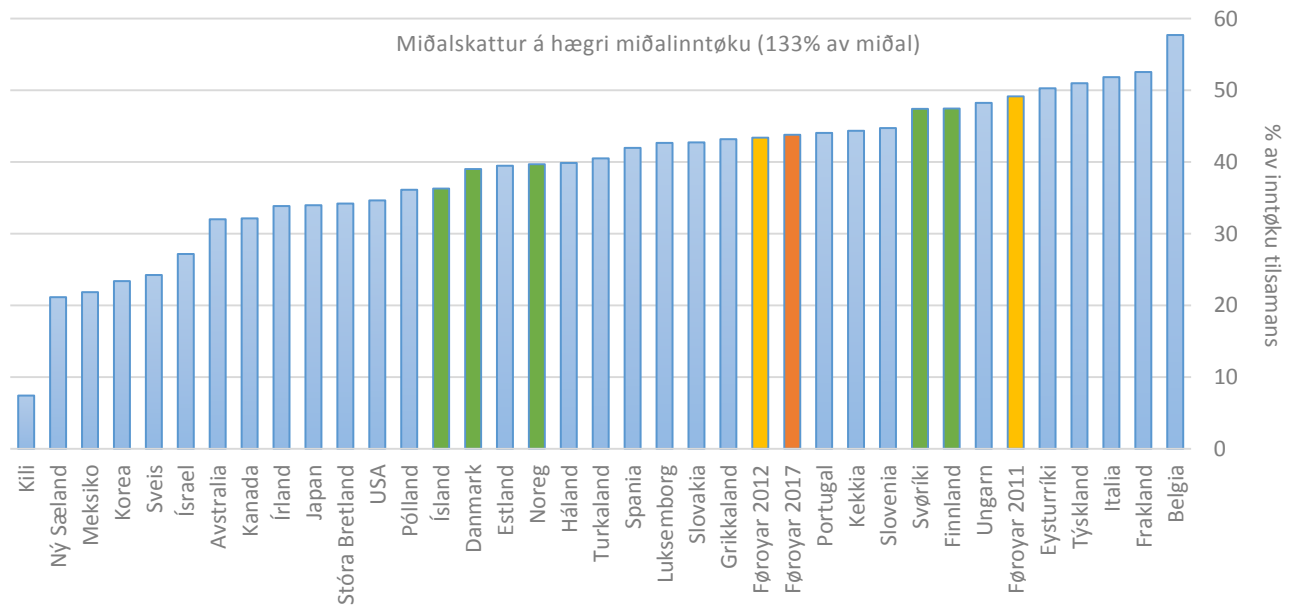
Viðm.: Tølini fyri londini í OECD eru fyri 2016. Stórar broytingar í miðalskatti koma ikki fyri frá ári til ár.
Kelda: Fíggjarmálaráðið og OECD.

Mynd 19. Miðalskattur á miðalinntøku býttur á lond

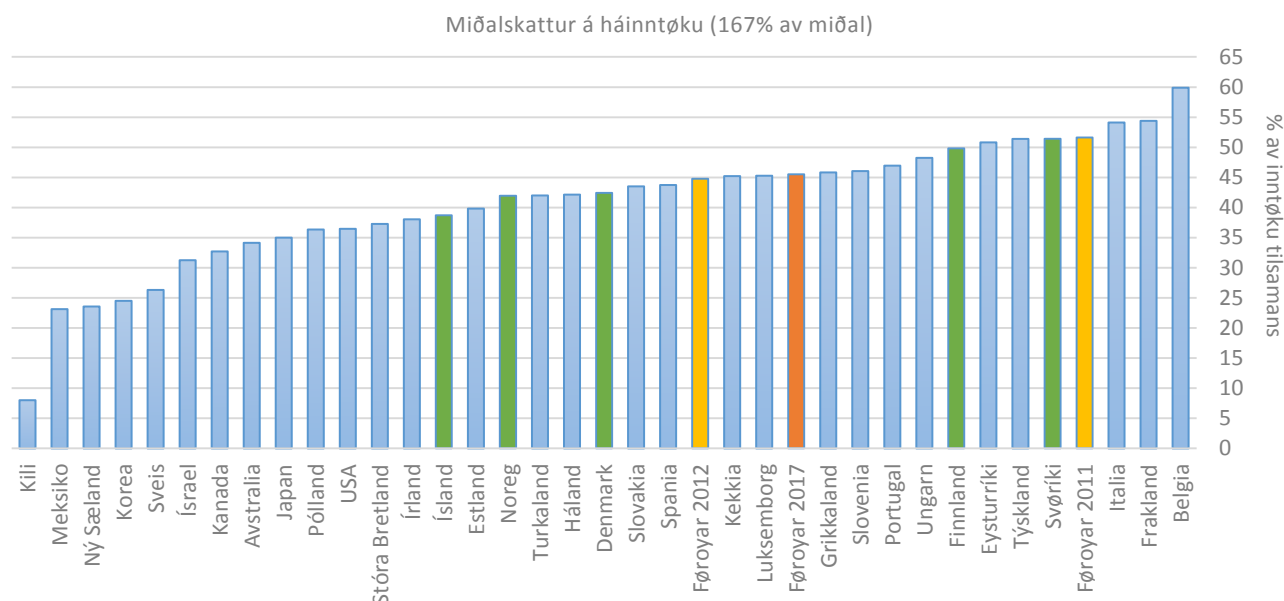
Viðm.: Tølini fyrri londini í OECD eru fyrri 2016. Stórar broytingar í miðalskatti koma ikki fyrri frá ári til ár.
Kelda: Fíggjarmálaráðið og OECD.

Mynd 20. Miðalskattur fyrri hægri miðalinntøku býttur á lond

Viðm.: Tølini fyrri londini í OECD eru fyrri 2016. Stórar broytingar í miðalskatti koma ikki fyrri frá ári til ár.
Kelda: Fíggjarmálaráðið og OECD.

Mynd 21. Miðalskattur á háinntøku býttur á lond

Viðm.: Tølini fyri londini í OECD eru fyri 2016. Stórar broytingar í miðalskatti koma ikki fyri frá ári til ár.

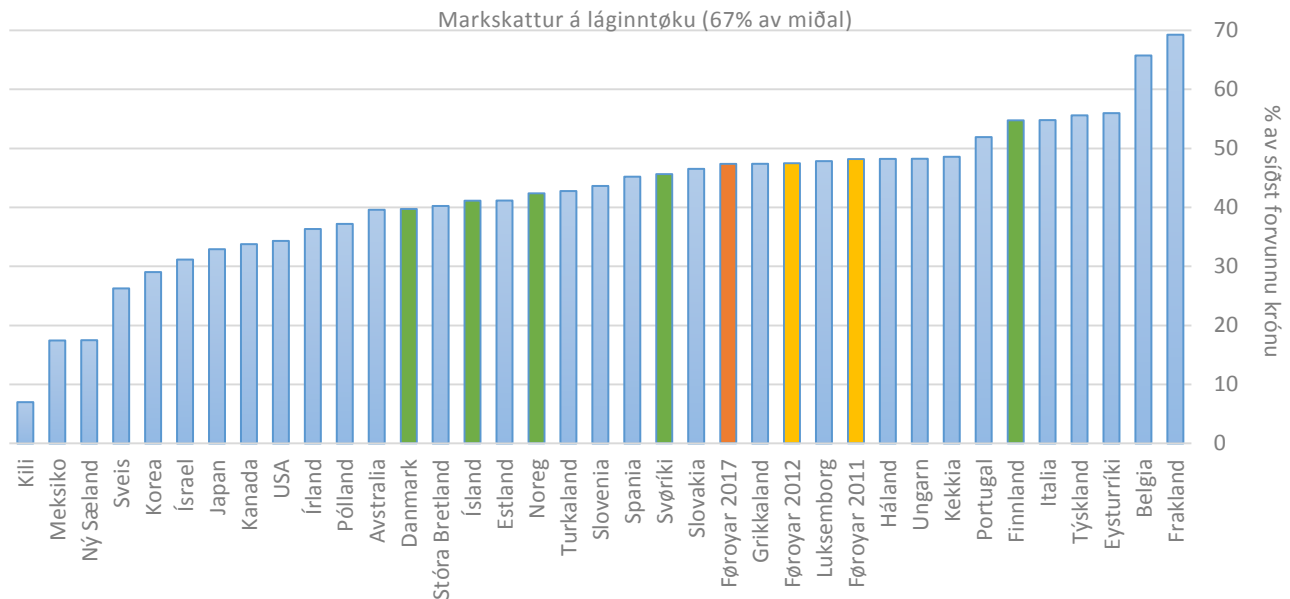
Kelda: Fígghjarmálaráðið og OECD.

6.3.3 Sammeting av markskatti við onnur lond

Myndirnar 21-25 niðanfyri bera saman markskattin á arbeiðsinntøku fyri fyra ymiskar inntøkubólkar býtt á lond. Eins og við miðalskattinum er stórir munur millum lond, tá ið talan er um markskattin í inntøkuskattinum. Vit síggja eisini, at við fáum undantøkum er markskatturin høgur í somu londum, sum hava høgan miðalskatt. Norðurlond og onnur lond í Evropa, ið hava samfelagsskipan við umfatandi almennum tryggingarskipanum, hava sum heild bæði høgan miðalskatt og høgan markskatt.

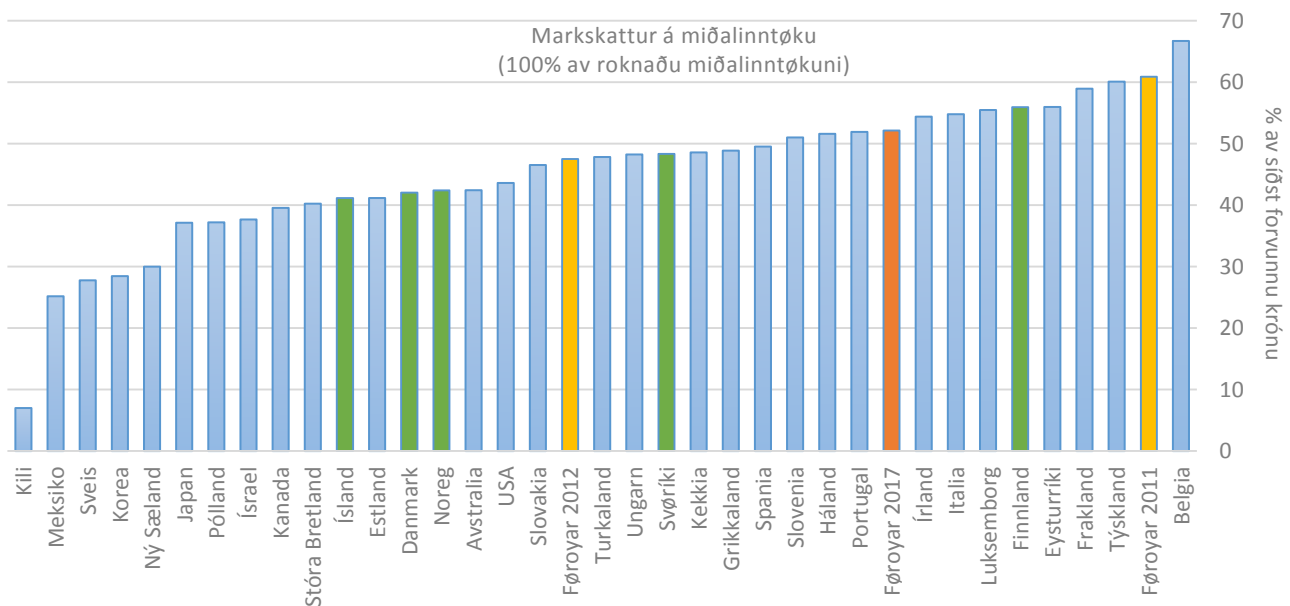
Markskatturin á miðalinntøkum og høgur inntøkum var høgur í Føroyum áðrenn skattalættan, sum varð latin í 2012. Henda broytingin sæst í myndini sum munurin millum markskattin í 2011 og í 2012 (teir báðir gulu stabbarir í myndunum).

Mynd 22. Markskattur á láginntøku býttur á lond

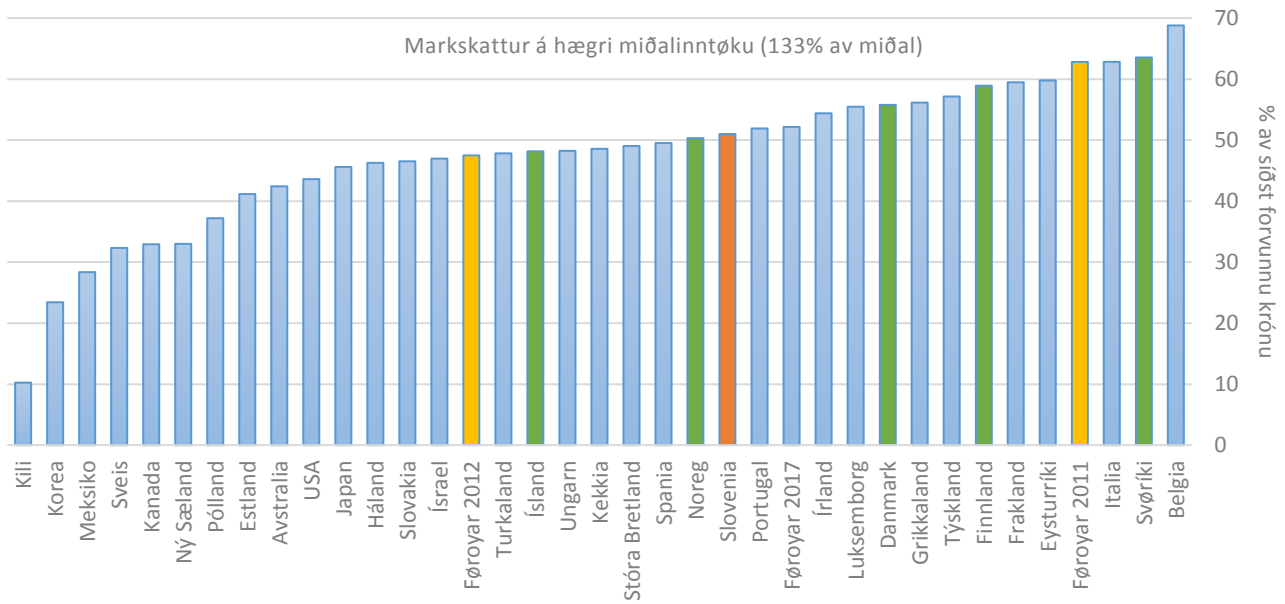
Viðm.: Tølini fyri londini í OECD eru fyri 2016. Stórar broytingar í markskatti koma ikki fyri frá ári til ár.
Kelda: Fígghjarmálaráðið og OECD.

Mynd 23. Markskattur á miðalinntøku býttur á lond

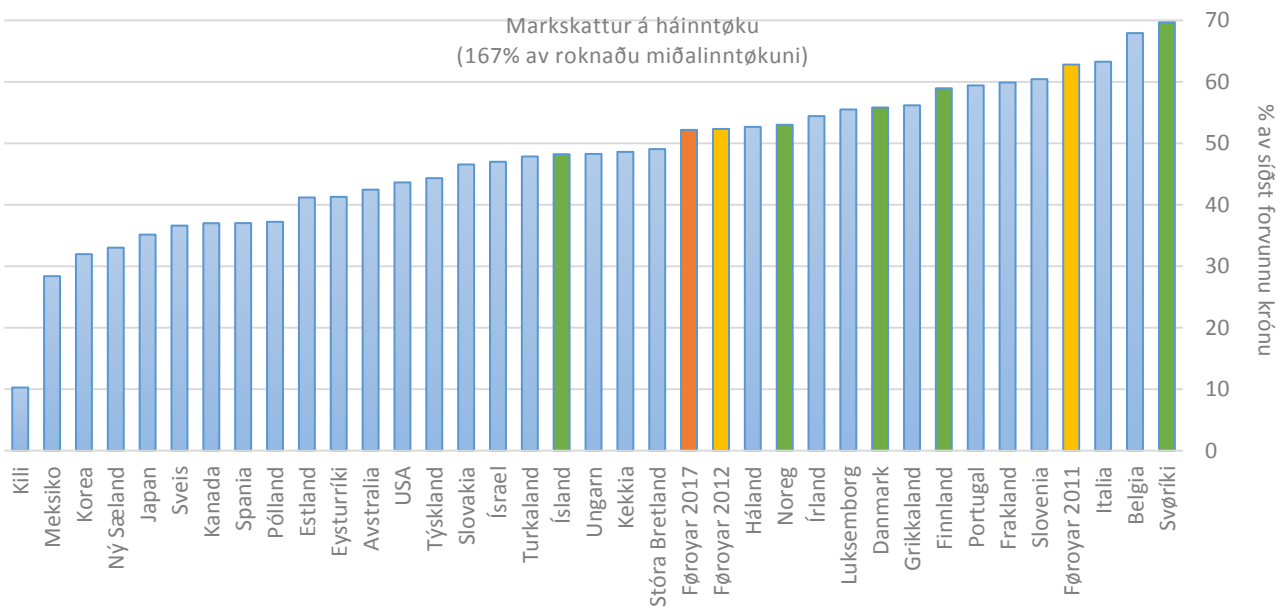
Viðm.: Tølini fyri londini í OECD eru fyri 2016. Stórar broytingar í markskatti koma ikki fyri frá ári til ár.
Kelda: Fígghjarmálaráðið og OECD.

Mynd 24. Markskattur á hægri miðalinntøku býttur á lond

Viðm.: Tølini fyri londini í OECD eru fyri 2016. Stórar broytingar í markskatti koma ikki fyri frá ári til ár.
Kelda: Fíggjarmálaráðið og OECD.

Mynd 25. Markskattur á háinntøku býttur á lond

Viðm.: Tølini fyri londini í OECD eru fyri 2016. Stórar broytingar í markskatti koma ikki fyri frá ári til ár.
Kelda: Fíggjarmálaráðið og OECD.

6.3.4 Nakrar niðurstøður grundað á sammetingarnar

Grundað á myndirnar 18-25 omanfyri ber til at gera nakrar niðurstøður um inntøkuskattin í Føroyum sammett við í øðrum framkomnum londum og serstakliga um miðalskatt, markskatt og progresjónina í skattinum. Høvuðsniðurstøðurnar eru hesar:

- Skatturin á miðalinntøkur og høgur inntøkur (bæði miðal- og markskattur) var høgur í Føroyum sammett við í øðrum londum áðrenn broytingina í landsskattastiganum í 2012.
- Hesin trupulleikin í skattaskipanin bleiv loystur við skattalettanum í 2012.
- Skattalettin í 2016 minkaði miðal- og markskattin á láginntøkur.
- Miðalskatturin á láginntøkur er lágur í Føroyum sammett við í øðrum framkomnum londum.
- Miðalskatturin á miðalinntøkur og høgur inntøkur í Føroyum er ájavnur við miðalskattin í øðrum framkomnum londum.
- Markskatturin á allar inntøkubólkar í Føroyum er ájavnur við markskattin í øðrum Norðurlondum og øðrum framkomnum londum.
- Hvørki miðal- ella markskatturin á arbeiðsinntøku er høgur í Føroyum sammett við onnur Norðurlond ella onnur framkomin lond.
- Lutfalsliga lítil progresjón er í skattinum á arbeiðsinntøku í Føroyum – serstakliga á inntøkur omanfyri 300-400 tús. kr.

Størsta orsøkin til, at føroyska skattatrystið ikki er hægri – hóast skatta- og inntøkugrundarlagið undur skattaskipanini er lutfalsliga smalt – er heildarveitingin (blokkurin) úr Danmark á 600-700 mió. kr. árliga umframt aðrar almennar útreiðslur, sum danski staturin rindar í Føroyum. Harafturat eru ávísar útreiðslur, sum Føroyar ikki hava, men sum sjálvstøðug lond hava, til dømis útreiðslur til verjumál.

Heildarveitingin úr Danmark hevur við sær, at skattatrystið í Føroyum, millum annað í persónliga inntøkuskattinum, kann vera nakað lægri, sammett við um eingin heildarveiting var. Orsakað av heildarveitingini ber sostatt til í Føroyum at hava eina skattaskipan við lutfalsliga smølum skatta- og inntøkugrundarlagi, sum leggur stóran dent á inntøkuskattin, og samstundis at hava eitt skattatryst, sum ikki er høgt í altjóða sammetingum.

6.4 Inntøkuskattur í føroysku skattaskipanini

Skatturin á arbeiðsinntøku í føroysku skattaskipanini er *vanligi landsskatturin*, *kommunuskatturin* og *kirkjuskatturin*. Hesir skattir verða lýstir stutt niðanfyri. Ein og áður nevnt, hevur skattanevndin ikki havt møguleika at viðgera kirkjuskattin gjølliga. Kirkjuskatturin verður tí bara lýstur stutt í frágreiðingini.

6.4.1 Stutt um lógargrundarlagið í sambandi við inntøkuskattin

Fylgjandi lógir eru lógargrundarlag undir persónliga inntøkuskattinum í føroysku skattaskipanini (tað er vanliga landsskattinum, kommunuskattinum og kirkjuskattinum):

- Løgtingslóg nr. 86 frá 1. september 1983 um landsskatt og kommunuskatt (*skattalógin*)
- Løgtingslóg nr. 87 frá 1. september 1983 um áseting av skatti (*ásetingarlógin*)
- Løgtingslóg nr. 61 frá 7. juni 2007 um figgjjarviðurskifti fólkakirkjunnar.

Í stuttum kunnu vit siga, at skattalógin lýsir skattskylduna og ásetir, hvørjir persónar og lögfrøðiligar eindir eru skattskyldug og undir hvørjum umstøðum. Ásetingarlógin ásetir síðani, hvussu nógv rindað verður í skatti og av hvørjari inntøku.

Afrat skatta- og ásetingarlógini eru fleiri kunngerðir og rundskriv, sum hava týðning viðvíkjandi lands- og kommunuskatti. Í hesum sambandi verður víst til lógasavni hjá TAKS á síðuni <http://www.taks.fo/fo/log/>, har til ber at leita eftir lógum og síðani eftir kunngerðum og rundskrivum við tilknýti til ávísu skattalóg.

6.4.2 Landsskattur

Løgtingið ásetir landsskattin, frádráttin á skattinum og landsskattastigan. Hetta verður ikki gjørt á hvørjum ári, eins og kommunurnar gera við kommunuskattinum, men tá ið Løgtingið heldur, at tørvur er á tí.

Um landsskattastigan

Landsskattur verður rindaður av skattskyldugari inntøku. Skattskyldug inntøka er A- og B-inntøka frádrigið móguligar frádráttir í inntøkuni.

Landsskatturin er ein skipan við stigvaksandi (*progressivum*) skatti. Hetta merkir, at skattaprocentið hækkar, jú hægri inntøku fólk hava. Síðst, landsskattastigin varð broyttur, var í desember 2015 við virknaði fyri skattaárið 2016.

Talva 9. Landsskattastigin í 2017, í kr. og %

Frá	Til	Skattur
0	65.000	0%
65.000	235.000	15%
235.000	330.000	20%
330.000	800.000	25%
800.000		30%

Kelda: TAKS.

Landsskatturin í 2017 verður roknaður sambært talvuni omanfyri. Fyri tann partin av inntøkuni, ið er undir 65.000 kr. verður ongin landsskattur rindaður. Hetta merkir, at persónar við inntøku lægri enn 65.000 kr. rinda ongan landsskatt. Hetta markið verður kallað *botnfrádrátturin í landsskattinum*.

Fyri tann partin av inntøkuni, ið er millum 65.000 kr. og 235.000 kr. verður rindað 15% í landsskatti. Tað vil siga, at persónur við inntøku á 165.000 kr. rindar 15.000 kr. í landsskatti, tí viðkomandi ikki skal rinda av fyrstu 65.000 kr., sum eru frítiknar fyri landsskatt.

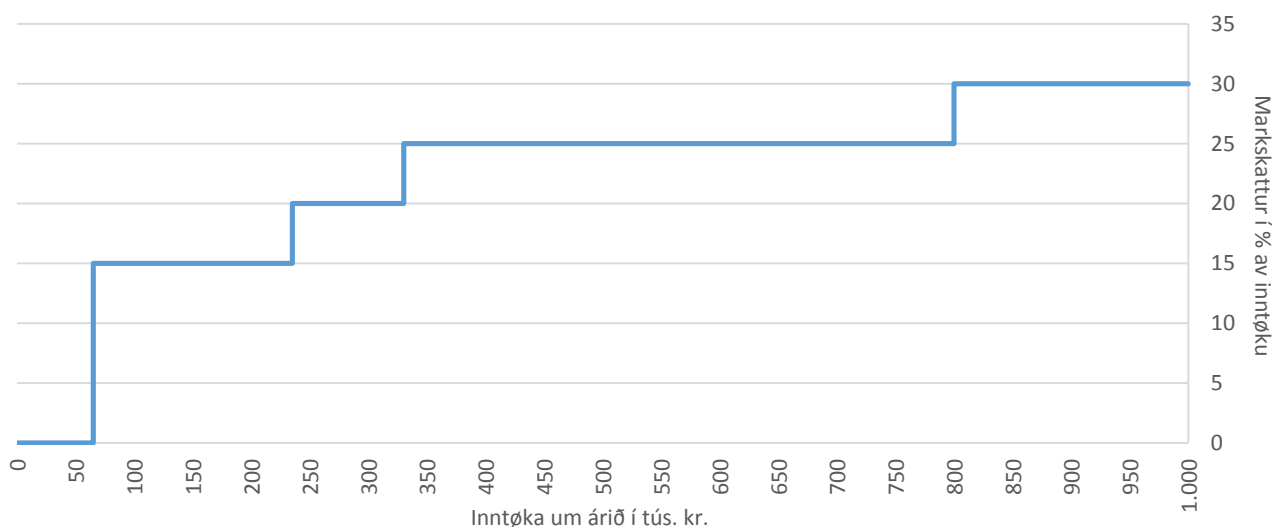
Fyri tann partin av inntøkuni, ið er millum 235.000 kr. og 330.000 kr. verður rindað 20% í landsskatti. Tað vil siga, at persónur við inntøku á 295.000 kr. rindar fyrst 15% teimum 170.000 kr. av inntøkuni, ið er millum 65.000 kr. og 235.000 kr. Síðani 20% av teimum 60.000 kr., ið eru millum 235.000 kr. og 330.000 kr. Viðkomandi rindar sostatt samanlagt 37.500 kr.

Fyri tann partin av inntøkuni, ið er millum 330.000 kr. og 800.000 kr. verður rindað 25% í landsskatti. Tað vil siga, at persónur við inntøku á 530.000 kr. rindar fyrst 15% teimum 170.000 kr. av inntøkuni, ið er millum 65.000

kr. og 235.000 kr. Síðani 20% av teimum 95.000 kr., ið eru millum 235.000 kr. og 330.000 kr. og síðani 25% av teimum 200.000 kr., ið eru millum 330.000 kr. og 800.000 kr.

Fyri tann partin av inntøkuni, ið fer upp um 800.000 kr. verður rindað 30% í landsskatti. Tað vil siga, at persónur við inntøku á 1000.000 kr. rindar fyrst 15% teimum 170.000 kr. av inntøkuni, ið er millum 65.000 kr. og 235.000 kr. Síðani 20% av teimum 95.000 kr., ið eru millum 235.000 kr. 330.000 kr. og síðani 25% av teimum 470.000 kr., ið eru millum 330.000 kr. og 800.000 kr. og síðani 30% av teimum 200.000 kr. ið eru omanfyri. Samanlagt rindar viðkomandi 94.500 kr. í landsskatti.

Mynd 26. Landsskattastigin og markskattur í landsskattinum í 2017

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Mynd 26 vísir eisini landsskattastigan í 2017. Á myndini sæst, at progresjónin í landsskattinum er størst niðarliga á skattastiganum fyri lægru inntøkurnar. Ovarlaga á skattastiganum er minni progresjón í skattingini. Á myndini er vístur ein móguligur háttur at broyta skattastigan, sum hevði havt meira progresjón við sær í skattingini av lægru inntøkunum. Her eigur at verða nevnt, at talan hevði ikki verið um eina serstakliga stóra broyting í skattingini ella í inntøkunum frá landsskattinum. Eru ynski um munandi broytingar í progresjónini í skattingini av hægri inntøkum, er eisini neyðugt at broyta kommunuskattin.

At enda kann verða nevnt, at í skattalógini er áseting, sum sigur, at samlaði inntøkuskatturin til land, kommunu og kirkju í mesta lagi kann vera 50%.¹⁷ Er roknaði inntøkuskatturin omanfyri 50% av skattskyldugu inntøkuni, verður tann ov nógv álíknaði inntøkuskatturin lækkaður lutfalsliga til landið, kommununa og kirkjuna. Eftir broytingina í landsskattastiganum í 2012 hava bara fáir skattgjaldarar roknaðan skatt, sum er omanfyri 50% av skattskyldugu inntøkuni.

Inntøkurnar frá landsskattinum

Landsskatturin er millum størstu inntøkukeldurnar hjá landinum og tí almenna sum heild. Inntøkurnar frá landsskattinum síðstu árinu eru vístar í talvu 10 niðanfyri. Landsskatturin var størsta inntøkukeldan hjá landinum

¹⁷ Ásetingin er í skattalógini, grein 54, stk. 2.

fram til ár 2012, tá ið landsskattastigin varð broyttur. Síðani 2012 hevur meirvirðisgjaldið verið størsta inntøkukeldan hjá landinum.

Talva 10. Inntøkurnar frá landsskattinum, 2008-2017, í mió. kr.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Landsskattur	1.288	1.311	1.399	1.438	1.172	1.197	1.287	1.393	1.347	1.400

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

6.4.3 Kommunuskattur

Kommunustýrini áseta hvørt ár, hvussu kommunuskattaprosentið í kommununi skal vera. Frádrátturin í kommunuskattinum, sum síðani 2008 hevur verið 30.000 kr., verður tó ásettur av lögtinginum. Frádrátturin á 30.000 kr. í kommunuskattinum verður nevndur *botnfrádrátturin í kommunuskattinum*. Skattaprosentini í kommunuskattinum eru í 2017 úr 16% í teimum kommunum, sum hava lægsta skattaprosentið, til 22,75% í teimum kommunum, sum hava hægsta skattaprosent.

Stutt um kommunuskattin

Kommunuskattur er ein flatskattaskipan sammett við landsskattin, sum er ein *stígvaksandi* (progressivur) skattur. Botnfrádrátturin í kommunuskattinum hevur kortini við sær, at nakað av progresjón er í kommunuskattinum, av tí at frádrátturin ger størri mun fyri lágar inntøkur. Progresjónin í kommunuskattinum er kortini sera lítil. Øll við inntøku omanfyri umleið 150 tús. kr. rinda at kalla sama prosentpart í kommunuskatti, sí mynd 27.

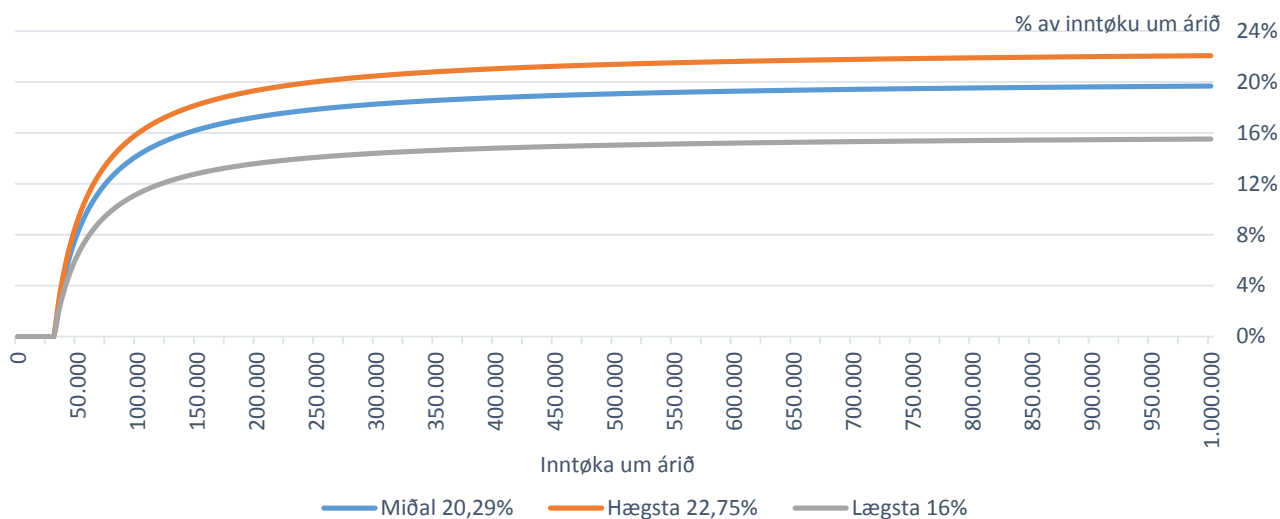
Talva 11. Kommunuskattaprosent, 2009-2017

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hægsta	23,50%	23,50%	23,50%	23,50%	23,50%	23,50%	23,50%	23,25%	22,75%
Miðal	20,78%	21,37%	21,43%	21,34%	21,15%	21,14%	21,16%	20,67%	20,29%
Lægsta	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%	16,00%

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Í talvu 11 sæst, at kommunuskattur er rættiliga ymiskur, alt eftir um skattgjaldarar búa í eini kommunu við lágum skattaprosenti ella í eini kommunu við høgum skattaprosenti. Ein skattgjaldari við ársinntøku á 400 tús. kr., sum býr í kommunu við høgum skattaprosenti, kann til dømis koma at rinda umleið 1.000 kr. minni um mánaðin, sum hann flytur til eina kommunu við lágum skattaprosenti.

Mynd 27. Kommunuskatturin í 2017 eftir inntøku

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Inntøkurnar frá kommunuskattinum

Kommunuskatturin er størsta einstaka inntøkukeldan hjá tí almenna í Føroyum. Kommunuskatturin stóð fyri umleið 75% av samlaðu inntøkunum hjá kommununum í 2016. Samlaðu inntøkurnar frá kommunuskattinum eru vístar í talvu 12 niðanfyrri.

Talva 12. Inntøkur frá kommunuskattinum, 2008-2017, í mió. kr.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Kommunuskattur í mió. kr.	1.369	1.330	1.420	1.437	1.472	1.473	1.549	1.644	1.745	1.820

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

6.4.4 Kirkjuskattur

Limir í fólkakirkjunum rinda kirkjuskatt av skattskyldugu inntøkuni. Landskirkjuskatturin verður roknaður í einum fyrri alt landið og kravdur inn eftir somu reglum sum kommunuskatturin. Sami botnfrádráttur er í kirkjuskattinum sum í kommunuskattinum (30 tús. kr.). Landsstýrismaðurin í mentamálum ásetir kirkjuskattaprosentið eftir tilmæli frá stiftstjórnini. Landskirkjuskattaprosentið kann í mesta lagi vera 0,65%.

Landskirkjuskattaprosentið er 0,6% í 2017. Harafturat verður í ávísnum sóknnum rindaður ein sonevndur staðbundin kirkjuskattur, soleiðis at kirkjuskatturin kann vera hægri í ávísnum bygdum ella býum. Talva 13 niðanfyrri vísir inntøkurnar frá kirkjuskattinum síðstu árin.

Talva 13. Inntøkur frá kirkjuskatti, 2008-2017, í mió. kr.

Mió. kr.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Kirkjuskattur	37,3	36,5	36,3	36,2	37,9	39,1	43,0	45,3	53,0	56,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2017.

Kelda: Gjaldstovan.

6.5 Frádráttir í skattskyldugari inntøku og í roknaða skattinum

Í hesum brotinum verður stutt greitt frá teimum týðningarmestu frádráttunum í føroyska inntøkuskattinum. Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera allar frádráttirnar gjølliga. Ymisku frádráttirnar verða tí bara nevndir stutt. Inntøkuskatturin í Føroyum er í stóran mun skipaður sum ein *bruttoskattaskipan*. Hetta merkir, at fáir frádráttir sum heild eru í føroyska inntøkuskattinum sammett við flestu aðrar skattaskipanir.

Inntøkuskatturin varð broytt til verandi bruttoskattaskipan 1. januar 1997, og í tí sambandi vóru fleiri frádráttir broyttir til at vera stuðulsskipanir í staðin. Stuðulsskipanirnar eru til dømis rentustuðulin, ferðastuðul og stuðul til dupult húsarhald. Hesar stuðulsskipanirnar vóru áður frádráttir í inntøkuskattinum, men vórðu broyttar til stuðulsskipanir 1. januar 1997. Skattanevndin hevur ikki havt møguleika ella stundir til at viðgera hesar stuðulsskipanirnar gjølliga.¹⁸

Frádráttirnar í føroyska inntøkuskattinum eru til dømis:¹⁹

- Eftirlønarfrádráttur
- Frádráttur fyri veiðinntøku (sjómannafrádráttur)
- Samdøgursfrádráttur
- Uttanlandsfrádráttur
- Barnafrádráttur
- Frádráttur fyri skattligt hall
- Hjúnafrádráttur
- Ítróttafrádráttur²⁰

6.5.1 Eftirlønarfrádráttur

Skattgjaldarar, sum hava rindað skatt og goldið inn til eftirløn, sum verður skattað við inngjald, kunnu draga inngjaldið frá í skattskyldugu inntøkuni. Hetta merkir, at inngjöld til eftirløn, sum verða skattað við inngjald, eru ikki partur av skattskyldugu inntøkuni.

¹⁸ Víst verður eisini á síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/> og síðani undir “frádráttur”, har ið frádráttirnar í skattskyldugu inntøkuni og í roknaða skattinum eisini verða lýstir.

¹⁹ Frádráttirnar eru nevndir í skattalógini, grein 33.

²⁰ Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera ítróttafrádráttin gjølliga. Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/fradrattur/itrottafradrattur/>, har ið ítróttafrádrátturin er lýstur.

6.5.2 Frádráttur fyri veiðinntøku – sjómannafrádráttur

Frádrátturinn fyri veiðinntøku er ásettur í skattalógini, §25a, stk. 3-6, og §33, nr. 17. Frádrátturinn fyri veiðinntøku verður eisini nevndur *sjómannafrádráttur*. Frádrátturinn er 14% av veiðinntøku upp til 470 tús. kr. og verður drigin frá í skattskyldugu inntøkuni og ikki í roknaða skattinum. Sjómannafrádrátturinn svarar sostatt til, at upp til umleið 66 tús. kr. eru skattafríar fyri inntøkur fevndar av frádráttinum (umframt botnfrádráttin í lands- og kommunuskattinum, sum hesar inntøkurnar eisini fáa).

Sjómannafrádrátturinn varð settur í gildi í 1998, og í 2005 varð frádrátturinn lækkaður úr 15% av inntøku upp til 500 tús. kr. (tað er ein frádráttur á upp til 75 tús. kr. um árið í skattskyldugu inntøkuni) til 14% av inntøku upp til 470 tús. kr. Síðani 2005 hevur frádrátturinn verið óbroyttur. Frádrátturinn er eisini fyri inntøkur hjá føroyskum persónum við fiskiskipum frá øðrum Norðurlöndum.

Frádrátturinn ávirkar landsskattin, kommunuskattin, kirkjuskattin og gjaldið til AMEG, ið øll verða roknað av skattskyldugu inntøkuni. Sjómannafrádrátturinn verður mettur at kosta landi og kommunum tilsamans 30-40 mió. kr. árliga í mistari skattainntøku. Roknast kann við, at land og kommunur bera áleið sama part av kostnaðinum av frádráttinum.

Sjónarmið í sambandi við sjómannafrádráttin

Størsti vandin við sjómannafrádráttinum er, at frádrátturinn avlagar arbeiðsmarknaðin í landinum og gevur einari vinnu (fiskivinnuni) fyrimum í kappingini um arbeiðsmegina. Sjómannafrádrátturinn virkar eisini sum ein almenn stuðulsskipan til fiskivinnuna. Sjómannafrádrátturinn rindar í veruleikanum ein part av lønarútreiðslunum hjá fyrirkøpum í fiskivinnuni til manningarnar.

Talva 14. Skattasparing orsakað av sjómannafrádráttinum eftir inntøku, í kr.

Ársinntøka	200.000	300.000	400.000	500.000	1.000.000
Frádráttur	28.000	42.000	56.000	65.800	65.800
Sparing í landsskatti	4.200	8.400	14.000	16.450	19.740
Sparing í kommunuskatti	5.681	8.522	11.362	13.351	13.351
Sparing í kirkjuskatti	168	252	336	395	395
Sparing í AMEG	630	945	1.260	1.481	1.481
Minni skattur í alt	10.679	18.119	26.958	31.677	34.966
Minni skattur í alt um mánaðin	890	1.510	2.247	2.640	2.914

Viðm.: Kommunuskatturinn er settur til 20,29% í talvuni, sum er miðalskatturinn hjá kommununum í 2017.

Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Skattanevndin mælir til at strika sjómannafrádráttin, samdøgursfrádráttin og uttanlandsfrádráttin sum liður í at strika serskipanir og undantøk, sum verða hildin at vera óneyðug, og sum eru torfør at grundgeva sakliga fyri. Í sambandi við at strika sjómannafrádráttin og samdøgursfrádráttin ber til at gera hetta stígvíst í eini eini skiftistíð á til dømis 4-5 ár. Skattanevndin hevur kortini ikki eitt avgjørt tilmæli til, hvussu long ein tílk skiftistíð eigur at vera.

Sjómannafrádrátturinn hevur við sær eina skattasparing fyri ávísar skattgjaldarar, sum koma at rinda minni skatt sammett við onnur við samsvarandi inntøku. Fyri ein, sum hevur inntøku á til dømis 1 mió. kr. umborð á

fiskiskipi, er sparingin í skatti út við 3.000 kr. um mánaðin. Hetta er víst í talvu 14. Skattanevndin heldur ikki, at sjómannafrádrátturin tænið nøkrum vinnu- ella sosialpolitiskum endamálum.

Nevnt kann verða, at í Íslandi var eisini ein sjómannafrádráttur, sum var ein frádráttur í roknaða skattinum fyri hvønn arbeiðsdag umborð á íslenskum fiskiskipi. Hesin skattafrádrátturin varð strikaður við virknaði frá 2016.

6.5.3 Uttanlandsfrádráttur

Uttanlandsfrádrátturin er ásettur í skattalógini, §25b, stk. 1, og í §33, nr. 13. Uttanlandsfrádrátturin varð broyttur í 2012 við virknaði frá 1. januar 2013.²¹ Síðani broytingarnar í 2012 hevur uttanlandsfrádrátturin verið galdandi fyri alt arbeiði uttanlands, tað er bæði á sjógvi og landi, tó ikki inntøkur, sum bert Føroyar sambært áseting í tvískattasáttmála hava rætt til at skatta. Uttanlandsfrádrátturin er sostatt ikki galdandi fyri inntøkur frá til dømis fiskiskipi í Noregi, tí hesar inntøku hava bert Føroyar sum bústaðarland rætt til at skatta, sambært §15, stk. 4, lítra b í norðurlenska tvískattasáttmálanum.

Uttanlandsfrádrátturin hevur við sær, at persónar, sum arbeiða uttanlands ella umborð á útlenskum skipi, fáa frádrátt á 30% av útlensku inntøkuni. Frádrátturin kann tó í mesta lagi verða 120.000 kr. um árið svarandi til 30% av 400.000 kr. Frádrátturin er sum útgangsstøði galdandi uttan mun til um arbeið verður uttanlands fyri føroyskan ella útlenskan arbeiðsgevara. Av skattskylduga partinum av inntøkuni verður goldið eitt fast skattaprosent á 35%.

Frádráttur á 30% av útlenskari inntøku er tó ikki galdandi fyri manning á skipum, skrásett í FAS ella DIS ella í føroysku skipaskrásetingini annars. Frádráttur á 30% av útlenskari inntøku er heldur ikki galdandi fyri fiskiveiðuinntøku frá skipum skrásett í øðrum Norðurlondum, t.d. Noreg og Danmark.

Um útlenski inntøka gevur rætt til 30% í frádrátti sambært omanfyrirstandandi, kunnu samdøgursfrádráttur og fiskimannafrádráttur ikki gevast í somu inntøku.

6.5.4 Samdøgursfrádráttur

Samdøgursfrádrátturin er ásettur í skattalógini, §33, nr. 12. Harafturat er hann útgreinaður í kunngerð nr. 21 frá 2005. Samdøgursfrádrátturin var upprunaliga ætlaður at vera eitt skattligt endurgjald fyri meirútreiðslur, sum standast av at arbeiða uttanlands, til dømis útreiðslur til kost, húsaleigu, ferðing, flutning og sjúkra- og vanlukkutrygging. Samdøgursfrádrátturin er 300 kr. um samdøgrið og verður drigin frá í inntøkuni.

Persónar, ið sigla við fiskiskipum í Norðurlondum, og persónar, sum hava inntøku undir DIS-skipanini, hava rætt til samdøgursfrádrátt. Persónar, sum eru fevndir av uttanlandsfrádráttinum hava ikki rætt til samdøgursfrádrátt. Treytin fyri at fáa samdøgursfrádrátt er, at arbeiðið er í tveir mánaðir uttan slit ella í 100 samdøgur í einum 12 mánaða tíðarskeiði.

Fram til 31. desember 2012 fingur allir persónar samdøgursfrádrátt, sum arbeiðdu uttanlands ella umborð á útlenskum skipum, høvdu teir fulla skattskyldu í Føroyum og annars luku treytina fyri frádráttinum. Broytingar í skattingini av uttanlandsinntøku, sum komu í gildi 1. januar 2013, høvdu við sær, at nú hava einans persónar við fiskiskipum, sum sigla í Norðurlondum, og persónar við DIS-inntøku rætt at fáa samdøgursfrádrátt.

²¹ Sí løgtingslóg nr. 141 frá 20. desember 2012 og løgtingsmál nr. 34 frá 2012.

Samdøgursfrádrátturinn er mettur at kosta landskassanum umleið 3 mió. kr. árliga í mistari skattainntøku. Kommunurnar fáa, sum er, kostnaðin av samdøgursfrádráttinum endurrindaðan frá landinum. Landskassin ber sostatt allan skattliga kostnaðin av samdøgursfrádráttinum.

Sjónarmið í sambandi við samdøgursfrádráttin

Skattanevndin mælir til at strika bæði samdøgurs- og sjómannafrádráttin. Skattanevndin mælir til, at báðir frádráttirnir verða strikaðir sum liður í einum størri átaki at strika serskipanir og undantøk, sum verða hildin at vera óneyðug, og sum eru torfør at grundgeva sakliga fyri. Í sambandi við at strika sjómannafrádráttin og samdøgursfrádráttin ber til at gera hetta stigvíst í eini skiftistíð á 4-5 ár. Skattanevndin hevur kortini ikki eitt avgjørt tilmáli til, hvussu long ein tílik skiftistíð eigur at vera.

Størstu vansarnir við samdøgursfrádráttinum eru, at arbeiðsmarknaðurin verður avlagður, og at útlenskir arbeiðsgevarar fáa fyrimun í kappingini um arbeiðsmegina sammett við føroyskar arbeiðsgevarar. Harafturat hevur samdøgursfrádrátturinn við sær, at skattaskipanin verður minni gjøgnumskygd og greið.

Verður samdøgursfrádrátturinn strikaður, fer hetta í størri mun, at javnstilla føroyingar, ið eru við føroyskum fiskiskipum, og føroyingar, ið eru við útlenskum fiskiskipum. Skattanevndin metir eisini, at í flestu førum er talan um skattgjaldarar, sum ikki hava stórvegis persónligar ferða- og uppihaldsútreiðslur í sambandi við at vinna skattskyldugu inntøkuna. Fyri persónar við inntøku úr DIS-skipanini er eisini galdandi, at tílikar inntøkur ikki rinda inntøkuskatt í Føroyum.

6.5.5 Barnafrádráttur í lands- og kommunuskatti

Barnafrádrátturinn verður drigin frá roknaða skattinum hjá foreldrum at børnum undir 18 ár, um tey lúka ávísar treytir. Barnafrádráttur er bæði í lands- og kommunuskatti, og talan er um tveir ymiskar frádráttir. Frádráttirnir eru báðir í roknaða skattinum og ikki í skattskyldugari inntøku. Barnafrádrátturinn í landsskattinum er ásettur í ásetingarlógini, §2. Heimildin til kommunurnar at lata barnafrádrátt er ásett í skattalógini, §46, stk. 2.²²

Talva 15. Barnafrádráttur í kommunuskattinum, lægsti, miðal og hægsti barnafrádráttur, í kr.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hægsti	6.500	7.000	7.000	7.000	7.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Miðal	4.746	4.821	4.859	4.852	4.956	6.116	6.116	6.293	6.356	6.682
Lægsti	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	4.000

Kelda: TAKS.

Barnafrádrátturinn í landsskattinum varð broyttur frá skattaárinum 2017 til ein frádrátt, sum er ymiskur fyri børn 0-6 ár og fyri børn 7-17 ár. Er barnið 0-6 ár, er frádrátturinn 9.200 kr. Er barnið 7-17 ár, er frádrátturinn 6.500 kr. Barnafrádrátturinn í landsskattinum er annars ikki broyttur nógv síðstu árin. Frá 2002 til 2012 var barnafrádrátturinn í landsskattinum 5.500 kr. Síðani hækkaði frádrátturinn til 6.500 kr. í 2002. Undan broytingina í 2017 var barnafrádrátturinn í landsskattinum hin sami fyri øll børn í aldrinum 0-17 ár.

²² Barnafrádrátturinn er eisini lýstur á síðuni: <http://www.taks.fo/fo/borgari/fradrattur/barnafradrattur/>.

Einstøku kommunurnar áseta sjálvar barnafrádráttin í kommunuskattinum. Persónur fær barnafrádrátt í kommunuskattinum samsvarandi teirri kommunu, hann hevði bústað tann 1. desember í árinum framman undan álkningarárinum. Er barnafrádrátturin hægri enn skatturin uttan barnafrádrátt, verður munurin útgoldin avvarðandi skattgjaldara, tá ið endaliga skattauppgerðin verður gjørd.

Barnafrádrátturin í kommunuskattinum er ymiskur millum kommunurnar. Í 2017 er hann millum 4.000 kr. og 10.000, og miðalbarnafrádrátturin er 6.682 kr. Miðalbarnafrádrátturin er hækkaður seinastu árin. Hetta kemur serliga av, at Tórshavnar Kommuna hækkaði frádráttin í 2013 úr 5.500 kr. upp í 8.000 kr. Barnafrádrátturin í kommunuskattinum síðstu árin er vístur í talvu 15.

6.5.6 Frádráttur fyri skattligt hall

Hall í uppgerðini av vanligu skattskyldugu inntøkuni kann flytast fram til frádrátt í vanligari skattskyldugari inntøku í komandi árum. Á sama hátt kann hall í uppgerðini av kapitalvinningsinntøkuni flytast fram til frádrátt í kapitalvinningsinntøku í komandi árum.

Hjá feløgum og grunnum kann kapitalvinningsinntøka flytast til uppgerðina av vanligu skattskyldugu inntøkuni í tann mun henda seinna vísir hall. Hall í uppgerðini av vanligu skattskyldugu inntøkuni kann í hesum førum vera hall, sum er staðfest í árinum ella framflutt hall frá undanfarnum árum. Hall í uppgerðini av kapitalvinningsinntøkuni kann hinvegin ikki mótrokast í vanligari skattskyldugari inntøku.

Persónar kunnu ikki flyta hall í skattskyldugu inntøkuni til mótrokning í kapitalvinningsinntøku.

6.5.7 Hjúnafrádráttur

Hjúnafrádrátturin er nevndur í skattalógini, §4. Við hjúnafrádráttinum kunnu hjún flyta botnfrádrátt upp til 30 tús. kr. sínámillum, um annað hevur inntøku minni enn 30 tús. kr. Skipanin ger hesa javning sjálvvirkandi við ársenda og javnstillar soleiðis hesi hjún við onnur hjún, har ið bæði hava inntøku og tí fáa størri gagn av botnfrádráttinum.

6.6 Kravd sosial tryggingargjöld (arbeiðsmarknaðargjöld) og líknandi

Í hesum brotinum verða *kravdu sosialu tryggingargjöldini* í føroysku skattaskipanini lýst í stuttum. Hesi gjöldini verða eisini nevnd *arbeiðsmarknaðargjöld* aðrastaðni í frágreiðingini. Gjöldini verða tikin av lønini, áðrenn løn ella veiting kemur á kontu hjá móttakara. Gjöldini eru markað til ávís endamál, til dømis arbeidsmarknaðareftirløn, Kringvarpið ella almenna heilsutrygd. Gjöldini eru hesi:

- Gjald til *AMEG*
- Gjald til *ALS (Arbeidsløysissskipanina)*
- Gjald til *Barsilsskipan*
- Gjald til *Heilsutrygd*
- Gjald til *Kringvarpið*
- Gjald til *Vinnusjúkugrunnin*

6.6.1 Gjald til AMEG

Arbeidsmarknaðareftirløn er ein felags samansparing hjá øllum arbeidsgevarum og løntakarum. Endamálið við henni er at tryggja okkum øllum eina eftirløn, tá ið vit gerast pensjónistar. Skipanin verður umsitin av Arbeidsmarknaðareftirlønargrunninum, sum eisini verður nevndur *AMEG*, *AM-grunnurin* ella bara *Sambaldsfasti*.²³

Persónar, sum eru undir 67 ár og skattskyldugir í Føroyum, rinda 2,25% av skattskyldugu inntøkuni í grunnin. Arbeidsgevarar rinda 2,25% av útgøldnum A-inntøkum í grunnin, tó ikki av løn hjá útendingum undir FAS-skipanini og øðrum líknandi skipanum. Gjaldið verður sjálvvirkandi tikið av lønini, áðrenn hon kemur á kontu. Gjaldið til skipanina, síðani hon varð stovnað, er víst í talvu 16.

Talva 16. Gjaldið til AMEG síðani 1992 í % av skattskyldugari inntøku

Frá 1. jan. 1992	Frá 1. jan. 2005	Frá 1. jan. 2006	Frá 1 jan. 2007	Frá 1. jan. 2008	Frá 1. jan. 2016
0,5%	0,75%	1,00%	1,50%	1,75%	2,25%

Kelda: AMEG.

Inntøkurnar frá gjaldinum til AMEG vóru 403 mió. kr. í 2016 frá løntakarum og arbeidsgevarum tilsamans. Síðstu árin hava inntøkurnar frá gjaldinum til AMEG annars verið umleið 300 mió. kr. frá løntakarum og arbeidsgevarum tilsamans, men inntøkurnar hækkaðu í 2016 orsakað av at gjaldið er hækkað úr 1,75% til 2,25% (ein hækking á út við 30%).

Stutt um lógargrundarlagið

Løgtingslóg nr. 39 frá 7. mai 1991 um arbeidsmarknaðareftirlønargrunn er lógargrundarlag undir arbeidsmarknaðareftirlønargrunninum. Harafturat eru tríggar kunngerðir, sum áseta ymiskar reglur fyri útgjald úr grunninum, inngjald í grunnin og røkt av fænum hjá grunninum. Kunngerðirnar eru hesar:

- Kunngerð nr. 145/2015 Røkt av fæi arbeidsmarknaðareftirlønargrunnsins
- Kunngerð nr. 146/2009 Útgjald úr arbeidsmarknaðareftirlønargrunninum
- Kunngerð nr. 145/2009 Gjald til arbeidsmarknaðareftirlønargrunn

6.6.2 Gjald til ALS

Arbeidsloysisskipanin er ein almenn tryggingarskipan móti arbeidsloysi og veitir arbeidsloysisstuðul til fólk, sum gerast arbeidsleys. Arbeidsloysisskipanin virkar eisini sum arbeidsávísing og skal eisini hjálpa arbeidsleysum út aftur á arbeidsmarknaðin skjótast til ber. Arbeidsgevarar og arbeidstakarar í Føroyum figgja ALS við inngjøldum í skipanina (við ALS-gjaldi).²⁴

Løntakarar, ið hava A-inntøku og sum búgva og hava fulla skattskyldu í Føroyum og eru millum 16 og 67 ár, og arbeidsgevarar, sum rinda A-inntøku, hava skyldu at rinda ALS-gjaldið. ALS-gjaldið er í løtuni 1,25% av A-inntøkuni, og løntakarar og arbeidsgevarar rinda sama gjald. Talva 17 vísir gjaldið, síðani skipanin kom í gildi, og talva 18 vísir inntøkurnar frá ALS-gjaldinum síðstu árin.

²³ Víst verður eisini á síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/studulsskipanir/arbeidsmarknadareftirlon/>, har ið til ber at lesa meira um grunnin og skipanina.

²⁴ Víst verður eisini til síðuna www.als.fo.

Talva 17. Gjaldið til ALS í % av A-inntøku síðani 1993

1. apr.	1. jul.	1 jan.	1. jan.	1. jan.	1. jul.	1. apr.	1. jan.	1. sep.	1. jul.	1. jan
1993	1997	1998	1999	2000	2000	2001	2003	2003	2004	2012
2,75%	2,50%	2,25%	2,00%	1,75%	1,50%	1,25%	0,50%	0,75%	1,00%	1,25%

Kelda: Heimasíðan hjá ALS, www.als.fo.

Talva 18. Inntøkurnar frá gjaldinum til ALS í mió. kr., 2007-2015

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Frá løntakarum	68,8	70,2	66,7	67,8	68,7	86,1	87,7	90,0	96,2	-
Frá arbeiðsgevarum	71,3	70,9	70,5	71,0	73,1	94,4	95,6	99,8	105,9	-
Sjálvstøðug vinnurekandi	0,02	0,02	0,02	0,05	0,08	0,10	0,12	0,09	0,10	-
Inntøkur íalt	140,1	141,2	137,3	138,8	141,9	180,5	183,5	189,9	202,2	210,2

Kelda: ALS.

Stutt um lógargrundarlagið

Løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing er lógargrundarlag undir ALS-skipanini og gjaldinum í grunnin. Harafturat eru fleiri kunngerðir, sum áseta reglur fyri inngjöld í grunnin, útgjöld, fiskavirkisskipanina og annað.²⁵

Sjónarmið í sambandi við ALS-gjaldið

Í verandi gjaldi, sum løntakarar rinda til ALS, er eitt hámark ásett.²⁶ Hámarkið hevur við sær, at løntakarar í mesta lagi rinda ALS-gjald av 650 tús. kr. Við verandi gjaldi í ALS-skipanina, sum er 1,25% í 2017, kunnu løntakarar tí í mesta lagi rinda 8.125 kr. um árið í ALS-gjaldi uttan mun til, um inntøkan annars er til dømis 650 tús. kr. ella 1,5 mió. kr. ella hægri.

Hámarkið hevur sostatt við sær, at ALS-gjaldið í veruleikanum er *regressivt (stigminskandi)* heldur enn *progressivt (stigvaksandi)*. Hetta samsvarar ikki við meginregluna um progresjón, sum annars er í inntøkuskattinum, og heldur ikki við loddrætta rættvísiskravið, sum vit áður hava umrøtt.

Hámarkið varð upprunaliga ásett í lógina í 2009²⁷ og varð síðani broytt aftur í 2012, tá ið ALS-gjaldið hækkaði til 1,25%. Hámarkið varð síðani aftur broytt í 2015. Í almennu viðmerkingunum til lógarbroytingina, sum ásetti hámarkið í ALS-gjaldinum í 2009, grundgav Vinumálaráðið soleiðis fyri at áseta eitt hámark í ALS-gjaldið: “Hetta verður gjørt, tí talan er um tryggingarskipan, og mett verður, at tað er rætt at meira samsvar verður millum inngjald og útgjald”.

Skattanevndin heldur hámarkið, sum varð ásett í ALS-gjaldið í 2009, vera óneyðugt og óheppið, og skattanevndin mælir til at strika hámarkið, sum er í ALS-gjaldinum. Hetta hevði gjørt ALS-gjaldið meiri stigvaksandi og hevði

²⁵ Víst verður á síðuna <http://www.als.fo/default.aspx?pageid=10735§ionid=134>, har ið yvirlit er yvir kunngerðir í sambandi við ALS.

²⁶ Verandi hámark er ásett í grein 8, stk. 2, í løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing.

²⁷ Hámarkið varð ásett í ALS-lógina við løgtingslóg nr. 79 frá 25. januar 2009 um broyting í løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing. Sí eisini løgtingsmál nr. 179/2008.

gjørt, at gjaldið í størri mun samsvarar við loddrætta rättvísiskravið. Skattanevndin sær samanumtikið onga orsök til, at inntøkur omanfyri 650 tús. kr. fáa ein avsláttur í ALS-gjaldinum.

Ber ikki til at fáa undirtøku fyri at strika hámarkið í ALS-gjaldinum, mælir skattanevndin til at hækka hámarkið munandi. Eitt meiri hóskandi hámark hevði til dømis verið, at ALS-gjaldið var rindað av inntøku upp til 1,5 mió. kr. ella 2. mió. kr. ella hægri.

Skattanevndin heldur eisini, at ein annar veikleiki við ALS-skipanini er, at skipanin til sjálvstøðug vinnurekandi (B-inntøkur) er ov lítið ment. Fólk í sjálvstøðugari vinnu eru ikki við í kravdu arbeiðsloysisskipanini. Tey kunnu kortini tryggja seg fíggarliga móti arbeiðsloysi við at tekna eina sjálvbodna arbeiðsloysistrygging hjá ALS.

Tryggingin er fyri tey, sum eiga og arbeiða í egnum virki og/ella í ognarfelagi og sum hava sjálvstøðuga virksemd sum høvuðsvinnu. ALS-gjaldið fyri sjálvstøðug vinnurekandi er 3.000 kr. um árið. Sjálvstøðug vinnurekandi hava ikki rætt til at fáa arbeiðsloysisstuðul útgoldnan, fyrr enn tey hava havt tryggingina í 1 ár uttan steðg.

Skattanevndin mælir til at menna og útbyggja ALS-skipanina fyri sjálvstøðug vinnurekandi. Verður hetta gjørt, verður óivað eisini neyðugt at hækka gjaldið fyri sjálvstøðug vinnurekandi úr verandi 3.000 kr. um árið.

Skattanevndin mælir eisini til at kanna, um tørnur er á at menna og útbyggja ALS-skipanina fyri borgarar við uttanlandsinntøkum.

6.6.3 Gjald til Barsilsskipan

Barsilsskipanin er ein felags skipan hjá løntakarum og arbeiðsgevarum í Føroyum. Endamálið er at gera tað fíggarliga møguligt hjá børnum og foreldrum at vera saman fyrstu tíðina í lívi barnsins.²⁸ Verandi skipan við Barsilsskipan og gjaldi av A-inntøku, sum løntakarar og arbeiðsgevarar rinda, byrjaði í 2001.

Gjaldið verður rindað av A-inntøkuni og er 0,71%. Gjaldskyldug eru øll í aldrinum 16 til 66 ár, sum fáa A-inntøku, og sum hava fulla skattskyldu í Føroyum. Harafturat rinda allir arbeiðsgevarar, sum rinda A-inntøku í Føroyum, gjaldið til Barsilsskipanina.

Føroya lögting ásetir, hvussu stórur prosentparturin skal vera. Í lötuni er gjaldið 0,71% av A-inntøkuni og av útgoldnu A-inntøkuni hjá arbeiðsgevarum. Síðani skipanin kom í gildi hevur gjaldið verið soleiðis:

Talva 19. Gjaldið í Barsilsskipanina í % av A-inntøku síðani 2001

Frá 1. jun. 2001	Frá 1. jan. 2006	Frá 1. jan. 2011	Frá 1 jan. 2012	Frá 1. jan. 2016
0,25%	0,62%	0,65%	0,62%	0,71%

Kelda: Barsilsskipanin.

Inntøkurnar frá gjaldinum til Barsilsskipanina hava verið eins og víst í talvuni niðanfyrri síðani 2008.

²⁸ Víst verður til síðurnar <http://www.taks.fo/fo/borgari/studulsskipanir/barsilsskipanin/> og www.barsil.fo, har til ber at lesa meira um Barsilsskipanina.

Talva 20. Inntøkur frá gjaldinum til Barsilsskipan, 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Gjald til Barsilsskipan, mió. kr.	87,2	84,8	87,5	92,9	91,0	91,5	95,4	100,5	121,0	125,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Løgtingslóg nr. 48 frá 3. apríl 2001 um barsilsskipan er lógargrundarlag undir Barsilsskipanini. Harafturat eru sjei kunngerðir lýstar, sum áseta ymiskar reglur fyri skipanina, millum annað um kærunevnd, umsiting av barsilsskipan, barsilspening til sjálvstøðugt vinnurekandi og annað.²⁹

6.6.4 Gjald til Heilsutrygd

Heilsutrygd er ein felags heilsutrygging, sum er við til at rinda fyri tænastr, ið heilsuverkið veitir øllum borgarum í landinum. Heilsutrygd er stovnur undir Heilsu- og innlendismálaráðnum, ið avgreiðir tær uppgávur, ið áður lógu hjá teimum 11 sjúkrakassunum kring landið. Verandi skipan við stovninum Heilsutrygd og gjaldinum til skipanina byrjaði í 2010.³⁰

Øll, sum eru 18 ár og eldri, og sum búgva í Føroyum, rinda eitt fast mánaðarligt gjald á 175 kr. (2.100 kr./ár) umframt 0,6% av skattskyldugari inntøku. Bara løntakarar rinda til skipanina. Síðan skipanin kom í gildi, hevur gjaldið verið soleiðis:

Talva 21. Gjaldið til Heilsutrygd, fast gjald og í % av skattskyldugari inntøku síðani 2010

	Frá 1. jan. 2010	Frá 1. jun. 2015	Frá 1. jan. 2016
Fast gjald (kr./mánað)	160	170	175
% av inntøku	0,55%	0,55%	0,60%

Kelda: TAKS.

Inntøkurnar til Heilsutrygd av heilsutrygdargjaldinum hava síðstu árin verið eins og vísar í talvuni niðanfyr.

²⁹ Víst verður til síðurnar <http://www.taks.fo/fo/log/logir/barsilsskipan/>, <http://www.barsil.fo/00009/00026/> og <http://www.barsil.fo/00009/00027/>, har ið lóg og kunngerðir í sambandi við Barsilsskipanina síggjast.

³⁰ Víst verður til síðurnar <http://www.heilsutrygd.fo/Default.aspx?pageid=15458> og <http://www.taks.fo/fo/borgari/studulsskipanir/heilsutrygd/>, har til ber at lesa meira um stovnin Heilsutrygd og um gjaldið til skipanina.

Talva 22. Inntøkur frá gjaldinum til Heilsutrygd í mió. kr., 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Gjald til Heilsutrygd, mió. kr.	104,4	104,3	113,6	115,2	121,4	127,5	140,4	143,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til figggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Løgtingslóg nr. 178 frá 22. desember 2009 um almenna heilsutrygd (Heilsutrygdarlógin) er í høvuðsheitum lógargrundarlag undir skipanini við Heilsutrygd og gjaldinum til skipanina. Harafturat eru eisini aðrar lógir og kunngerðir, sum áseta reglur fyri virkseimið hjá Heilsutrygd.³¹

6.6.5 Gjald til Vinnusjúkugrunnin

Arbeiðsgevarar rinda til Vinnusjúkugrunnin, sum skal lata teimum endurgjald, ið fáa varandi mein ella missa arbeiðsførleikan í starvi sínum, og sum annars lúka treytir grunsins.³² TAKS hevur dagligu umsitingina um hendi og krevur inngjöldini inn. Allir arbeiðsgevarar, harundir land, kommunur og sjálvstøðugt vinnurekandi, skulu rinda gjaldið til Vinnusjúkugrunnin.

Gjaldið, sum arbeiðsgevarar skulu rinda, er 0,1% av útgoldnum A-inntøkum. Gjaldið, sum sjálvstøðugt vinnurekandi skulu rinda, er 0,10% av skattskyldugu inntøkuni hjá sjálvstøðugt vinnurekandi sambært skattalógini fyri seinasta inntøkuár. Gjaldið á 0,1% hevur verið rindað síðan 1. sep. 2009.

Stutt um lógargrundarlagið

Løgtingslóg nr. 67 frá 25. mai 2009 um trygging móti avleiðingunum av arbeiðsskaða (arbeiðsskaðatryggingarlógin) er lógargrundarlag undir gjaldinum til Vinnusjúkugrunnin. Harafturat er ein kunngerð (nr. 160/2009) um viðtøkur fyri Vinnusjúkugrunnin.³³

6.6.6 Kringvarpsgjald

Kringvarpsgjald rinda vit fyri at hoyra útvarp, síggja sjónvarp ella taka niður tilfar av heimasíðuni hjá Kringvarpi Føroya.³⁴ TAKS krevur inn kringvarpsgjaldið sambært kringvarpslógini. Allir persónar, sum eru 24 ár og eldri, og sum hava fulla skattskyldu í Føroyum, skulu rinda kringvarpsgjaldið. Skyldan at rinda kringvarpsgjaldið er sostatt ikki treytað av, hvørt persónar hava møguleika at hoyra útvarp, síggja sjónvarp ella fara á heimasíðuna hjá Kringvarpinum. Arbeiðsgevarar rinda eisini kringvarpsgjald.

³¹ Víst verður til síðuna <http://www.heilsutrygd.fo/Default.aspx?pageid=15573>, har ið til ber at lesa lógir og kunngerðir í sambandi við Heilsutrygd.

³² Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/vinna/studulsskipanir/vinnusjukugrunnurin/>, har ið til ber at lesa meira um Vinnusjúkugrunnin.

³³ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/vinna/studulsskipanir/vinnusjukugrunnurin/>, har til ber at lesa lóg og kunngerð í sambandi við Vinnusjúkugrunnin.

³⁴ Víst verður til síðurnar <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/kringvarpsgjald/>, <http://www.taks.fo/fo/vinna/skattur/kringvarpsgjald/> og <http://kvf.fo/kvf/taenasta/kringvarpsgjald/>, har til ber at lesa meira um kringvarpsgjaldið.

Talva 23. Kringvarpsgjald sum arbeiðsgevarar rinda eftir lönarútreiðslu árið frammanundan

Lönarútreiðslur frá	Lönarútreiðslur til	Ársgjald
0,00 kr.	99.999,99 kr.	0,00 kr.
100.000,00 kr.	499.999,99 kr.	2.000 kr.
500.000,00 kr.	999.999,99 kr.	3.500 kr.
1.000.000,00 kr.	2.999.999,99 kr.	7.000 kr.
3.000.000,00 kr.	6.999.999,99 kr.	8.000 kr.
7.000.000,00 kr.	9.999.999,99 kr.	9.000 kr.
10.000.000,00 kr.		12.000 kr.

Kelda: TAKS.

Kringvarpsgjaldið er 150 kr. um mánaðin fyri persónar millum 24 og 66 ár. Fyri persónar 67 ár og eldri er gjaldið 50 kr. um mánaðin. Arbeiðsgevarar rinda kringvarpsgjald eftir samlaðu lönarútreiðslunum árið fyri innkrevjingarárið. Kringvarpsgjaldið fyri arbeiðsgevarar verður ásett eftir talvuni omanfyri:

Stutt um lógargrundarlagið

Løgtingslóg nr. 61 frá 16. mai 2006 um kringvarp er lógargrundarlag undir kringvarpsgjaldinum. §7 í lógini lýsir kringvarpsgjaldið.

Sjónarmið í sambandi við kringvarpsgjaldið

Verandi kringvarpsgjald varð sett í gildi síðst í 2015 og fór at virka frá 1. januar 2016. Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera verandi kringvarpsgjald gjølliga. Skattanevndin hevur tí onga serstaka støðu til verandi kringvarpsgjald, men skattanevndin loyvir sær kortini at viðmerkja kringvarpsgjaldið stutt niðanfyri.

Fyrimumurin við verandi kringvarpsgjaldi er helst, at figgingin av kringvarpsgjaldinum er komin í fasta og tryggja legu og at Kringvarpið ikki er figgjað beinleiðis á figgjarlógini. Skattanevndin mælir frá, at kringvarpið verður figgjað beinleiðis á figgjarlógini við øðrum vanligum skattainntøkum hjá landinum.

Hetta hevði givið politisku skipanini størri møguleikar at ávirkað Kringvarpið á ymiskan hátt og at ávirkað raðfestingar og tilrættalegging av arbeiðinum á stovninum. Hetta hevði verið óheppið fyri ein public-service stovn sum Kringvarpið og hevði ikki samsvarað við endamálið við public-service stovnum sum heild. Ein av meginreglunum fyri tílíkar stovnar er, at teir eiga at vera so óheftir at politisku skipanini, sum til ber.

Skattanevndin metir kortini, at ávísir vansar eru við verandi kringvarpsgjaldi, sum kunnu bótast um. Til dømis er lítil progresjón í gjaldinum, sum feløg, virkir og kommunalir og almennir stovnar gjalda eftir lönarútreiðslum teirra. Ein broyting, sum hevði givið størri progresjón, hevði verið, um gjaldið minkaði nakað fyri smærri feløg og vaks nakað fyri størri feløg.

Eru ynski um at tillaga ella broyta verandi kringvarpsgjald, mælir skattanevndin til at kanna, um til ber at seta skipan í verk við íblástri úr kringvarpsgjaldinum í Finnlandi. Kringvarpsgjaldið í Finnlandi varð sett í gildi í 2013 og er ein *miðlaskattur*. Miðlaskatturin í Finnlandi verður álagdur allar borgarar og á vinnufyrirøkum í landinum saman við vanliga inntøkuskattinum. Miðlaskatturin í Finnlandi er 0,7% av inntøkuni, tó við einum hámarki á um 1.100 kr. um árið. Inntøkur undir góðar 53 tús. kr. um árið rinda ikki miðlaskattin í Finnlandi. Børn eru eisini undantikin at rinda miðlaskattin.

Miðlaskatturin verður síðani settur av serstakt til kringvarpið í Finnlandi á eini játtan, sum verður stýrd við politiskum semjum fyri næstu fyra árin hvørja ferð. Hetta avmarkar møguleikarnar hjá politisku skipanini at

ávirka fíggingina av kringvarpinum frá ári til árs og gevur kringvarpinum í Finnlandi móguleika at leggja virkseimið til rættis næstu fyra árinu.

6.7 Skattur av pensjónsinngjöldum avgjald av kapitaleftirlønnum

Í hesum brotinum verða skatturin av pensjónsinngjöldum (eisini nevndur eftirlønarskatturin) og avgjaldið á kapitaleftirlønir stutt umrødd. Hesir báðir skattirnir eru teir týðningarmestu skattirnir í sambandi við eftirlønir í føroysku skattaskipanini.³⁵

Privat samansparing til eftirløn verður bólkað í kapitaleftirløn, lutaeftirløn og lívrentu. Lutaeftirlønir og lívrentur, sum eru samanspardar áðrenn 1. januar 2012, verða skattaðar sum vanlig lønarinntøka við inntøkuskattinum. Lutaeftirlønir og lívrentur, sum eru samanspardar frá 1. januar 2012 ella seinni, verða skattaðar 40% við inngjald (skatturin av pensjónsinngjöldum) og verða útgoldnar skattafrítt.

Kapitaleftirløn, sum er samanspard áðrenn 1. januar 2012, kann verða útgoldin við 60 ára aldur ella seinni, og tá verða 35% rindað í avgjaldi. Kapitaleftirløn, sum er samanspard 1. januar 2012 og seinni verður eisini skattað 40% við inngjald eftir nýggju eftirlønarlógini og verður útgoldin skatta- og avgjaldsfrítt.³⁶

6.7.1 Skattur av pensjónsinngjöldum (eftirlønarskatturin)

Eftir skipanini, sum kom í gildi 1. januar 2012, verða inngjöld til eftirlønarskipanir skattað við 40% (sonevnd *forskatting* av eftirløn). Skatturin verður goldin umvegis skattaskipanina hjá TAKS.

Síðani 2015 hava kommunurnar fingið inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum sum liður í fíggingini av eldraøkinum, sum varð lagt til kommunurnar at umsita í 2015. Skatturin av pensjónsinngjöldum verður býttur millum kommunurnar eftir talinum á íbúgvum í aldrinum 67 ár og eldri.

Inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri, síðani forskattingin kom í gildi í 2012.

Talva 24. Inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum, 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Skattur av pensjónsinngjöldum, mió. kr.	213,2	247,4	266,4	277,1	294,4	318,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fígjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir skattinum av pensjónsinngjöldum er lögtingslóg nr. 49 frá 14. mai 2013 um eftirløn (eftirlønarlógin). Fyri árinu 2011 og 2012 er heimildin fyri skattinum (forskattingini) kortini §11a í rentutryggingarlógini. Eftirlønarlógin kom í gildi 1. januar 2014. Eftirlønarlógin er eisini lógargrundarlag undir

³⁵ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/eftirlon/skatting-av-efirlon/>, har ið til ber at lesa meira um skatting av eftirløn.

³⁶ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/eftirlon/skatting-av-efirlon/>, har til ber at lesa meiri nágreiniligt um skattin av kapitaleftirlønnum.

øllum føroyskum eftirlønnum. Løgtingslóg nr. 51 frá 29. desember 1971 um skatt av rentuþrygging v.m. (rentuþryggingarlógin) er galdandi fyri eftirónarsmansparing fram til 31. desember 2014, tá ið eftirlønarlógin tók yvir.

Harafturat eru fleiri kunngerðir og rundskriv, sum eru knýtt at eftirlonar- og rentuþryggingarlógini.³⁷

Sjónarmið í sambandi við skattin av pensjónsinngjöldum

Nevndin hevur viðgjørt verandi skatting av pensjónsinngjöldum. Meðan nevndin hevur arbeitt við einum broytingaruppskoti, hevur landsstýrið lagt fram eitt uppskot um at broyta verandi skatting av pensjónsinngjöldum.

Skattanevndin hevur tí ikki gjørt nakað tilmæli um at broyta verandi skatting av pensjónsinngjöldum.

6.7.2 Avgjald av kapitaleftirlønnum

Kapitaleftirløn, sum er samanspard áðrenn 1. januar 2012, kann verða útgoldin við 60 ára aldur ella seinni, og tá verða 35% rindað í avgjaldi. Verður kapitaleftirløn, sum er samanspard í Føroyum, útgoldin áðrenn 60 ára aldur, verða 55% goldin í avgjaldi.

Í talvuni niðanfyri síggjast inntøkurnar frá avgjaldinum á kapitaleftirlønir síðani 2007.

Talva 25. Inntøkurnar frá avgjaldinum á kapitaleftirlønir í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Landið	14,5	13,2	27,1	30,8	39,5	81,0	53,9	56,5	44,1	57,2	40,0
Kommunur	9,7	8,8	18,1	20,5	26,3	32,4	21,6	22,6	0,0	0,0	0,0
Tilsamans	24,2	22,0	45,2	51,3	65,8	113,4	75,5	79,1	44,1	57,2	40,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Fram til 2015 vórðu sambært §10 í eftirlønarlógini 40% av inngoldna avgjaldinum latin til kommunurnar. Hetta varð broytt frá 2015 at virka, soleiðis at alt avgjaldið nú fellur til landskassan. Hetta var partur av fíggingarmyndlinum í sambandi við, at kommunurnar yvirtóku eldraekið frá 1. januar 2015.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir avgjaldinum á kapitaleftirlønir er løgtingslóg nr. 51 frá 29. desember 1971 um skatt av rentuþrygging v.m. (rentuþryggingarlógin).

³⁷ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/eftirlon/logirnar-um-efirlon/>, har ið til ber at lesa meira um lógirnar og kunngerðir knýttar at teimum.

7. Óbeinleidis skattir - avgjöld á vørur og tænastr

7.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður

Avgjöld á vørur og tænastr eru millum týðandi almennu inntøkukeldurnar í Føroyum og aðrastaðni í Vesturheiminum. Í miðal stavar umleið triðingurin av skattainntøkunum í londunum í OECD frá avgjöldum á vørur og tænastr. Hatta varð eisini varð víst í mynd 14.

Niðanfyrri verða nakrar meginreglur og eitt sindur av skattaástøði í sambandi við óbeinleidis skattir lýst. Síðani verður meirvirðisgjaldið lýst, sum er nógv tað størsta og týðningarmesta avgjaldið, sum er í føroysku skattaskipanini og í skattaskipanunum í øðrum framkomnum londum. Onnur avgjöld í skattaskipanini verða lýst í fylgiskjali A síðst í frágreiðingini.

Høvuðsniðurstøður

Høvuðsniðurstøðurnar úr kapittulinum eru hesar:

- ***Óbeinleidis skattir eru avgjöld, sum verða lögð á vørur og tænastr heldur enn á inntøkuna hjá persónum ella feløgum.***
- ***Meirvirðisgjaldið er nógv tað størsta og týðningarmesta avgjaldið á vørur og tænastr í Føroyum og í øðrum framkomnum londum.***
- ***Føroyska meirvirðisgjaldið virkar væl á flestu økjum – fá undantøk og fáar serskipanir eru í føroyska meirvirðisgjaldinum.***
- ***Ein vansi við avgjöldum á vørur og tænastr er, at tey í nógvum førum raka sosialt skeivt. Tí er neyðugt, at aðrir skattir eisini eru í skattaskipanini (til dømis inntøkuskattir og partafelagsskattur), sum eru meiri stigvaksandi (progressivir).***
- ***Ein álvarslig avbjóðing fyri meirvirðisgjaldið í Føroyum og í øðrum londum, er, at fólk keypa fleiri og fleiri vørur og talgildar tænastr frá ymiskum handlum á internetinum. Í fleiri førum verður meirvirðisgjald ikki rindað av tilíkum keypum.***
- ***Roknast kann við, at hesin trupulleikin fer at vaksa næstu árin, og trupulleikin gevur útlendskum nethandlum kappingarfyrirun framum føroysku handilsvinnuna.***
- ***Trupulleikin av meirvirðisgjaldi á vørur og talgildar tænastr, sum verða keypt á netinum, kann sannlíkt bara loysast við samstarvi millum lond og felags innheintingar- og skrásetingarskipanum millum lond.***

7.2 Skattaástøði og meginreglur

Avgjöld á vørur og tænastr verða eisini nevnd *nýtsluskattir* ella *óbeinleidis skattir* og verða lögð á sølu ella nýtslu av ávísam vørum ella tænastrum. Avgjöld á vørur og tænastr kunnu vera á eina einstaka vøru ella tænastru (til dømis brennioljugjaldið ella ferðaavgjaldið) ella avgjaldið kann vera á alla endaliga nýtslu (til dømis meirvirðisgjaldið).

Avgjöld á vørur og tænastr verða nevnd óbeinleidis skattir, av tí at avgjöldini ikki beinleidis verða lögð á teir persónar, sum rinda avgjöldini. Ístaðin verða avgjöldini lögð á keyp ella sølu av eini ávísari vøru ella tænastru og raka tí persónar óbeinleidis. Avgjöld á vørur og tænastr verða sostatt ikki lögð beinleidis á inntøku ella ogn hjá persónum, men verða heldur lögð á ta nýtslu ella tær útreiðslur, sum inntøka og ognir figgia.

Í flestu förum krevur tað almenna avgjöld á vörur og tænastrur inn frá fyrirtökum, sum framleiða ella selja vörur og tænastrur til endabrukara. Í veruleikanum rinda endabrukara kortini stóran part av tilíkum avgjöldum, tí fyrirtökur í flestu förum kunnu hækka prísir á vörum og tænastrum við eini upphædd, sum á leið svarar til avgjöldini. Hetta nevndu vit eisini á bls. 10, har ið *formlig* og *verulig* skattabyrða stutt vórðu nevnd.

Endamálini við avgjöldum á vörur og tænastrur eru at kalla tey somu sum við inntøkuskattinum og øðrum skattum. Høvuðsendamálið er at fígga útreiðslur, sum tað almanna hevur til almennar útreiðslur og tænastrur. Onnur endamál kunnu vera at rætta brek á marknaðum, har tørvur er á tí, ella har sonevndir *marknaðarfeilir* (*eksternalitetir* ella *uttanvirknadur*) kunnu vera.

Avgjöld á vörur verða eisini brúkt sum amboð at lækka nýtsluna av vörum, sum eru heilsu- ella umhvørviskaðiligar. Dømi um hetta eru avgjöld á tubbak, rúsdrekka ella brennievni. Málrættað og væl umhugað avgjöld á heilsu- ella umhvørviskaðiligar vörur, kunnu vera eitt munagott amboð at hækka endaprisin og harvið at lækka nýtsluna av tilíkum vörum.

Avgjöld á vörur og tænastrur eru vanligu *lutfalslig* (*proportional*) heldur enn *stígvaksandi* (*progressiv*). Bara nøkur fá undantøk eru frá hesi meginreglu; til dømis er skrásetingargjaldið á motorakfør stígvaksandi.

Ein vansi við avgjöldum á vörur og tænastrur er, at tey í flestu förum vaksa um ójavnan í samfelagnum. Húsarhald, sum hava lítlan tiltøkupening, nýta lutfalsliga størri part av teirra inntøku til keyp av gerandisvörum og øðrum vörum. Tí fer eisini lutfalsliga størri partur av teirra inntøku til avgjöld á vörur og tænastrur. Flestu avgjöld á vörur og tænastrur virka tí *stígminkandi*, hóast prosentavgjaldið er *lutfalsligt*.

Tí er neyðugt, at tað almenna hevur aðrar inntøkukeldur (til dømis inntøkuskattin) at fígga almennar útreiðslur við, sum eru stígvaksandi og tí minka inntøkuójavnan í samfelagnum. Aloftast eru politisk ynski um, at tað almenna við skattaskipanini samanlagt minkar um ójavnan, sum er í inntøku og nýtslumøguleikum millum húsarhaldini í samfelagnum. Avgjöld á vörur og tænastrur eru ikki vælegnað at rökka tilíkum ynskjum um at minka inntøkuójavnan í samfelagnum. Hetta var eisini eitt av eyðkennunum við tí góðu skattaskipanini, sum vit nevndu í brotunum 4.3 og 4.4.

Sambært vanligari skattaástøði ávirka avgjöld á vörur og tænastrur í minni mun hugin hjá fólki at arbeiða sammett við inntøkuskattir. Fyri fólk flest er kortini helst lítill munur á, um skattir verða lagdir beinleiðis á inntøkuna ella á nýtsluna av vörum og tænastrum, sum inntøkan fíggar. Fyri fólk flest er helst líkamikið, um skattur verður goldin beinleiðis av inntøkuni við inntøkuskattinum ella við avgjöldum á vörur og tænastrur. Í báðum förum er talan um, at virðið á inntøkuni eftir skattir minkar.

Í eini vælverkandi skattaskipan er neyðugt, at tað almenna fær inntøkur bæði frá beinleiðis skattum á persónar og fyrirtökur og frá óbeinleiðis skattum á nýtsluna í samfelagnum. Ein fyrimunur við beinleiðis skattum á persónar er til dømis, at innheitingar- og afturhaldsskipanir í sambandi við inntøkuskatt krevja lutfalsliga lítla umsiting. Harafturat er inntøkuskatturin stígvaksandi, og hann verður fataður sum rættvísur millum fólk flest.

Hinvegin er ein fyrimunur við avgjöldum á vörur og tænastrur, at grundarlagið er sera breitt. Allir borgara í landinum rinda hesi avgjöld, so hvørt sum inntøka verður *vekslað um* (ella gjørd um) til nýtslu. Sum dømi kann nevna, at útlensk ferðafólk, sjálvstøðug vinnurekandi, fólk, sum arbeiða uttanlands, og fólk, sum eru farin av arbeiðsmarknaðinum, rinda avgjöld á vörur og tænastrur. Harvið er grundarlagið undir avgjöldum á vörur og tænastrur í flestu förum hægri sammett við inntøkuskattin.

Sannlíkt fara meirvirðisgjaldið og onnur nýtslugjöld at gerast størri partur av almennu inntøkunum frameftir. Roknast kann við, at arbeiðsmegin fer at minka lutfalsliga í framtíðini og at hon fer at gerast meiri flytfør um landamørk. Hetta fer sannlíkt at hava við sær, at inntøkuskattur verður minni partur av inntøkunum hjá landi og

kommunum í framtíðini og møguliga, at inntøkuskatturin verður ein minni trygg inntøkukelda hjá landi og kommunum frameftir.

Roknast kann eisini við, at aðrar inntøkukeldur, sum lættliga flyta um landamørk, til dømis skattur av kapitalvinningi og vinnufelagsskattur, fara at gerast minni partur av inntøkunum hjá landinum og tí almenna í framtíðini.

Avgjöld á nýtslu verða roknað millum tryggu og stöðugu inntøkukeldurnar hjá tí almenna. Hetta kemur av, at húsarhaldsnýtsla bara í avmarkaðan mun flytur um landamørk. Partur av privatu nýtsluni flytur sjálvsagt um landamørk, tá ið fólk ferðast ella eru uttanlands í øðrum ørindum, men bróðurparturin av privatu nýtsluni fer kortini fram í umhvørvinum, har ið fólk býr. Harafturat skal havast í huga, at ferðafólk og onnur eisini rinda meirvirðisgjald í Føroyum, tá ið hesi keypa vørur og tænar, sum eru avgjaldskyldug í Føroyum.

7.3 Føroyska meirvirðisgjaldið

Meirvirðisgjaldið er eins og nevnt aðrastaðni í frágreiðingini størsta inntøkukeldan hjá landinum og millum tær størstu hjá tí almenna sum heild. Verður sæð burtur frá kommunuskattinum, er meirvirðisgjaldið størsta einstaka inntøkukeldan hjá tí almenna.

Inntøkurnar frá føroyska meirvirðisgjaldinum eru høggar sammett við aðrastaðni og avgjaldið virkar ikki serliga kappingaravlagandi sammett við onnur avgjöld. Hetta kemur av breiða avgjaldsgrundarlagnum og fáu undantøkunum í meirvirðisgjaldinum. Inntøkurnar hjá landinum av meirvirðisgjaldinum vóru umleið 1.400 mió. kr. í 2016, sum eru út við 8% av mettu bruttotjódarúrtøkuni sama ár.

Talva 26. Inntøkurnar frá meirvirðisgjaldinum, 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Meirvirðisgjald, mió. kr.	1.240	1.150	1.182	1.173	1.210	1.165	1.315	1.310	1.424	1.520

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Alment um meirvirðisgjaldið

Meirvirðisgjaldið er eitt avgjald á endaliga nýtslu av flest øllum vanligum nýtsluvörum og tænarum.

Meirvirðisgjald verður rindað av *meirvirðinum* (*virðisøkingini*) á eini vøru ella tæna í øllum liðum av vinnuligari sølu av vörum og tænarum og við innflutning úr útlondum. Meirvirðisgjald verður rindað, tá ið skrásett virki (MVG-skrásett virki) selja eina vøru ella tæna til eitt annað virki ella (enda)brúkara, sum ikki eru MVG-skrásett.

MVG-skrásett virki fáa endurrindað alt meirvirðisgjald, sum tey hava rindað fyri keyp av vörum og tænarum (*keyps*-MVG ella *inngangandi* MVG). Á henda hátt rindar einans (enda)brúkarin meirvirðisgjaldið eftir lógini. Avgjaldsgrundarlagið er sostatt samlaða søluavgjaldið frádrigið keypsavgjaldið í øllum liðum, og talan verður tí um eitt avgjald á virðisøkingina í hvørjum einstøkum söluliði.

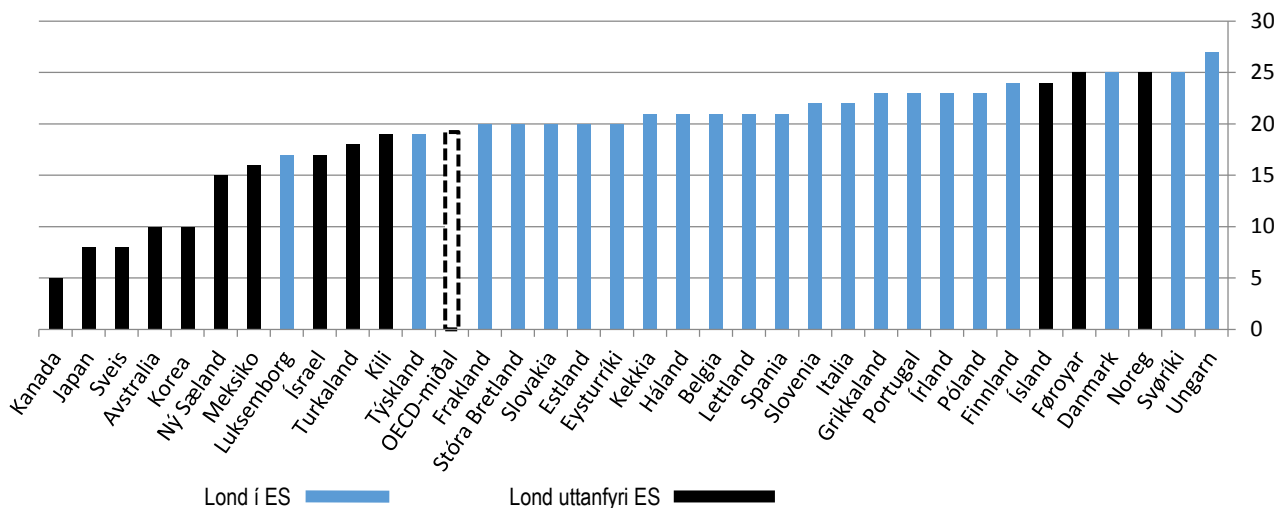
Ætlanin við meirvirðisgjaldinum er, at gjaldið skal vera nevtralt móttvegis vinnubygnaði (so at siga allar vinnur verða viðfarnar eins), uttanríkishandli (heimaframleiðsla og innfluttar vørur verða viðfarnar eins) og nýtsluvalum hjá húsarhaldum (so at siga allar vørur og tænar verða viðfarnar eins).

Meirvirðisgjaldið verður rindað av ikki-meirvirðisgjaldskrásettum keyparum (brúkarum og ikki-skrásettum virkjum), sum keypa vørur og tænastur uttan at kunna draga keypsavgjaldið frá. Hetta er í stóran mun privat nýtsla men eisini annað virksemt, sum ikki er meirvirðisgjaldskyldugt og sum ikki er meirvirðisgjaldskrásett.

Føroyska lógin um meirvirðisgjaldið og føroyska skipanin við meirvirðisgjaldinum er í høvuðsheitum ein vælvirkandi skipan sammett við skipanir í fleiri øðrum londum. Her verður serliga hugsað um undantøkini frá avgjaldsskylduni, reglurnar um innheiting og skuld og tað at bara tvey avgjöld eru í føroyska meirvirðisgjaldinum (0% og 25%). Her verður eisini hugsað um, at landið fær nógvar inntøkur frá meirvirðisgjaldinum, eisini sammett við í øðrum framkomnum londum.

Sum nevnt omanfyri, er meirvirðisgjaldið eisini ein týðandi inntøkukelda hjá landinum. Ein fyrimunur við meirvirðisgjaldinum er, at ein meirvirðisgjaldsskipan við breiðum avgjaldsgrundarlagi, fáum undantøkum og sama avgjaldssatsi á allar vørur og tænastur virkar minni kappingaravlagandi og skeiklandi sammett við aðrar skattir og avgjöld.

Mynd 28. Vanligt meirvirðisgjald í OECD-londum í %, 2016

* Vanliga meirvirðisgjaldið í Íslandi lækkaði úr 25,5% til 24% frá 1. januar 2015.

Kelda: OECD, Consumption Tax trends 2016, Fíggjarmálaráðið.

Undantøkini í føroyska meirvirðisgjaldinum eru yvirhøvar fá sammett við í okkara grannalondum. Flestu undantøkini í føroyska meirvirðisgjaldinum eru eisini í okkara grannalondum ella hava serstakar søguliga treytaðar orsøkir ella annan serligan uppruna.

Vanliga meirvirðisgjaldið á 25% í Føroyum er millum hægstu avgjöld millum londini í OECD, sum víst í mynd 28 omanfyri. Á myndini sæst eisini, at bara í Ungarn er vanliga meirvirðisgjaldið hægri enn í teimum fyra Norðurlondunum, Danmark, Noregi, Sværíki og Føroyum.

Lógargrundarlag og upprunin til lógina um meirvirðisgjald

Lógargrundarlag undir meirvirðisgjaldinum er lótingslóg nr. 132 frá 1992 um meirvirðisgjald (meirvirðisgjaldslógin). Meirvirðisgjaldslógin kom í gildi 1. januar 1993. Lógin er skrivað við støði í donsku meirvirðisgjaldslógini (*momsloven*), og innihaldið er í høvuðsheitum álíkt innihaldinum í donsku lógini.

Føroyska meirvirðisgjaldið varð sett í verk sum partur av, at Føroyar og ES samráddust um nýggjan handilssáttmála um somu tíð. Meirvirðisgjaldið, sum kom í staðin fyri fleiri innflutningsgjøld, var ein treyt í hesum sambandi. Vanliga meirvirðisgjaldið var í byrjanini lægri enn verandi 25%, men meirvirðisgjaldið hækkaði til verandi 25% miðskeiðis í 1990'unum fá ár eftir, at meirvirðisgjaldið varð sett í verk.

Øll lond í Vesturheiminum hava meirvirðisgjald álíkt føroyska meirvirðisgjaldinum (í USA er sokallað “sales tax”, sum er líknandi skipan). Danmark var til dømis millum fyrstu lond at seta í verk meirvirðisgjald í 1967. Tó er ymiskt frá landi til land, hvørji avgjøld (*satsir*) eru í meirvirðisgjaldinum, hvussu nógv avgjøld eru, og hvørji undantøk og frádráttir eru. Eisini er ymiskt frá landi til land, hvørji minstukrøv eru til skráseting av fyrítøkum. Reglur um eftirlit og skuld kunnu eisini vera ymiskar frá landi til land.

Ein orsök til, at meirvirðisgjaldið varð sett í verk tíðliga í 1990'unum var sjálvsagt eisini búskaparkreppan, sum var í Føroyum tá, og tørvurin á at fáa búskapin hjá landinum í rættlag aftur eftir kreppuna.

Millum limalondini í ES er samsvar fingið á meirvirðisgjaldslógunum, tó við ávísam týðandi frávikum millum londini. Hetta er gjørt fyri at tryggja javnbjóðis kapping á evropeiska felagsmarknaðinum. Samsvar millum meirvirðisgjaldslóginar er fingið við at lýsa felags ES-kunngerðir í londunum.

7.3.1 Undantøk frá avgjaldsskylduni

Ávís undantøk eru í meirvirðisgjaldinum, sum greitt verður frá niðanfyri. Hesi eru í lógini um meirvirðisgjald, §2, stk. 3, og í §12.

Skattanevndin mælir sum heild til at varðveita verandi skipan við fáum undantøkum í meirvirðisgjaldinum og við tveimum avgjøldum (0% og 25%). Undantøk í meirvirðisgjaldinum eru kappingaravlagandi og skeiklandi, tí tey ávirka *neutralitetin* í skipanini og krevja umsiting bæði hjá skattamyndugleikanum og vinnufølgum. Undantøkini máa eisini grundarlagið undan meirvirðisgjaldinum sum ein inntøkukelda hjá landinum. Skattanevndin mælir eisini til, at nýggj undantøk verða ikki samtykt, uttan so at heilt serlig viðurskifti og góðar grundgevingar tala fyri tí.

Undantøkini í meirvirðisgjaldinum eru í veruleikan óbeinleiðis stuðulsskipanir til ávísar vinnur. Meiri gjøgnumskygt er heldur at lata beinleiðis almennan stuðul til vinnur ella bólkar heldur enn við undantøkum í meirvirðisgjaldinum.

Skilligt er, at til ber ikki at strika øll verandi undantøk frá meirvirðisgjaldinum, uttan at hetta fær stórar avleiðingar fyri ávísar bólkar og vinnur í Føroyum. Tí verður sjálvsagt torført at strika øll undantøkini uttan at aðrar stuðulsskipanir ella veitingar verða settar í gildi í staðin. Skattanevndin mælir kortini til, at nøkur av undantøkunum verða endurskodað.

Undantøk sambært §2 í meirvirðisgjaldslógini

Summar tæstastur eru undantiknar avgjaldsskylduni. Í §2, stk. 3, er ásett, hvørjar tæstastur eru undantiknar avgjaldsskyldu. At tæstasturnar eru undantiknar avgjaldsskylduni merkir, at tæstasturnar verða seldar uttan meirvirðisgjald, og vinnufølg innan hetta virksemd fáa heldur ikki meirvirðisgjaldið av keyptum vørum endurrindað. Grundarlagið undir meirvirðisgjaldinum verður tí ikki ávirkað eins nógv av hesum undantøkunum sammett við undantøkini í §12 í meirvirðisgjaldslógini. Tæstasturnar nevndar í §2, stk. 3, eru millum aðrar hesar:

- Viðgerð á sjúkrahúsi, lækna- og tannlæknaveirkesemi, kiropaktik, fysioterapi og onnur verulig heilsurøkt
- Almanna umsorgan
- Undirvísing

- Mentunarligt virksemi
- Ítróttur og ítróttartiltøk
- Fólkaflutningur
- Postflutningur
- Útleiga av fastari ogn
- Tryggingarvirksemi
- Bankavirksemi
- Eydnuspæl
- Rithøvunda- og tónaskaldavirksemi
- Ferðamannastovuvirksemi og ferðamanna leiðbeiningar og upplýsingavirksemi

Undantøkini í §2 í føroysku meirvirðisgjaldslógini eru at kalla øll vanlig undantøk, sum eisini eru í øðrum framkomnum londum. Tó er ymiskt frá landi til land, um fólkaflutningur, ferðamannastovuvirksemi og útleiga av fastari ogn eru undantikin.

Undantøk sambært §12 í meirvirðisgjaldslógini

Ávísar vøkur og tænastur eru ikki avgjaldsskyldugar sambært §12 í lógini um meirvirðisgjald. Hetta merkir, at brúkarin, ið keypir eina vøru ella tænastu av hesum slagi, skal ikki rinda meirvirðisgjald av teimum (gjaldið er 0%). Tó er virkið, ið selur vøruna ella tænastuna, MVG-skrásett og fær tí fullan frádrátt fyri MVG av øllum útreiðslum, sum standast av at dríva virkið. Hesar vøkur og tænastur eru millum aðrar (sí §12):

- Vøkur, sum av virkinum verða útfluttar
- Neyðuga útgerð til skip í uttanlandsferðslu
- Sölu av skipum yvir 5 GT, undantikið lystfør
- Umvælingar-, viðlíkahalds- og ísetingararbeiði av fastari útgerð í skip yvir 5 GT, undantikið lystfør
- Söla av tíðindabløðum
- Söla av fiski til útflutnings
- Útleigan av kamari á hotelli og gistingarhúsi
- Fiskireiðskapur til skip yvir 20 GT og tey, sum eru undir 20 GT og hava veiðiloyvi A
- Reseptskyldugan heilivág til fólk
- Gjald fyri ferðing gjøgnum tunlar
- Söla av bókum

Undantøkini í føroyska meirvirðisgjaldinum eru í flestu førum álík undantøkum, sum eru í øðrum framkomnum londum. Tó kann nevast, at til dømis söla av bókum, tíðindabløðum, útleigan av kømurum á hotellum, gjöld fyri ferðing gjøgnum tunlar, fiskireiðskapur, sjóklæði og tilíkt ikki eru undantikin í øllum av okkara grannalondum. Ymiskt er frá landi til land, um hesi undantøk eru í meirvirðisgjaldinum.

Undantøkini í lógini um meirvirðisgjald sambært §12 vóru upprunaliga ætlað til útflutningsvinnur. Líknandi ásetingar eru eisini um meirvirðisgjald á útflutning í samsvarandi lógum í øðrum framkomnum londum.

Eins og nevnt omanfyri, eru broytingar gjørdar í meirvirðisgjaldslógini í Íslandi, soleiðis at ferðavinnan har í stóran mun varð fevnd av avgjaldsskylduni frá 1. januar 2016, við tað at undantøk eru strikað.

7.3.2 Minstamarkið fyri skráseting í Føroyum

Minstamarkið fyri MVG-skráseting kann eisini skiljast sum eitt undantak frá skrásetingarskylduni. Er árliga sølan ikki omanfyri minstamarkið, hava virki ikki skyldu at skráseta seg og harvið gerast MVG-skyldug. Virki við árligari sølu undir minstamarkið eru tí undantikin skrásetingarskylduni. Meirvirðisgjaldið verður rindað til landskassan (TAKS) av tí sjálvstøðuga virkinum, sum er skrásett og selur ta avgjaldskyldugu vøruna ella tænastruna til ein (enda)brúkara ella til eitt virki, sum ikki er MVG-skrásett.

Er árliga sølan av vørum ella tænastrum minni enn 30.000 kr., skal avgjald ikki rindast til landskassan og heldur ikki leggjast afturat søluni av vørunum ella tænastrunum. Hetta merkir, at virki, sum hava árliga sølu av vørum og tænastrum, ið er minni enn 30.000 kr., eru ikki MVG-skyldug. Minstamarkið fyri skráseting er 20.000 kr. fyri útlendsk virki, sum selja avgjaldsskyldugar tænastrur í Føroyum.

Minstamarkið fyri skráseting var upprunaliga árlig søla á 20.000 kr., tá ið meirvirðisgjaldið byrjaði í 1993. Minstamarkið varð síðani hækkað til 30.000 kr. frá 1. januar 2006 við lógarbroying.³⁸

Minstamarkið fyri skráseting merkir, at øll virki við árligari sølu meiri enn 30.000 kr. eru MVG-skrásett og fáa keyps-MVG afturrindað og krevja eisini meirvirðisgjald inn av teirra sølu. Minstamarkið á 30.000 kr. í Føroyum er heldur lágt sammett við mörkini í øðrum framkomnum londum. Niðanfyri eru nøkur dømi um minstamørk í øðrum framkomnum londum:

- Danmark, 50.000 kr.
- Noreg, 50.000 NOK (umleið 63.000 kr.)
- Svøríki, einki minstamark
- Finnland, 10.000 EUR (umleið 74.000 kr.)
- Ísland, 1 mió. ISK (umleið 45.000 kr.)
- Frakland, 82.200 EUR (umleið 613.000 kr.)
- Stóra Bretland, 82.000 GBP (umleið 662.000 kr.)
- Írland, 37.500 EUR fyri vørum og 75.000 EUR fyri tænastrum (281.000 kr. og 562.000 kr.)
- Japan, 10 mió. JPY (umleið 590.000 kr.)
- Nýsæland, 60.000 NZD (umleið 324.000 kr.)

Minstamørkini fyri skráseting eru sum heild lág í okkara grannalondum. Minstamørkini eru munandi hægri í øðrum framkomnum londum, til dømis í Fraklandi, Stóra Bretlandi, Japan og Nýsælandi. Yvirhøvur er stórum munur á minstamørkunum fyri skráseting frá landi til land.

Semja er ikki um, hvussu høgt minstamarkið fyri skráseting eigur at vera. Størstu fyrimunirnar við høgum minstamarkið eru, at kostnaðurin av at umsita meirvirðisgjaldið er lutfalsliga høgur bæði fyri vinnufeløg og skattamyndugleikar. Hetta er serliga galdandi, tá ið umræður smá virki.

Harafturat er sannlíkt, at feløg við árligari søla á til dømis 50.000 kr. og minni í nógvum førum fáast við frítíðarvirksemi og ítriv heldur enn fulltíðar vinnuligt virksemi. Smá virki hava tí í størri mun *negatívar* MVG-uppgerðir sammett við stór virki. Hetta merkir, at keyps-MVG'íð er størri enn sølu-MVG'íð. Vansar eru eisini við ov høgum minstamarki fyri skráseting. Smá virki fáa kappingarfyrimunir, um minstamarkið er ov høgt, og minstamarkið kann tá virka kappingaravlagandi.

Uppgerðir vísa, at smá virki (til dømis við árligari sølu á 50.000-100.000 kr. og minni) í størri mun hava negatívar MVG-uppgerðir sammett við stór vinnuvirki. Ein orsök til hetta er sjálvsagt, at smá virki ofta eru nýggj virki

³⁸ Løgtingslóg nr. 149 frá 20. desember 2005 um broying í løgtingslóg um meirvirðisgjald.

undir stovnan og undir menning. Í ávísan mun er væntandi, at smá virki undir stovnan og menning hava negativar MVG-uppgerðir, millum annað tí at fleiri útreiðslur kunnu vera við byrjan, áðrenn sólan veruliga byrjar.

TAKS fór í 2013 undir eitt átak at strika feløg úr MVG-skrásetingini, sum ikki luku treytirnar fyri at vera MVG-skrásett. Átakið hevði við sær, at talið av MVG-skrásettum virkjum lækkaði úr umleið 4.150 í 2013 til umleið 2.950 í 2015. Í 2016 var talið av MVG-skrásettum virkjum hækkað nakað aftur til umleið 3.700. Serliga smá virki eru strikað úr skránni við árligari sølu undir 30.000 kr. ella har ið talan ikki var um veruligt vinnuligt virksemi.

7.3.3 Stuðul til ávísar bólkar og vørur við undantøkum og ymiskum MVG-satsum

Uppskot eru javnan frammi um at lækka ella heilt at strika meirvirðisgjaldið á ávísam vørum. Grundgevingarnar eru oftast at lækka kostnaðin á ávísam vørum, sum ávísir bólkar keypa nógv av, til dømis lág- og miðallønt. Uppskot eru til dømis javnan frammi um at lækka ella heilt at strika meirvirðisgjaldið á matvørum. Sagt verður síðani, at livikostnaðurin hjá lág- og miðalløntum hevði lækkað og at teirra keypiorka hevði vaksið.

Av okkara grannalondum eru ymiskir MVG-satsir í øllum londum uttan í Danmark og í Føroyum, har bara tveir satsir eru, 25% og 0%. Ein orsök til, at flestu onnur lond hava lækkað meirvirðisgjaldið á ávísam vørum, til dømis á matvørum, er at persónligi inntøkuskatturin er minni partur av samlaðu almennu inntøkunum. Í Føroyum og í Danmark er persónligi inntøkuskatturin hinvegin høgur og størri partur av almennu inntøkunum.

Frægastu amboðini hjá myndugleikum at stuðla lág- og miðalløntum gjøgnum skattaskipanina er umvegis inntøkuskattin, til dømis við botnfrádrátti, barnafrádrátti og við øðrum frádráttum. Harafturat er almennalóggávan eitt gott amboð hjá myndugleikum at stuðla lág- og miðalløntum fíggjarliga.

Størsti vansin við at lækka ella strika meirvirðisgjaldið á til dømis matvørum er í fyrra lagi, at hetta hevði verið sera kostnaðarmikið fyri landskassan og at neyðugt tí hevði verið at hækka aðrar skattir ella avgjöld hjá landinum munandi. Mett verður til dømis, at tað hevði kostað landinum umleið 250-350 mió. kr. árliga, varð meirvirðisgjaldið á matvørum strikað heilt. Sostatt hevði verið neyðugt at hækka aðrar skattir ella avgjöld við hesi upphædd.

Í øðrum lagi høvdu fólk við høgum inntøkum eisini fingið stóran ágóða av, at meirvirðisgjaldið á matvørum varð lækkað ella strikað. Flestu fólk við høgum inntøkum brúka meira pening til matvørum sammett við lág- og miðallønt, og tey keypa ofta dýrari matvørum.

Kanningar millum londini í OECD vísa, at meirvirðisgjaldið er ikki eitt vælegnað amboð til at stuðla lág- og miðalløntum fíggjarliga.³⁹ Harafturat hevði tað havt fyrisingarligar kostnaðir og kostnaðir til eftirlit við sær bæði hjá TAKS og vinnufyrirøkum, um skipanir við lægri meirvirðisgjaldi á til dømis matvørum vórðu settar í gildi.

Síðstu tíðina eru settar í verk stuðulsskipanir við afturbering av meirvirðisgjaldi fyri el- og vetnisbilar og grønar orkuskipanir. Eisini eru uppskot javnan frammi um at stuðla ymiskum vørum og líknandi við undantøkum í meirvirðisgjaldinum, til dømis føroyskum bátasmíði ella føroyskum heimavirkisvørum.

Skattanevndin mælir frá tílkum stuðulsskipanum í meirvirðisgjaldinum. Eru politisk ynski um at stuðla ávísam vørum ella vinnum, eigur hetta heldur at verða gjørt við beinleiðis stuðulsskipanum og ikki við serskipanum ella undantøkum í meirvirðisgjaldinum. Tílikar stuðulsskipanir í meirvirðisgjaldinum máa av grundarlagnum undir meirvirðisgjaldinum og hava umsitingarligan kostnað við sær. Harafturat eru beinleiðis stuðulsskipanir meiri gjøgnumskygdar.

³⁹ Kelda: OECD. Consumption Tax Trends 2016.

7.3.4 Endurrindan av keyps-MVG til kommunur

Sambært kunngerð frá 2009⁴⁰ fáa kommunur endurrindað 75% av keyps-MVG'num. Almenni geirin, landið og kommunur, er ikki meirvirðisgjaldskrásettur. Fyri at forða fyri at kappingin millum almennar myndugleikar og privatar veitarar verður avlagað, fáa kommunur endurrindað keyps-MVG frá landinum. Síðstu 4-5 árin hava kommunurnar fingið endurrindað umleið 120 mió. kr. í keyps-MVG frá landinum. Tílikar skipanir eru í flest øllum framkomnum londum. Í Danmark fáa kommunur til dømis endurrindað alt keyps-MVG.

Fingu kommunur til dømis ikki endurrindað keyps-MVG, var altíð 25% bíligari hjá einum kommunalum stovni at brúka egin starvsfólk til at loysa uppgávur við heldur enn at útveita uppgávur. Tílik kappingaravlagning verður minkað við at kommunur fáa 75% av keyps-MVG'num endurrindað frá landinum.

Møguliga eigur at verða umhugað og kannað nærri, um kommunur – eins og í Danmark – heldur áttu at fingið alt keyps-MVG'ð endurrindað. Hetta svarar til eina peningaflyting frá landi til kommunur og hevði minkað inntøkurnar hjá landinum umleið 40 mió. kr., og útreiðslurnar hjá kommununum høvdu minkað umleið 40 mió. kr. Ein tílik broyting kann sjálvsagt bara fremjast, um flytingin er fíggjað fyri landið.

7.3.5 Samanumtikið um meirvirðisgjaldið

Meirvirðisgjaldið er størsta inntøkukeldan hjá landinum og millum tær størstu hjá tí almenna sum heild. Avgjöld á nýtslu verða roknað millum tryggu og støðugu inntøkukeldurnar hjá tí almenna.

Føroyska lógin um meirvirðisgjaldið og føroyska meirvirðisgjaldskipanin eru sum heild vælvirkandi skipanir. Her verður serliga hugsað um undantøkini frá avgjaldsskylduni, reglurnar um innheinting og skuld og tað at bara tveir avgjaldsatsir eru í føroyska meirvirðisgjaldinum (0% og 25%). Harafturat fær landið nógvar inntøkur úr meirvirðisgjaldinum, eisini sammett við í øðrum framkomnum londum.

Skattanevndin mælir til, at serliga hesi undantøkini frá meirvirðisgjaldinum verða endurskoðað, og at kannað verður, um til ber at strika hesi undantøkini:

- Sjóklæði (meirvirðisgjaldslógin, §12, stk. 1, litra k)
- Ferðamannastovuvirksemi
- Bøkur (neyðugt verður helst at stuðla bókaframleiðslu og bókaútgávu við øðrum skipanum, og møguliga verður eisini neyðugt at hækka bókastuðulin til næmingar á vinnu- og miðnámskúlunum)

Harafturat hevði borið til at breiðkað grundarlagið undir meirvirðisgjaldinum við hesum broytingunum:

- til ber at lækka markið fyri MVG-frítøku á smásendingar, sum verða innfluttar, úr verandi 300 kr. til 100 kr. ella 150 kr. í tollvirði
- til ber at kanna, hvørt reglur og heimildir í sambandi við innheinting av skuld eiga at verða broyttar ella dagfórdar
- til ber at kanna, um fyrimunir høvdu verið av at hækka endurrindanina av keyps-MVG'num til kommunurnar úr verandi 75% møguliga til 100%. Neyðugt er sjálvsagt, at ein tílik hækking er fíggjað fyri landið

⁴⁰ Kunngerð nr. 110 frá 31. august 2009 um meirvirðisgjald hjá kommunum v.m.

Síðstu tíðina eru settar í verk stuðulsskipanir við afturbering av meirvirðisgjaldi fyri el- og vetnisbilar og grønar orkuskipanir. Eisini eru uppskot javnan frammi um at stuðla ymiskum vørum og líknandi við undantøkum í meirvirðisgjaldinum, til dømis føroyskum bátasmíði ella føroyskum heimavirkisvørum.

Skattanevndin mælir frá tílkum stuðulsskipanum í meirvirðisgjaldinum. Eru politisk ynski um at stuðla ávísam vørum ella vinnum, eigur hetta heldur at verða gjørt við beinleiðis stuðulsskipanum og ikki við serskipanum ella undantøkum í meirvirðisgjaldinum. Tílikar stuðulsskipanir í meirvirðisgjaldinum máa av grundarlagnum undir meirvirðisgjaldinum og hava umsitingarlígan kostnað við sær. Harafturat eru beinleiðis stuðulsskipanir meiri gjøgnumskygdar.

8. Partafelagsskattur og kapitalvinningskattur

8.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður

Í hesum kapitlinum verða felagsskatturin og kapitalvinningskatturin lýstir stutt. Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera hesar báðar skattirnar gjølliga. Felags- og kapitalvinningskatturin verða lýstir stutt, og nakrar yvirskipaðar niðurstøður verða nevndar.

Skattligar avskrivningar og avskrivningarlógin hava stóran týðning í sambandi við skatting av vinnuligum virksemini hjá feløgum og tilíkum. Skattanevndin hevur heldur ikki havt møguleika at viðgera avskrivningarlógina serliga gjølliga.

Feløg, sum eru skrásett í Føroyum, kunnu eisini gera inntøku frá reiðaravirksemi upp eftir tonsaskattalógini. Skattanevndin hevur heldur ikki havt møguleika at viðgera tonsaskattalógina.

Høvuðsniðurstøður

Høvuðsniðurstøðurnar úr kapittulinum eru hesar:

- ***Føroyski partafelagsskatturin á 18% er nakað lægri sammett við í flestu øðrum framkomnum londum.***
- ***Skattanevndin hevur ikki havt møguleika at viðgera føroysku avskrivningarlógina gjølliga. Nógv bendir á, at føroysku avskrivningarreglurnar eru lagaligar á fleiri týðandi økjum.***
- ***Skattanevndin mælir til, at arbeiði verður gjørt fyri at kanna, um tørvur er á at dagføra og tillaga føroysku avskrivningarlógina.***
- ***Skattanevndin mælir til, at partafelagsskattin verður verandi 18% og kapitalvinningskatturin 35%.***
- ***Skattanevndin mælir til, at landið fær allar inntøkurnar frá partafelagsskattinum frameftir og at kommunurnar fáa aðrar meiri støðugar og tryggari inntøkukeldur ístaðin.***

8.2 Partafelagsskattur (felagsskattur)

Partafelagsskattur er skattur, sum partafeløg og onnur rinda av skattskyldugari inntøku. Partafeløg, smápartafeløg, kommanditfeløg, sparikassar og lutafeløg, sum hava partapening, inngoldnan innskotspening, ábyrgdarpening ella lutapening, ið er kr. 50.000 ella meiri, umframt vinnurekandi grunnar og tryggingarfeløg og íverksetarafeløg, gjalda av uppgjördu inntøkunum 18% í skatti.

Feløg, grunnar og onnur, sum í inntøkuuppgærdini hava hall, kunnu draga hallið frá í kapitalvinningsjálvuppgávuni. Hall í kapitalvinningsinntøkuni kann ikki mótróknast í vanligari skattskyldugari inntøku.

Vísir skattauppperðin hall, kann hetta verða drigið frá í skattskyldigu inntøkuni fylgjandi árin. Hall kann tó bert flytast fram til frádrátt eitt seinni inntøkuár, í tann mun tað ikki er rúm fyri tí í skattskyldigu inntøkuni eitt undanfarið ár.⁴¹

Talva 27. Inntøkurnar frá partafelagsskattinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Landskassans partur	160,1	233,5	102,1	101,9	155,1	126,1	143,5	170,7	262,7	277,4	411,1
Kommunanna partur	98,3	143,2	62,3	44,3	66,9	54,4	61,7	73,4	113,5	118,8	181,8
Tilsamans	258,4	376,8	164,3	146,2	221,9	180,5	205,2	244,1	376,3	396,2	592,8

Viðm.: Skatturin verður býttur við 30% sum kommunuskattur og 70% sum landsskattur. Fram til 2009 varð felagsskatturin býttur við 60% til landið og 40% til kommunur. Talið fyri 2017 er mettt grundað á uppgerðir fyri jan.-okt. í 2017.

Kelda: Gjaldstovan.

Inntøkurnar frá felagsskattinum síðani 2007 hava verið eins og vistar í talvuni omanfyri. Skatturin verður býttur við 30% sum kommunuskattur og 70% sum landsskattur. Fram til 2009 varð felagsskatturin býttur við 62% til landið og 38% til kommunur. Felagsskatturin fellur sum meginregla til ta kommunu, sum er heimstaðarkommuna hjá felagnum eftir reglunum í skattalógini um skatt til tilhaldskommunu,⁴² men feløg skulu eisini rinda atvinnuskatt til tær kommunur, sum tær hava virksemsi og vinning í eftir reglunum í skattalógini um skatt til atvinnukommununa.⁴³ Harafturat er lógarásett, at felagsskatturin frá peningastovnum, tryggingarfeløgum, telesamskiftisfeløgum og oljusølufeløgum verður býttur javnt millum kommunurnar eftir fólkatáli.⁴⁴

Skattanevndin heldur ikki, at partafelagsskatturin er vælegnaður sum inntøkukelda hjá føroysku kommununum. Orsökirnar eru í fyrri lagi, at partafelagsskatturin sveiggjar nógv frá ári til árs, og í øðrum lagi, at partafelagsskatturin er sera ójavnt býttur millum kommunurnar í landinum. Partafelagsskatturin og býtið av honum millum kommunurnar økir tí um ójavnan, sum er millum kommunurnar í landinum. Víst er á hetta í kapitl 9 í frágreiðingini. Skattanevndin mælir til, at landið fær allan partafelagsskattin og at kommunurnar ístaðin fáa aðrar meiri støðugar og tryggjar inntøkur til figging av teirra virksemsi og vælferðartænastum.

Eins og talvan vísir omanfyri, sveiggjar partafelagsskatturin sera nógv eftir gongdini í búskapinum. Tá ið framgongd er í búskapinum, er eisini ofta stórir vøkstur í inntøkunum frá partafelagsskattinum. Nevnast kann, at í 2012 gav hvørt prosentíð í partafelagsskatti um 10 mió. kr. í inntøku til land og kommunur tilsamans. Mett verður, at í 2017 fer hvørt prosentíð í partafelagsskatti at geva omanfyri 30 mió. kr. í inntøku til land og kommunur tilsamans.

Stutt um lógargrundarlagið

Partafelagsskattur verður fyrst og fremst kravdur sambært lótingslóg nr. 86 frá 1. september 1983 um landsskatt og kommunuskatt (skattalógin). Harafturat eru fleiri aðrar lógir og kunngerðir, sum eisini hava týðning í sambandi við felagsskattin. Hesar eru millum aðrar hesar:

- Lótingslóg nr. 87 frá 1. september 1983 um áseting av skatti (ásetingarlógin)

⁴¹ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/vinna/skattur/partafelagsskattur/>, har til ber at lesa meira um felagsskattin, millum annað um samskating av feløgum og tilíkt.

⁴² Sí skattalógina, grein 41 til 47, skattur til tilhaldskommunu.

⁴³ Sí skattalógina, grein 48-53, skattur til atvinnukommununa.

⁴⁴ Sí skattalógina, grein 48a.

- Løgtingslóg nr. 52 frá 29. desember 1971 um skattligar avskrivningar v.m. (avskrivngarlógin)
- Løgtingslóg nr. 51 frá 9. mai 2005 um skatt av reiðarivirksemi, sum broytt við løgtingslóg nr. 122 frá 9. desember 2016 (tonsaskattalógin)
- Kunngerð nr. 148 frá 18. desember 2015 um samskattning av feløgum

Sjónarmið í sambandi við partafelagsskattin

Partafelagsskatturin í Føroyum er í lötuni 18% av skattskyldugari inntøku. Hetta er nakað lægri sammett við flest onnur framkomin lond og eitt vet lægri, um vit sammeta við okkara grannalond. Partafelagsskatturin í nøkrum av okkara grannalondum er vístur í talvuni niðanfyrir fyri árin 2015-2017 og í % av skattskyldugum vinningi.

Talva 28. Partafelagsskattur í % av skattskyldugum vinningi, býtt á lond, 2015-2017

	2015	2016	2017
Føroyar	18%	18%	18%
Danmark	23,5%	22%	22%
Ísland	20%	20%	20%
Noreg	27%	25%	24%
Svøríki	22%	22%	22%
Stóra Bretland	20%	20%	19%
Miðal í ES	22,8%	22,5%	21,9%

Kelda: ES-kommisjónin. "Taxation trends in the European Union - Data for the EU Member States, Iceland and Norway", 2017 edition.

Í talvuni omanfyri sæst, at felagsskatturin sum heild er lækkaður í teimum flestu londunum síðstu árin. Fleiri fyrimunir eru við partafelagsskattinum, sum tala fyri, at hann eisini framyvir verður millum týðandi inntøkukeldurnar hjá tí almenna í Føroyum.

Felagsskatturin tryggjar til dømis, at tað almenna fær ein part av óvanliga vinninginum í tilfeingisvinninum ella í vinninum, har ið fyritøkur hava monopol- og duopolíknandi støður. Harafturat tryggjar felagsskatturin, at fyritøkur við útlenskum eigarum eisini rinda skatt í Føroyum. Ein triði fyrimunur við felagsskattinum sammett við til dømis kapitalvinningsskattin er, at felagsskatturin tryggjar, at skattur av avlopinum verður rindaður á hvørjum ári. Við kapitalvinningsskattinum kunnu partaeigarar í ávísan mun útseta skattin við at varðveita avlop og vinning í feløgnum heldur enn at rinda avlopinu út sum vinningsbýti. Við partafelagsskattinum ber ikki til at útseta skattin í sama mun.

Nógv tekin eru um, at monopol- og duopolíknandi støður eru á fleiri marknaðum í Føroyum og at summar fyritøkur hava ein ávísan óvanligan vinning av tilílkum støðum. Føroyski búskapurin er lítill, og á fleiri marknaðum eru fáar fyritøkur. Hetta og tað at tilfeingisvinna er ein týðandi partur av føroyska búskapinum talar fyri, at felagsskatturin eisini frameftir eigur at vera ein týðandi inntøkukelda hjá tí almenna í Føroyum.

Í sambandi við felagsskattin mælir skattanevndin til, at felagsskatturin verður verandi 18%. Samanumtikið heldur skattanevndin tað ikki vera ráðiligt at hækkað partafelagsskattin í Føroyum, tá ið rákið í okkara grannalondum er, at partafelagsskatturin heldur lækkar.

Skattanevndin mælir til, at landið frameftir fær allar inntøkurnar frá partafelagsskattinum. Kommunurnar eiga ístaðin at fáa aðrar meiri støðugar og tryggjar inntøkukeldur til figging av teirra virksemi og velferðartænastum.

Stutt um avskrivningarlógina

Í sambandi við avskrivningarlógina mælir skattanevndin til, at kannað verður, um tørvur er á at dagføra avskrivningarlógina. Avskrivningarlógin er ikki broytt síðani 2001, og skattanevndin mælir til, at kannað verður, um reglurnar í føroysku avskrivningarlógini framvegis samsvara við avskrivningarreglur í okkara grannalondum og um tørvur annars er á at dagføra avskrivningarlógina.

Avskrivningar verða gjørdar fyri at býta útreiðsluna til eina fløgu á tey roknskaparár, sum fløgan verður nýtt. Til dømis minskar virðið á einum skip ella eini maskinu ella øðrum vinnutóli, so hvørt sum skipið ella vinnutólið verða brúkt orsakað av sliti, nýggjari tøkni og líknandi. Avskrivningar verða síðani nýttur til at býta útreiðsluna til eitt skip, maskinu ella annað vinnutól á tey roknskaparár, sum tey verða nýtt. Soleiðis fæst eina meiri rættvísandi mynd av veruligu úrslitinum í felagnum.

Reglurnar í avskrivningarlógini hava í stuttum við sær, at rakstrargøgn, sum hava eitt virði á omanfyri 20 tús. kr., verða skrivað á fíggarstøðuna sum avskrivningarbær salda, sum kann avskrivast við 30% av salduvirði árliga.⁴⁵ Bygningar og líknandi verða avskrivaðir eftir øðrum reglum (eins stórar avskrivningar hvørt árið heldur enn av salduvirði).

Skip til vinnuliga nýtslu verða avskrivað við í mesta lagi 30% av avskrivningarbæru salduni árliga.⁴⁶ Veiduloyvi, sum eru fevnd av lóg um vinnuligan fiskiskap og sum verða nýtt vinnuliga, verða avskrivað eftir somu reglum sum skip til vinnuliga nýtslu.⁴⁷ Harafturat kann forskotsavskrivning av skipi (av avrádda byggikostnaðinum) verða gjørd, tá ið sáttmáli er gjørdur um bygging ella umbygging av skipi. Forskotsavskrivningin kann í mesta lagi vera 45% av avrádda byggikostnaðinum tilsamans tey árinum, ið byggingin fer fram (tó í mesta lagi 15 av byggikostnaðinum hvørt inntøkuárið).

Samantikið eru føroysku avskrivningarreglurnar í sambandi við skip til vinnuliga nýtslu lagaligar. Til dømis verða skip til vinnuliga nýtslu í Danmark avskrivað við í mesta lagi 25% av avskrivningarbæru salduni árliga. Fram til 2001 vórðu skip í Danmark avskrivað við í mesta lagi 30% av avskrivningarbæru salduni árliga, men hetta varð broytt til 25% í 2001.⁴⁸ Forskotsavskrivning kann eisini verða gjørd av avrádda byggikostnaðinum á skipum í Danmark, men reglurnar um forskotsavskrivningar eru ikki eins lagaligar og føroysku reglurnar.⁴⁹

Í Íslandi verða skip til vinnuliga nýtslu avskrivað við 10-20% av avskrivningarbæru salduni árliga, og í Noregi verða skip til vinnuliga nýtslu avskrivað við 14% árliga.⁵⁰

Omanfyri varð nevnt, at veiduloyvi verða avskrivað eftir somu reglum sum skip til vinnuliga nýtslu. Skattanevndin heldur tað vera ivasamt, um veiduloyvi eiga at verða avskrivað eftir somu reglum sum skip til vinnuliga nýtslu. Eitt veiduloyvi minskar ikki í virði, so hvørt sum tað verður brúkt ella orsakað av sliti ella nýggjari tøkni á sama hátt sum til dømis eitt skip, ein maskina ella annað vinnutól minskar í virði, so hvørt sum tey gerast eldri og ótíðarhóskandi.

Skattanevndin mælir til, at kannað verður, um tørvur er á at dagføra ásetingarnar í avskrivningarlógini, sum loyva, at veiduloyvi verða avskrivað eftir somu reglum sum skip til vinnuliga nýtslu. Ein orsök til, at avskrivningarlógin loyvir, at veiduloyvi verða avskrivað eftir somu reglum sum skip til vinnuliga nýtslu, er helst, at veiduloyvi hava verið knýtt at einum skipi sambært lóg um vinnuligan fiskiskap.

⁴⁵ Hetta er sambært grein 2, stk. 5, í avskrivningarlógini.

⁴⁶ Sambært kapittul 3 í avskrivningarlógini.

⁴⁷ Sambært grein 11, stk. 3, í avskrivningarlógini.

⁴⁸ Sí <http://www.skm.dk/skattetal/statistik/tidsserieoversigter/afskrivningsregler-en-historisk-oversigt>.

⁴⁹ Sí <https://tax.dk/jv/cc/C.2.4.3.1.htm>.

⁵⁰ Sí [20] og [21].

Ein vansi við avskrivningarreglum, sum eru serstakliga lagaligar, er, at tær virka sum óbeinleiðis stuðul til ávísar vinnur og kunnu hava við sær, at tað almenna fær sera lítlan skatt inn frá ávísam fyrítøkum, tí fyrítøkur kunnu útseta skattin við avskrivningarreglunum. Eru avskrivningarreglurnar ov lagaligar kunnu tær eisini eggja fyrítøkum til at gera ov nógvar og ov stórar íløgur í ávís vinnutól av skattaávum, tí avskrivningarreglurnar ikki samsvara við veruligu livitíðina á ávísam vinnutólum.

8.3 Kapitalvinningskattur

Kapitalvinningur er vinningur av til dømis ogn og av útvegan ella sølu av virðisbrøvum í breiðum týðningi og skal gevast upp í skatti. Kapitalvinningsinntøkur verða uppgjördar fyri seg og skattaðar undir einum.

Kapitalvinningskattur ávirkar ikki skattskylduga inntøku eftir skattalógini.⁵¹

Løgfrøðiligir persónar (feløg og tílíkt), sum hava fulla ella avmarkaða skattskyldu í Føroyum, eru skattskyldugir eftir kapitalvinningskattalógini. Vinnuligt virksemi verður kortini gjørt upp eftir skattalógini. Løgfrøðiligir persónar rinda 18% í skatti eftir báðum lógunum. Við øðrum orðum er eingin munur á, hvørjari lóg, ein virkar undir.

Hjá feløgum og grunnum kann hall í vanligu skattskyldugu inntøkuni mótroknast í kapitalvinningsinntøku. Hall í uppgerðini av vanligu skattskyldugu inntøkuni kann í hesum førum vera hall, sum er staðfest í árinum, ella framflutt hall frá undanfarnum árum. Hall í kapitalvinningsinntøkuni kann hinvegin ikki mótroknast í vanligari skattskyldugari inntøku.

Persónar kunnu hvørki flyta hall í vanligu skattskyldugu inntøkuni til mótrokning í kapitalvinningsinntøku ella flyta hall í kapitalvinningsinntøku til mótrokning í vanligari skattskyldugari inntøku.

Inntøkurnar til landskassan av kapitalvinningskattinum síðani 2007 eru vístar í talvuni niðanfyri.

Kapitalvinningskatturin fer allur í landskassan.

Talva 29. Inntøkurnar frá kapitalvinningskattinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Kapitalvinningskattur	89,3	141,6	143,7	78,0	112,7	155,3	88,6	118,7	259,1	210,7	251,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Kapitalvinningskattur verður kravdur sambært løgtingslóg nr. 164 frá 21. desember 2001 um at skatta kapitalvinning (kapitalvinningskattalógin).

⁵¹ Víst verður til síðurnar <http://www.taks.fo/fo/vinna/sjolvuppgava/kapitalvinningskattur/> og <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/kapitalvinningur/>, har til ber at lesa meira um kapitalvinningskattin.

9. Skattaviðurskipti hjá kommunum

9.1 Inngangur og høvuðsniðurstøður

Í hesum kapitlinum verða inntøkurnar og skattagrundarlagið hjá føroysku kommununum lýst. Kapittulin viðger eisini figgjjarliga afturbering frá landi til kommunur og ójavnin, sum er í skattagrundarlagnum millum føroysku kommunurnar. Skattanevndin hevur í arbeiðinum viðgjørt ymisk kommunal skattaviðurskipti, samanlegging av kommunum, útjavnin millum kommunur, figging av eldraðkinum, skattin av pensjónsinngjöldum, endurgjaldið vegna DIS- og FAS- inntøkur og býtið av partafelagsskatti millum kommunur.

Høvuðsniðurstøður

Høvuðsniðurstøðurnar úr kapittulinum eru hesar:

- ***Skattanevndin heldur ikki, at verandi skattaskipan í nóg stóran mun tryggjar kommununum eitt javnt inntøkugrundarlag.***
- ***Tí er vandi fyri, at stórir munur verður á almennu tænastrunum ymsastaðni í landinum í framtíðini, millum annað á eldraðkinum.***
- ***Við verandi kommunubygnaði, sum ber í sær 29 kommunur, mælir skattanevndin frá at seta í verk útjavnin av inntøkunum hjá kommununum í landinum.***
- ***Skattanevndin mælir til, at kommunurnar vera samanlagdar í kommunur, sum í minsta lagi hava 1.000 íbúgvur, áðrenn útjavnin av inntøkunum hjá kommunum verður sett í verk.***
- ***Skattanevndin mælir til, at landið frameftir fær allan partafelagsskattin og inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum.***
- ***Kommunurnar fáa ístaðin fáa aðrar meiri støðugar og tryggjar inntøkur til figging av teirra virksemin og vælferðartænastrum, sum tær veita. Skattanevndin mælir millum annað til, at kommunurnar fáa heimild at áseta húsatænastrugjald og borgaragjald.***
- ***Skattanevndin mælir eisini til at strika endurgjaldið, sum kommunurnar í dag fáa frá landinum fyri mistar skattainntøkur av DIS- og FAS-inntøkum í sambandi við figging av eldraðkinum.***
- ***Kommunurnar fáa ístaðin eitt endurgjald (blokkveiting) frá landinum fyri figging av eldraðkinum, sum svarar til kostnaðin av at reka eldraðkið og sum er roknað eftir talinum á íbúgvum, sum eru 67 ár og eldri í kommununum.***
- ***Skattanevndin heldur, at kommunurnar eiga ikki at hava ábyrgdina av tí haldfærisavbjóðing sum eldraðkið hevur við sær, serliga tí kommunubúskapurin er viðbrekin og byggir mestsum bara á inntøkuskatt og partafelagsskatt.***
- ***Tiltøkini, sum eru nevnd omanfyri um at broyta inntøkubýtið millum land og kommunur, fara at virka útjavnandi millum kommunurnar.***
- ***Ein partur av skattanevndini mælir til, at hesi tiltøkini koma at virka eina tíð, og at støða síðani verður tikin til, um tørvur er á skipanum, sum javna inntøkurnar millum kommunurnar.***
- ***Ein annar partur av skattanevndini heldur, at tiltøk, sum javna inntøkurnar millum kommunurnar, kunnu setast í verk í somu løtu kommunurnar eru samanlagdar.***

9.2 Skattagrundarlagið hjá føroysku kommununum

Inntøkurnar hjá kommununum eru í høvuðsheitum kommunuskatturin (brot 6.4.3). Harafturat fáa kommunurnar 30% av partafelagsskattinum (brot 8.2), skattin av pensjónsinngjöldum (brot 6.7.1) umframt endurgjald frá landinum fyri DIS- og FAS-inntøkur. Kommunurnar fáa skattin av pensjónsinngjöldum og endurgjald fyri DIS- og FAS-inntøkur í sambandi við fígging av eldraøkinum.

Ein vansi við verandi kommunuskatti er, at nakrar kommunur í landinum hava lutfalsliga nógvar íbúgvur, sum arbeiða uttanlands ella sum hava lágar inntøkur, til dømis frá fólkapensjónini, veiting úr samhaldsfasta ella aðra veitingar. Orsakað av botnfrádráttinum í kommunuskattinum, hava hesar kommunurnar munandi smalarí skattagrundarlag sammett við aðrar kommunur, sum í flestu førum eru tær størri kommunurnar í landinum.

Myndirnar 29 til 32 vísa grundarlagið undir kommunuskattinum og partafelagsskattinum býtt á kommunurnar í landinum. Kommunuskatturin í mynd 29 er roknaður fyri hvønn íbúgva og fyri hvørt skattaprosent í kommununi. Myndin lýsir væl munin í grundarlagnum í kommunuskattinum millum ymisku kommunurnar í landinum.

Til dømis var skattainntøkan fyri hvønn íbúgva og fyri hvørt kommunuskattaprosent í Eysturkommunu 1.931 kr. í 2016, meðan tað var 1.193 kr. í Sands kommunu. Grundarlagið undir kommunuskattinum í Eysturkommunu var sostatt 62% størri sammett við grundarlagið í Sands kommunu í 2016. Ójavnin í skattagrundarlagnum millum kommunurnar kemur av ymiskari fólkasamanseting millum kommunurnar og orsakað av ójovnum vinnu- og arbeiðsmøguleikum í landinum.

Mynd 30 vísir inntøkurnar frá kommunuskatti, skattinum av pensjónsinngjöldum og afturberingini fyri mistar inntøkur orsakað av FAS-, DIS og sjómannafrádrátti. Inntøkurnar eru roknaðar fyri hvønn íbúgva og við miðalskattaprosenti á 20,67. Partafelagsskatturin er ikki íroknaður inntøkurnar í mynd 30. Á myndini sæst, at munurin í inntøkugrundarlagi millum kommunurnar er um 20-25% frá kommunum við minsta inntøkugrundarlagi sammett við tær kommunur, sum hava størsta inntøkugrundarlagið (sæð burtur frá Fugloyar kommunu).

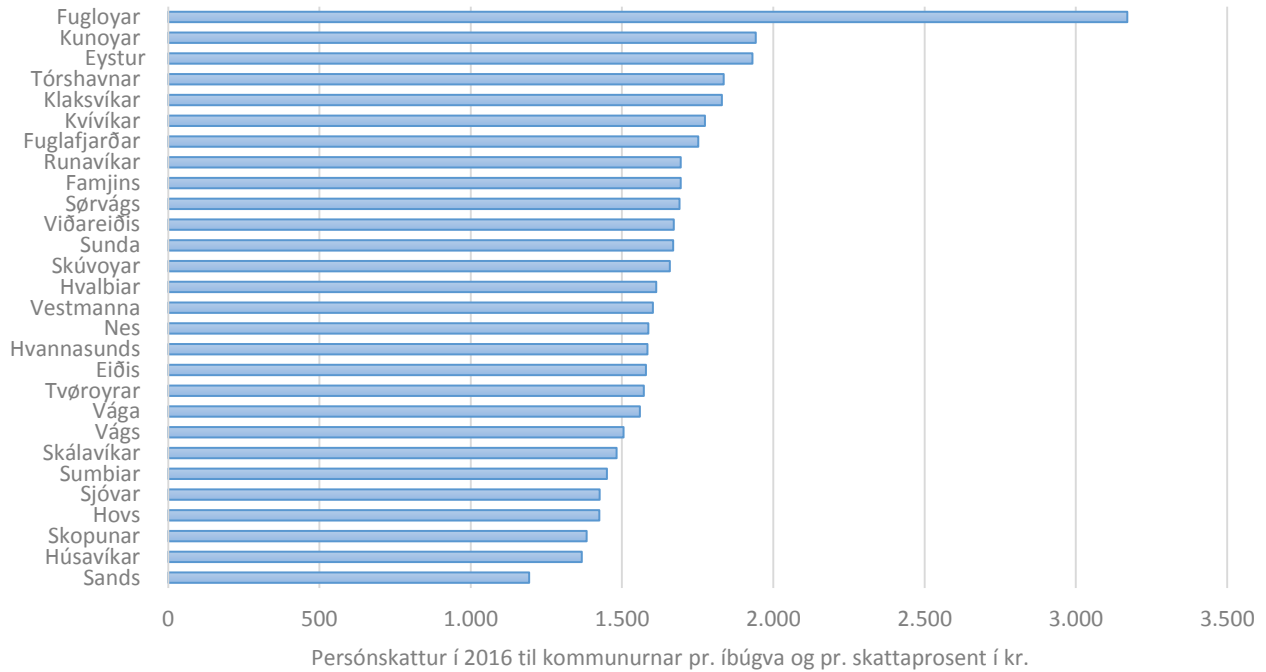
Myndirnar 31 og 32 vísa, at partafelagsskatturin eisini er sera ójavn býttur millum kommunurnar. Summar kommunur fáa 50-400 kr. í partafelagsskatti pr. íbúgva, meðan aðrar fáa 5.000-10.000 kr. pr. íbúgva. Tær kommunur, sum hava stór arbeiðspláss í kommununi, fáa harafturat fyrimunin av eisini at fáa nógvan inntøkuskatt frá skattgjaldarum í kommununi.

Her eigur sjálvsagt eisini at verða nevnt, at kommunurnar eisini hava ymiskar útreiðslur av at veita vinnufyrítøkum tænarur av ymiskum slagi, til dømis vatnveiting, grundøki og havnarlag og líknandi. Skattanevndin mælir til, at tilíkar útreiðslur verða fíggaðar á annan hátt.

Skattanevndin heldur samanumtikið ikki, at partafelagsskatturin er vælegnaður til fígging av virkseminum hjá kommununum. Í fyrra lagi hevur partafelagsskatturin við sær stóran ójavna í inntøkugrundarlagnum millum kommunurnar. Verandi býti av partafelagsskattinum hevur við sær stórar skeivleikar soleiðis, at nakrar kommunur kunnu veita sínum borgarum munandi betri tænarur enn aðrar.

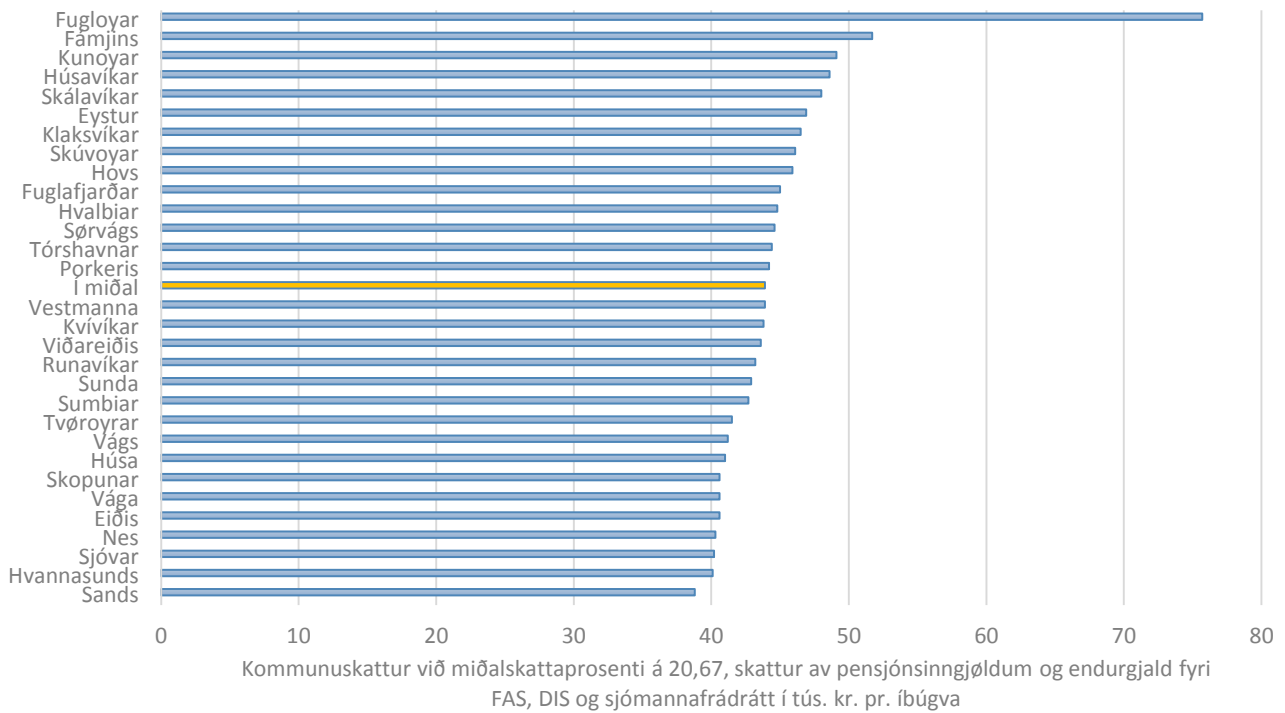
Í øðrum lagi sveiggja inntøkurnar frá partafelagsskattinum nógv frá ári til árs. Inntøkurnar frá partafelagsskattinum gera tí inntøkugrundarlagið hjá kommununum meiri viðbrekið og óstöðugt. Til dømis vóru inntøkurnar frá partafelagsskattinum til kommunurnar um 44 mió. kr. í 2010, meðan tær sannlíkt vera omanfyri 180 mió. kr. í 2017.

Mynd 29. Kommunuskattur í 2016 fyri hvønn íbúgva og fyri hvørt skattaprosent

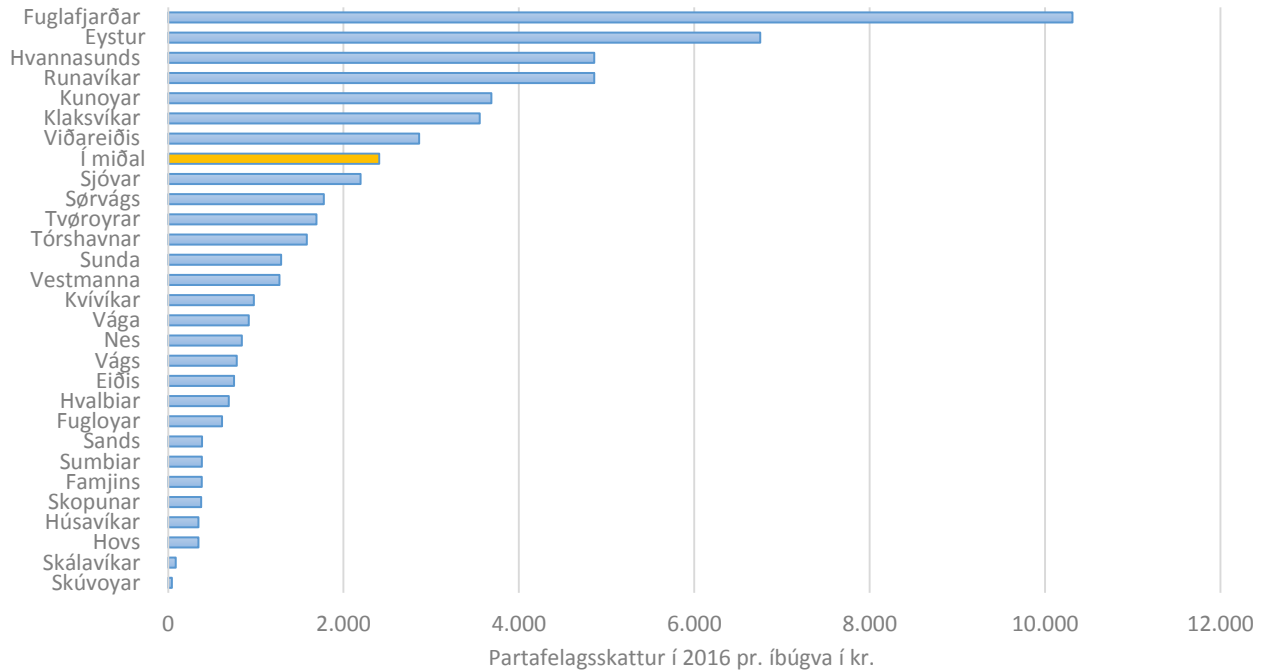
Kelda: Gjaldstovan.

Mynd 30. Kommunuskattur, skattur av pensjónsingjöldum og afturbering í 2016 pr. íbúgva

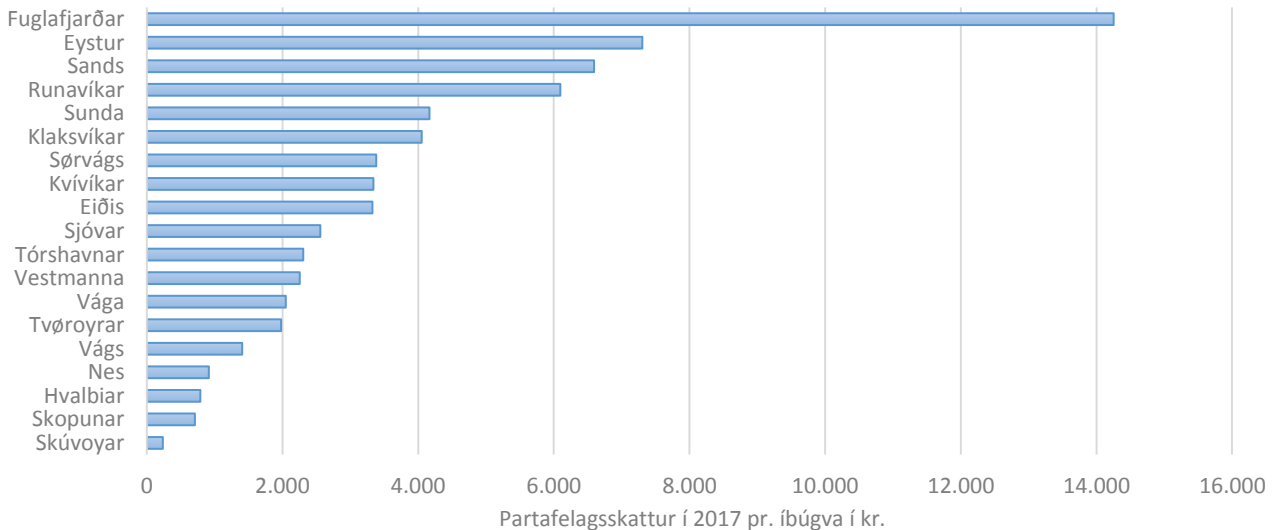
Kelda: Fíggjarmálaráðið.

Mynd 31. Partafelagsskattur til kommunurnar í 2016 fyri hvønn íbúgva

Kelda: Gjaldstovan.

Mynd 32. Mettur partafelagsskattur til kommunurnar í 2017 í kr. fyri hvønn íbúgva

Viðm.: Felagsskatturin í myndini er mettur við støði í uppgerðum fyri mánaðirnar jan.-okt. í 2017. Broytingar og rættingar kunnu koma fyri í endaligu uppgerðum fyri alt árið 2017. Myndin skal tí lesast við fyrivarni. Allar kommunurnar eru ikki vístar í myndini, tí uppgerðir eru ikki tøkar fyri allar kommunurnar í landinum. Myndin gevur kortini eina hóming av, at felagsskatturin er sera ójavnt býttur kring kommunurnar í landinum í 2017 á sama hátt sum í mynd 31 omanfyri, sum vísti býtið fyri árið 2016.

Kelda: Gjaldstovan.

9.3 Útjavning millum kommunurnar

Høvuðsendamálið við útjavning millum kommunur er, at ov stórir munur skal ikki vera á móguleikunum hjá ymsum kommunum at veita íbúgvum sínum tænarur á einum hóskaði støði. Fyrimunirnir av at minka um ójavnann millum kommunur eru fleiri.

Lættari verður at sammeta millum kommunur, tí inntøkugrundarlagið verður javnari. Tað merkir, at ein kommuna við einum høgum skattaprocenti, hevur helst eitt høgt tænarustøði. Útjavningin millum kommunur ger sostatt, at kappingin millum kommunur verður javnari.

Útjavning millum kommunur minkar eisini sveiggini í kommununum. Gongst til dømis illa í fiskivinnuni, merkist hetta tað harðari í eini kommunu, har ið nógv fiskivinna er. Við kommunalari útjavning minka tílík sveiggj, tí kommunurnar deila hesi sveiggj við aðrar kommunur.

Útjavning millum kommunur minkar um munin millum kommunur, men hon minkar eisini um bygnaðarligu trupulleikarnar, sum kommunur kunnu koma út í. Uttan útjavning millum kommunurnar, er vandi fyri, at summar kommunur koma í eina ónda ringrás. Hetta kann til dømis byrja við, at kommunan kemur illa fyri av náttúruávim, til dømis um illa gongst í fiskivinnuni. Kommunan má hækka skattaprocentið, og tey, ið hava høgur inntøkur, hava mest at missa av hægri skatti, og tey flyta. Tá ið skattgjaldarar við høgum inntøkum flyta, má kommunan aftur hækka skattaprocentið, og tað verður enn tyngri hjá teimum, sum eftir eru. Útjavningarskipanir millum kommunurnar minka um vandan fyri, at kommunur kunnu koma í tílíkar óndar ringrásir.

Tórshavnar kommuna er tann kommunan í landinum, sum hevur tryggastu og mest støðugu inntøkurnar. Hon verður tí í nógvum førum móttakari av fráflyting úr øðrum kommunum. Ein útjavningarskipan minkar tí eisini um miðsavningina í einum landi og minkar harafturat tørvin á at gera onnur politisk átøk, sum til dømis at flyta almenn arbeiðspláss, fyri at skapa arbeiðspláss á økjum við trupulleikum.

9.3.1 Útjavning av inntøkum og útreiðslum

Útjavning millum kommunur kann bæði vera útjavning av inntøkum og útreiðslum. Við útjavning av inntøkum verður peningur fluttur frá kommunum við góðum inntøkugrundarlagi (við nógvum íbúgvum, sum hava góðar inntøkur) til kommunur við veikari inntøkugrundarlagi (við fáum íbúgvum við góðum inntøkum).

Ójavnar í inntøkugrundarlagnum millum kommunur kunnu stava frá fleiri ymiskum orsøkum. Ein orsök er, at í summum kommunum arbeiðir lutfalsliga stórir partur av íbúgvunum uttanlands og rindar ikki inntøkuskatt í Føroyum.

Við útreiðsluútjavning krevur landskassin inn skattir og veitir síðani í staðin eina blokkveiting (blokkstuðul) til kommunur, sum av onkrari orsök hava stórar útreiðslur enn aðrar. Ein tílík útreiðsla kann vera, at kommunur, sum hava nógvar eldri borgarar, hava lutfalsliga stórar útreiðslur til røkt, til dømis heimarøkt ella røkt á ellisheimi. Stuðulin til kommununa kann í hesum føri vera ein upphædd fyri hvønn íbúgva, sum er 67 ár og eldri. Ein tílík skipan ger tað lættari hjá kommunum, sum hava nógvar eldri íbúgvar, at hava eitt hóskaði tilboð av røktartænarum.

Fyrimunurin við kommunalari inntøkuútjavning er í fyrsta lagi, at tænarustøðið í ymisku kommununum kann gerast javnari, og at kappingin um almennu arbeiðsplássini ikki verður so hørð. Vandin fyri, at kommunur koma í eina ónda ringrás við hægri skattaprocenti og størri fráflyting minkar eisini.

9.3.2 Samanlegging og útvjavnin millum kommunurnar

Fleiri landsstýri hava arbeitt við samanlegging av kommunum og við uppskotum um útvjavnin millum kommunur síðstu 20 árin. Eingin ætlan er tó um at leggja kommunur saman við lóg. Heldur ikki er nøkur ætlan um, hvat skal gerast fyrri at fáa tær kommunur og bygdur, sum eru ímóti samanlegging, meiri positivt sinnaðar at leggja saman við øðrum kommunum.

Skattanevndin mælir frá at seta í verk útvjavnin av inntøkum millum kommunur í verandi kommunubygnaði við 29 kommunum. Skattanevndin heldur, at kommunurnar í dag eru ov nógv og somikið ymiskar, at tað neyvan hevði borið til at fingið eina skipan við útvjavnin av inntøkum millum kommunur at virka væl og eftir ætlan. Skattanevndin mælir til, at greiða fyrst verður fingin á kommunubygnaðinum og hvussu nógv kommunur skulu vera, áðrenn útvjavnin av inntøkum millum kommunur verður sett í verk.

Skattanevndin heldur kortini, at til ber at útvjavna millum kommunurnar orsakað av ójovnum útreiðslum, sum kommunurnar hava av at reka eldraøkið. Skattanevndin mælir til hesar broytingarnar í viðurskiftunum millum land og kommunur, sum allar fara at virka útvjavnandi millum kommunurnar:

- Landið fær frameftir inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum og allar inntøkurnar frá partafelagsskattinum.
- Kommunurnar eiga ístaðin at fáa aðrar tryggari og meiri støðugar inntøkur til figging av teirra virkseml og vælferðartænastum, sum tær veita borgarum. Skattanevndin mælir til, at kommunurnar fáa heimild at áseta húsatænastugjald og borgaragjald og at kommunurnar fáa inntøkurnar frá hesum gjöldunum.
- Endurgjaldið, sum kommunurnar fáa fyrri mistar skattainntøkur orsakað av DIS- og FAS-inntøkum í sambandi við figging av eldraøkinum, verður strikað.
- Kommunurnar fáa ístaðin eitt endurgjald (blokkveiting) frá landinum fyrri figging av eldraøkinum, sum svarar til kostnaðin av at reka eldraøkið og sum er roknað eftir talinum á íbúgvum, sum eru 67 ár og eldri.

Skattanevndin heldur, at broytingarnar omanfyri kunnu setast í verk uttan mun til, um kommunur verða samanlagdar ella ikki. Skattanevndin mælir frá at seta í verk aðrar útvjavnandi skipanir millum kommunurnar fyrr enn kommunurnar eru lagdar saman til færri og størri kommunur.

Ein partur av skattanevndini mælir til, at hesi tiltøkini koma at virka eina tíð, og at støða síðani verður tikin til, um tørvur er á skipanum, sum javna inntøkurnar millum kommunurnar. Ein annar partur av skattanevndini heldur, at tiltøk, sum javna inntøkurnar millum kommunurnar, kunnu setast í verk í somu løtu kommunurnar eru samanlagdar.

Skattanevndin mælir frá at seta í verk aðrar útvjavnandi skipanir uttan so, at kommunur verða lagdar saman til 10-15 kommunur ella færri. Ein onnur meginregla, sum til ber at brúka í sambandi við samanlegging av kommununum, er, at allar kommunur eiga í minsta lagi at hava 1.000 íbúgvur. Samanlegging av kommunum til 10-15 kommunur ella færri hevði í sær sjálvum havt við sær eitt munandi javnari inntøkugrundarlag millum kommunurnar.

Eins og nevnt áður er ikki eydnast at fáa breiða undirtøku fyrri at leggja føroysku kommunurnar saman til færri og størri kommunur. Skattanevndin mælir til, at støða fyrst verður tikin til spurningin um kommunubygnað og, hvussu nógv kommunurnar skulu vera, áðrenn fleiri útvjavnandi skipanir verða settar í verk. Skattanevndin heldur, at neyðugt verður sannlíkt at leggja kommunur saman við lóg, eru politisk ynski um at leggja kommunurnar saman til færri og størri kommunur. Royndirnar síðstu 15-20 árin av at leggja kommunur saman sjálvboðið og á annan hátt hava víst, at hetta neyvan fer at bera á mál.

Við verandi kommunubygnaði og 29 kommunum við ymiskum áhugamálum verður sannlíkt torført at seta í verk eina veruliga kommunala útvjningarskipan, sum breið undirtøka verður fyri kring alt landið. Ein útvjningarskipan av inntøkunum hjá kommununum hevði sannlíkt verið umsitingarliga tung, um hon skuldi umfatað allar tær 29 kommunurnar, sum eru í dag.

Ein annar vansi við at seta fleiri útvjvandi skipanir í verk millum kommunurnar við verandi kommunubygnaði og 29 kommunum er, at hetta sannlíkt hevði gjørt, summar kommunur fingtu minni hug at leggja saman við øðrum kommunum sjálvboðið. Sostatt kann hugsast, at tað fer at forða fyri sjálvbodnum samanleggingum til færri kommunur, um fleiri útvjvandi skipanir verða settar í verk millum kommunurnar.

9.4 Fíggingin av eldraøkinum

Eins og nevnt aðrastaðni, varð eldraøkið lagt til kommunurnar at umsita frá 2015. Við yvirtøkuni av ábyrgdini fylgdi ein fíggingarleistur til eldraøkið.

Eldraøkið verður fíggað soleiðis, at kommunurnar fáa eina veiting og eitt endurgjald. Veitingin (ofta nevnd afturberingin) er skatturin á pensjónsinngjöld, meðan endurgjaldið er eitt endurgjald fyri mistar kommunuskattainntøkur vegna FAS- og DIS-inntøkur, sjómannafrádrátt og uttanlandsarbeiðarar.

Heildarveitingin verður roknað soleiðis, at landið fyrst tekur inn skattin av pensjónsinngjöldum og síðani býtir skattainntøkurnar millum kommunurnar eftir fólkatálinum yvir 67 ár í ymisku kommununum.

Endurgjaldið verður roknað soleiðis, at fyrst verður roknað út, hvussu nógv einstøku kommunurnar missa av at skattgjaldarar í kommununi eru undir DIS, FAS, arbeiða uttanlands ella fáa sjómannafrádrátt. Av tí at skattauppperðirnar koma inn í árinum eftir inntøkuárið, fáa kommunurnar endurgoldið ta upphædd, sum tær hava mist í skatti í árinum tvey ár frammanundan.

Fleiri veikleikar eru við verandi skipan. Árinum fram til umleið 2027 kann roknast við, at inntøkurnar frá skatti av pensjónsinngjöldum, sum kommunurnar fáa, fara at vaksa meir enn tað, sum útreiðsluvøksturinn verður á eldraøkinum. Hinvegin kann roknast við, at útreiðslurnar á eldraøkinum eftir umleið 2027 fara at vaksa meir enn inntøkurnar frá skatti av pensjónsinngjöldum vaksa.

Tí kann roknast við, at avlop verður orsakað av fíggingarleistinum tey fyrstu árinum, men at hall síðani verður tey seinnu árinum fyri kommunurnar orsakað av verandi fíggingarleisti. Nógv bendir tí á, at verandi fíggingarleistur í sambandi við eldraøkið neyvan er fíggarliga haldførur. Skattanevndin mælir tí til at broyta verandi skipan og fíggingarleist í sambandi við eldraøkið, har kommunurnar fáa inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum.

9.4.1 Fíggingarleisturin í sambandi við eldraøkið eigur at vera broyttur

Skattanevndin mælir til at strika verandi endurgjald fyri mistar skattainntøkur vegna DIS- og FAS-inntøkur, sjómannafrádrátt og uttanlandsinntøkur. Kommunurnar eiga ístaðin at fáa eitt endurgjald (blokkveiting) fyri at reka eldraøkið. Endurgjaldið eigur at vera ein ávís upphædd fyri hvønn borgara, sum er 67 ár og eldri, og eigur at samsvara við veruliga kostnaðin av at reka eldraøkið.

Verandi endurgjald fyri mistar skattainntøkur vegna DIS- og FAS-inntøkur, sjómannafrádrátt og uttanlandsinntøkur er ein flyting til kommunur úr landskassanum, og endurgjaldið hjálpir serliga kommunum, sum missa skattainntøkur, tí at tær hava nógvjar sjómenn, útisiglarar og uttanlandsarbeiðarar. Vansin er hinvegin, at skipanin ikki hjálpir kommunum, sum eru illa fyri fíggarliga av øðrum orsökum, til dømis tí tær hava lutfalsliga

nógvar fólkapensjónistar ella onnur við lágum inntøkum. Mynd 30 vísir eisini, at endurgjaldið ikki minkar stórvegis um tann ójavna, sum er í inntøkugrundarlagi millum kommunurnar í landinum.

Inntøkurnar, sum kommunurnar fáa frá skattinum á pensjónsinngjöld (endurgjaldið), hava heldur einki samband við gongdina í kostnaðinum av at reka og veita tænastr á eldraøkinum. Skattanevndin heldur tað vera skeivt at knýta figgingina av eldraøkinum til eina ávísa skattainntøku ella mistar skattainntøkur, sum einki samband hava við kostnaðin av at reka eldraøkið.

Skattanevndin mælir eisini til, at landskassin fær allar inntøkurnar frá skattinum av pensjónsinngjöldum. Skattanevndin mælir til, at landskassin ístaðin rindar kommunum eina ávísa upphædd fyri hvønn borgara, sum er 67 ár og eldri, sum endurgjald fyri at kommunurnar reka eldraøki.

Neyðugt verður at áseta upphæddina fyrstu ferð ásett við samráðing millum land og kommunur. Árliga upphæddin eigur at svara til veruliga kostnaðin av at reka eldraøkið og eigur eisini at verða javnað á hvørjum ári við prosentvísa vøkstrinum av talinum av borgarum 67 ár og eldri. Upphæddin eigur eisini at verða hækkað árliga við lønarhækkingini hjá røktarstarvsfólkum.

10. Gjöld fyrir réttin at gagnnýta náttúruþilfeingi

10.1 Inngangur og hövudsniðurstöður

Í hesum kapitlinum verða gjöld fyrir réttin at gagnnýta náttúruþilfeingi lýst og viðgjörð stutt. Í hesum föri verður hugsað um gjöldini, sum eru áloð fyrítökum í alivinnuni og fiskivinnuni. Fyrítökur í hesum báðum vinnunum hava fingið tillutað réttindi at gagnnýta ávikavist nokur aliloyvi (loyvi at ala laks á einum aliöki) og fiskiréttindi.

Kapittulin viðger ekki gjöld fyrir réttin at gagnnýta annað náttúruþilfeingi, sum samfelagið er eigari av, til dömis loyvi til at leita eftir ella at útvinna kolvetni.

Gjöldini fyrir réttin at gagnnýta náttúruþilfeingi, sum samfelagið er eigari av, eru ekki skattir sambært vanligari skattaástöði ella sambært lýsingini av hugtakinum skattur í broti 4.2. Talan er heldur um nýtslugjöld (*royalty*), sum landsmyndugleikar taka fyrir réttin at troyta ávíst náttúruþilfeingi, sum samfelagið alt er eigari av.

Hóast talan ekki er um *skatt*, loyvir skattanevndin sær kortini at viðgera gjöldini, sum tað almenna tekur fyrir réttin at gagnnýta aliloyvi og fyrir fiskiréttindi. Í báðum förum er talan um inntökukeldur, sum tað almenna kann nýta til at breiðka um inntökugrundarlagið við og sum kunnu figgja eina umlegging av skattatrýstinum burturfrá vanligu inntökuskattinum, eru politisk ynski um hetta.

Tilfeingisgjöld hava fleiri góðar eginleikar. Meðan flestu skattasloð skeikla avgerðir og atferð hjá borgarum og fyrítökum og hava við sær ein vælferðarmiss, hava tilfeingisgjöld við sær eina vælferðarökung, um tey eru ásett rétt. Inntökur frá tilfeingisgjöldum kunnu eisini vera við til at figgja ein lætta í öðrum skattasloðum, sum eru meiri skeiklandi, til dömis í inntökuskattinum. Harafturat kunnu tilfeingisgjöld minka vandan fyrir, at ov nógvur og ov stórar ilögur verða gjörðar í fiski- og alivinnuni.

Hövudsniðurstöður

Hövudsniðurstöðurnar úr kapittulinum eru hesar:

- ***Skattanevndin mælir til at broyta loyvisgjaldið á alivinnu (brot 3.8.1).***
- ***Endamálið er, at landið fær inn størri part av mettu tilfeingisrentuni sammett við í dag – serstakliga tá ið altjóða laksaprísir eru høgir.***
- ***Hetta kann vera við til at breiðka inntökugrundarlagið hjá tí almenna og vera við til at figgja eina umlegging av skattatrýstinum burturfrá vanligu inntökuskattinum.***
- ***Broytta loyvisgjaldið eigur at vera ásett sum ein prosentpartur av mettu tilfeingisrentuni (meginreglur eru lýstar í broti 3.8.1).***
- ***Eftir uppskotinum hjá skattanevndini verður loyvisgjaldið nakað lægri enn í dag, tá ið altjóða laksaprísirnir eru lágir. Loyvisgjaldið verður hinvegin væl hægri, tá ið altjóða laksaprísirnir eru høgir.***
- ***Skattanevndin mælir til, at meginparturin av meirinntökunum frá einum dagfördum loyvisgjaldi á alivinnuna verður brúktur til at figgja eina lækking í vanligu inntökuskattinum.***
- ***Skattanevndin mælir til, at partur av inntökunum frá loyvisgjöldum á alivinnuna og gjöldum fyrir fiskiréttindi verða javnað út yvir tíð umvegis ein búskapargrunn.***
- ***Hetta er neyðugt tí hesar inntökurnar fara sannlíkt at sveiggja meira enn fleiri aðrar inntökur hjá tí almenna.***

10.2 Gjöld á alivinnuna fyri rættin at gagnnýta aliøkini

Fyritøkur, sum reka alivinnu, gagnnýta í virksemlu sínum eitt avmarkað tilfeingi – aliøkini á føroysku firðunum – sum samfelagið alt er eigari av. Afturfyri rættindini at gagnnýta aliøkini rinda fyritøkur í alivinnuni eitt nýtslugjald (sonevnt loyvisgjald) til landskassan, sum umsitur hesa ognina vegna eigan, sum er samfelagið alt.

Alivinna fevnir kortini ikki bara um aling av laks á sjónum. Fyritøkur í alivinnuni framleiða eisini smolt úr rognum, ali- og smoltfóður umframt lidnar matvørur til endabrukaran. Allar alifyritøkurnar framleiða kortini ikki fóður til framleiðsluna ella lidnar matvørur til endabrukaran. Við einum búskaparligum fakorði kallast hetta, at *vertikal integrasjón* (ella *loddrott integrasjón*) er av virðisketuni í alivinnuni.

Alivinnan gagnnýtir í alingini á sjónum eitt avmarkað tilfeingi, sum er aliøkini ella aliloyvini á einum firði. Hetta eru teir 14-16 mánaðirnar, tá ið fiskurin gongur í alirunginum á sjónum. Tá ið alifyritøkur framleiða smolt, fóður ella lidnar matvørur fer hetta hinvegin fram á landi á einum jarðarstykki ella grundøki, sum fyritøkan hevur ognað sær og hevur ognarrættin til (ella leigar frá eiganum).

Alifyritøkurnar eiga tí ikki at rinda loyvisgjald av avlopinum, sum kemur av at framleiða smolt, fóður ella lidnar matvørur. Eitt av endamállum við verandi loyvisgjaldi er eisini, at alifyritøkurnar bara rinda loyvisgjald av sjálvari alingini, sum fer fram á sjónum.

10.2.1 Verandi gjöld fyri alirættindini (sonevnda loyvisgjaldið á alivinnu)

Fyritøkur, sum reka vinnuliga alivinnu í Føroyum, hava rindað sonevnt loyvisgjald síðani 2014. Loyvisgjaldið verður nevnt *loyvisgjald á alivinnu*. Greitt verður stutt frá gjaldinum, síðani tað varð sett í verk í 2014.

Gjaldið varð broytt frá ársbyrjan 2016. Loyvisgjaldið á alivinnu var í 2014 og 2015 samansett av tveimum ymiskum gjöldum:

1. *Tøkugjald*: Rindað varð 0,5% av marknaðarvirðinum á tøkuni av alifiski.
2. *Loyviskattur*: Rindaður varð eykaskattur á 4,5% av skattskyldugu inntøkuni hjá fyritøkuni.

Frá 1. januar 2016 varð eykaskatturin á 4,5% av skattskyldugu inntøkuni strikaður. Ístaðin rinda fyritøkurnar nú bara tøkugjaldið, sum verður ásett soleiðis:

1. Er miðal altjóða marknaðarprísurin 27 kr. fyri kg. ella hægri, er gjaldið 4,5%.
2. Er miðal altjóða marknaðarprísurin 23 kr. fyri kg. ella hægri, men lægri enn kr. 27 fyri kg., er gjaldið 2,5%.
3. Er miðal altjóða marknaðarprísurin lægri enn 23 kr. fyri kg., er gjaldið 0,5%.

Grundarlagið undir loyvisgjaldinum er mánaðarlaga tøkun av alifiski í krúvdari vekt, faldað við miðal altjóða marknaðarprísinum í sama mánaði. Við átekning í lótingsfíggarlógini fyri fíggarárið 2017 er ásett, at mánaðarlígi miðalspotprísurin í evrum fyri krúvdan laks sambært *Fish Pool Index* verður brúktur sum altjóða marknaðarprísur til útrokning av avgjaldsgrundarlagnum undir loyvisgjaldinum. Umroknað verður til danskar krónur við at nýta sentralkursin hjá Danmarks Nationalbank.

Loyvisgjald verður ikki rindað av tøku, ið landsdjóralæknin hevur álagt alara at fremja, og sum ikki kann seljast til marknaðarvirði. Altjóða marknaðarprísurin á aldum laks hevur í fleiri ár verið væl omanfyri 27 kr. pr. kg. Í lötuni rinda alifyritøkur tí í flestu førum loyvisgjaldið nevnt í nr. 1 omanfyri á 4,5% av avgjaldsgrundarlagnum.

Umframt loyvisgjaldið á alivinnu rinda fyrirkøkur í alivinnuni sjálvsagt eisini vanligan partafelagsskatt og kapitalvinningskatt á sama hátt sum aðrar fyrirkøkur.⁵² Eigarar av alifyrirkøkum rinda eisini – eins og eigarar av øðrum fyrirkøkum – skatt av vinningsbýti, tá ið fyrirkøkurnar rinda út vinningsbýti til eigararnar. Á henda hátt fær landið í dag inn part av tilfeingisrentuni, sum stavar frá rættinum at gagnnýta aliøkini.

Alifyrirkøkur kunnu draga loyvisgjaldið frá skattskyldugu inntøkuni á sama hátt, sum tær kunnu draga frá flestu aðrar útreiðslur, sum hava beinleiðis samband við virkseimið hjá fyrirkøkuni.

Inntøkurnar frá loyvisgjaldinum á alivinnu

Inntøkurnar frá loyvisgjaldinum á alivinnu síðstu árinu hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Loyvisgjaldið á alivinnu fer alt í landskassan.

Talva 30. Inntøkurnar frá loyvisgjaldi á alivinnu í mió. kr., 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Loyvisgjald á alivinnu, mió. kr.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,8	23,7	157,9	185,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Alivinnan rindar loyvisgjald eftir lótingslóg nr. 64 frá 15. mai 2014 um loyvisgjald á alivinnu, sum broytt við lótingslóg nr. 162 frá 24. desember 2015. Rætturin at draga loyvisgjaldið frá skattskylduga vinninginum í fyrirkøkunum er ásettur í §33, nr. 18, í skattalógini.

10.2.2 Tilmæli um at broyta loyvisgjaldið á alivinnu

Skattanevndin mælir til at broyta loyvisgjaldið á alivinnu. Endamálið er at vera, at landið fær inn størri part av mettu tilfeingisrentuni sammett við í dag – serstakliga tá ið altjóða laksaprísir eru høgir. Hetta kann vera við til at breiðka inntøkugrundarlagið hjá tí almenna og vera við til at fíggja eina umlegging skattatrystinum burturfrá vanliga inntøkuskattinum. Skattanevndin mælir til, at meginparturin av meirinntøkunum frá einum dagfördum gjaldi fyri rættin at gagnnýta aliøkini verður brúktur til at fíggja eina lækking í vanliga inntøkuskattinum.

Skattanevndin mælir til, at broytta loyvisgjaldið verður ásett sum ein prosentpartur av *mettu tilfeingisrentuni*. Eftir uppskotinum hjá skattanevndini verður loyvisgjaldið lutfalsliga lægri sammett við í dag, tá ið altjóða laksaprísurin er lágur. Loyvisgjaldið verður hinvegin munandi lægri sammett við í dag, tá ið altjóða laksaprísurin er høgur.

Skattanevndin hevur gjørt nakrar meginreglur til eitt broytt loyvisgjald, sum verður roknað við støði í *mettu tilfeingisrentuni*. Skattanevndin heldur hetta vera frægasta háttin at áseta eitt gjald fyri rættin at gagnnýta aliøkini (aliloyvini).

Endamálið við uppskotinum hjá skattanevndini er, at loyvisgjaldið skal samsvara betur við veruliga virðið á rættinum at gagnnýta aliøkini (aliloyvini). Verandi loyvisgjald á alivinnuna hevur fleiri góðar eiginleikar, til dømis at gjaldið er einfalt og krevur lítt umsiting sammett við inntøkurnar frá gjaldinum.

⁵² Sí til dømis svar uppá fyrirspurning nr. 39/2016 á Føroya Løgtingið eftir Tingskipanini §52a á síðuni <http://www.logting.fo/casewrittenquestion/listDoc.gebs?caseWrittenQuestion.id=649&menuChanged=55>.

Skattanevndin heldur kortini eisini, at ávísir vansar eru við verandi loyvisgjaldi, sum til ber at bota um. Ein vansi við verandi loyvisgjaldi er, at landið fær lutfalsliga lítlan part av inntøkunum (sammett við vinningin í alivinnuni), tá ið altjóða laksaprísir eru høgir. Verandi loyvisgjald er eisini nakað høgt, tá ið altjóða laksaprísir eru lágir.

Nakrar meginreglur, sum skattanevndin mælir til at nýta í sambandi við at broyta verandi gjöld fyrri rættin at gagnnýta aliøkini, eru lýstar í broti 3.8.1.

10.3 Gjöld fyrri rættin at gagnnýta fiskatilfeingið

Skattanevndin hevur bert viðgjørt einstakar grundleggjandi spurningar um gjald fyrri nýtslu av føroyska fiskatilfeinginum. Rættindini at troyta føroyska fiskatilfeingi eru avmarkað. Hetta merkir, at eitt avmarkað tal av fiskirættindum eru tok. Sostatt er ikki frí atgongd hjá øllum at fiska. Veidirættindini hava tí eitt stórt búskaparligt virði.

Vórðu øll fiskirættindini seld eftir vanligum marknaðartreytum, høvdu tey óivað kunnað givið eina lutfalsliga stóra inntøku til landskassan. Uppboðssøurnar av fiskirættindum, sum hava verið síðstu árin, eru millum annað dømi um hetta, sí eisini talvu 31 niðanfyri. Sogan sigur okkum kortini eisini, at virðið á fiskatilfeinginum og avlopini í fiskivinnuni kunnu sveiggja nógv frá ári til árs.

10.3.1 Verandi gjöld á fiskivinnuna (avgjald á fiskatilfeingi og uppboðssøla)

Sambært lögtingslóg nr. 119 frá 15. desember 2014 um avgjald á veiðu av makreli og norðhavssild í 2015 skuldu øll før rinda 0,5 kr. fyrri hvørt kg. í rundari vekt av norðhavssild og 1 kr. fyrri hvørt kg. í rundari vekt av makreli. Harafturat var avgjald á 2 kr. fyrri hvørt kg., sum varð landað uttanlands ella varð landað til móttøkuskip undir fremmandum flaggi.

Sambært lögtingslóg nr. 180 frá 29. desember 2015 um serstakar treytir fyrri fiskiskapi eftir makreli, norðhavssild og svartkjaftri í 2016 skuldu øll før rinda 1 kr. fyrri hvørt kg. í rundari vekt av makreli, 0,75 kr. fyrri hvørt kg. í rundari vekt av norðhavssild, og 20 oyru fyrri hvørt kg. í rundari vekt av svartkjaftri. Harafturat var avgjald á 2 kr. fyrri hvørt kg., sum varð landað uttanlands ella varð landað til móttøkuskip undir fremmandum flaggi. Í 2016 var harafturat uppboðssøla av einum parti av fiskatilfeinginum (sí talvu 31 niðanfyri).

Sambært lögtingslóg nr. 150 frá 23. desember 2016 um serstakar treytir fyrri fiskiskapi eftir makreli, norðhavssild og svartkjaftri og botnfiski í Barentshavinum í 2017 skuldu øll før rinda 1 kr. fyrri hvørt kg. í rundari vekt av makreli, 0,75 kr. fyrri hvørt kg. í rundari vekt av norðhavssild, og 20 oyru fyrri hvørt kg. í rundari vekt av svartkjaftri. Harafturat var avgjald á 2 kr. fyrri hvørt kg., sum varð landað uttanlands ella varð landað til móttøkuskip undir fremmandum flaggi.

Í 2017 hevur harafturat verið uppboðssøla av parti av fiskatilfeinginum (sí talvu 31 niðanfyri). Størri partur av fiskatilfeinginum hevur verið seldur á uppboðssølu í 2017 sammett við í 2016.

Umframt avgjaldið á fiskatilfeingi rinda fyrirøkur í fiskivinnuni sjálvsagt eisini vanligan partafelagsskatt og kapitalvinningskatt á sama hátt sum aðrar fyrirøkur í landinum.⁵³ Avgjaldið á fiskatilfeingi kann dragast frá skattskyldugu inntøkuni hjá fyrirøkunum eins og aðrar útreiðslur, sum hava beinleiðis samband við virksemd hjá fyrirøkuni. Eigarar av fyrirøkum í fiskivinnuni rinda eisini – eins og eigarar av øðrum fyrirøkum – skatt av vinningsbýti, tá ið fyrirøkurnar rinda út vinningsbýti til eigararnar.

⁵³ Sí sama fyrirspurning, sum er nevndur í fótnotu 52.

Inntøkurnar frá avgjaldi á fiskatilfeingi og uppboðssölu av fiskirættindum

Inntøkurnar frá avgjaldinum á fiskatilfeingi og uppboðssölu av fiskirættindum síðstu árinu hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Avgjaldið á fiskatilfeingi fer alt í landskassan. Inntøkurnar frá uppboðssølum av fiskirættindum, sum hava verið síðstu árinu, eru eisini allar farnar í landskassan.

Talva 31. Inntøkurnar frá avgjaldi á fiskatilfeingi í mió. kr., 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Avgjald á fiskatilfeingi, mió. kr.	0,0	0,0	0,0	16,4	65,1	138,6	125,5	109,6	153,5	180,0
Uppboðssøla, mió. kr.	0,0	0,0	0,0	72,0	0,0	0,0	0,0	0,0	69,8	135,2

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett leysliga við støði í uppperðum fyri jan.-okt. í 2017.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir avgjaldinum á fiskatilfeingi hava verið tær ymisku lógtingslógirnar um serstakar treytir fyri fiskiskap eftir ávísingum fiskaslógum, sum eru settar í gildi síðstu árinu. Lógargrundarlagið undir avgjaldinum á fiskatilfeingi í 2017 er lógtingslóg nr. 150 frá 23. desember 2016 um serstakar treytir fyri fiskiskapi eftir makreli, norðhavssild og svartkjáfti og botnfiski í Barentshavinum í 2017.

10.3.2 Tilmæli í sambandi við gjöld fyri rættin at gagnnýta fiskirættindi

Ein arbeiðsbólkur settur av landsstýrismanninum í fiskivinnuárum arbeiði í 2016 við frágreiðing um nýskipan av fiskivinnuni og tilmælum til nýggja fiskivinnuskipan. Skattanevndin hevur tí bara viðgjørt og lýst einstakar grundleggjandi spurningar um gjald fyri nýtslu av fiskirættindum. Møguligar inntøkur av at broyta verandi gjöld, sum fyrítøkur í fiskivinnuni rinda fyri fiskirættindi eru ikki roknaðar við sum fígging í skattaumleggingini, sum skattanevndin mælir til at seta í verk.

Fyrítøkur í fiskivinnuni gagnnýta í virkseminum sínum eitt avmarkað tilfeingi – føroysku fiskastovnarnar – sum samfelagið alt eigur. Av tí at fiskatilfeingið er avmarkað, eru fiskirættindini at troyta fiskastovnarnar eisini avmarkað. Sostatt er ikki frí atgongd hjá øllum at fiska.

Samstundis er stórir eftirspurningur eftir fiskirættindunum. Tær uppboðssølur, sum hava verið síðstu árinu, eru millum annað dømi um hetta. Fiskirættindini hava tí stórt búskaparligt virði. Marknaðarvirðið á fiskirættindunum kalla vit tilfeingisrentu. Av tí at eingin skipaður marknaður er, har fiskirættindini javnan verða keypt og seld, ber ikki til at staðfesta, hvussu stór tilfeingisrentan er.

Vórðu fiskirættindini seld eftir marknaðartreytum, og tilfeingisrentan kravd inn til landskassan, kundu tey givið stórar inntøkur til tað almenna. Søgán sigur okkum kortini eisini, at virðið á fiskatilfeinginum og avlopini í fiskivinnuni kunnu sveiggja nógv frá ári til árs.

Í dag fáa land og kommunur inntøkur frá fiskivinnuni umvegis partafelags- og kapitalvinningskatt og vanligan inntøkuskatt, sum løntakarar í fiskivinnuni rinda av síni inntøku. Sambært metingum hjá Búskaparráðnum verður tilfeingisrentan í fiskivinnuni býtt millum eigararnar av fyrítøkunum í fiskivinnuni og manningarnar. Manningarnar fáa í dag sambært metingum hjá Búskaparráðnum ein munandi part av tilfeingisrentuni í fiskivinnuni.

Harafturat hava landsmyndugleikar síðstu árin álagt fiskivinnuni gjöld fyrri fiskirættindini (sí brot 10.3 í frágreiðingini). Nógv bendir kortini á, at fiskirættindini hava væl størri virði enn tað, sum landið í dag fær inn í skattum og gjöldum tilsamans frá fyrirøkum í fiskivinnuni.

Skattanevndin heldur, at fyrirøkurnar í fiskivinnuni eiga at gjalda landsmyndugleikum – sum umsita fiskatilfeingið vegna eigarán – marknaðarprís fyrri rættindini at troyta fiskatilfeingið. Skattanevndin mælir til, at størri parturin av inntøkunum frá sølu av fiskirættindum verður nýttur til at figgja ein lætta í inntøkuskattinum við. Tilfeingisrentan í portum av fiskivinnuni er somikið stór, at ein skilagóð skipan við tilfeingisgjöldum kann geva stóra inntøku til landskassan.

Flestu skattainntøkurnar hjá landi og kommunum skeikla avgerðir hjá einstaklingum og fyrirøkum og hava við sær ein vælferðarmiss. Soleiðis er kortini ikki við tilfeingisgjöldum. Tilfeingisgjöld hava hinvegin gagnliga ávirkan á búskapin og minka um skeiklingar, um tey eru ásett rætt. Rinda fyrirøkur í fiskivinnuni ikki tilfeingisgjöld, ið svara til virðið á tilfeingisrentuni (tað er marknaðarvirðið á fiskirættindunum), er hetta at meta sum óbeinleiðis stuðul frá landinum til fyrirøkur, sum fáa útlutað fiskirættindi fyrri minni enn marknaðarprís.

Tílikur stuðul hevur fleiri óhepnar avleiðingar við sær. Til dømis er vandi fyrri, at ov nógvur veiðukapasitetur og ov stór veiðuorka verður loyvd inn í fiskivinnuna. Rinda fyrirøkur í fiskivinnuni hinvegin tilfeingisgjöld, sum svara til tilfeingisrentuna, minkar vandin fyrri, at ov nógvur veiðukapasitetur og ov stór veiðuorka verður loyvd inn í fiskivinnuna. Sjálvsagt er eisini neyðugt við øðrum skipanum til at tryggja burðardyggja stovnsrøkt og fyrri at forða fyrri ov stórar veiðuorku og trústi á fiskastovnarnar, til dømis veiðusetningum og umsitingarætlanum fyrri fiskastovnarnar.

Samanumtikið hevur ein skipan við tilfeingisgjöldum, sum svara til tilfeingisrentuna, við sær, at tilfeingisrentan kemur eiganum av fiskirættindunum til góðar, heldur enn fyrri ein part at hvørva millum skins og hold.

Roknast kann við, at inntøkurnar frá gjöldum fyrri rættin at gagnnýta fiskirættindi fara at sveiggja nógv í framtíðini. Vinningurin í fiskivinnuni og tískil eisini virðið á fiskirættindunum hevur eisini sveiggjað nógv søguliga særð.

Skattanevndin heldur, at til ber at javna inntøkurnar frá gjöldum fyrri rættin at gagnnýta fiskirættindi umvegis ein búskapargrunn. Til dømis ber til at áseta, at útgjöldini úr einum tílikum á figgjarlógina ella figgjarætlanina hjá landinum verða javnað eftir miðaltølum fyrri inngjöldini síðstu 4-5 árin ella longur.

Ein meiriluti av limunum í skattanevndini heldur, at sum útgangsstøði eiga landið at selja øll fiskirættindini á einum uppboðssølumarknaði. Ein meiriluti í skattanevndini heldur hetta vera frægasta háttin hjá landinum at fáa inn størst møguligan partin av tilfeingisrentuni í fiskivinnuni og frægasta háttin til útluting av fiskirættindum.

Sjónarmið hjá minnilutanum í nevdini í sambandi við gjöld fyrri fiskirættindi⁵⁴

Minnilutin í nevdini ásannar, at avmarkað fiskatilfeingi kann skapa eina munandi tilfeingisrentu, og at tað er av stórum týðningi fyrri alt samfelagið, at skaptar verða fyrrireytir fyrri, at tilfeingisrentan frá fiskatilfeingi verður størst møgulig.

Hvussu stór tilfeingisrentan verður hvørt einstakt ár, valdast sjálvsagt fyrst og fremst um náttúrugivin viðurskifti, men tað hevur eisini stóran týðning, at settar verða rættar lívfrøðiligar avmarkingar og at fiskiveiðan verður skipað so skilagott, sum til ber.

Eitt gjald á tilfeingisrentuna hevur onga skeikling við sær, um hetta verður lagt rætt til rættis. Tí eru búskaparliga góðar orsøkir til, at tílik gjöld eru partur av almennu inntøkunum.

⁵⁴ Minnilutin í nevdini í hesum føri er Petur Alberg Lamhauge og Herit V. Albinus.

Minnilutin mælir í fyrra lagi til at seta í verk eina skipan við tilfeingisgjöldum/skattum fyri alla fiskivinnuna. Tilfeingisgjaldið/skatturin kann verða roknað við støði í eini *mettari tilfeingisrentu*, eins og nevndin mælir til fyri alivinnuna. Minnilutin mælir í øðrum lagi til at seta í verk eina royndarskipan við uppboðssølum, har ein minni partur av samlaðu kvotunum verður boðin út.

Minnilutin mælir frá at selja allar kvotur á uppboðssølu. Lítil ivi er um, at ein uppboðssøla hevur fleiri fyrimunir sum amboð til útluting. Minnilutin metir kortini, at ymisk viðurskifti tala fyri, at ein skipan við uppboðssølu verður avbjóðandi at seta í verk fyri føroysku fiskivinnuna.

Til dømis verður torført at tryggja eina virkna kapping á uppboðssølumarknaðinum, kunnu útlendingar ikki luttaka á uppboðssøluni. Harafturat metir minnilutin, at lógaruppskotið, sum nú fylgiggur, ber boð um, at myndugleikar í ov stóran mun vilja knýta treytir til tey loyvi, ið verða boðin út. Tá ið myndugleikar leggja seg út í vinnuligar avgerðir á henda hátt, er hetta við til at minka um avkastið í vinnuni, og minkar hetta sostatt eisini um møguligu inntøkurnar til landskassan.

Bókmentir

- [1] Bert Brys, Sarah Perret, Alastair Thomas og Pierce O'Reilly. Tax Design for Inclusive Economic Growth. OECD Taxation Working Papers, nr. 26. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/5jlv74ggk0g7-en>. OECD Publishing. Paris, 2016.
- [2] Peter Birch Sørensen. Jagten på det gode skattesystem. Grein í bók Hvordan ser verden ud? 73 bidrag om økonomi, institutioner og værdier. Professor Niels Kærgård 70 år af Peder Andersen (red.), Ingrid Henriksen (red.), Jørn Henrik Petersen (red.) & Henrik Zobbe (red.). Djøf Forlag, 2012.
- [3] Peter Birch Sørensen. Statsskatteloven i skatteøkonomisk belysning. Grein í SR-SKAT, nr. 3, 2003.
- [4] Alan Cole. Estate and Inheritance Taxes around the World. Tax Foundation. Fiscal fact, nr. 458. Mars 2015.
- [5] Danmarks Statistik. Skatter og afgifter - Oversigt 2016. Kann takast niður á www.dst.dk/Publ/SkatterAfgifter. September 2016.
- [6] De Økonomiske Råd. Dansk økonomi, efterår 2008. Principper i skattepolitikken. Keyptmannahavn, 2008.
- [7] De Økonomiske Råd. Dansk økonomi, forår 2016. Kapitel IV. Ejerboligbeskatning: Principper og erfaringer. Keyptmannahavn, 2016.
- [8] De Økonomiske Råd. Økonomi og miljø 2011. Kapitel III. Afgiftstruktur og klimamål. Keyptmannahavn, 2011.
- [9] De Økonomiske Råd. Økonomi og miljø 2013. Kapitel II. Bilbeskatning, ulykker og miljø. Keyptmannahavn, 2013.
- [10] De Økonomiske Råd. Økonomi og miljø 2017. Kapitel II. Grønne afgifter og effektiv miljøregulering. Keyptmannahavn, 2017.
- [11] Det Økonomiske Råd. Dansk økonomi, forår 2001. Kapitel II. Udfordringer for skattesystemet. Keyptmannahavn, 2001.
- [12] European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the Future of VAT. Towards a simpler, more robust and efficient VAT system tailored to the single market. Brussels, 2011.
- [13] European Commission. Taxation Trends in the European Union - Data for the EU Member States, Iceland and Norway. 2017 Edition. DG Taxation and Customs Union, 2017.
- [14] Fíggjarmálaráðið. Endurskoðan av punktgjöldum og MVG-skipanini – so tey verða meira brúkarar- og vinnuvinarlig. Upprit frá Fíggjarmálaráðnum. Tøkt á www.fmr.fo undir “kunning” og “frágreiðingar og álit”, oktober 2004.
- [15] Michelle Harding. The Diesel Differential: Differences in the Tax Treatment of Gasoline and Diesel for Road Use. OECD Taxation Working Papers, nr. 21. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/5jz14cd7hk6b-en>. OECD Publishing. Paris, 2014.
- [16] Institute for Fiscal Studies. Dimensions of Tax design - The Mirrlees Review. Oxford University Press, 2010.
- [17] International Monetary Fund. Technical Assistance Report – Modernizing the Icelandic VAT. IMF Country Report No. 14/291, apríl 2014.

- [18] Eyðfinnur Jacobsen. Føroyskur skattarættur. Føroya Skúlabókagrunnur, 2010.
- [19] Isabelle Joumard, Mauro Pisu og Debra Bloch. Less Income Inequality and More Growth – Are They Compatible? Part 3. Income Redistribution via Taxes and Transfers Across OECD Countries. OECD Economics Department Working Papers, Nr. 926. OECD Publishing. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/5k9h296b1zjf-en>. Paris, 2012.
- [20] KPMG. Icelandic Tax Facts 2017. In-depth Information on the Icelandic Tax System. Kann takast niður á <http://skattatidindi.is/sites/skattatidindi.is/files/kpmg-taxfacts2017.pdf>, 2017.
- [21] KPMG. Tax Facts 2017. A survey of the Norwegian Tax System. Kann takast niður á <https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/no/pdf/kpmg-tax-facts-norway-2017.pdf>, 2017.
- [22] Pierre LeBlanc, Stephen Matthews og Kirsti Mellbye. The Tax Policy Landscape Five Years after the Crisis. OECD Taxation Working Papers, nr. 17. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/5k40l4dxk0hk-en>. OECD Publishing. Paris, 2013.
- [23] Norges offentlige utredninger. Skatteutvalget. NOU nr. 2003:9. Forslag til endringer i skattesystemet. Oslo, 2003.
- [24] OECD. Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy. OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, 2014.
- [25] OECD. Consumption Tax Trends 2016: VAT/GST and excise rates, trends and policy issues, OECD Publishing, Paris 2016.
- [26] OECD. Revenue Statistics: 1965-2016, OECD Publishing. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/9789264283183-en>, Paris, 2017.
- [27] OECD. Tax Policy Reform and Economic Growth. OECD Tax Policy Studies, nr. 20. OECD Publishing. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091085-en>. 2010.
- [28] Dominique Paturot, Kirsti Mellbye og Bert Brys. Average Personal Income Tax Rate and Tax Wedge Progression in OECD Countries. OECD Taxation Working Papers, nr. 15. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/5k4c0vhzsq8v-en>. OECD Publishing. Paris, 2013.
- [29] Produktivitetskommissionen. Baggrundsrapport - Skat og produktivitet. Mars 2014.
- [30] Skattanevnd Landsstýrisins í 1974. Frágreiðing frá Skattanevnd Landsstýrisins. Framlagt á tingi 9/8 – 1974. Løgtingstíðindi 1974 – Bind B, Skjal 7, bls. 413-592. August, 1974.
- [31] Skattekommissionen. Lavere skat på arbejde. Skattekommissionens forslag til skattereform. Frágreiðing frá donsku skattekommissjónini, februar 2009.
- [32] Skatteministeriet. Skat. Beskatning af arbejdskraft. Dødvægtstab. Hvordan opgøre dødvægtstab? Aktuelle skattepolitiske initiativer. Keyptmannahavn, 2002.
- [33] Enid Slack og Richard M. Bird. The Political Economy of Property Tax Reform. OECD Working Papers on Fiscal Federalism, nr. 18. Kann takast niður á <http://dx.doi.org/10.1787/5jz5pzvzv6r7-en>. OECD Publishing. Paris, 2014.
- [34] SPEKT Løggildir grannskoðarar. Skattur 2017. Januar 2017.

Fylgiskjal A: Yvirlit yvir onnur avgjöld í skattaskipanini

Í fylgiskjali A verður stutt lýst, hvørji onnur avgjöld á vørum og tænastur enn meirvirðisgjaldið eru í føroysku skattaskipanini. Í broti 7.3 í frágreiðingini varð meirvirðisgjaldið lýst. Fylgiskjal A lýsir onnur avgjöld í skattaskipanini, lógargrundarlagið undir teimum og inntøkurnar, sum avgjöldini hava givið landskassanum síðstu árin.

A.1 Arvaavgjald

Skattafrítt er at arva í Føroyum, antin tað er deyðsarvur ella forskotsarvur, men arvingar skulu rinda arvaavgjald, sum verður rindað til skiftirættin. Arvaavgjaldið er millum 1 og 12% av arvinum, alt eftir hvør arvar, og hvussu nógv. Búgvíð rindar skatt og arvaavgjöld, alt eftir hvussu búgvíð verður skift og hvør skiftisháttur verður nýttur.⁵⁵ Hóast búgvíð rindar arvaavgjaldið til skiftirættin vegna arvingarnar, er arvaavgjaldið í veruleikanum eitt avgjald á arvingarnar og ikki á búgvíð, sum letur arvin.

Inntøkurnar frá arvaavgjaldinum

Inntøkurnar frá arvaavgjaldinum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyrri. Arvaavgjaldið fer alt í landskassan.

Talva 32. Inntøkurnar frá arvaavgjaldinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Arvaavgjald, mió. kr.	7,2	5,9	5,8	3,6	5,1	6,5	7,2	7,3	8,0	8,6	9,5

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Arvaavgjöld verða kravd sambært fólkatingslóg frá 27. mai 1908⁵⁶, sett í gildi við kongligari fyriskipan nr. 468 frá 8. november 1921 sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 124 frá 7. desember 2012.

Sjónarmið í sambandi við arvaavgjaldið

Arvaavgjöld og skattur á arv eru sera umstrídd í Føroyum og í øðrum londum. Nógv halda tað vera órættvíst, at tað almenna skattar arv yvirhøvur. Í Noregi og Svøríki er eingin skattur á arv, og sitandi stjórn í Danmark ætlar at lækka arvaavgjaldið í Danmark næstu árin (sonevnda *boafgjften*, sum er í Danmark).

Verandi lóg um arvaavgjald er sum víst á omanfyri ein eldri donsk lóg, sum er sett í gildi í Føroyum.

Skattanevndin mælir til, at lógin um arvaavgjald verður dagførd og at arvaavgjöldini í hesum sambandi verða hækkað nakað. Arvaavgjaldið í Føroyum, sum er millum 1 og 12% av arvinum, er munandi lægri sammett við í Danmark, har arvaavgjaldið er 15% ella 36,25% av arvinum, alt eftir hvønn búgvíð letur arv til.

Skattanevndin mælir til, at arvaavgjaldið verður dagførd og hækkað nakað, og at meirinntøkan av hesum verður brúkt til at figgja ein inntøkuskattalætta. Fyrimunurin av eini tilíkari umlegging hevði verið, at hetta hevði javnað

⁵⁵ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/arvur-og-deydsbugv/>, har til ber at lesa meira um skatt, arv og deyðsbúgv.

⁵⁶ Lov om arveafgift af 27.05.1908.

inntøkur og nýtslumøguleikar millum ættarlið umframt at inntøkuskatturin hevði kunnað verið lækkaður nakað. Tí mælir skattanevndin til, at arvaavgjaldið verður hækkað nakað og at meirinntøkan av hesum verður brúkt til at fígga ein lætta í inntøkuskattinum.

Her er neyðugt at leggja aftrat, at sambært verandi lóggávu í Føroyum er eingin skattur á gávur frá familjulimum.⁵⁷ Verður arvaavgjaldið í Føroyum hækkað næstu árin, verður eisini neyðugt at dagføra skattingina av gávum frá familjulimum. Verður hetta ikki gjørt, kann roknast við, at fólk fara at gera sær dælt av muninum í arvaavgjaldinum og í skattingini av gávum frá familjulimum.

A.2 Tollavgjöld

Løgtingið hevur við lóg álagt toll á fleiri innfluttar vørur. Endamálið við tollavgjöldunum hevur bæði verið at fáa inntøkur til landskassan og í summum førum eisini at verja framleiðsluna av ávísam vørum í Føroyum.⁵⁸

Tollavgjöld⁵⁹ verða lögð á vørur, ið verða fluttar inn úr londum, sum ikki eru í ES og EFTA, og úr londum, sum Føroyar ikki hava frihandilssáttmála við.⁶⁰ Grundarlagið undir tollavgjöldunum minskar sostatt, so hvørt sum vit gera frihandilssáttmálar við fleiri lond. Sambært handilssáttmálanum við ES kann heldur eingin nýggjur innflutningstollur og einki nýtt avgjald við somu ávirkan sum tollur ásetast í samhandlinum millum felagsskapin og Føroyar.

Hvussu nógvan toll, vit rinda av hvørjari einstakari vøru, verður stýrt av toll- og vøruskránni, ið Føroyar hava gjørt avtalu við onnur lond um at fylgja. Vanliga er talan um 5-10%, sum verða lögð aftur at tí, sum tað kostar at keypa vøruna og at fáa hana til Føroya. Tollavgjöldini eru ásett fyri hvørt vørunummar sær í toll- og vøruskránni. Tí er sjálv vøran avgerandi fyri tollsatsin og ikki landið, sum vøran kemur frá.

Føroyar hava í sáttmála við altjóða handilsfelagsskapin, WTO, bundið seg til at halda tollsatsirnar. Hetta merkir, at Løgtingið kann ikki hækka satsirnar, men bert lækka og taka teir av.

Tollur verður ikki rindaður av vørum, sum kosta undir 300 kr. við flutningskostnaði. Summar vørur eru eisini frítiknar toll sambært toll og vøruskránni. Harafturat rinda vit vanliga ikki toll fyri vørur, sum eru innfluttar úr londum, sum Føroyar hava frihandilssáttmála við.

Undir verandi umstøðum fara tollavgjöldini sostatt, eins og nevnt omanfyri, at hvørva heilt burtur, sum frálíður, og so hvørt sum Føroyar gera frihandilssáttmálar við fleiri lond og strika ella lækka verandi tollavgjöld.

Inntøkurnar frá tollavgjöldum

Inntøkurnar frá tollavgjöldunum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Tollavgjöldini fara øll í landskassan.

⁵⁷ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/borgari/skattur/gavur/>, har til ber at lesa meira um skatting av gávum.

⁵⁸ Víst verður til síðurnar <http://www.taks.fo/fo/borgari/tollur/> og <http://www.taks.fo/fo/vinna/tollur/>, har til ber at lesa meira um toll.

⁵⁹ Tollavgjöldini verða eisini nevnd GATT-tollur.

⁶⁰ Á síðuni <http://www.taks.fo/fo/vinna/tollur/frihandilssattmalar/> er eitt yvirlit yvir lond, sum Føroyar hava frihandilssáttmála við.

Talva 33. Inntøkurnar frá tollavgjøldum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Tollavgjøld, mió. kr.	44,4	39,0	27,3	31,2	31,7	35,9	36,4	40,5	47,8	44,7	50,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir tollavgjøldunum er lótingslóg nr. 121 frá 23. desember 1991 um toll (tolllógin).

Harafturat eru fleiri kunngerðir, sum áseta ymiskar reglur um toll, millum annað um tollefirlit, tænastugjøld og annað.⁶¹

A.3 Punktgjöld á innflutning

Punktgjöld eru avgjøld, ið verða lögð á serligar vørur. Endamálið við punktgjöldum er eins og við tollavgjøldunum at fáa til vega inntøkur at fíggja almennar útreiðslur. Harafturat hava endamálini verið at ávirka atburðin hjá fólki. Til dømis verða høg punktgjöld lögð á tubbak og rúsdrekka við tí endamáli at tálma nýtsluna av hesum vørunum, sum eru heilsuskaðiligar.

Inntøkurnar frá punktgjöldum

Inntøkurnar frá punktgjöldunum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Punktgjöldini fara øll í landskassan.

Talva 34 Inntøkurnar frá punktgjöldum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Punktgjöld, mió. kr.	181,3	178,3	177,0	176,9	191,7	177,7	175,4	182,6	182,8	184,6	195,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Punktgjöld verða kravd sambært lótingslóg nr. 19 frá 12. mars 2002 um avgjald á framleiðslu og innflutningi.

Lógin um um avgjald á framleiðslu og innflutningi er upprunaliga frá 1992, tá ið Føroyar gjørdur nýggjan handilssáttmála við ES, sum hevði við sær, at Føroyar nú ikki bara kundu leggja toll á innflutning. Sambært handilssáttmálanum kunnu føroyskir myndugleikar ikki geva føroyskt framleiddum vørum fyrimun framum somu vørum framleiddar í útlandum við bara at leggja avgjøld á útlenskt framleiddu vørunar. Avgjald skal eisini vera á tilsvarandi vørum, ið verða framleiddar í Føroyum.

Nýggjar og dagfórdar lógir um avgjald á framleiðslu og innflutningi eru síðani settar í gildi í 1997 og í 2002.

⁶¹ Víst verður til síðuna <http://www.taks.fo/fo/log/logir/tolllogin/>, har til ber at lesa tolllógina og kunngerðir, sum eru skrivaðar við heimild í tolllógini.

A.4 Lønhæddaravgjald

Nökur vinnuvirki, sum ikki eru MVG-skrásett, eru ístaðin álögð at rinda landskassanum lønhæddaravgjald.

Virki, sum fáast við at veita tænastur innan hesi øki, rinda lønhæddaravgjald:

1. Læknavirksemi, tannlækna- og annað dentalvirksemi, kiropaktik, fysioterapi og onnur verulig heilsurøkt.
2. Tryggingarvirksemi.
3. Banka-, sparikassa- og figgjarvirksemi og serligar elektroniskar tænastur, sum eru neyðugar fyri hetta virksemið.

Fyri virksemi eftir nr. 1 er avgjaldsgrundarlagið útgoldin A-lønarpophædd við avlopi av sjálvstøðugum vinnuvirki lögðum afturat. Avgjaldsgrundarlagið fyri virksemi eftir nr. 2 og 3 er útgoldin A-lønarpophædd. Virksemið, sum er nevnt omanfyri í nr. 1, rindar 2,5% árliga í lønhæddaravgjaldi. Tryggingarvirksemi (tryggingarfeløgini) rindar 10% árliga, meðan banka-, sparikassa- og annað figgjarvirksemi rinda 12% árliga.

Høvuðsendamálið við lønhæddaravgjaldinum var at útvega figging til landskassan frá einum parti av tí virksemi, sum ikki var skyldugt at gjalda meirvirðisgjald. Lønhæddaravgjaldið varð upprunaliga sett í verk frá 1. januar 1994, eitt ár eftir at meirvirðisgjaldið varð sett í gildi.

Inntøkurnar frá lønhæddaravgjaldinum

Inntøkurnar frá lønhæddaravgjaldinum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri.

Lønhæddaravgjaldið fer alt í landskassan.

Talva 35. Inntøkurnar frá lønhæddaravgjaldinum í mió. kr., 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Lønhæddaravgjald, mió. kr.	17,2	16,6	32,5	34,7	34,6	36,2	35,6	34,0	36,6	37,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lønhæddaravgjald verður kravt sambært lögtingslóg nr. 193 frá 10. desember 1993 um lønarhæddaravgjald við seinni broytingum.

A.5 Brennioljugjald

Brennioljugjaldið á 80 oyru fyri liturin verður rindað í sambandi við sølu av brenniolju og dieslolju til bilar. Harafturat er eitt brennioljugjald á 10 oyru fyri liturin við sølu av tungolju.

Fyri gassolju latin til skip yvir 20 GT verður tó onki gjald rindað. Harumframt kunnu tey flestu meirvirðisgjaldskrásettu virkini fáa góðkenning at fáa endurrindað avgjaldið.⁶² Brennioljugjaldið verður í dag at kalla bara rindað av privatum húsarhaldum.

⁶² Sí kunngerð nr. 23 frá 2003 um endurrindan av serligum oljugjaldi.

Brennioljugjaldið kann helst sigast at vera eitt umhvørvisavgjald, men endamálið við brennioljugjaldinum hevur ongantið verið at taka serligt atlit at umhvørvinum. Endamálið við brennioljugjaldinum var upprunaliga, tá ið gjaldið varð sett í gildi í 1986, at tálma nýtsluni í Føroyum. Hetta verður sagt beinleiðis í viðmerkingunum til upprunaligu lógina frá 1986.

Inntøkurnar frá brennioljugjaldinum

Inntøkurnar frá brennioljugjaldinum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Brennioljugjaldið fer alt í landskassan.

Talva 36. Inntøkurnar frá brennioljugjaldinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Brennioljugjald, mió. kr.	66,7	62,6	58,7	63,6	61,1	63,9	62,9	61,5	68,3	68,3	65,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir brennioljugjaldinum er lögtingslóg nr. 179 frá 18. desember 1992 um serligt avgjald á brenniolju. Kunngerð nr. 23 frá 19. feb. 2003 um endurgjald av serligum oljugjaldi ásetur harafurur, at ávís meirvirðisgjaldskrásett virki kunnu fáa endurgoldið brennioljugjaldið.

A.6 Framleiðsluavgjöld

Framleiðsluavgjöld eru eisini punktgjöld, ið eru ásett í lögtingslógini um avgjald á framleiðslu og innflutningi frá 1992, sí brotið omanfyri um punktgjöld. Framleiðsluavgjöld eru punktgjöld, sum verða lögð á vørur framleiddar í Føroyum.

Orsøkin til at hesi punktgjöldini eru skrásett fyri seg sjálvi undir høvuðskontuni framleiðslugjöld í landsroknskapinum og figgjarlógini er, at tað skal bera til at greina sundur, hvussu nógv punktgjöld stava frá innfluttum vørum og hvussu nógv stava frá vørum, sum eru framleiddar í Føroyum.⁶³

Inntøkurnar frá framleiðsluavgjöldum

Inntøkurnar frá framleiðsluavgjöldunum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Framleiðsluavgjöldini fara øll í landskassan.

Talva 37. Inntøkurnar frá framleiðsluavgjöldunum í mió. kr., 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Framleiðsluavgjöld, mió. kr.	19,0	19,6	14,4	19,9	21,1	20,3	23,4	19,9	22,5	23,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

⁶³ Meginparturin av framleiðsluavgjöldunum stavar frá framleiðsluni av øli í Føroyum.

Stutt um lógargrundarlagið

Framleiðsluavgjöld verða kravd sambært lögtingslóg nr. 19 frá 12. mars 2002 um avgjald á framleiðslu og innflutningi við seinni broytingum.

A.7 Skrásetingargjald

Skrásetingargjaldið er eitt avgjald á motorakför, tá ið hesi verða tikin í brúk í Føroyum av einum persóni, sum býr í Føroyum. Skrásetingargjaldið verður rindað av tí persóni, sum eigur akfarið, tá ið akfarið verður skrásett fyrstu ferð í akfarsskránni og fær skrásetingarnummar og nammarspjaldur.⁶⁴

Fremsta endamálið við skrásetingargjaldinum hevur frá byrjan av verið at fáa fígging til vega til landskassan. Harafturat er skrásetingargjaldið skipað soleiðis, at dýrari bilar og bilar við størri útláti av CO₂, rinda lutfalsliga meira sammett við bíligari bilar og bilar við minni útláti av CO₂. Hetta hevur gjørt skrásetingargjaldið stigvaksandi.

Inntøkurnar frá skrásetingargjaldinum

Inntøkurnar frá skrásetingargjaldinum síðstu árin hava verið eins og vistar í talvuni niðanfyri. Skrásetingargjaldið fer alt í landskassan.

Talva 38. Inntøkurnar frá skrásetingargjaldinum í mió. kr., 2008-2017

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Skrásetingargjald, mió. kr.	98,8	47,4	56,3	62,3	85,2	105,0	124,4	146,3	159,9	155,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Skrásetingargjald verður kravt sambært lögtingslóg nr. 33 frá 19. mai 2008 um avgjöld við skráseting av motorakförum við seinni broytingum. Harafturat eru tríggar kunngerðir lýstar, sum áseta ymsar reglur um frittøku av skrásetingargjaldi fyri ávísar bilar, burturbeiningargjald og annað.⁶⁵

A.8 Vegskattur (Vektgjald)

Vegskattur verður rindaður landskassanum av øllum motorakförum, sum eru skrásetingarskyldug (eru skrásett og hava rindað skrásetingargjald).⁶⁶

Endamálið við vegskattinum hevur upprunaliga helst verið at fáa fígging til vega til rakstur, viðlíkahald og menning av vegakervinum. Seinni eru broytingar gjørdar í vegskattinum, sum hava havt við sær, at lættari akfør og akfør við bensinmotori, hava rindað minni sammett við tyngri akfør og akfør við dieselmotori. Helst hevur

⁶⁴ Víst verður til síðuna <http://www.akstovan.fo/Default.aspx?ID=86>, har ið til ber at lesa meira um skrásetingargjaldið.

⁶⁵ Víst verður til síðuna <http://www.akstovan.fo/Default.aspx?ID=37>, har til ber at lesa lógina um avgjöld við skráseting og kunngerðirnar, sum eru lýstar við heimild í lógini.

⁶⁶ Víst verður til síðuna <http://www.akstovan.fo/Default.aspx?ID=119>, har ið til ber at lesa meira um vektgjaldið.

hugsanin verið, at lættari akfør slíta vegirnar minni sammett við tyngri akfør og at bensin er dýrari orkukelda sammett við diesel.

Vegskatturin varð broyttur við lógarbroyting í 2016 við virknaði fyri akfør, sum eru skrásett eftir 1. januar 2017. Motorakfør, sum eru skrásett eftir 1. januar 2017, rinda eitt umhvørvisgjald eftir útlátinum av CO₂. Akfør, sum eru skrásett fyri hetta og eftir gomlu skipanini, rinda ístaðin eitt vektgjald eftir vektini á akfarinum.

Inntøkurnar frá vegskattinum

Inntøkurnar frá vegskattinum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Vegskatturin fer allur í landskassan.

Talva 39. Inntøkurnar frá vegskattinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Vegskattur, mió. kr.	84,1	87,4	87,1	86,7	87,5	88,1	90,4	93,3	97,1	112,3	118,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til fíggjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir vegskattinum er lótingslóg nr. 38 frá 31. mars 1982 um vektgjald av motorakførum v.m. við seinni broytingum (vegskattalógin). Harafturat eru tvær kunngerðir lýstar, sum áseta reglur um ellisakfør og um akfør til uttanlandsflutning.⁶⁷

A.9 Ferðaavgjald

Ferðaavgjaldið hevur í stuttum við sær, at fyri hvørt ferðafólk, sum verður flutt úr Føroyum, skal rindast 65 kr. í ferðaavgjaldið. Avgjaldið er galdandi fyri ferðafólk, sum ferðast loft- ella sjóvegis. Avgjald skal tó ikki latast fyri børn undir 12, ið ferðast loftvegis og børn undir 16 ár ið ferðast sjóvegis. Eisini eru undantikin ferðafólk, ið eru í Føroyum í transitt, og ferðafólk, ið ferðast við fari, sum ikki vanliga verður nýtt til ferðafólkaflutning.

Ferðaavgjaldið er upprunaliga frá 1979, og tá var avgjaldið 30 kr. av hvørjum uttanlandsferðaseðli. Í 1986 varð ferðaavgjaldið broyt til bara at galda fyri ferðir úr Føroyum, og avgjaldið varð hækkað til 200 kr. Seinni varð avgjaldið lækkað til 120 kr., sum tað var til 1. oktober 2013, tá ið avgjaldið lækkaði til verandi 65 kr.

Inntøkurnar frá ferðaavgjaldinum

Inntøkurnar frá ferðaavgjaldinum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Ferðaavgjaldið fer alt í landskassan.

⁶⁷ Víst verður til síðuna <http://www.akstovan.fo/Default.aspx?ID=36>, har ið til ber at lesa vegskattalógina og kunngerðirnar, sum eru lýstar við heimild í lógini.

Talva 40. Inntøkurnar frá ferðaaavgjaldinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Ferðaaavgjald, mió. kr.	13,3	15,3	14,1	14,0	13,7	14,7	15,0	8,6	9,6	9,4	11,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Lógargrundarlagið undir ferðaaavgjaldinum er lögtingslóg nr. 37 frá 26. mai 1988 um ferðagjald.

A.10 Umhvørvisavgjald á smyrjiojlu

Umhvørvisavgjaldið á smyrjiojlu varð sett í gildi í 1992, tá ið Løgtingið samtykti, at latast skuldi 1 kr. fyri liturin í avgjaldi í landskassan av innfluttari ella her í landinum framleiddari smyrjiojlu. Avgjaldið er síðani hækkað nakrar ferðir og hevur verið 2,5 kr. fyri liturin síðani 1. januar 2016. Umhvørvisavgjaldið á smyrjiojlu er ætlað til at figgja kostnaðin av at savna inn og viðgera spilloljuna í Føroyum, soleiðis at hon ikki dálkar náttúruna. IRF fær figging til endamálið av játtan á figgjarlógini.

Inntøkurnar frá umhvørvisavgjaldinum á smyrjiojlu

Inntøkurnar frá umhvørvisavgjaldinum á smyrjiojlu síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Umhvørvisavgjaldið á smyrjiojlu fer alt í landskassan.

Talva 41. Inntøkurnar frá umhvørvisavgjaldinum á smyrjiojlu í mió. kr., 2009-2017

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Umhvørvisavgjald á smyrjiojlu, mió. kr.	1,2	3,2	2,5	2,5	2,9	3,0	3,2	2,9	3,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mett í sambandi við uppskotið til figgjarlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Umhvørvisavgjald á smyrjiojlu verður kravt sambært lögtingslóg nr. 75 frá 13. mai 1992 við seinni broytingum.

A.11 Tinglýsingargjald

Tá ið fóst ogn við keyp og sølu, gávubrævi ella á annan hátt verður latin øðrum eigara, skal tinglýsingargjald rindast. Við arvaskifti skal tó onki tinglýsingargjald rindast fyri tann partin av ognini, sum arvaavgjald verður latið fyri. Eisini skal avgjald rindast tá ið veð verður tinglýst. Avgjaldið hækkaði frá 1. januar 2016 úr ½% til 1%. Umframt avgjaldið skal rindast eitt gjald á 1000 kr. fyri tinglýsingina.

Inntøkurnar frá tinglýsingargjaldinum

Inntøkurnar frá tinglýsingargjaldinum síðstu árin hava verið eins og vístar í talvuni niðanfyri. Tinglýsingargjaldið fer alt í landskassan.

Talva 42. Inntøkurnar frá tinglýsingargjaldinum í mió. kr., 2007-2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	M2017
Tinglýsingargjald, mió. kr.	0,0	18,9	19,0	22,5	20,5	19,1	18,7	20,0	33,1	38,6	42,0

Viðm.: Talið fyri 2017 er mettt í sambandi við uppskotið til figgjárlóg fyri 2018.

Kelda: Gjaldstovan.

Stutt um lógargrundarlagið

Tinglýsingargjaldið á 1% verður rindað sambært Løgtingslóg nr. 8 frá 28. februar 2006 um tinglýsingaravgjald.

Tinglýsingargjaldið á 1.000 kr. verður rindað sambært Løgtingslóg nr. 76 frá 17. mai 1994 um tinglýsingargjöld v.m.

Fylgiskjal B1: Summary of key tax revenue ratios in OECD countries

	Tax revenue as % of GDP				Tax revenue as % of total tax revenue in 2015						
	2016p	2015	2014	2000	1100 Taxes on income, individuals (PIT)	1200 Taxes on income, corporates (CIT)	2000 Social security contributions (SSC)	4000 Taxes on property	5111 Value added taxes	Other consumption taxes (3)	All other taxes
OECD - Average (1)	34,3	34,0	33,9	33,9	24,4	8,9	25,8	5,8	20,0	12,4	2,7
Australia	..	28,2	27,6	30,4	41,5	15,3	0,0	10,7	13,0	14,5	5,0
Austria	42,7	43,7	43,1	42,4	24,1	5,2	33,6	1,3	17,7	9,6	8,4
Belgium	44,2	44,8	45,0	43,5	28,3	7,4	31,9	7,8	15,0	8,8	0,8
Canada	31,7	32,0	31,2	34,8	36,9	9,9	15,1	11,8	13,2	9,9	3,2
Chile	20,4	20,5	19,6	18,8	9,8	21,0	6,9	4,4	40,8	13,3	3,8
Czech Republic	34,0	33,3	33,1	32,4	10,7	10,8	43,1	1,4	21,7	11,7	0,5
Denmark	45,9	45,9	48,6	46,9	55,2	5,6	0,1	4,1	20,0	11,6	3,4
Estonia	34,7	33,9	32,8	31,1	17,2	6,2	33,4	0,8	27,3	14,5	0,5
Finland	44,1	43,9	43,8	45,8	30,2	4,9	28,9	3,3	20,6	11,8	0,3
France	45,3	45,2	45,3	43,1	18,9	4,6	37,1	9,0	15,3	9,1	6,1
Germany	37,6	37,1	36,8	36,2	26,5	4,7	37,6	2,9	18,8	9,0	0,5
Greece	38,6	36,4	35,9	33,4	15,0	5,9	29,4	8,5	20,1	19,2	1,8
Hungary	39,4	39,0	38,2	38,6	13,7	4,6	32,4	3,3	24,9	18,8	2,2
Iceland	36,4	36,7	38,6	36,2	36,7	6,5	9,8	5,4	22,6	9,7	9,3
Ireland	23,0	23,1	28,5	30,8	31,6	11,3	16,8	6,4	19,7	12,9	1,2
Israel	31,2	31,3	31,1	34,9	19,4	9,5	16,4	10,6	24,9	13,0	6,1
Italy	42,9	43,3	43,5	40,6	26,0	4,7	30,1	6,5	14,2	13,1	5,4
Japan	..	30,7	30,3	25,8	18,9	12,3	39,4	8,2	13,7	7,3	0,3
Korea	26,3	25,2	24,6	21,5	17,2	13,1	26,6	12,4	15,3	12,7	2,7
Latvia	30,2	29,0	28,8	29,1	20,4	5,5	28,7	3,4	26,5	14,8	0,6
Luxembourg	37,1	36,8	37,4	36,9	24,5	11,9	29,0	8,9	17,6	7,9	0,3
Mexico (2)	17,2	16,2	14,2	13,1	20,6	20,1	13,9	2,0	23,9	14,7	4,9
Netherlands	38,8	37,4	37,5	37,2	20,5	7,2	37,8	3,8	17,6	12,0	1,1
New Zealand	32,1	33,0	32,4	32,5	38,1	13,8	0,0	6,1	29,7	8,7	3,6
Norway	38,0	38,3	38,9	41,9	27,9	11,5	27,3	2,9	21,4	9,0	0,0
Poland	33,6	32,4	32,0	32,9	14,4	5,7	38,5	4,2	21,6	14,4	1,3
Portugal	34,4	34,6	34,3	31,1	21,2	9,0	26,1	3,7	24,8	13,6	1,6
Slovak Republic	32,7	32,3	31,2	33,6	9,7	11,5	42,7	1,3	21,3	12,4	1,1
Slovenia	37,0	36,6	36,5	36,6	14,0	4,0	39,7	1,7	22,9	17,1	0,5
Spain	33,5	33,8	33,7	33,2	21,3	7,0	33,8	7,7	19,0	10,7	0,5
Sweden	44,1	43,3	42,6	49,0	29,1	6,9	22,4	2,4	20,9	7,2	11,1
Switzerland	27,8	27,7	27,0	27,4	31,1	10,8	24,6	6,7	12,4	9,3	5,0
Turkey	25,5	25,1	24,6	23,6	14,6	5,7	29,0	4,9	20,6	23,7	1,5
United Kingdom	33,2	32,5	32,2	33,2	27,7	7,5	18,7	12,6	21,2	11,7	0,5
United States	26,0	26,2	25,9	28,2	40,5	8,5	23,7	10,3	0,0	17,0	0,0

.. Not available

1. 2016 provisional average calculated by applying the unweighted average percentage change for 2016 in the 33 countries providing data for that year to the overall average tax to GDP ratio in 2015.

2. 2016 provisional: Secretariat estimate, including expected revenues collected by state and local governments.

3. Calculated as 5000 Taxes on goods and services less 5111 Value added taxes.

Fylgiskjal B2: Total tax revenue as % of GDP

	1965	1990	2000	2007	2010	2012	2013	2014	2015	2016p
Australia	20,6	28,0	30,4	29,5	25,4	27,1	27,3	27,6	28,2	..
Austria	33,6	39,4	42,4	40,8	41,1	42,0	42,8	43,1	43,7	42,7
Belgium	30,6	41,2	43,5	42,7	42,6	44,2	45,2	45,0	44,8	44,2
Canada	25,2	35,2	34,8	32,1	30,6	31,0	30,9	31,2	32,0	31,7
Chile	..	16,9	18,8	22,7	19,6	21,3	19,9	19,6	20,5	20,4
Czech Republic	32,4	34,2	32,5	33,7	34,1	33,1	33,3	34,0
Denmark (1)	29,1	44,4	46,9	46,4	44,8	45,5	45,9	48,6	45,9	45,9
Estonia	31,1	31,3	33,3	31,7	31,7	32,8	33,9	34,7
Finland	30,0	42,9	45,8	41,5	40,8	42,7	43,6	43,8	43,9	44,1
France (1)	33,6	41,0	43,1	42,4	42,0	44,3	45,2	45,3	45,2	45,3
Germany (2)	31,6	34,8	36,2	34,9	35,0	36,4	36,8	36,8	37,1	37,6
Greece (1)	17,1	25,2	33,4	31,2	32,0	35,5	35,5	35,9	36,4	38,6
Hungary	38,6	39,6	37,5	38,5	38,1	38,2	39,0	39,4
Iceland	25,5	30,2	36,2	39,0	33,3	35,2	35,8	38,6	36,7	36,4
Ireland	24,5	32,4	30,8	30,4	27,0	27,5	28,2	28,5	23,1	23,0
Israel (3)	34,9	34,2	30,7	30,0	30,7	31,1	31,3	31,2
Italy	24,7	36,4	40,6	41,7	41,9	43,9	44,1	43,5	43,3	42,9
Japan	17,6	28,2	25,8	27,5	26,5	28,2	28,9	30,3	30,7	..
Korea	..	18,8	21,5	24,8	23,4	24,8	24,3	24,6	25,2	26,3
Latvia	29,1	28,1	28,1	28,4	28,5	28,8	29,0	30,2
Luxembourg	26,4	33,5	36,9	36,1	37,4	38,4	38,2	37,4	36,8	37,1
Mexico (4)	..	12,4	13,1	12,6	13,4	13,1	13,8	14,2	16,2	17,2
Netherlands	30,9	40,2	37,2	36,0	36,1	36,0	36,5	37,5	37,4	38,8
New Zealand	23,2	36,2	32,5	33,9	30,3	32,1	31,1	32,4	33,0	32,1
Norway	29,4	40,2	41,9	42,1	42,0	41,5	39,9	38,9	38,3	38,0
Poland	32,9	34,6	31,4	32,1	31,9	32,0	32,4	33,6
Portugal	15,7	26,5	31,1	31,8	30,4	31,8	34,1	34,3	34,6	34,4
Slovak Republic	33,6	29,2	28,1	28,3	30,2	31,2	32,3	32,7
Slovenia	36,6	37,1	36,9	36,9	36,7	36,5	36,6	37,0
Spain (1)	14,3	31,6	33,2	36,4	31,2	32,2	33,1	33,7	33,8	33,5
Sweden	31,4	49,5	49,0	45,0	43,2	42,6	42,9	42,6	43,3	44,1
Switzerland	16,6	23,6	27,4	26,1	26,5	26,8	26,9	27,0	27,7	27,8
Turkey	10,6	14,5	23,6	23,1	24,8	24,9	25,3	24,6	25,1	25,5
United Kingdom	30,1	32,9	33,2	33,2	32,6	32,8	32,6	32,2	32,5	33,2
United States	23,5	26,0	28,2	26,7	23,5	24,1	25,7	25,9	26,2	26,0
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average (5)	24,8	31,9	33,9	33,7	32,5	33,3	33,6	33,9	34,0	34,3

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.
3. Information on data for Israel: <http://oe.cd/israel-disclaimer>.
4. 2016: Secretariat estimate, including expected revenues collected by state and local governments.
5. 2016: calculated by applying the unweighted average percentage change for 2016 in the 33 countries providing data for that year to the overall average tax to GDP ratio in 2015.

Fylgiskjal B3: Tax revenue of main headings as % of GDP, 2015

	1000 Income & profits	2000 Social security	3000 Payroll	4000 Property	5000 Goods and services	6000 Others	EU Custom Duties
Australia	16,0	0,0	1,4	3,0	7,8	0,0	..
Austria	13,2	14,7	3,0	0,6	11,9	0,2	0,1
Belgium	16,0	14,3	0,0	3,5	10,7	0,0	0,3
Canada	15,3	4,8	0,7	3,8	7,4	0,0	..
Chile	7,5	1,4	0,0	0,9	11,1	-0,4	..
Czech Republic	7,2	14,4	0,0	0,5	11,2	0,0	0,2
Denmark (1)	29,0	0,1	0,3	1,9	14,5	0,0	0,2
Estonia	7,9	11,3	0,0	0,3	14,2	0,0	0,2
Finland	15,4	12,7	0,0	1,4	14,2	0,0	0,1
France (1)	10,6	16,8	1,6	4,0	11,0	1,1	0,1
Germany (2)	11,6	14,0	0,0	1,1	10,3	0,0	0,2
Greece	8,2	10,7	0,0	3,1	14,3	0,0	0,1
Hungary	7,1	12,6	0,6	1,3	17,1	0,2	0,1
Iceland	17,2	3,6	0,3	2,0	11,9	1,7	..
Ireland	9,9	3,9	0,1	1,5	7,5	0,0	0,1
Israel	9,8	5,1	1,2	3,3	11,9	0,0	..
Italy	13,8	13,0	0,0	2,8	11,8	1,7	0,1
Japan	9,6	12,1	0,0	2,5	6,4	0,1	..
Korea	7,6	6,7	0,1	3,1	7,1	0,6	..
Latvia	7,5	8,3	0,0	1,0	12,0	0,0	0,2
Luxembourg	13,4	10,7	0,0	3,3	9,4	0,1	0,0
Mexico	6,8	2,2	0,4	0,3	6,3	0,2	..
Netherlands	10,4	14,1	0,0	1,4	11,1	0,1	0,3
New Zealand	18,3	0,0	0,0	2,0	12,7	0,0	..
Norway	15,1	10,5	0,0	1,1	11,6	0,0	..
Poland	6,5	12,5	0,2	1,4	11,7	0,0	0,2
Portugal	10,4	9,0	0,0	1,3	13,3	0,5	0,1
Slovak Republic	7,0	13,8	0,0	0,4	10,9	0,0	0,2
Slovenia	6,6	14,5	0,1	0,6	14,6	0,0	0,1
Spain (1)	9,6	11,4	0,0	2,6	10,0	0,0	0,2
Sweden	15,5	9,7	4,6	1,0	12,2	0,0	0,1
Switzerland	12,9	6,8	0,0	1,9	6,0	0,1	..
Turkey	5,1	7,3	0,0	1,2	11,1	0,4	..
United Kingdom	11,5	6,1	0,0	4,1	10,7	0,0	0,2
United States	12,9	6,2	0,0	2,7	4,5	0,0	..
<i>Unweighted average</i>							
OECD Average	11,5	9,0	0,4	1,9	10,9	0,2	0,2

.. Not available

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B4: Tax revenue of main headings as % of GDP, 2016p

	1000 Income & profits	2000 Social security	3000 Payroll	4000 Property	5000 Goods and services	6000 Others	EU Custom Duties
Australia
Austria	11,9	14,9	3,0	0,6	12,0	0,2	0,1
Belgium	15,7	13,7	0,0	3,5	10,8	0,0	0,4
Canada	15,1	4,8	0,7	3,8	7,4	0,0	..
Chile	6,8	1,5	0,0	1,0	11,1	-0,1	..
Czech Republic	7,4	14,7	0,0	0,5	11,3	0,0	0,2
Denmark (1)	28,7	0,1	0,3	1,9	14,9	0,0	0,1
Estonia	7,8	11,6	0,0	0,3	14,9	0,0	0,2
Finland	15,3	12,8	0,0	1,4	14,5	0,0	0,1
France (1)	10,6	16,7	1,6	4,1	11,1	1,1	0,1
Germany (2)	12,0	14,1	0,0	1,1	10,2	0,0	0,2
Greece	9,1	11,0	0,0	2,6	15,8	0,0	0,1
Hungary	7,1	13,6	0,6	1,1	16,7	0,1	0,1
Iceland	17,8	3,6	0,3	1,9	12,1	0,6	..
Ireland	10,0	3,9	0,1	1,3	7,5	0,0	0,1
Israel	9,8	5,2	1,2	3,3	11,8	0,0	..
Italy	13,7	13,0	0,0	2,8	12,1	1,2	0,1
Japan	9,5	..	0,0	2,5	6,2	0,1	..
Korea	8,2	6,9	0,1	3,0	7,4	0,7	..
Latvia	8,0	8,3	0,0	1,1	12,6	0,0	0,2
Luxembourg	13,7	10,6	0,0	3,5	9,1	0,1	0,0
Mexico	7,3	2,2
Netherlands	10,6	14,8	0,0	1,5	11,5	0,0	0,3
New Zealand	17,8	0,0	0,0	2,0	12,3	0,0	..
Norway	14,0	10,6	0,0	1,2	12,1	0,0	..
Poland	6,7	12,8	0,0	1,4	10,7	1,8	0,2
Portugal	9,9	9,2	0,0	1,3	13,6	0,4	0,1
Slovak Republic	7,3	14,1	0,0	0,4	10,7	0,0	0,2
Slovenia	6,9	14,7	0,1	0,6	14,6	0,0	0,1
Spain (1)	9,4	11,4	0,0	2,6	9,8	0,1	0,2
Sweden	15,7	10,0	4,7	1,1	12,4	0,0	0,1
Switzerland	13,0	6,8	0,0	1,9	6,0	0,1	..
Turkey	5,4	7,3	0,0	1,2	11,1	0,4	..
United Kingdom	11,9	6,3	0,0	4,2	10,7	0,0	0,2
United States	12,7	6,2	0,0	2,7	4,4	0,0	..

.. Not available

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B5: Taxes on personal income (1100) as % of GDP and as % of total tax revenue

	% of GDP					% of total tax revenue				
	1990	2000	2010	2014	2015	1990	2000	2010	2014	2015
Australia	12,1	11,5	9,8	11,4	11,7	43,0	37,8	38,5	41,2	41,5
Austria	8,3	9,3	9,2	10,1	10,5	21,0	22,0	22,4	23,5	24,1
Belgium	13,2	13,7	12,0	13,0	12,7	32,0	31,4	28,2	28,8	28,3
Canada	14,4	12,8	10,7	11,4	11,8	40,8	36,8	35,0	36,5	36,9
Chile	0,9	1,4	1,3	1,4	2,0	5,6	7,6	6,8	7,3	9,8
Czech Republic	..	4,2	3,3	3,6	3,6	..	12,9	10,2	10,8	10,7
Denmark (1)	24,0	24,7	23,2	26,3	25,3	54,0	52,7	51,9	54,1	55,2
Estonia	..	6,8	5,3	5,7	5,8	..	22,0	15,9	17,5	17,2
Finland	14,9	14,0	12,1	13,4	13,3	34,7	30,6	29,5	30,6	30,2
France (1)	4,4	7,8	7,2	8,5	8,5	10,7	18,0	17,1	18,7	18,9
Germany (2)	9,6	9,2	8,5	9,6	9,8	27,6	25,3	24,3	26,2	26,5
Greece (1)	3,6	4,8	4,0	5,9	5,5	14,1	14,5	12,4	16,5	15,0
Hungary	..	7,2	6,5	5,3	5,3	..	18,6	17,4	13,8	13,7
Iceland	8,1	12,6	12,2	13,5	13,5	26,9	34,8	36,5	34,9	36,7
Ireland	10,7	9,8	8,1	9,1	7,3	33,1	31,9	30,0	32,0	31,6
Israel	..	10,1	5,5	5,7	6,1	..	29,1	18,0	18,3	19,4
Italy	9,6	10,1	11,2	11,2	11,3	26,3	24,8	26,8	25,8	26,0
Japan	7,8	5,4	4,9	5,7	5,8	27,8	21,1	18,6	18,9	18,9
Korea	3,8	3,1	3,3	4,0	4,3	20,0	14,6	14,2	16,3	17,2
Latvia	..	5,5	6,2	5,9	5,9	..	18,8	22,2	20,5	20,4
Luxembourg	8,1	6,8	7,9	8,7	9,0	24,1	18,5	21,0	23,1	24,5
Mexico	2,4	3,0	3,3	17,7	21,0	20,6
Netherlands	9,9	5,6	7,8	7,0	7,7	24,7	15,1	21,5	18,7	20,5
New Zealand	17,4	14,0	11,4	12,5	12,6	48,0	43,1	37,7	38,6	38,1
Norway	10,5	10,1	9,9	9,9	10,7	26,2	24,1	23,6	25,4	27,9
Poland	..	4,3	4,4	4,6	4,7	..	13,2	13,9	14,3	14,4
Portugal	4,2	5,4	5,4	7,7	7,3	15,9	17,4	17,6	22,5	21,2
Slovak Republic	..	3,3	2,6	3,0	3,1	..	9,9	9,4	9,6	9,7
Slovenia	..	5,5	5,6	5,1	5,1	..	15,0	15,1	14,0	14,0
Spain (1)	6,9	6,4	6,8	7,6	7,2	21,7	19,2	21,9	22,4	21,3
Sweden	19,1	16,3	12,0	12,2	12,6	38,5	33,2	27,9	28,6	29,1
Switzerland	7,7	8,2	8,4	8,4	8,6	32,8	29,8	31,9	31,0	31,1
Turkey	3,9	5,2	3,5	3,6	3,7	26,8	22,2	14,0	14,7	14,6
United Kingdom	9,7	9,6	9,4	8,8	9,0	29,4	29,0	28,7	27,3	27,7
United States	9,8	11,9	8,2	10,2	10,6	37,7	42,2	34,8	39,3	40,5
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average	9,7	8,7	7,7	8,4	8,4	28,6	24,6	23,2	24,1	24,4

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B6: Taxes on corporate income (1200) as % of GDP and as % of total tax revenue

	% of GDP					% of total tax revenue				
	1990	2000	2010	2014	2015	1990	2000	2010	2014	2015
Australia	4,0	6,2	4,5	4,5	4,3	14,1	20,3	17,9	16,4	15,3
Austria	1,4	2,0	1,9	2,1	2,3	3,6	4,6	4,6	4,9	5,2
Belgium	2,0	3,1	2,5	3,1	3,3	4,8	7,2	5,9	7,0	7,4
Canada	2,5	4,2	3,2	3,3	3,2	7,0	12,2	10,5	10,6	9,9
Chile	2,1	2,1	4,0	4,2	4,3	12,4	11,2	20,4	21,3	21,0
Czech Republic	..	3,2	3,2	3,5	3,6	..	9,9	10,0	10,6	10,8
Denmark (1)	1,7	3,2	2,3	2,8	2,6	3,8	6,8	5,0	5,7	5,6
Estonia	..	0,9	1,3	1,7	2,1	..	2,8	4,0	5,3	6,2
Finland	1,9	5,7	2,4	1,9	2,2	4,5	12,5	6,0	4,4	4,9
France (1)	2,2	3,0	2,3	2,3	2,1	5,3	6,9	5,6	5,1	4,6
Germany (2)	1,7	1,8	1,5	1,7	1,7	4,8	4,8	4,3	4,7	4,7
Greece (1)	1,4	4,0	2,5	1,9	2,2	5,5	12,0	7,9	5,2	5,9
Hungary	..	2,2	1,2	1,7	1,8	..	5,7	3,3	4,3	4,6
Iceland	0,8	1,2	0,9	3,3	2,4	2,8	3,3	2,7	8,6	6,5
Ireland	1,6	3,6	2,4	2,4	2,6	4,9	11,7	8,7	8,3	11,3
Israel	..	3,3	2,6	3,2	3,0	..	9,6	8,6	10,2	9,5
Italy	3,7	2,8	2,3	2,2	2,0	10,0	6,9	5,5	5,0	4,7
Japan	6,3	3,5	3,1	3,9	3,8	22,4	13,7	11,6	12,9	12,3
Korea	2,4	3,0	3,2	3,2	3,3	12,8	14,1	13,8	12,8	13,1
Latvia	..	1,5	1,0	1,5	1,6	..	5,3	3,5	5,3	5,5
Luxembourg	5,4	6,6	5,8	4,3	4,4	16,1	18,0	15,4	11,4	11,9
Mexico	1,9	2,6	3,3	13,9	18,0	20,1
Netherlands	3,0	4,0	2,3	2,6	2,7	7,5	10,9	6,4	6,9	7,2
New Zealand	2,3	4,0	3,7	4,3	4,6	6,5	12,4	12,2	13,1	13,8
Norway	3,6	8,8	9,9	6,6	4,4	9,0	20,9	23,5	17,1	11,5
Poland	..	2,4	1,9	1,7	1,8	..	7,3	6,2	5,5	5,7
Portugal	2,1	3,7	2,7	2,8	3,1	8,0	11,9	9,0	8,3	9,0
Slovak Republic	..	2,6	2,5	3,3	3,7	..	7,7	8,7	10,6	11,5
Slovenia	..	1,1	1,8	1,4	1,5	..	3,1	5,0	3,9	4,0
Spain (1)	2,8	3,0	1,9	2,1	2,4	8,8	9,1	6,2	6,2	7,0
Sweden	1,5	3,7	3,3	2,7	3,0	3,1	7,5	7,6	6,3	6,9
Switzerland	1,8	2,4	2,7	2,8	3,0	7,4	8,9	10,1	10,4	10,8
Turkey	1,0	1,7	1,8	1,6	1,4	6,7	7,3	7,3	6,4	5,7
United Kingdom	3,3	3,5	2,9	2,5	2,5	9,9	10,6	8,9	7,8	7,5
United States	2,0	2,2	1,8	2,3	2,2	7,5	7,9	7,6	8,8	8,5
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average	2,5	3,2	2,7	2,8	2,8	8,1	9,6	8,8	8,8	8,9

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B7: Social security contributions (2000) as % of GDP and as % of total tax revenue

	% of GDP					% of total tax revenue				
	1990	2000	2010	2014	2015	1990	2000	2010	2014	2015
Australia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Austria	12,9	14,3	14,1	14,6	14,7	32,9	33,8	34,2	34,0	33,6
Belgium	13,7	13,4	13,8	14,2	14,3	33,2	30,8	32,4	31,7	31,9
Canada	4,3	4,7	4,6	4,7	4,8	12,1	13,6	14,9	15,1	15,1
Chile	1,5	1,4	1,3	1,4	1,4	9,0	7,3	6,8	7,2	6,9
Czech Republic	..	14,4	14,5	14,5	14,4	..	44,3	44,8	43,8	43,1
Denmark (1)	0,0	0,6	0,1	0,1	0,1	0,0	1,4	0,2	0,1	0,1
Estonia	..	10,9	12,8	11,0	11,3	..	35,1	38,4	33,6	33,4
Finland	11,0	11,6	12,1	12,7	12,7	25,6	25,2	29,7	28,9	28,9
France (1)	18,1	15,5	16,1	16,9	16,8	44,1	36,0	38,4	37,4	37,1
Germany (2)	13,0	14,1	13,7	13,9	14,0	37,5	39,0	39,2	37,8	37,6
Greece (1)	7,6	10,1	10,9	10,4	10,7	30,2	30,3	34,2	29,1	29,4
Hungary	..	11,3	11,8	12,4	12,6	..	29,3	31,4	32,6	32,4
Iceland	0,9	2,8	3,9	3,7	3,6	3,1	7,7	11,8	9,5	9,8
Ireland	4,6	3,6	5,0	4,9	3,9	14,1	11,8	18,6	17,3	16,8
Israel	..	5,1	5,2	5,1	5,1	..	14,6	16,9	16,3	16,4
Italy	12,0	11,6	13,0	12,9	13,0	32,9	28,5	31,1	29,8	30,1
Japan	7,5	9,1	10,9	12,0	12,1	26,5	35,2	41,1	39,7	39,4
Korea	1,9	3,6	5,5	6,6	6,7	10,1	16,7	23,3	26,9	26,6
Latvia	..	9,8	8,7	8,4	8,3	..	33,5	30,8	29,1	28,7
Luxembourg	9,2	9,6	10,8	10,7	10,7	27,5	26,1	29,0	28,5	29,0
Mexico	2,1	2,3	2,1	2,2	2,2	16,8	17,2	15,7	15,4	13,9
Netherlands	15,0	14,4	13,1	14,9	14,1	37,4	38,7	36,3	39,6	37,8
New Zealand	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Norway	10,6	8,8	9,4	10,0	10,5	26,3	20,9	22,4	25,6	27,3
Poland	..	12,9	10,8	12,2	12,5	..	39,2	34,4	38,2	38,5
Portugal	7,2	7,9	8,6	9,0	9,0	27,2	25,5	28,3	26,3	26,1
Slovak Republic	..	14,0	12,1	13,4	13,8	..	41,5	43,0	43,0	42,7
Slovenia	..	13,9	14,8	14,4	14,5	..	38,0	40,2	39,4	39,7
Spain (1)	11,2	11,6	11,7	11,6	11,4	35,4	34,9	37,5	34,5	33,8
Sweden	13,5	12,9	10,9	9,9	9,7	27,2	26,3	25,3	23,2	22,4
Switzerland	5,6	6,7	6,3	6,7	6,8	23,5	24,3	23,9	24,9	24,6
Turkey	2,9	4,4	6,2	7,0	7,3	19,7	18,7	24,9	28,5	29,0
United Kingdom	5,6	5,6	6,2	6,0	6,1	17,0	16,8	19,0	18,6	18,7
United States	6,6	6,6	6,1	6,2	6,2	25,6	23,6	26,1	23,9	23,7
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average	7,4	8,6	8,8	9,0	9,0	22,0	24,7	26,4	26,0	25,8

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B8: Taxes on payroll and workforce (3000) as % of GDP and as % of total tax revenue

	% of GDP					% of total tax revenue				
	1990	2000	2010	2014	2015	1990	2000	2010	2014	2015
Australia	1,7	1,4	1,3	1,4	1,4	6,1	4,5	5,2	5,1	5,0
Austria	2,4	2,7	2,8	3,0	3,0	6,0	6,4	6,9	6,9	6,8
Belgium	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Canada	0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	2,3	2,1	2,1	2,1	2,0
Chile	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Czech Republic	..	0,0	0,0	0,0	0,0	..	0,0	0,0	0,0	0,0
Denmark (1)	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,7	0,4	0,5	0,6	0,6
Estonia	..	0,0	0,0	0,0	0,0	..	0,0	0,0	0,0	0,0
Finland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
France (1)	0,8	1,0	1,3	1,6	1,6	1,9	2,3	3,2	3,5	3,5
Germany (2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Greece (1)	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Hungary	..	1,4	0,4	0,6	0,6	..	3,6	1,1	1,5	1,5
Iceland	1,1	0,0	0,2	0,3	0,3	3,5	0,1	0,5	0,9	0,8
Ireland	0,4	0,0	0,2	0,2	0,1	1,3	0,0	0,7	0,6	0,6
Israel	..	1,3	1,2	1,2	1,2	..	3,6	3,8	3,9	3,8
Italy	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Japan	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korea	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,4	0,2	0,2	0,3	0,3
Latvia	..	0,0	0,0	0,0	0,0	..	0,0	0,1	0,0	0,0
Luxembourg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mexico	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	1,8	1,4	2,1	2,6	2,4
Netherlands	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
New Zealand	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Norway	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Poland	..	0,2	0,3	0,2	0,2	..	0,7	0,8	0,7	0,7
Portugal	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slovak Republic	..	0,0	0,0	0,0	0,0	..	0,0	0,0	0,0	0,0
Slovenia	..	1,5	0,1	0,1	0,1	..	4,2	0,2	0,1	0,1
Spain (1)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sweden	1,2	2,1	3,1	4,5	4,6	2,5	4,3	7,1	10,6	10,7
Switzerland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Turkey	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
United Kingdom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
United States	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B9: Taxes on property (4000) as % of GDP and as % of total tax revenue

	% of GDP					% of total tax revenue				
	1990	2000	2010	2014	2015	1990	2000	2010	2014	2015
Australia	2,5	2,7	2,4	2,8	3,0	9,0	8,8	9,3	10,2	10,7
Austria	1,1	0,6	0,5	0,6	0,6	2,7	1,3	1,3	1,4	1,3
Belgium	1,6	2,0	3,1	3,6	3,5	3,8	4,7	7,2	7,9	7,8
Canada	3,5	3,3	3,8	3,7	3,8	10,0	9,5	12,3	11,7	11,8
Chile	1,0	1,3	0,8	0,8	0,9	6,2	7,0	4,1	4,2	4,4
Czech Republic	..	0,5	0,4	0,5	0,5	..	1,4	1,3	1,4	1,4
Denmark (1)	1,9	1,6	1,8	1,8	1,9	4,3	3,3	4,1	3,7	4,1
Estonia	..	0,4	0,3	0,3	0,3	..	1,2	1,0	0,9	0,8
Finland	1,1	1,1	1,1	1,3	1,4	2,4	2,4	2,7	3,0	3,3
France (1)	2,6	2,9	3,5	3,9	4,0	6,3	6,9	8,4	8,6	9,0
Germany (2)	1,2	0,8	0,8	1,0	1,1	3,4	2,3	2,3	2,6	2,9
Greece (1)	1,2	2,0	1,7	2,9	3,1	4,6	6,1	5,2	8,0	8,5
Hungary	..	0,7	1,2	1,3	1,3	..	1,7	3,1	3,4	3,3
Iceland	2,5	2,8	2,3	2,5	2,0	8,4	7,9	7,0	6,4	5,4
Ireland	1,5	1,8	1,4	2,2	1,5	4,6	5,7	5,3	7,6	6,4
Israel	..	3,1	3,3	3,1	3,3	..	9,0	10,7	10,0	10,6
Italy	0,8	1,9	2,0	2,9	2,8	2,3	4,6	4,8	6,6	6,5
Japan	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5	9,4	10,5	9,7	8,5	8,2
Korea	2,2	2,7	2,6	2,7	3,1	11,8	12,4	11,3	11,0	12,4
Latvia	..	1,1	0,9	1,0	1,0	..	3,8	3,1	3,6	3,4
Luxembourg	2,8	3,9	2,6	2,9	3,3	8,4	10,7	7,1	7,8	8,9
Mexico	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	1,9	1,7	2,2	2,2	2,0
Netherlands	1,5	2,0	1,4	1,4	1,4	3,7	5,3	3,8	3,9	3,8
New Zealand	2,5	1,7	2,0	2,0	2,0	6,8	5,3	6,6	6,1	6,1
Norway	1,2	1,0	1,2	1,2	1,1	2,9	2,3	2,8	3,2	2,9
Poland	..	1,4	1,3	1,4	1,4	..	4,3	4,2	4,4	4,2
Portugal	0,7	1,1	1,1	1,2	1,3	2,7	3,7	3,5	3,6	3,7
Slovak Republic	..	0,6	0,4	0,4	0,4	..	1,8	1,5	1,4	1,3
Slovenia	..	0,6	0,6	0,6	0,6	..	1,7	1,7	1,7	1,7
Spain (1)	1,7	2,1	2,1	2,5	2,6	5,5	6,4	6,6	7,4	7,7
Sweden	1,7	1,7	1,0	1,1	1,0	3,5	3,4	2,4	2,5	2,4
Switzerland	1,9	2,5	1,9	1,8	1,9	8,1	9,0	7,0	6,6	6,7
Turkey	0,3	0,7	1,0	1,2	1,2	2,3	3,2	4,1	4,9	4,9
United Kingdom	2,7	3,8	3,9	4,1	4,1	8,2	11,5	12,0	12,7	12,6
United States	3,0	2,9	3,1	2,8	2,7	11,6	10,2	13,1	10,7	10,3
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average	1,8	1,8	1,7	1,9	1,9	5,7	5,5	5,5	5,7	5,8

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal B10: Taxes on goods and services (5000) as % of GDP and as % of total tax revenue

	% of GDP					% of total tax revenue				
	1990	2000	2010	2014	2015	1990	2000	2010	2014	2015
Australia	7,8	8,7	7,4	7,5	7,8	27,8	28,7	29,1	27,1	27,5
Austria	12,4	12,3	11,7	11,9	11,9	31,5	28,9	28,4	27,6	27,3
Belgium	10,7	10,9	10,8	10,8	10,7	26,1	25,0	25,3	23,9	23,8
Canada	9,1	8,4	7,3	7,1	7,4	25,8	24,2	24,0	22,8	23,1
Chile	10,6	12,0	10,0	10,8	11,1	62,9	63,8	51,2	55,3	54,1
Czech Republic	..	10,2	10,8	10,9	11,2	..	31,5	33,2	32,9	33,5
Denmark (1)	15,1	15,5	14,9	14,5	14,5	33,9	33,1	33,3	29,9	31,6
Estonia	..	12,1	13,4	13,8	14,2	..	38,8	40,2	42,1	41,8
Finland	14,0	13,3	13,0	14,4	14,2	32,5	29,0	31,8	32,8	32,4
France (1)	11,6	11,1	10,5	10,9	11,0	28,4	25,9	24,9	24,1	24,3
Germany (2)	9,3	10,2	10,3	10,4	10,3	26,7	28,1	29,5	28,2	27,8
Greece (1)	11,2	12,1	12,3	14,0	14,3	44,5	36,3	38,3	38,9	39,4
Hungary	..	15,6	16,1	16,7	17,1	..	40,5	42,9	43,7	43,8
Iceland	15,5	16,0	11,7	12,0	11,9	51,3	44,1	35,2	31,0	32,4
Ireland	13,6	11,7	9,8	9,6	7,5	41,9	38,2	36,2	33,7	32,6
Israel	..	11,6	12,1	12,2	11,9	..	33,1	39,4	39,1	38,0
Italy	10,2	11,3	11,0	11,8	11,8	28,0	27,9	26,3	27,1	27,3
Japan	3,9	5,0	5,0	6,0	6,4	13,7	19,3	18,7	19,8	21,0
Korea	8,3	8,2	7,9	7,4	7,1	44,3	38,4	33,7	30,0	28,0
Latvia	..	11,2	11,2	11,8	12,0	..	38,6	39,9	40,9	41,3
Luxembourg	7,9	9,7	10,2	10,8	9,4	23,6	26,3	27,3	28,9	25,5
Mexico	5,4	5,8	5,3	5,5	6,3	44,0	44,3	39,9	38,3	38,6
Netherlands	10,6	10,7	11,1	11,1	11,1	26,4	28,9	30,8	29,6	29,6
New Zealand	12,1	11,3	12,0	12,5	12,7	33,6	34,7	39,6	38,5	38,4
Norway	14,3	13,3	11,6	11,2	11,6	35,5	31,8	27,7	28,8	30,4
Poland	..	11,6	12,6	11,6	11,7	..	35,3	40,1	36,3	35,9
Portugal	11,7	12,5	12,2	13,0	13,3	44,2	40,3	40,2	38,0	38,4
Slovak Republic	..	12,2	10,1	10,6	10,9	..	36,2	35,8	34,1	33,7
Slovenia	..	13,8	13,8	14,7	14,6	..	37,6	37,3	40,4	40,0
Spain (1)	9,0	10,0	8,5	9,8	10,0	28,4	30,0	27,2	29,0	29,7
Sweden	12,4	12,1	12,7	12,1	12,2	25,0	24,8	29,3	28,4	28,1
Switzerland	4,9	6,1	6,1	6,0	6,0	20,8	22,1	23,1	22,4	21,8
Turkey	4,1	9,9	11,8	10,8	11,1	27,9	42,0	47,7	44,1	44,3
United Kingdom	10,2	10,5	10,0	10,7	10,7	31,0	31,6	30,8	33,1	32,9
United States	4,6	4,6	4,3	4,5	4,5	17,6	16,1	18,3	17,3	17,0
<i>Unweighted average</i>										
OECD Average	10,0	10,9	10,6	10,8	10,9	32,5	33,0	33,0	32,5	32,4

.. Not available

Note: Full time series can be accessed at <http://oe.cd/full-time-series>.

Disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

1. The total tax revenue has been reduced by the amount of any capital transfer that represents uncollected taxes. The capital transfer has been allocated between tax headings in proportion to the reported tax revenue.
2. From 1991 the figures relate to the united Germany.

Fylgiskjal C: Yvirlit yvir markskattir í Føroyum síðani 2011

2011 (tús. kr. um árið og %)

inntøka um árið í tús. kr.

	0-30	30-70	70-140	140-250	250-400	400+
Landsskattur (%)	0	7	18	21	33	35
Arbeidsmarknaðargjöld (%)	4	4	4	4	4	4
Kommunuskattur (%)	0	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5
Tilsamans (%)	4	32,5	43,5	46,5	58,5	60,5

2012-2015 (tús. kr. um árið og %)

inntøka um árið í tús. kr.

	0-30	30-65	65-500	500-800	800+
Landsskattur (%)	0	0	20	25	30
Arbeidsmarknaðargjöld (%)	4	4	4	4	4
Kommunuskattur (%)	0	21	21	21	21
Tilsamans (%)	4	25	45	50	55

2016-2017 (tús. kr. um árið og %)

inntøka um árið í tús. kr.

	0-30	30-65	65-235	235-330	330-800	800+
Landsskattur (%)	0	0	15	20	25	30
Arbeidsmarknaðargjöld (%)	5	5	5	5	5	5
Kommunuskattur (%)	0	21	21	21	21	21
Tilsamans (%)	5	26	41	46	51	56

Uppskot hjá skattanevndini

(tús. kr. um árið og %)

inntøka um árið í tús. kr.

	0-100	100-200	200-400	400-600	600-800	800+
Landsskattur (%)	0	8	17	30	30	34
Arbeidsmarknaðargjöld (%)	5	5	5	5	5	5
Kommunuskattur (%)	12	18,5	18,5	18,5	18,5	18,5
Tilsamans (%)	17	31,5	40,5	53,5	53,5	57,5

Viðm.: Talvurnar vísa markskattin fyri ymiskar inntøkubólkar síðani 2011 við mettum arbeidsmarknaðargjöldum og kommunuskattaprosenti. Kommunuskattaprosentið í miðal fyri ymisku árin er sjálvsagt ikki neyvt. Kirkjuskattur er ikki við í yvirlitinum. Arbeidsgevaraparturin av arbeidsmarknaðargjöldunum er heldur ikki við í yvirlitinum omanfyri. Niðasta talvan vísir uppskotið hjá skattanevndini.

Kelda: Skattanevndin.

Fylgiskjal D: Dæmi um afleiðingar av broytingaruppskotum fyrri ymisk húski

<i>Par – tveir fólkapensjónistar, eiga hús og bíl</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Ikki-skattskyldug inntøka	36 tús. kr.	36 tús. kr.	36 tús. kr.	36 tús. kr.
Skattskyldug inntøka	85 tús. kr.	85 tús. kr.	85 tús. kr.	85 tús. kr.
Skattur	15 tús. kr.	15 tús. kr.	10.500 kr.	10.500 kr.
Skattskyldug inntøka eftir skatt	70 tús. kr.	70 tús. kr.	74.500 kr.	74.500 kr.
Inntøka tilsamans eftir skatt	106.600 kr.	106.600 kr.	110.500 kr.	110.500 kr.
Húsatænastugjald	-	-	-6 tús. kr.	-6 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-3.600 kr.	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-1.200 kr.	-1.200 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-450 kr.	-450 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-250 kr.	-250 kr.
Inntøka eftir skatt og hægri gjøld	-	-	63 tús. kr.	63 tús. kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	-7 tús. kr.	-7 tús. kr.
Broyting tilsamans fyrri húskið um árið	-	-	-	-14 tús. kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyrri um 5.000 kr. um árið í bensini.

<i>Stakur fólkapensjónistur, eigur hús og bíl</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Ikki-skattskyldug inntøka	-	50.600 kr.	-	50.600 kr.
Inntøka	-	94 tús. kr.	-	94 tús. kr.
Skattur	-	18 tús. kr.	-	12 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	-	76 tús. kr.	-	82 tús. kr.
Inntøka tilsamans eftir skatt	-	126.600 kr.	-	132.600 kr.
Húsatænastugjald	-	-	-	-12 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-	-2.700 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-	-600 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-	-500 kr.
Inntøka eftir skatt og hægri gjøld	-	-	-	62.600 kr.
Broyting tilsamans fyrri húskið um árið	-	-	-	-13.400 kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyrri um 5.000 kr. um árið í bensini.

<i>Par – eitt miðallønt og eitt hálønt, eiga hús og tveir bílar (ein dieselbil)</i>	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndini	
Inntøka	450 tús. kr.	360 tús. kr.	450 tús. kr.	360 tús. kr.
Skattur og arbeiðsmarknaðargjøld	184 tús. kr.	139 tús. kr.	155 tús. kr.	113 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	266 tús. kr.	221 tús. kr.	295 tús. kr.	247 tús. kr.
Húsatænastugjald	-	-	-6 tús. kr.	-6 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-3.600 kr.	-3.600 kr.
Príshækking á brenniolju	-	-	-1.400 kr.	-1.400 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-500 kr.	-500 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-400 kr.	-400 kr.
Príshækking á diesel*	-	-	-1.200 kr.	-1.200 kr.
Lægri vegskattur á dieselbilar	-	-	962 kr.	962 kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	16.862 kr.	13.862 kr.
Broyting tilsamans fyrri húskið um árið	-	-	-	30.724 kr.

* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyrri um 8.000 kr. um árið í bensini og 8.000 kr. um árið í diesel.

framhald...

Par – ein stjóraløn og ein miðalløn, eiga hús og tveir bílar (ein dieselbíl)	Verandi skattaskipan		Uppskot hjá skattanevndinni	
Inntøka	960 tús. kr.	360 tús. kr.	960 tús. kr.	360 tús. kr.
Skattur og arbeidsmarknaðargjöld	446 tús. kr.	139 tús. kr.	428 tús. kr.	113 tús. kr.
Inntøka eftir skatt	514 tús. kr.	221 tús. kr.	532 tús. kr.	247 tús. kr.
Húsatænastugjald	-	-	-6 tús. kr.	-6 tús. kr.
Borgaragjald	-	-	-3.600 kr.	-3.600 kr.
Príshækking á brennivolju	-	-	-1.400 kr.	-1.400 kr.
Príshækking á streymi	-	-	-500 kr.	-500 kr.
Príshækking á bensini*	-	-	-450 kr.	-450 kr.
Príshækking á diesel*	-	-	-1.250 kr.	-1.250 kr.
Lægri vegskattur á dieselbilar	-	-	962 kr.	962 kr.
Broyting í tiltøkupeningi um árið	-	-	5.762 kr.	13.762 kr.
Broyting tilsamans fyri húskið um árið	-	-	-	19.524 kr.

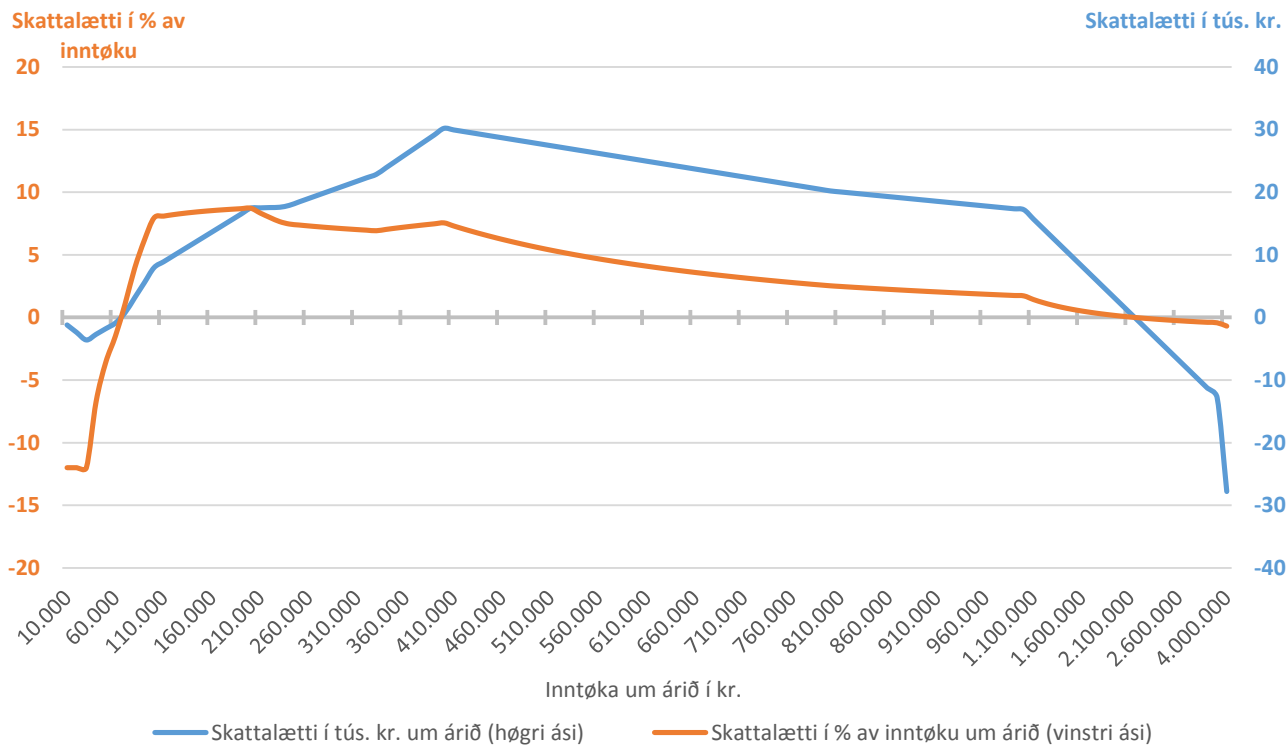
* Koyringin í døminum svarar til, at húskið brúkar fyri um 9.000 kr. um árið í bensini og um 8.300 kr. um árið í diesel.

Viðm.: Mistur rentustuðul er ikki roknaður við í broytingarnar í talvuni omanfyri. Í dømunum er heldur ikki lagt upp fyri, at skattanevndin mælir til at hækka verandi stuðul til ferðaútreiðslur um 10%. Í uppskotinum til skattaumlegging er lagt upp fyri, at fólkapensjónin verður hækkað við somu upphædd, sum inntøkumissurin er hjá fólkapensjónistum. Peningur er settur av til at hækka fólkapensjónina.

Kelda: Skattanevndin.

Fylgiskjal E: Skattalætti í % av inntøku og kr. um árið eftir inntøku

Mynd 33. Skattalætti eftir uppskotinum fyrri ymiskar inntøkubólkar

Viðm.: Myndir vísir skattalættan í kr. og í % av inntøku um árið eftir uppskotinum hjá skattanevndini fyrri ymiskar inntøkubólkar.
 Kelda: Skattanevndin.